ZADANIA

DO TŁOMACZENIA

Z POLSKIEGO NA ŁACIŃSKIE

dla

ŚREDNICH KLAS

ułożył

Dr. Antoni Jerzykowski,
Profesor i wyższy nauczyciel przy Król. katol. gimnazjum ad St. Mariam Magdal. w Poznaniu.

Gimn. Maryi Magd.
1453.

ODDZIAŁ PIERWSZY

zawierający przykłady na składnią zgody i przypadków.

Poznań.
Nakładem J. K. Żupańskiego. Czcionkami N. Kamieńskiego i Spółki.
1866.

BIBLIOTEKA UNIW. W POZNANIU
II
282751

Wypożycza się
tylko do czytelni

BIBLIOTEKA
VNIWERSYTECKA
W POZNANIV

ZADANIA

DO TŁOMACZENIA

Z POLSKIEGO NA ŁACIŃSKIE

dla

ŚREDNICH KLAS

ułożył

Dr. Antoni Jerzykowski,
Profesor i wyższy nauczyciel przy Król. katol. gimnazjum ad St. Mariam Magdal. w Poznaniu.

Gimn. Maryi Magd.
1453.

ODDZIAŁ PIERWSZY

zawierający przykłady na składnią zgody i przypadków.

Poznań.
Nakładem J. K. Żupańskiego. Czcionkami N. Kamieńskiego i Spółki.
1866.

282754 II
oddz. 1.

Cimm. Mag. Mag.
1863.

1954.Da 509

PRZEDMOWA.

Pierwszy ten oddział zadań, które ułożyłem dla średnich klas do tłomaczenia z polskiego na łacińskie, zawiera przykłady na składnią zgody i przypadków i składa się z trzech części. Pierwsza, przeznaczona do powtórzenia i uzupełnienia prawideł etymologicznych, w których używaniu uczniowie klas niższych ćwiczą się na krótkich zdaniach, obejmuje tutaj paragrafy stanowiące jakąś całość. W drugiej, zawierającej właściwy kurs dla klasy, w której się wykłada składnia zgody i przypadków, umieściłem do wszystkich prawideł najprzód krótkie przykłady, a potem łatwe ustępy z dziejów rzymskich i greckich, lub innej treści. Trzecia jest niejako dodatkiem, który w krótkich opisach ma przypomnieć prawidła tyczące się użycia czasów (Imperf., Plusquamperf., Fut. 1 i 2) w zdaniach pobocznych, trybu łączącego po spójnikach ut, ne, quum, Accusatiwu cum Infin., Ablatiwu absol. i Gerundium, z któremi się uczeń czytający żywoty Neposa z użycia obeznaje. Wszystkie ustępy, czy to z historji rzymskiej i greckiej, czy też innej treści, są tego rodzaju, że mogą budzić ciekawość ucznia nie przechodząc zakresu jego pojęcia; liczba zaś tychże jest dość znaczna, tak iż wystarczą bez wątpienia na dwa lata nie tylko do ustnego tłomaczenia w klasie, ale i do piśmiennych ćwiczeń w domu. Wszystkie wyjęte są z autorów klasycznych, mianowicie Cycerona, Neposa, Cezara i Liwjusza, jużto mniej więcej dosłownie, jużto z zmianami, jakich nieraz wymagał

wzgląd na klasę, dla której niniejsze zadania są przeznaczone.

W słowniku, który z powodów pedagogicznych umieszczony jest przy końcu, na dwie rzeczy miałem szczególniej baczność: na imiona własne, których polska forma i pisownia częstokroć bardzo się różni od łacińskiej (np. Kadyks, Gades; Cheroneja, Chaeronea; Kartagina, Carthago), i na frazeologją, jak np. pod wyrazami: bronić, chodzić, dobrodziejstwo, dokładać, dostać się, doświadczony, dziki, godność, kochać, miłość, myśl, obejmować, odnieść, piastować, pójść, położyć, ród, rząd itd. Do pojedyńczych paragrafów tam tylko dodane są uwagi, gdzie pomimo pomocy słownika zachodzić może jaka trudność lub wątpliwość, albo gdzie tego wymaga właściwość łacińskiego języka.

Drugi oddział zadań dla średnich klas, zawierający przykłady na składnią słowa, znajduje się już pod prasą.

Zadania dla wyższych klas wkrótce oddane zostaną do druku, jeżeli przedsięwzięciu temu nie staną na przeszkodzie jakie nieprzewidziane okoliczności.

Zadania dla dwóch niższych klas do tłomaczenia z łacińskiego na polskie i z polskiego na łacińskie wyszły w Ostrowie u Priebatscha, tudzież w Warszawie u Gebethnera i Wolffa na początku bieżącego roku.

Przytoczone w powyższych książkach paragrafy obok litery J. odnoszą się do gramatyki mojej, ułożonej podług najlepszego w tym rodzaju dzieła Ferd. Schultza i wydanej w Ostrowie u Priebatscha pod koniec roku 1865; obok tego położone litery P. i M. oznaczają gramatykę Poplińskiego i Molińskiego.

Pisałem w lipcu 1866. A. J.

SPIS RZECZY.

CZĘŚĆ I.

Zadania do powtórzenia prawideł etymologicznych.

a) Konjugacje i deklinacje imion.

1. Przykłady miłości dzieci ku rodzicom.
2. Kapitol.
3. Ceres i Prozerpina.
4. Natura ma staranie o zwierzęta.
5. Sława uczonych mężów.
6. Hojność natury.
7. Dzieci są najpiękniejszą ozdobą rodziców.
8. Cesarz Tytus.
9—10. Argonautowie.
11. Faeton.
12. Czarodziejska siła pracowitości.
13. Eneasz i Askanjusz.
14. Porwanie Sabinek.
15. Śmierć Romulusa.

b) Konjugacje i Stopniowanie.

16. Roscjusz.
17. Waleczność narodu rzymskiego.
18. Ucz się pilnie, a nauczysz się szybko.
19. Prawdziwa zasługa jest skromną.

c) Konjugacje, liczebniki i oznaczenie czasu.

20. Nieszczęście Kartagińczyków w Hiszpanji.
21. Hannibal idzie do Włoch
22. Bitwa pod Kannami.
23. Nadzwyczajne męstwo niektórych Rzymian i Greków.
24. Kolumna Trajana.
25—26. Panowanie królów rzymskich.
27. Krótkość życia
28—29. Pierwsza wojna Punicka.
30. List.
31. M. Porc. Katon.
32. Panowanie trzydziestu tyranów.
33—37. Wojny Perskie.

d) Konjugacje i Zaimki.

38. Prawdziwa mądrość.
39. List.
40. Prawdziwa chwała.
41. List.
42. Najmilsze to, cośmy sami sobie zgotowali.
43. Aleksander i Dyjogienes.
44. List.
45. List.

e) Konjugacje, deklinacje imion, oznaczenie miejsca.

46. Łupieztwa Weresa.
47—49. Podróże niektórych starożytnych mędrców.
50. Eneasz przybywa z Troji do Włoch.
51. Archjasz.
52. Cezar udaje się z Hiszpanji do Włoch.
53. Zamiłowanie Rzymian w rólnictwie
54. Kto żyje szczęśliwie na każdem miejscu?
55—56 Arjon.

CZĘŚĆ II.

Przykłady na składnią zgody i przypadków.

a) Zgoda Subjektu i Predykatu, Apozycja.

57—59. Krótkie zdania.
60. Rzym.
61. Ziemia.
62. Króle two Podziemne.
63. Aleksander i Scytowie.
64. List.
65. Śmierć Cyrusa.
66. Duch człowieka.
67. List.
68. Skutki niezgody.
69. Pelopidas

b) Nominativus.

70—73. Krótkie zdania
74. Łatwiej z dobrego stać się złym, jak ze złego dobrym.
75. Gigies.
76. O mężach, którzy się sami przez się stali wielkimi.
77. Temistokles.
78. Ankus Marcjusz.
79. Królowa małp.
80. O starożytnych mędrcach.

c) Accusativus.

81—83. Krótkie zdania.
84. Tarkwinjusz Pyszny.
85—86. Przykłady mężów, co przestawali na małem
87. List.
88. Odwaga Scypjona Nazyki.
89. Formy rządów.
90. Wojna Tarentyńska.
91. Krótkie zdania.
92. Muzyka.
93. Nerwa.
94. Pytagoras.
95. Bezkrólewie po śmierci Romulusa.
96. Kto jest szczęśliwy?
97. Trudne pytanie.
98 Trafne odpowiedzi.
99—100. Chciwość i okrucieństwa Weresa.
101—102. List.
103. Babylon.
104. Śmierć Aleksandra.
105. Trajan.
106. Nierozsądek i okrucieństwo Roboama.
107. Cyncynnat.
108 Dyjonizjusz Starszy.

d) Dativus.

109—110. Krótkie zdania.
111. Tullus Hostyljusz i Ankus Marcjusz.
112. Zazdrość
113 Aratus.
114. Walka Cezara z Gallami.
115. Tylko dobrzy są szczęśliwi.
116—119. Krótkie zdania.
120. W szczęściu nie dobrze być dumnym.
121. Chciwość.
122. Tymazyteusz.
123. Nie dobrze za nadto być podejrzliwym.
124. Nienawiść.
125. Historja jest bardzo pożyteczna.
126. Szczęście Kw. Metella.
127. Odwaga Scypjona Nazyki.
128. Eumenes.
129—130. Mazynisa.

e) Genitivus.

131—133 Krótkie zdania.
134. Tarkwinjusz Stary przybywa do Rzymu.
135. Tarkwinjusz zostaje piątym królem Rzymian.
136 Cycero i tryjumwirowie.
137. Ziemia wszystko wydaje dla ludzi.
138. Cezar zdobywa stolicę Aduatuków.
139. Rutyljusz.
140 Alcybiades.
141. Ślachetna ciekawość.
142. Niech każdy uważa na swe błędy.
143. Człowiek jest panem ziemi.
144. Człowiek nie dla siebie samego stworzony jest.
145. Marek i Kw. Tuljusz Cycero.
146. Sofistowie.
147. Ślachetne czyny są najpię-

kniejszym i najtrwalszym pomnikiem.
148. Serwjusz zostaje królem rzymskim.
149. Wielcy mężowie wiele zawdzięczają innym.
150—152. Krótkie zdania.
153. Zamordowanie Serwjusza.
154. Cnota jest największe dobro.
155. Jak troskliwie starożytni usiłowali bronić swej wolności.
156. Młodości należy dobrze używać.
157. Kłamstwo i prawda.
158. Katylina.
159. Astyjagies i Harpagus.
160. Anaksagoras
161. Swewowie.
162 Zwycięstwo i śmierć Miltyjadesa.
163. Alcybiades.
164. Dawni Giermanowie.
165. Tytus i Domicjan.
166. Osieł pochlebca.

f) Ablativus.

167—169. Krótkie zdania.
170. Jugurta.
171. Aleksander Wielki.
172. Eumenes.
173. Rzym po wypędzeniu królów.
174. Pierwszy dyktator.
175. Sposób życia Agiezylausza.
176. Sulla i Marjusz.
177—181. Krótkie zdania.
182. Brytannja.
183. Pożytek zwierzchności.
184. Grecja traci wolność.
185. Mrówka i mucha.
186. Hojność dwóch Ateńczyków.
187. Ptolemeusz.
188 Wartość cnoty.
189. Niewolnik rozkazuje.
190—194. Scytowie.

g) Wszystkie przypadki.

195. Romulus i Remus zakładają Rzym. Zamordowanie Remusa.
196. Mitrydates.
197. Katon Starszy.
198. Tymoleon.
199 Śmierć Pyrusa.
200—201. Książki Sybilińskie.
202. Wstrzemięźliwość Agiezylausza.
203. Chabrjasz.
204. Smierć Chabrjasza.
205. Konon.
206. Smierć Konona.
207. Smierć Eumenesa.
208. Dobre wiadomości są obroną przeciw nędzy.
209. Tamirys.
210. Troskliwość o zdrowie.
211—215. Plinjusz młodszy.

CZĘŚĆ III.

Przykłady na użycie czasów, trybu łączącego po spójnikach (ut, ne, quum), pytania i gerundium.

216. Przyjaciel pociesza Cycerona.
217. O wychowaniu Persów.
218—220. Partowie.
221. Dwa przykłady odwagi Spartańskiej.
222. Skarb mniemany.
223. Co czynisz, czyń dobrze.
224. List.
225. Tylko człowiek cnotliwy jest prawdziwie wolnym.
226. Dobrze, że nie wiemy przyszłości.
227. List.
228. Saturnalje.
229. List.
230. Apelles.
231 O czytaniu starożytnych dzieł.
232. Świat i człowiek.
233. O sławie
234. Zycie Korneljusza Neposa.

CZĘŚĆ PIERWSZA.

Zadania do powtórzenia prawideł etymologicznych.

A. Konjugacje i deklinacje imion.

Nr. 1.

Przykłady miłości dzieci ku rodzicom.

Miłość dzieci ku rodzicom jest bardzo piękną cnotą. Gdy Troja od Greków została zdobytą i spaloną, Eneasz ojca swego Anchizesa, osłabionego wiekiem i chorobą, wyniósł na [1]) plecach z płomieni palącego się [2]) miasta. Czyn ten starożytni poeci wynosili najsprawiedliwszemi pochwałami. Nie mniej [3]) sławiono u Kataneńczyków imiona braci [4]) Anapa i Amfinoma, którzy ojca swego i matkę unieśli przez ogień [5]) Etny i z niebezpieczeństwem swego życia uratowali z płomieni. Słusznie także chwalą synów pewnej Argiwskiej kapłanki dla znakomitej miłości ku matce. Gdy bowiem jechać chciała do świątyni na [6]) uroczystą ofiarę, a pociąg nie nadchodził [7]), młodzieńcy owi przystąpili do jarzma i wóz zaciągnęli do świątyni.

Nr. 1. [1]) Abl. [2]) palący się = zapalony. [3]) non minus, lepiej: nec minus. [4]) położyć po imionach własnych. [5]) plural. [6]) ad. [7]) nie nadch. morari.

Nr. 2.

Kapitol.

Kapitol był najwyższem i najwarowniejszem miejscem Rzymu. Składał się z gmachów, które były nadzwyczajnej okazałości. [1]) Wielu [2]) bożków miało w nim świątynie; największa i najznakomitsza ze wszystkich była świątynia Jowisza ze złotym posągiem tego bożka. Dla tego nazywali Rzymianie Kapitol ziemskiem mieszkaniem [3]) Jowisza. Także chata Romulusa, pokryta słomą, przechowywana była w Kapitolu. Do strzeżenia zamku i świątyni trzymano psy, ale te zawiodły, gdy Kapitol oblegany był przez Gallów. Gallowie bowiem podczas dosyć jasnej [4])nocy weszli z taką spokojnością na najwyższą skałę, że się nawet psy nie obudziły. Gęsi wrzaskiem swym i trzepotaniem skrzydeł przebudziły Manljusza. Ten zaraz porwawszy za broń zepchnął tarczą Galla, który już stał [5]) na szczycie, i innych którzy się wdrapywali na skały, odparł przy pomocy nadbiegających Rzymian. Na wieczną pamiątkę tego zdarzenia obnoszono potem co rok tego dnia, w którym się to stało, gęś w lektyce w uroczystym pochodzie po mieście.

Nr. 3.

Cerera i Prozerpina.

Długo ludzie żywili się leśnemi ziołami i owocami drzew. Pierwsza Cerera nauczyła ich uprawy [1]) roli i użycia [2]) zboża. Dla tego bogini tej poświęcona była cała Sycylja, gdzie płody i owoce najprzód były wynalezione. W środku wyspy [2]) było miasto Henna. Tutaj czczono ją z takiem uszanowaniem, że miasto to [3]) zdawało się być świątynią bogini, a wszyscy oby-

---

Nr. 2. [1]) Abl. [2]) complures, [3]) Accus. [4]) dosyć jasny, sublustris, e. [5]) stał = stanął był.

Nr. 3. [1]) Accus. [2]) = w środkowej wyspie. [3]) is.

watele jej kapłanami. Blisko miasta był święty gaj. Gdy w nim pewnego razu Prozerpina, córka Cerery, zbierała kwiaty, Pluton, bożek piekła, zjawił się nagle z otchłani ziemi i porwał dziewicę. Matka boleścią dotknięta zapaliła pochodnie u [4]) ognia Etny i te niosąc przed [5]) sobą przebiegła cały okrąg ziemski, aby córkę swą odszukać, i w tej drodze nauczyła narody, do których przyszła [6]), uprawy roli.

Nr. 4.

Natura ma staranie o zwierzęta.

Opatrzność boża ozdobiła świat wielu gatunkami zwierząt i drzew i wszystkich tych rzeczy, które ziemia wydaje. Wszystkim zwierzętom dane jest od natury, iż sobie szukają żywności i bezpiecznych kryjówek, iż unikają rzeczy szkodliwych, iż życia swego i ciała bronią i je utrzymują. Z jaką [1]) zręcznością przędą pająki pajęczynę, ażeby, gdyby coś wpadło i uwięzło, [2]) schwytać to i pożreć! Słoniom dana jest trąba, ponieważ dla wielkości ciała trudny mają przystęp do paszy. Przeciw strachowi i napaści swą się bronią zasłania każde [3]) zwierze. Rogami bronią się byki, dziki kłami, lwy paszczą [4]) i pazurami, inne zwierzęta szybką ucieczką, inne kryciem się.

Nr. 5.

Sława uczonych mężów.

Mężowie celujący mądrością i nauką po wszystkie czasy zostawali [1]) w wielkiem poszanowaniu [2]). Dyjonizjusz, tyran Syrakuzy, wysłał naprzeciw filozofowi Platonowi uwieńczony okręt i wysiadającego na brzeg przyjął sam z białą czwórką. Ga-

---

Nr. 3. [4]) sam Abl. plur. [5]) prae. [6]) Plusquamperf. Conj.

Nr. 4. [1]) = jak wielką. [2]) wpaść i uw., inhaerere, Conj. [3]) quisque, położy się po suus. [4]) morsus.

Nr. 5. [1]) haberi. [2]) Abl.

dytanin pewien, pobudzony imieniem i sławą Tytusa Liwjusza, sławnego owego dziejopisa, przybył od najodleglejszych krańców do Rzymu, aby go zobaczyć, i skoro go zobaczył, natychmiast odjechał do domu. Poetę Archjasza, który się urodził w Antyjochji, Tarentynowie i Neapolitanie obdarzyli obywatelstwem. Gdy przybył do Rzymu, był wielce szanowany nawet od samego Marjusza, który nie był miłośnikiem nauk. Ennjusz, pierwszy poeta Rzymian, drogi był Scypionowi starszemu [3]) i od niego z Sycylji sprowadzony do Rzymu.

Nr. 6.

Hojność natury.

Wielkie korzyści znajdują się po różnych miejscach ziemi. Nil skrapia Egipt i, gdy go przez całe lato [1]) zupełnie zalewał, opada znowu i pola zostawia zmiękczone i zaślamowane. Mezopotamją użyznia Eufrates, do której corocznie wnosi jakby nowe role. Indus zaś, który jest największy z wszystkich rzek, nie tylko grunta zamierzwia, lecz je także zasiewa. Wielkie bowiem mnóstwo nasion zboża przynosi z sobą. Zbawienne są nie tylko dla ludzi, ale i dla zwierząt i drzew wiatry Etezyjskie, których wianie miarkuje [2]) zbytnie upały. W wielu okolicach znajdują się góry pokryte lasami, żupy solne od brzegu morskiego bardzo odległe, ziemie pełne lekarstw wybornych, sztuki nareszcie niezliczone do życia [3]) potrzebne.

Nr. 7.

Dzieci są najpiękniejszą ozdobą rodziców.

Kornelja, matka Grachów, wychowywała synów swych z największą troskliwością i kierowała nie tylko ich zatrudnie-

---

Nr. 5. [3]) superior.

Nr. 6. [1]) sam Abl. [2]) wyraź przez bierną konstrukcją. [3]) victus et vita

niami, lecz także ich wypoczynkiem i zabawami przez swą powagę, nieskażoność obyczajów i skromność. Do niej przybyła raz pewna znakomita i bogata niewiasta [1]) z Kampanji.[2]) Gdy jej pokazywała swe bardzo drogie klejnoty, Kornelja przeciągała rozmowę, ażby dzieci jej wróciły ze szkoły. Gdy te do domu przyszły, zawołała z radosnem sercem: „to są moje klejnoty.“ Taż niewiasta później bolesną śmierć swych synów znosiła z wielką spokojnością duszy i, gdy ludzie ją zwali nieszczęśliwą i pocieszali, rzekła: „zawsze się szczęśliwą zwać będę, bo Grachów urodziłam.“

Nr. 8.

Cesarz Tytus.

Po śmierci Augusta panowali w Rzymie cesarze bardzo okrutni, jak Tyberjusz, Kaligula i Neron, który matkę swoją i nauczyciela zabić kazał. Tytus zaś, syn Wespazjana, nie długo wprawdzie rządy sprawował, ale tak był uprzejmym i dobrotliwym, że zwany był miłością i rozkoszą ludzkiego rodzaju. Nikogo w ogóle nie karał, nikogo proszącego nie odprawiał bez pomocy albo przynajmniej bez nadzieji i często mawiał [1]), że nikt nie powinien [2]) od cesarza smutny odchodzić. Gdy pewnego dnia przy stole przypomniał sobie, że nikomu w owym dniu nie wyświadczył dobrodziejstwa, wyrzekł [3]) pamiętne owe i słusznie chwalone słowa: [4]) „Przyjaciele, dzisiaj dzień straciłem.“ Śmierć tego cesarza długo naród rzymski opłakiwał.

Nr. 9.

Argonautowie.

Fryksus uciekając z siostrą swoją Helle z Grecji do Azji, wsiedli na ogromnego barana, który miał złote runo. Gdy przy-

---

Nr. 7. [1]) niewiasta, matrona. [2]) z Kampanji = Campanus, a, um.

Nr. 8. [1]) często mawiać, praedicare. [2]) oportēre. [3]) edĕre. [4]) vox, Singul.

byli do cieśniny, która jest między Europą i Azją, Helle spadła i utonęła i dała Hellespontowi nazwisko. Fryksus zaś dostał się szczęśliwie do Kolchidy, gdzie barana ofiarował Jowiszowi, a runo na [1]) pamiątkę czynu zawiesił w świątyni Marsa. To runo przywiózł później znowu do Grecji Jazon, dowódzca Argonautów, który był synem Ezona, króla Tesalczyków. Ten [2]) umierając zostawił go [3]) dzieckiem i powierzył wraz z państwem bratu swemu Peljaszowi. Ale matka nie ufając Peljaszowi oddała Jazona Centaurowi Chironowi na wychowanie. [4])

Nr. 10.

Dokończenie.

Jazon dorosłszy [1]) przybył do Peljasza, aby się dopomnieć ojcowskiego państwa. Ten używszy przeciw niemu podstępu posłał go do Kolchidy, aby przywiózł owo złote runo. Spodziewał się bowiem, że Jazon zginie w tej tak dalekiej i niebezpiecznej podróży. Lecz ten z najodważniejszymi młodzianami, między którymi byli Herkules, Kastor, Polluks i Orfeusz, wsiadł na okręt, który się nazywał Argo, i przybył do Kolchidy. Tu z pomocą Medeji, córki króla Kolchów, pokonawszy wszystkie trudności zabrał z sobą złote runo i uszedł stąd spiesznie z Medeją i towarzyszami swymi i powrócił do Grecji.

Nr. 11.

Faeton.

Obietnice nie powinny być dotrzymywane, jeżeli nie są tym właśnie [1]) pożyteczne, którym się takowe [2]) dało [3]). Mamy tego wiele dowodów. Faeton prożbami wymógł był na ojcu swym Apolinie, aby mu na dzień jeden pozwolił woza słone-

---

Nr. 9. [1]) ad lub causa. [2]) is. [3]) ille. [4]) = jako mającego być wychowanym.

Nr. 10. [1]) = gdy dorósł.

Nr. 11. [1]) ipse. [2]) ille. [3]) promittĕre, 2. os. sing. Perf. Conj.

cznego. Ale zaledwie młodzieniec, który nie sprostał takiemu przedsięwzięciu, zaczął powozić, gdy konie ze zwyczajnego toru zjechały i tak się zbliżyły do ziemi, że niektóre jej części od ognia zostały zajęte, źródła wyschły i rzeki warzyć się zaczęły. Gdy to Jowisz spostrzegł z Olimpu, zląkłszy się, aby się i [4]) nieba nie zajęły od płomieni, spuścił piorun i zabił Faetona. Także Tezeusz, król Ateński, gdy od Neptuna zażądał śmierci[5]) syna swego Hipolita, w bardzo wielkim potem smutku [6]) pogrążony był [7]).

Nr. 12.

Czarodziejska siła pracowitości.

Gdy niejaki K. Furjusz, wyzwoleniec, na małej wiosce daleko obfitsze zebrał plony, aniżeli sąsiedzi z bardzo obszernych posiadłości, wielce był nienawidzony, jak gdyby plony sąsiadów zwabiał czarami na swoje grunta. Gdy dla tego od Spurjusza Albina powołany został przed sąd, przyniósł ciężkie motyki, ważne lemiesze i wszystkie sprzęty rólnicze na rynek i przyprowadził tłuste woły i swą czeladź silną i dobrze pielęgnowaną. Potem rzekł do [1]) ludu: „to, Kwirytowie, są moje czary! Ale mojich prac i mego czuwania po nocach i mego znoju nie mogę wam pokazać albo przyprowadzić na rynek.“ I tak [2]) wszystkich głosami został uwolniony i pochwalony.

Nr. 13.

Eneasz i Askanjusz.

Gdy Troja przez Greków została zburzoną, przybyli z Azji Antenor i Eneasz do Lacjum. Znajomszy z nich jest Eneasz, albowiem od niego wyprowadzają Rzymianie swój początek. Był on synem Anchizesa, księcia trojańskiego, i po zburzeniu

---

Nr 11. [4]) quoque, kładzie się po wyrazie łączonym. [5]) interitus. [6]) plur. [7]) pogrążonym być = esse.

Nr. 12. [1]) apud. [2]) itaque.

ojczystego miasta tułał się długo po różnych krajach i morzach. Gdy w końcu przybył do Italji, uprzejmie przyjętym został od Latyna, który panował w owych okolicach. Tu pojął za żonę jego córkę Lawinją i zbudował miasto, które nazwał Lawinjum. Tym sposobem Trojanie i Latynowie zlali się w jeden naród. Po śmierci Eneasza otrzymał rządy syn jego Askanjusz. Ten przeniósł siedlisko rządu na inne miejsce i założył miasto Albę długą na górze Albańskiej.

Nr. 14.

Porwanie Sabinek.

Ludność Rzymu składała się początkowo prawie z samych mężczyzn. Ażeby i niewiasty przyszły do niej, wyprawił Romulus posłów do sąsiednich narodów i prosił, aby córki swe dali Rzymianom za żony. Gdy poselstwa tego nigdzie nie wysłuchano łaskawie, ogłosił Romulus, że Neptunowi wyprawi uroczyste igrzyska i że zaproszeni są [2]) wszyscy sąsiedzi. Mieszkańcy okoliczni, mianowicie Sabinowie, przybyli do Rzymu z żonami i dziećmi i zaproszeni zostali gościnnie do domów. Goście obejrzawszy [3]) położenie i mury nowego miasta, dziwili się, że państwo [4]) Rzymskie w tak krótkim czasie tak bardzo wzrosło. Skoro nadszedł czas igrzysk, wszystkich oczy i myśl na nie były zwrócone. [5]) Nagle, gdy dano znak, porwali Rzymianie podczas igrzysk dziewice Sabińskie. Rodzice ich smutni i rozgniewani uciekli. Porwano wtedy około 683 Sabinek i obywatelom rzymskim dano za żony [6]).

Nr. 15.

Śmierć [1]) *Romulusa.*

W trzydziestym i siódmym roku panowania swego zeszedł Romulus z świata cudownym sposobem. Gdy mówił do

---

Nr. 14. [1]) składam się z sam. = totus fere sum alicuius. [2]) Praes. [3]) = gdy obejrzeli. [4]) res. [5]) eo intentus lub defixus. [6]) = jako żony.
Nr. 15. [1]) exitus.

zgromadzonego ludu, powstała nagle gwałtowna burza. Gęsta chmura osłoniła króla, tak iż od zgromadzenia nie mógł być widziany.[2]) Gdy wróciło pogodne światło, tron królewski zobaczono próżny; Romulusa już[3]) nie było na ziemi. Lud uwierzył senatorom, którzy najbliżej[4]) niego stali byli, że żywo wzięty został[5]) pomiędzy bogów i ogłoszono Romulusa jako[6]) bożka. Jednakowoż mniemałbym[7]), że i[8]) wtedy byli ludzie, którzy utrzymywali[9]), że król zamordowany został od senatorów. Albowiem i ta pogłoska rozeszła się, ale owej drugiej więcej dano wiary.

B. Konjugacje i Stopniowanie.

Nr. 16.

Roscjusz.

Roscjusz był najznamienitszym komikiem i zarazem najlepszym człowiekiem, którego wszyscy Rzymianie dla jego wybornej sztuki nadzwyczajnie kochali. Cycero był mu bardzo przychylny i twierdzi, że jest największym artystą i najślachetniejszym człowiekiem. Jest on w ogóle jeden z tych mężów, których Cycero najbardziej[1]) wynosi. Im bowiem sam był wymowniejszy, tem lepiej umiał także ocenić znakomite zalety Roscjusza, i im więcej zawdzięczał mu w wykładzie, tem chętniej wszędzie go wychwalał. Miał on już z natury bardzo piękną postawę i bardzo przyjemny głos i łączył z tem niezwykłe wykształcenie umysłu. Dla tego Sulla dał mu największą nagrodę, jaka kiedykolwiek dostała się w udziale artyście, to jest godność rzymskiego rycerza. Śmierć jego, chociaż umarł w późnym wieku, sprawiła bardzo wielki smutek.

Nr. 15. [2]) cernĕre, conspicĕre. [3]) amplius. [4]) proximi. [5]) referri. [6]) sam Accus. [7]) Perf. Conj. [8]) quoque, zob. Nr. 11, 4. [9]) są ludzie, którzy utrzymują = sunt qui dicant.

Nr. 16. [1]) quum maxime.

Nr. 17.

Waleczność narodu rzymskiego.

Żaden naród na całym okręgu ziemskim nie był waleczniejszym od Rzymian. Jakich [1]) czynów dokonali w wojnie! ileżto oni podbili zagranicznych ludów, jak mądrze rządzili rzecząpospolitą [2]) w pokoju! Nie dziw przeto, że temi cnotami dokazali, iż za czasów Augusta prawie wszystkie narody podlegały panowaniu Rzymian. Nareszcie doczekali się Rzymianie takich [3]) dziejopisów, którzy to, co od narodu dokonanem zostało mężnie i mądrze, składnie i ozdobnie przedstawiali. Jak jasno i wdzięcznie opisał Tytus Liwjusz dzieje narodu rzymskiego! Jak prosto, jasno i ozdobnie przekazał pamięci swe własne dzieje Kajusz Juljusz Cezar! Jak prawdziwie i poważnie skreślił swoje roczniki Korneljusz Tacyt!

Nr. 18.

Ucz się pilnie, a [1]) nauczysz się szybko.

Im trudniejszy jest język jaki do nauczenia się, tem więcej wymaga pilności i uwagi uczących się. Dla tego ci, co cokolwiek leniwi są i opieszali, tak samo nie [2]) będą umieli zastósować prawideł języka łacińskiego, jak ci, co zbyt tępego są pojęcia [3]), aby je mogli dokładnie zrozumieć. Albowiem nawet [4]) ci, co dobrze używają młodości, nad którą nic droższego być nie powinno, nie wyuczą się dokładnie bez wielkiego starania owego języka, który równie pięknym jest jak pożytecznym. Im zaś kto bardziej pracować będzie, tem więcej dokaże i tem większej dostąpi chwały. Wszelki początek, jak przysłowie mówi, jest trudny, lecz, kto dobry zrobił początek [5]), ten ma niejako połowę pracy [6]); albowiem wszystko mu pójdzie łatwiej i lepiej.

Nr. 17. [1]) = jak wielkich. [2]) Accus. [3]) eius modi.

Nr. 18. [1]) opuszcza się po Imperat. [2]) non magis. [3]) ingenium. [4]) vel. [5]) dobrze zaczął. [6]) opus factum.

Nr. 19.

Prawdziwa zasługa jest skromna.

Ci, którzy częstokroć rzecz pewną z większem dokonują szczęściem [1]), aniżeli mądrością [1]), nie rzadko większej dostępują sławy, jak słuszna. Jednak człowiek mądry chwałę swą i zaszczyt będzie wolał zawdzięczać własnej dzielności, aniżeli przypadkowi. I im rozsądniejsi są ci, co sądzą o czynach i stanowisku [2]) drugich, tem bardziej będą odróżniali prawdziwą godność od czczej sławy i powierzchownego blasku. Nie masz zaś nic szpetniejszego nad zarozumiałość i pychę tych, co się stali wielkimi [3]) nie tak przez się, jak przez jaki przypadek lub względy innych. Prawdziwa zasługa jest skromną i im kto jest skromniejszy, tem bardziej podoba się dobrym.

C. Konjugacje, liczebniki i oznaczenie czasu.

Nr. 20.

Nieszczęście Kartagińczyków w Hiszpanji.

Hannibal wyruszywszy z Hiszpanji przeciwko Rzymianom zostawił w niej Hannona z 10,000 piechoty i 1,000 jazdy, aby strzegł [1]) wybrzeży i wąwozów, które Hiszpanją łączyły z Galją. Nad Hiszpanją postanowił brata swego Hazdrubala, człowieka bardzo czynnego, i dał mu nie tylko wojsko piesze, ale także czternaście słoniów i wielką liczbę okrętów. Później przysłano z Afryki cztery tysiące piechoty i pięćset jeźdźców do Hiszpanji dla [2]) uzupełnienia. Mimo to wojna w tym kraju wiodła się Kartagińczykom nieszczęśliwie i Hazdrubal zupełnie pobity został przez wodzów rzymskich Knejusza i Publjusza Scypiona, właśnie gdy [3]) miał wyruszyć do Italji. Ale wkrótce zebrał nowe wojsko i przeszedł przez Alpy, aby się połączyć z Hannibalem, który już w kilku bitwach był zwyciężył, ale w Italji wraz z 56,000 wojska zbity został na głowę.

Nr. 19. [1]) wyrazi się przez przysłówki feliciter i fortiter. [2]) conditio, fortuna. [3]) crescĕre, ad honores evehi.

Nr. 20. [1]) tenēre. [2]) in z Accus. [3]) quum maxime.

Nr. 21.

Hannibal idzie[1]) *do Włoch.*

Po zdobyciu Saguntu ruszył Hannibal zpod Nowej Kartaginy z początkiem wiosny[2]) w roku dwusetnym ośmnastym przed narodzeniem Chrystusa i przeprawił przez Ebro około 50,000 piechoty, 9000 jazdy i 37 słoni. Stąd prowadził wojsko swe przez góry Pirenejskie, przeszedł w przyspieszonych pochodach południową Galją, przebył w piętnastu dniach Alpy wśród[3]) największych niebezpieczeństw i stanął w jesieni tegoż roku w Włoszech. W tym pochodzie stracił przez bitwy, głód, zimno i inne nieszczęścia nie tylko wielką ilość koni i bydła pociągowego, ale także tyle ludzi, że mu z[4]) 60,000 wojska ledwie 20,000 pozostało, gdy[5]) wojnę w samych Włoszech zaczął prowadzić.

Nr. 22.

Bitwa pod Kannami[1]).

Hannibal przybywszy[2]) do Włoch pokonał Rzymian tego samego roku dwa razy, nad Tycynem i Trebją, a następnego przy jeziorze Trazymeńskiem. Ale najokropniejszą klęskę ponieśli Rzymianie w bitwie stoczonej pod Kannami roku 216. Albowiem poległo w niej przeszło 40,000 piechoty, 2700 jeźdźców, 21 pułkowników piechoty[3]), 80 senatorów[3]) i wielu innych znakomitych mężów. Niektórzy pisarze podają jeszcze większą liczbę. Do niewoli dostało się 10,000 piechoty i 300 jeźdźców. Reszta uciekła do dwóch obozów rzymskich, około[4]) 2000 do samej wioski Kannów. Jeden konsul Terencjusz Warro, przez którego nieroztropność klęska ta została sprowadzoną, uszedł z 70 jeźdźcami do Wenuzji, drugi Emiljusz Paweł, obsypany strzałami nieprzyjaciół, poległ chwalebną śmiercią. W

Nr. 21. [1]) contendĕre. [2]) primo vere. [3]) cum. [4]) ex. [5]) ut z Perfec. Indic.

Nr. 22. [1]) Pugna apud Cannas commissa, pugna Cannensis [2]) = gdy przybył. [3]) liczeb. położy się lepiéj po rzeczow. [4]) fere lub ferme.

Rzymie zaś taki strach wtedy opanował był umysły, ze niewiasty biegały po wszystkich częściach miasta narzekając i krzycząc, że Hannibal już jest przed bramami.

Nr. 23.

Nadzwyczajne męstwo niektórych Rzymian i Greków.

L. Sykcjus Dentatus dla swego nadzwyczajnego męstwa nazwany został rzymskim Achillesem. Plinjusz powiada, że sto dwadzieścia razy wychodził na wojnę, że przyniósł trzydzieści zbroji wziętych nieprzyjaciołom i miał czterdzieści blizn na ciele. Tenże pisarz przekazał pamięci inny przykład znakomitej[1]) waleczności. M. Sergjusz raniony został w dwóch wyprawach dwadzieścia i trzy razy. Gdy zaś utracił prawą rękę, cztery razy walczył tylko[2]) lewą, potem przyprawił sobie prawą rękę z żelaza i bił się znowu bardzo mężnie pod Kremoną i Placencją. Męstwa Greków następujący przykład jest najsławniejszy. Cynegir, obywatel ateński, w bitwie pod Maratonem[3]) zabił wielu nieprzyjaciół, drugich wpędził na okręty i potem przytrzymał rękoma okręt, na który uciekli byli[4]) Persowie, a gdy obie utracił, przytrzymał go nakoniec zębami.[5])

Nr. 24.

Kolumna Trajana.

Pomiędzy[1]) wielu wspaniałemi pomnikami, któremi Rzym był ozdobiony, kolumna Trajana jest szczególniej[2]) godną wspomnienia. Stoji[3]) ona jeszcze dzisiaj i należy do najznakomitszych zabytków starożytności rzymskiej. Jest sto piętnaście stóp wysoka, wewnątrz jest sto ośmdziesiąt pięć stopni, po których

---

Nr. 23. [1]) Singularis. [2]) solus. [3]) zob. Nr. 22 [1]). [4]) confugĕre. [5]) mordicus.

Nr. 24. [1]) in. [2]) praecipue. [3]) exstare.

się wchodzi do szczytu, i czterdzieści okien, które wpuszczają światło. Na stronie zewnętrznej są wojenne dzieła Trajana przeciwko Dakom, z którymi dwa razy wojował [4]) i których w roku setnym szóstym po narodzeniu Chrystusa wcielił do państwa Rzymskiego, z wielką [5]) sztuką i prawdą przedstawione. Na szczycie kolumny stał [6]) niegdyś śpiżowy posąg zwycięskiego cesarza, dwadzieścia i trzy stopy wysoki, teraz widać [7]) na nim posąg apostoła Piotra, zrobiony także ze śpiżu.

Nr. 25.

Panowanie królów rzymskich.

Romulus mając lat ośmnaście założył Rzym na Palatyńskiej górze w roku 394 po zburzeniu Troji i panował lat 37. Następnie rok jeden po [1]) pięć dni rządzili [2]) senatorowie. Potem panował Numa Pompiljusz, który rok podzielił [3]) na dwanaście miesięcy, postanowił [4]) ofiary i wybudował [4]) świątynie; panowawszy [5]) 39 lat w pokoju i zgodzie, umarł w skutek choroby. Trzecim królem był Tuljusz Hostyljusz, który rządziwszy [5]) 32 lata [6]) piorunem uderzony z domem swojim spłonął. Po nim Ankus Marcjusz, Numy wnuk, objął rządy, który panował lat 24. Piąty król Tarkwinjusz Priscus zawojował [7]) 12 ludów Tuscji, podwojił liczbę senatorów i rozpoczął świątynią Jowisza Kapitolskiego; w 38 roku panowania zabity został przez wnuków Ankusa.

Nr. 26.

Dalszy ciąg.

Szósty król Serwjusz Tuljusz miasto rozprzestrzenił i murem otoczył. On pierwszy urządził popis, który się odbywał co

---

Nr. 24. [4]) bello petĕre. [5]) summus. [6]) collocari, constitui. [7]) = jest widziany.

Nr 25. [1]) per. [2]) imperare. [3]) describĕre. [4]) jednem słowem: constituĕre. [5]) = gdy panował, gdy rządził był. [6]) Ablat. [7]) armis subigĕre.

pięć lat, i podzielił wszystkich obywateli na pięć klas. Za[1]) niego Rzym miał 83,000 obywateli z tymi, co po[2]) wsiach mieszkali[3]). Zamordowany został w czterdziestym piątym roku panowania od zięcia swego Tarkwinjusza. Tarkwinjusz Pyszny, siódmy i ostatni z królów, panował 25 lat i wypędzony został z żoną i dziećmi dla swego okrucieństwa w roku 509 przed narodzeniem Chrystusa. Tak panowało w Rzymie siedmiu królów przez[4]) lat dwieście czterdzieści trzy. Odtąd w miejsce[5]) jednego króla zaczęto[6]) obierać dwóch konsulów. W pierwszym roku po wypędzeniu królów było pięciu konsulów dla tego, że[7]) pierwszy Tarkwinjusz Collatinus z miasta się wyprowadził, drugi Brutus w bitwie zginął, trzeci Sp. Lukrecjusz z choroby umarł.

Nr. 27.

Krótkość życia.

Arystoteles, filozof grecki, powiada, że nad rzeką Hypanis, która od strony Europy wpada do Pontu, rodzą się pewne zwierzątka, które tylko* jeden dzień żyją. Z tych więc to, które skończyło życie[1]) około południa, w podeszłym wieku, to zaś, które umarło[2]) o zachodzie słońca,[3]) umarło w sędziwym[4]) wieku, mianowicie jeżeli w najdłuższym[5]) dniu. Porównaj najdłuższe życie człowieka z wiecznością, a[6]) znajdziesz tę samą niemal krótkość. Jak nierozsądnie przeto postępują sobie ci, którzy krótkie życie jeszcze krótszem czynią! Są bowiem ludzie, którzy na próżnowaniu[7]) lepszą część życia marnują i rozsądne przedsiewzięcia odkładają do czterdziestego lub pięćdziesiątego roku. Ci zaczynają żyć, kiedy wkrótce przestaną.

Nr. 26. [1]) sub [2]) in agris. [3]) esse. [4]) Ablat. [5]) pro. [6]) = zaczęli być obierani konsulowie. [7]) dla tego że = quum.

Nr. 27. *) opuszcza się. [1]) mori. [2]) opuść, [3]) Abl. absol. [4]) decrepitus. [5]) solstitialis. [6]) opuść. [7]) nihil agere, Abl.

Nr. 28.

Pierwsza wojna Punicka.

W roku 488, gdy już sławnem było imie miasta Rzymu, przedsięwzięto pierwszą wojnę przeciw Kartagińczykom. W piątym roku tej wojny po raz pierwszy Rzymianie walczyli na morzu; Duiljusz zwyciężył wodza Kartagińczyków, zabrał 31 okrętów, 14 zatopił, 7,000 nieprzyjaciół wziął w niewolą, 3,000 zabił. W dziewiątym roku Atyljusz Regulus walcząc przeciw trzem wodzom nieprzyjaciół odniósł zwycięstwo[1]); 18,000 położył trupem, 5,000 z 18 słoniami zabrał do niewoli, 74 miast przyjął w opiekę. Lecz tegoż roku Regulus zwyciężony został i 500 z wodzem dostało się do niewoli, 30,000 poległo. W następnym roku obaj rzymscy konsulowie odnieśli znowu zwycięstwo w Afryce.

Nr. 29.

Dalszy ciąg.

Lecz gdy wracali, taka powstała nagle burza, że z 464 okrętów ledwie mogło się ośmdziesiąt uratować. Odtąd przez kilka lat toczyła się walka z różném szczęściem. Nareszcie jednak w dwudziestym trzecim roku wojny Katulus wypłynąwszy z 300 okrętami szczęśliwie walczył przeciw nieprzyjaciołom przy wyspach Egackich. Albowiem 73 okrętów kartagińskich dostało się do niewoli, 125 zatopiono, 30,000 żołnierzy pojmano, 13,000 zabito. Wojna ta, która trwała[1]) lat 23, skończyła się 241 roku przed narodzeniem Chrystusa. Kartagina musiała zapłacić zaraz sto talentów srebra, i 20,000 w przeciągu 20 lat.

Nr. 28. [1]) odnoszę zwycięstwo = victor sum.
Nr. 29. [1]) trahi per annos.

Nr. 30.

List.

Twoje trzy listy oddane mi zostały przed dwoma dniami. Wkrótce odpowiem ci obszerniej, a teraz donoszę ci to jedynie[1]), że miasto nieprzyjacielskie zdobytem zostało przez wojska nasze. Naczelny wódz podzielił wojsko na sześć części, któreby co sześć godzin kolejno[2]) w walce się zmieniały[3]). Stąd poszło, że nieprzyjaciele dla swej małej liczby[4]) znużeni w końcu ustąpili z murów. Wódz rozkazał, aby naszym dano[5]) ze[6]) zdobyczy każdemu z osobna[7]) po dwieście sesterców. Sam postanowił z czterema legjonami i w 1,250 jeźdźców przezimować w prowincji i zaraz z początkiem wiosny[8]) wojnę znowu rozpocząć. Jeżeli u ciebie[9]) zajdzie co nowego, to przyślij mi list przez listowego, który co 4 lub 5 dni tudotąd przychodzi[10]), ale bardziej życzę sobie, abym ciebie zobaczył jak najprędzej. Bądź zdrów.

Nr. 31.

M. Porcjusz Katon.

M. Katon służył pierwszy raz w wojsku mając lat siedmnaście, a potem wysokie w rzeczypospolitej sprawował urzędy. Sześćdziesiąt i pięć lat mając popierał prawo o dziedziczeniu niewiast. W starości przykładał się do nauk i napisał historją, której było książek siedm. Pierwsza zawierała dzieje królów narodu rzymskiego, druga i trzecia początki miast włoskich, w czwartej zaś była pierwsza wojna Punicka, w piątej druga; w szóstej i siódmej książce skreślił resztę wojen. Pisał[1]) także mowy, z których Cycero znał przeszło sto

---

Nr. 30. [1]) id unum. [2]) in orbem. [3]) proelio succedĕre. [4]) mała l., paucitas. [5]) dividere. [6]) ex. [7]) każdemu z os., viritim. [8]) primo vere. [9]) istic (tam gdzie ty jesteś). [10]) huc commeare.

Nr. 31. conficere.

pięćdziesiąt. Umysłu jego nawet późna starość nie złamała. Albowiem ośmdziesiąty szósty rok licząc bronił sprawy w sądzie, w dziewięćdziesiątym roku Serwjusza Galbę zapozwał przed sąd narodowy.

Nr. 32.

Panowanie trzydziestu tyranów.

Wojna Peloponneska, którą Ateńczykowie z Lacedemończykami prowadzili lat 27, zakończoną została roku 404 przed narodzeniem Chrystusa. Po bitwie przy Koziej rzece stoczonej Spartanie oblegali Ateny przez ośm miesięcy. Nakoniec musiały się poddać i 30 rządzców przełożono nad miastem, którzy sobie postępowali obyczajem tyranów i otoczyli się 3,000 halabardników i 700 spartańskimi żołnierzami. Prawych i bogatych obywateli karali wygnaniem lub śmiercią, nawet Teramenesa, który był wprawdzie jednym z owych 30 panów, ale okrucieństwu ich nie przytakiwał. Trazybul z 30 wygnańcami opanował File, zamek położony na pograniczu Attyki i Beocji, i wsparty tylko 1000 obywateli wypędził załogę tyranów z portu Pirejskiego i Munichją obwarował, którą dwa razy tyranowie bezskutecznie dobywać usiłowali. Po drugiej bitwie, w której poległ Krytjasz, najokrutniejszy z tyranów, uwolnił ojczyznę od 30 tyranów.

Nr. 33.

Wojny Perskie.

Pod synami Pizystrata, którzy ojcu nie byli podobni, nastały wkrótce czasy burzliwe i opłakane. Starszy z nich Hiparch został zamordowany, młodszy Hipjasz w trzy lata[1]) potem wypędzony. Ten[2]) uciekł do Darjusza, króla Persów, który w owym czasie prowadził wojnę z Grekami azjaty-

---

Nr. 33. [1]) dwa, trzy, cztery, pięć lat = biennium, triennium, quadriennium, quinquennium; podobnież: dwa, trzy, cztery dni = biduum, triduum, quadriduum. [2]) is.

ckimi [3]), i namawiał go, aby także Ateńczyków zagarnął pod swe panowanie. W roku więc 492 przed Chr. przedsięwzięta została wojna przeciw Grekom, ale na lądzie i na morzu prowadzona była nieszczęśliwie [4]) przez lat 50. We dwa lata potem wysłał Darjusz przeciw Atenom Datysa i Artafernesa z 500 okrętami, 200,000 piechoty i 10,000 jazdy, ale wojsko to pobite zostało na polu Maratońskiem od małej garsztki Ateńczyków. To świetne zwycięstwo, odniesione roku 490, wstrzymało następnie barbarzyńców lat kilka od napaści na Grecją [5]).

Nr. 34.

Dalszy ciąg.

Ale najbardziej odłożoną została wojna dla śmierci Darjusza, który w cztery lata potem zeszedł z tego świata. Albowiem dopiero w roku 480 Kserkses, syn Darjusza, przeprawił do Europy 1200 okrętów, 700,000 Persów i 300,000 posiłkujących, które siedm dni i tyleż nocy przeprawiały się po moście przez Helespont. W pierwszym roku tej trzeciej wyprawy stoczono trzy bitwy, w drugim dwie. Nim Persowie przez Tracją, Macedonją i Tesalją przyszli do wąwozów Termopilskich, zajął to miejsce Leonidas, król Lacedemończyków, w 8,000 wojska. Kserkses ufając przeważającej liczbie [1]) swego wojska cztery dni czekał spodziewając się, że Grecy się cofną. Nareszcie piątego dnia dał znak do bitwy. Z obu stron walczono z wielką zaciętością. Gdy dnia następnego odnowiono walkę, bronili się Grecy z równą walecznością, tak iż w końcu Persowie straciwszy wielu z swojich cofnęli się do obozu.

Nr. 33. [3]) = z Grekami, którzy zamieszkiwali Azją. [4]) małe. [5]) od napaści na Gr. = od Grecji.

Nr. 34. [1]) multitudo ingens.

Nr. 35.

Dalszy ciąg.

Ale wtedy Grek pewien, Efialtes, przeszedł potajemnie do obozu Persów i przyrzekł królowi pokazać[1]) drogę, którą Grecy z tyłu mogliby być napadnięci. Król usłyszawszy to rozkazał natychmiast wyborowemu oddziałowi ruszyć z obozu. Ci całą noc bez przestanku maszerowali i przebyli góry. O świcie spostrzegli straż Greków; było to 1000 Focejczyków, którzy nagłym strachem zdjęci uciekli. Leonidas zagrożony podwójnem niebezpieczeństwem odesłał sprzymierzeńców wszystkich i z 300 Spartanami postanowił zwyciężyć albo umrzeć z chwałą. Około północy Spartanie[2]) uderzywszy na obóz nieprzyjaciół straszną rzeź sprawili, w końcu jednakże nie zwyciężeni, lecz długą walką znużeni i obsypani strzałami polegli[3]).

Nr. 36.

Dalszy ciąg.

Podczas gdy to się dzieje w[1]) Termopilach, flota Persów zbliżyła się do brzegów Grecji. Ale ogromny wicher, który wiał przez trzy dni, zdruzgotał wiele ich okrętów. W kilka dni potem walczyły floty pod Artemizjum. Lecz gdy zwycięstwo było wątpliwem, popłynęli Grecy na dogodniejsze miejsce blisko Salaminy. Tutaj spotkały się floty rano i walczyły przez cały dzień z niewypowiedzianem męstwem i wytrwałością. Nareszcie Temistokles, wódz Ateńczyków, odniósł najświetniejsze zwycięstwo. Wiele okrętów perskich zabrano lub zatopiono; z resztą Kserkses dążył ku Helespontowi, aby przed nadchodzącą zimą przybyć do Azji. Stało się to roku 480, dziesięć lat po bitwie Maratońskiej. Znaczna część wojska lądowego, 300,000, została w Tesalji, aby w dogodnym czasie odnowić wojnę.

Nr. 35. [1]) = że pokaże. [2]) Spartiates, ae. [3]) occumbere.
Nr. 36. [1]) n.

Nr. 37.

Dokończenie.

Na początku wiosny następnego roku wkroczył do Attyki Mardonjusz, który dowodził Persami, i Ateny, które przed 10 miesiącami był zdobył sam Kserkses, zburzył do szczętu, podczas gdy Ateńczykowie częścią w Salaminie się znajdowali, częścią na flocie. Spaliwszy wszystkie miejsca, święte i[1]) nie święte, cofnął się do Beocji ustraszony przybyciem nieprzyjaciół. Tamdotąd poszli za nimi Ateńczykowie i wezwali zarazem resztę Greków, aby bronili sprawy wspólnej ojczyzny. Lacedemończykowie ociągawszy się dni dziesięć, posłali im posiłki pod dowództwem Pauzanjasza. Ten z Arystydesem, wodzem Ateńczyków, pobili Mardonjusza pod Platejami roku 479. Tegoż dnia flota Persów zniszczoną została przy Mikale, które było przedgórzem w Jonji. Przez te zwycięstwa ocaleni Grecy walczyli jeszcze z Persami lat 20, aby swych pobratymców azjatyckich oswobodzić.

D. Konjugacje i Zaimki.

Nr. 38.

Prawdziwa mądrość.

Mądrzy mężowie pojmują nie tylko to, co się dzieje i co się już stało, ale przewidują także, jakim będzie[1]) przebieg rzeczy i ich wypadek. To jest prawdziwa mądrość, to najpewniejsza droga, którą owi nie tylko sobie, ale także innym mogą być prawdziwie pożyteczni. Przeciwnie widzimy, że niejedni ludzie wiele starania i pracy łożą na rzeczy ciemne i trudne i zarazem niepożyteczne, a zaniedbują właśnie to, co jest pożyteczniejszem i godniejszem usiłowania ludzkiego. Ale[2]) natura nie wydzieliła nam czasu tak szczodrze, aby nam wolno

Nr. 37 [1]) opuść.

Nr. 38. [1]) Conj. [2]) at, dla wyrażenia mocniejszego przeciwieństwa.

oyło cośkolwiek z niego stracić, i nawet to, co nam dała, nie jest zupełnie naszą własnością[3]). Ileżto tracimy przez sen, jak wiele przez chorobę! Jak wiele zabierają[4]) nam publiczne, jak wiele nasze sprawy! Ileżto tracimy z naszej własnej[5]) winy, ile z obcej!

Nr. 39.

List.

Miły mi był twój list, jak wszystko, co od ciebie pochodzi[1]), chociaż w nim wiele omyłek zrobiłeś[2]). Lecz jak ojcowie lubią słuchać szczebiocące dziatki i same ich błędy sprawiają im rozkosz[3]), tak i mnie to[4]) twoje niemowlęctwo, które się pokazuje[5]) w twojim liście, nader było przyjemnem. Odsyłam ci go moją własną ręką poprawiony. Wiesz bowiem, że mi to właśnie zaleconem zostało od twojich rodziców. W ogóle, jeżeli co będzie, w czembyś potrzebował[6]) pomocy[7]) mojej, nie będę ci się wymawiał[8]). Ty zaś, mój najdroższy Aleksandrze, przyjmiesz napomnienia moje bez urazy. Postępuj odważnie tą drogą, do której cię i samo przyrodzenie wiedzie i moje zachęcania nakłaniają. Wielką o tobie nadzieję świadectwem mojem wznieciłem w rodzicach. Staraj się więc, aby ta ich i mnie nie omyliła. Bądź zdrów.

Nr. 40.

Prawdziwa chwała.

Jeżeli się kto sam chwali, słusznie będziemy niedowierzali takiej chwalbie, dopóki nie[1]) zobaczymy, że także inni go

---

Nr. 38. [3]) nasza wł. = nostrum. [4]) occupare. [5]) nasz własny = noster, położy się przed rzeczownikiem.

Nr. 39. [1]) proficisci. [2]) wiele omyłek zrobić = multa peccare. [3]) sprawiać co = esse alicui rei. [4]) iste, w którym się zawiera już także *twoje*. [5]) cerni. [6]) desiderare. [7]) opera. [8]) deese.

Nr. 40. [1]) priusquam, antequam.

chwalą. Albowiem to dopiero prawdziwa jest chwała, która pochodzi od tych, co sami żyli chwalebnie[2]). Ale są ludzie, co się tak dalece sobie podobają, iż myślą, że nie błądzą nigdy i[3]) że prócz nich samych nikt nie jest mądrym. Lecz z tego właśnie poznamy, że są ludźmi nadzwyczajnie głupimi i zarozumiałymi. Inni znowu powodują się tak wielką żądzą sławy, że, co tylko[4]) dobrego zdziałali, natychmiast pomiędzy wszystkimi ludźmi rozgłaszają jak najstaranniej[5]), ażeby komu zasługi ich nie były nieznane. Lecz czyż nie lepiej jest bez żądzy sławy zdziałać rzeczy takie, któreby inni chwalili?

Nr. 41.

List.

Odsełam ci wszystkie niemal listy, którem od ciebie odebrał, nieco poprawione przeze mnie. Staraj się, abyś na przyszłość i częściej i dokładniej pisywał. Przykre bowiem są mi te[1]) błędy, w które tak często wpadasz. Gdy się mylisz[2]) w mniej używanych albo ciemnych sposobach mówienia, można ci wybaczyć, ale kiedy błądzisz przeciw pierwszym prawidłom gramatyki, to już nie podobna[3]) znieść. Upominam cię więc, ażebyś na przyszłość uważniejszym był w pisaniu i przynajmniej tych się wystrzegał błędów, którychby dzieci nawet uniknąć mogły, co się uczą pierwszych początków. Co się tyczy rzadkości listów, tej nie możesz żadnym sposobem uniewinnić. Cóż to[4]) bowiem mogą być za zatrudnienia tak wielkie, o których mi piszesz? Obawiam się, aby cię rozrywki nie odrywały od czytania i pisania. Pamiętaj, mój Feliksie, że rozrywki powinny być uczciwe i rzadkie. Bądź zdrów i pozdrów ode mnie[5]) rodziców.

Nr. 40. [2]) in laude. [3]) i nikt = neque quisquam. [4]) quidquid. [5]) rozgł. jak najstaranniej = spargĕre ac disseminare.

Nr. 41. [1]) iste. [2]) labi. [3]) = można. [4]) iste. [5]) Dat.

Nr. 42.

Najmilsze to, cośmy sami sobie zgotowali.

Te dobra, któreśmy sobie sami zgotowali przez skrzętność i oszczędność, większą napawają nas radością, aniżeli te, które nam drudzy pozostawili. Któżby bowiem nie wolał każdą rzecz zawdzięczać raczej sobie, aniżeli drugiemu? Nikt wprawdzie nie może wszystkiego sam przez się i najpotężniejsi i najbogatsi nawet potrzebują często pomocy obcej; ale jednak wiele jest rzeczy, które ludzie wykonać mogą własnemi siły, byleby tylko szczerze dołożyli starania. Czyż nie wiemy sami, doświadczeniem nauczeni, że niejedno, co początkowo zdawało[1]) się przechodzić nasze siły, powiodło się pomyślnie? Owi zaś, co są za opieszali, aby się z gorliwością wzięli do cokolwiek trudniejszej jakiej rzeczy, oskarzając słabość natury ludzkiej zdają mi się raczej siebie samych oskarzać.

Nr. 43.

Aleksander i Dyjogienes.

W starożytności żyło*) w tym samym czasie dwóch mężów, którzy zupełnie różnym sposobem dążyli do wolności. Jeden z nich, Aleksander, król Macedoński, aby być wolnym, chciał podbić wszystkie narody. I zagarnął pod panowanie swoje wielką część świata. Nie był nikomu podległym i potężniejszym od wszystkich innych, ale pozbawiając innych wolności był niewolnikiem swojich namiętności. Drugi, Dyjogienes z Synopy[1]), mniemał, że być wolnym to samo jest, co[2]) potrzebować jak najmniej[3]). Dla tego lichym płaszczem okryty jadał tylko to, czego ziemia dostarczała, pijał wodę, którą czerpał z pierwszego lepszego źródła, mieszkał w beczce. Któryż z nich był wolniejszym? Dyjogienes zdawał się wprawdzie być wolniejszym od króla Aleksandra, ale właściwie żaden nie był prawdziwie

---

Nr. 42. [1]) Conjunct.

Nr. 43. *) esse. [1]) Sinopensis. [2]) atque. [3]) Ablat. plur

wolnym; żaden miary nie zachował, obaj ją przestąpili. Albowiem to jest prawdziwa wolność, gdy to, co jest dobre, czynimy nie przymuszeni od nikogo i darów bożych używamy z umiarkowaniem.

Nr. 44.

List.

Wiadomo ci dobrze[1]), że jest wiele gatunków listów. Pierwszym i najpowszechniejszym są te, któremi uwiadomiamy nieprzytomnych, jeżeli coś jest, co wiedzieć pożytecznemby było albo im albo nam. Tego rodzaju listów ode mnie niezawodnie nie żądasz; o[2]) swojich bowiem rzeczach domowych masz wiadomości pewne. Pozostają[3]) dwa rodzaje listów, jeden poufały i żartobliwy, drugi poważny. Którego z nich mi mniej przystoji użyć, nie widzę. Żartować z tobą listownie nie będę. Sądzę zaprawdę, że nie masz obywatela, któryby mógł się śmiać w tych czasach. Może żądasz, abym pisał coś poważniejszego. Lecz nie masz nic, o czémbym mógł poważnie pisać do ciebie, chyba o rzeczypospolitej. Lecz pod tym względem[4]) takie jest moje położenie[5]), że i tego nie chcę pisać, czego nie myślę.

Nr. 45.

List.

Dwa swoje listy razem z tym mojim odbierzesz, jeden pisany w[1]) języku łacińskim, drugi w naszym ojczystym. W łacińskim nie było nic, cobym poprawił, i to mi wielką sprawiło[2]) radość. Dla tego wszystkie i moje i swoje powpisuj w tę samą księgę. Będzie ci w czasie przyjemnie widzieć swoje postępy. Nie przestawaj, mój Aleksandrze, zajmować

Nr. 44. [1]) wiadomo mi dobrze = non ignoro. [2]) Gen. [3]) reliquus sum. [4]) in hoc genere. [5]) causa.

Nr. 45. [1]) sam Abl. [2]) parĕre, afferre.

się naukami z tą samą pilnością, z jakąś zaczął. Niewielka praca przyniesie[3]) ci w czasie wielki zaszczyt. Tą drogą, którą ty teraz postępujesz, wielu pochodzących z niskiego rodu doszło do najświetniejszych godności. Zresztą samą przez się naukę kochać wypada: nie ma bowiem nic haniebniejszego w człowieku wolnym, nad niewiadomość tych rzeczy, których znajomości bez nauk nabyć nie podobna[4]). Roskosz, którą znajdujemy w szpetnych rzeczach, przemija szybko; ale praca uczciwym rzeczom poświęcona chociaż także[5]) znika, w sercu jednakże pamięć po sobie[6]) zostawia pełną najuczciwszej[7]) roskoszy.

E. Konjugacje, deklinacje imion, oznaczenie miejsca.

Nr. 46.

Łupieztwa Werresa.

Werres, ów[1]) okrutny i chciwy propretor Sycylji, popełnił liczne łupieztwa i kradzieże w Lilybaeum, w Pelorze w Syrakuzie i innych miastach swej prowincji. Tym sposobem nagromadził w domu swojim różne rzeczy misternie zrobione[2]), jak złote i srebrne naczynia, marmurowe posągi, przecudne obrazy i inne kosztowne sprzęty. W Segieście, bardzo starożytnem mieście, zabrał posąg[3]) Dyjany, który P. Afrykanus sprowadził był znowu z Kartaginy do Sycylji i który obywatele czcili jako święty, w Agrygencie posąg Apolina, w Katynie i Ennie obrazy Cerery ze świątyń. Tenże przedtem zrabował w Atenach Minerwę, w Delos Apolina, w Pergach, mieście Pamfilji, Dyjanę, w Samos Junonę i prócz tego wiele innych bóstw w całej Azji i Grecji. Ale nareszcie zasłużona kara spotkała tego występnego człowieka.

Nr. 45. 3) przynosić co, esse z Dat. 4) = nie można. 5) et ipse. 6) Genit. 7) solidus.

Nr. 46. 1) kładzie się po przymiotn., jak np. magnus ille Alexander. 2) perfectus. 3) simulacrum. 4) violare.

Nr. 47.

Podróże niektórych[1]) *starożytnych mędrców.*

Bardzo wielu ze starożytnych mędrców podejmowało podróże do obcych krajów, aby poznać obyczaje, urządzenia i prawa różnych narodów. Tak Pytagoras, który się urodził w Samos, przybył do Grecji i Azji, potem udał się do Egiptu i Babilonu, aby dokładnie poznać ruchy gwiazd. Z Babilonu wróciwszy udał się do Krety i Lacedemonu, aby poznać sławne podówczas prawa Minosa i Likurga. Temi zbogacony wiadomościami przybył nareszcie do południowych Włoch w sto czterdziestym roku po śmierci Numy i osiadł w Krotonie, gdzie mężczyzn i kobiety wszystkich cnót nauczał. Stąd w 20 lat potem przeniósł się do Metapontu, gdzie mając lat blisko 80 zeszedł z tego świata. Imie uczniów jego, to jest Pytagorejczyków, słynęło jeszcze w wielkiej Grecji przez wiele wieków.

Nr. 48.

Dalszy ciąg.

Podobnież wiadomo jest, że Solon w Sardach u króla Krezusa, Likurg w Krecie czas niejaki bawili. Ten napisał prawa Lacedemończykom, ów Ateńczykom. Pierwszy dziejopis grecki Herodot, urodzony w Halikarnasie, znakomitem mieście Karji, zwiedził sam wielką część tych krajów, które opisał w dziele swojem. Był bowiem w Tebach, w Memfisie i w innych sławnych miastach Egiptu, widział piramidy i doszedł aż do Elefantyny. Tenże w Olimpji i Atenach czytał Grekom pewną[1]) część swojej historji. Z Aten udał się nareszcie do Turjów, miasta położonego w południowych Włoszech, gdzie dzieło swoje dokończył i umarł w bardzo podeszłej starości.

Nr. 47. [1]) quidam.
Nr. 48. [1]) aliquis.

Nr. 49.

Dokończenie.

Także Platon, najsławniejszy z filozofów greckich, wiele podróżował. Po śmierci swego mistrza Sokratesa, którego w Atenach słuchał był przez lat ośm, postanowił zwiedzić obce kraje, aby wiadomości swe zbogacić i wydoskonalić. W tym celu wyjechał z Aten najprzód do Egiptu, potem do Syrakuzy i do Włoch, gdzie w Krotonie i Metaponcie zgłębiał tajemnice Pytagorasa. Przestawał także wiele w Tarencie z Archytą i w Lokrach z Tymeuszem. Powróciwszy do Aten uczył przez wiele lat filozofji, a mianowicie rozprawiał o nieśmiertelności duszy. Na podróżowaniu życie swe spędzili znakomici filozofowie: Arystoteles, Teofrast, Zeno, którzy raz wyjechawszy nigdy do domu nie powrócili.

Nr. 50.

Eneasz przybywa z Troji do Włoch.

Znanem jest powszechnie tułactwo Eneasza, syna Anchizesa i Wenery. Ten uszedłszy z ojczyzny przybył najprzód do Tracji, potem do Delos[1]), wyspy poświęconej Apolinowi, którego wyroczni radził się względem swej przyszłej ojczyzny. Lecz dopiero wtedy, gdy już osiadł w Krecie, dowiedział się, że mu opatrzność Włochy przeznacza[2]). Dla tego popłynął do Epiru i Sycylji. Stąd gdy zmierzał do Jtalji, przez niepomyślne wiatry zapędzony został nazad do Kartaginy. Przyjęty gościnnie od królowej Dydony bawił długo w tem mieście jakby w swojim domu i nie troszczył się o ojczyznę przyobiecaną od opatrzności. Ale nareszcie rozkazem bogów upomniony opuścił Kartaginę i po wielu przygodach dostał się do Włoch, gdzie nareszcie znalazł[3]) spokojną siedzibę i nowe królestwo.

Nr. 50. [1]) Aecus. Delon lub Delum. [2]) monstrare. [3]) nancisci; potiri aliqua re.

Nr. 51.

Archjasz.

Poeta Archjasz, nauczyciel Cycerona, urodził się wAntyjochji, sławnem niegdyś mieście, i wkrótce przewyższył wszystkich swojim talentem. Gdy już słynął w całej Azji, udał się do Grecji, a stąd popłynął do Tarentu, Regjum i Neapolu. Wówczas pielęgnowano greckie sztuki i nauki w Lacjum i w Rzymie nie zaniedbywano dla spokojności rzeczypospolitej. Zaszczycony od mieszkańców owych trzech miast obywatelstwem przybył do Rzymu, skąd już nigdy nie powrócił do domu dla tego, że najznakomitsze rodziny przyjmowały go do domów swojich i otaczały najwyższym szacunkiem. Gdy w Rzymie mieszkał był wiele lat, pojechał z Lukulem do Sycylji, a gdy z tej prowincji wracał z tymże Lukulem, przybył do Herakleji, miasta sprzymierzonego z Rzymianami, i w tem mieście został obywatelem rzymskim.

Nr. 52.

Cezar udaje się z Hiszpanji do Włoch.

Cezar pokonawszy w Hiszpanji legatów Pompejusza i shołdowawszy sobie całą tę prowincją zwołał przyjaciół swych i żołnierzy do Korduby, starożytnego i bogatego miasta, aby podziękować wszystkim, którzy mu[1]) się zasłużyli byli, niektórym także[2]) wydzielić nagrody. Potem pojechał do Kadyksu i rozkazał, aby wszystkie pieniądze i pomniki, które z świątyni Herkulesa zabrano do domu prywatnego, odniesiono do świątyni. Z Kadyksu morzem przybył do Tarakony, największego miasta Hiszpanji położonej z tej strony Ebra, a[2]) stąd lądem do Galji. W Masylji pozostawił dwa legjony dla obrony[3]), resztę odesłał do Italji. Sam zaś dowiedziawszy się, że w Rzymie mianowany został dyktatorem, spieszył do[4]) miasta.

Nr. 52. [1]) ipse. [2]) opuści się. [3]) praesidium, sam Dat. [4]) ad.

Nr. 53.

Zamiłowanie Rzymian w rólnictwie.

Już najdawniejszemi czasy bogaci Rzymianie prócz domów swojich w mieście miewali dwory na wsi, które sobie sami budowali przy pomocy nie wielu niewolników. W tych dworach przebywali[1]) chętniej, jak w Rzymie. Dla tego też nieraz walecznych i znakomitych mężów, jak[2]) Kurjusza, Cyncynnata, Regulusa, Katona nagle ze wsi[3]) powoływano do miasta do publicznych zatrudnień, którzy dokonawszy wielkich rzeczy w wojnie i pokoju wracali na wieś. W późniejszych czasach, gdy prawie wszystkie narody pokonano na lądzie i na morzu i ogromne bogactwa wpłynęły[4]) do Rzymu, większa część znakomitych mężów w najprzyjemniejszych okolicach, osobliwie w całej Kampanji, posiadała wspaniałe dwory, w których wedle[5]) przyrody miejsca przepędzali albo cieplejsze, albo zimniejsze miesiące roku.

Nr. 54.

Kto[1]) *żyje szczęśliwie na każdem miejscu*[2])*?*

Kto jest zdrów i zadowolony z małego, ten na każdem miejscu żyć będzie szczęśliwie, czy[3]) to w mieście lub na wsi, czy to w domu lub poza domem. Jednakowoż nie przeczę, że w Rzymie, albo w Paryżu, albo w Neapolu, albo w przecudnych dolinach ojczyzny naszej chętniej będziesz przebywał! jak na wielu innych miejscach. Jeżeli zaś chory jesteś na ciele lub na umyśle, ani w królewskim pałacu, ani w niskiej chacie przyjemnie żyć[4]) nie będziesz. Nie chodzi bowiem o to[5]), na którem jesteśmy[6]) miejscu, lecz jak wolni jesteśmy[6]) od kłopotów. Kto jest nieszczęśliwy, ten w najmiękciejszem i najkosztowniejszem łożu nie będzie spał tak smacznie, jak człowiek wolny od

---

Nr. 53. [1]) = być, [2]) in his, [3]) ex agris, [4]) invehi. [5]) pro.

Nr. 54. [1]) quisnam. [2]) plur. [3]) sive - sive. [4]) iucunde esse. [5]) nihilo attinet. [6]) Conj.

troski na twardem łożu lub na ziemi. Nie unikniesz także [6]) kłopotu, dokądkolwiek się udasz; on z tobą podróżuje, z tobą płynie na okręcie, z tobą nocuje.

Nr. 55.

Arjon.

Arjon, sławny poeta i śpiewak, z Metymny miasta w Lesbos, gdzie się urodził, udał się do innych krajów, aby się popisywać z sztuką swoją. Dokądkolwiek przybył, wszystkim był miły, najmilszy Perjandrowi, księciu Koryntjan, który go przyjął do domu swego i za [1]) przyjaciela uważał. Gdy w Korynicie zabawił niejaki czas, pojechał do Sycylji i Włoch i w Tarencie i innych miastach wielkiej Grecji zachwycał wszystkich uszy i serca. Wielka była męża [2]) tego [3]) sława, wielkie także nagrody za jego sztuki. Uzbierawszy sobie dosyć pieniędzy postanowił wreszcie wrócić do ojczyzny i powierzył się korynckim żeglarzom. Gdy się okręt dostał na głębią morza, żeglarze chciwi pieniędzy postanowili go zabić. Arjon pomiarkowawszy to [4]) oddał [5]) im wszystko, co miał, spodziewając się, że tym sposobem ocali sobie życie.

Nr. 56.

Dokończenie.

Ale ci zażądali, aby w ich oczach [1]) skoczył w morze. Wtedy Arjon prosił, aby mu przed śmiercią jeszcze [2]) wolno było pieśń zanócić. Otrzymawszy to pozwolenie wziął lutnią i stojąc na tyle okrętu donośnym głosem pieśń zanócił i skoczył w morze. Żeglarze będąc pewni [3]), że Arjon pochłonięty został od bałwanów, wrócili weseli do Koryntu. Arjona zaś delfin zwabiony słodkim jego głosem wziął na plecy i zaniósł do

---

Nr. 54. [6]) nie także = nec.

Nr. 55. [1]) pro [2]) homo. [3]) opuści się. sam Gen. [4]) quod quum. [5]) = dał.

Nr. 56. [1]) in ipsorum conspectu. [2]) opuści się. [3]) confidĕre.

Tenaru, przedgórza Lakoniki. Stąd powróciwszy do Koryntu opowiedział wszystko Perjandrowi, jak się stało. Temu zdawało się to być niepodobnem i dla tego Arjona schował w domu swojim i posłał po owych żeglarzy. Gdy ci zapytani o Arjona powiedzieli, że jest we Włoszech i wielkie ma bogactwa, wystąpił nagle Arjon. Widokiem jego [1]) przerażeni zbrodnię swą wyznali i za karę zostali ukrzyżowani.

Nr. 56. [1]) homo.

CZĘŚĆ DRUGA.

Przykłady na składnią zgody i przypadków.

A. Zgoda Subjektu i Predykatu, Apozycja.

J. §. 190 — §. 193. P. §. 327 — §. 343. M. str. 190 — 196.

Nr. 57.

Krótkie zdania.

Bogactwo jest niepewną podporą szczęśliwego życia. Fawor ludu psuje często charakter ludzi. Dusze ludzi nie umrą, lecz wiecznie żyć będą. Nałogów nigdy nie wykorzenimy bez wielkiego natężenia. Korynt założony został od Aletesa, zburzony zaś od Mumjusza. Życie wiejskie jest nauczycielem oszczędności, pilności i prostoty. Ceny słowików były nieraz większe, aniżeli ceny niewolników. Wszyscyby was chwalili, gdybyście byli uczciwymi ludźmi. Łatwiej jest zdobyć wielkie kraje, aniżeli je [1]) utrzymać w posłuszeństwie. Głód i pragnienie zaspokajają się pokarmem i napojem. Wy i my połączeni stawimy czoło wszystkim nieprzyjaciołom. Poczciwość i nieskazitelność Arystydesa zjednała mu przydomek Sprawiedliwego. Wszyscy chwalą [2]) Leonidasa i jego waleczność. Ani Darjusz, ani Kserkses nie mógł Greków pod panowanie swoje zagarnąć.

Nr. 57. [1]) opuści się [2]) Passiv.

Nr. 58.

Dalszy ciąg.

Leonidas, król Spartan, długo stawiał opór Kserksesowi, królowi Persów. W obozie Helwetów pojmana została córka Orgietoryksa i jeden z synów jego [1]). Alpy przejść za czasów Hannibala było trudniej aniżeli dzisiaj. Jedno i drugie [2]) błędem jest, i wszystkim wierzyć i nikomu. Ksantypa, Sokratesa żona, była bardzo zrzędna i kłótliwa. Siebie samego znać trudna jest, innych napominać łatwiejszą. Rzymianie wiele wojen prowadzili z Partami, najbitniejszym narodem Azji. Ja i Leljusz zwykliśmy podziwiać doskonałą mądrość Katona. Niegodna jest od równego, niegodniejsza od podlejszego być zwyciężonym. Jeżeli nie będziemy zgodni, łatwo zostaniemy pokonani od nieprzyjaciół naszych. Lepiej jest krzywdy znosić, aniżeli wyrządzać. Syn Aleksandra wraz z matką schwytany, w zamku Amfipolis był więziony. Pytagoras zalecał wszystkim umiarkowanie jako [1]) matkę wszystkich cnót.

Nr. 59.

Dokończenie.

Przeciwko Grecji ciągnęły ogromne wojska Persów i sam król. Roskosze, bardzo pochlebne panie, odwodzą umysł od cnoty. Rólnik sadzi drzewa, których owoców nigdy nie ujrzy. Ninus i Semiramis, którzy założyli Babilon, dostąpili wielkiej sławy. Bronić człowieka niewinnego zaszczytniejsza jest, jak winnego oskarzać. Marcellus zwyciężył Hannibala pod Nolą, miastem w [1]) Kampanji. Brutus i Kasjusz, zabójcy Cezara, wzniecili wielką wojnę. Cycero powiada, że szczęście, urzędy i zwycięstwa są przypadkowe. U Katylinie od młodości wojny domowe, mordy i rozboje miłemi były. Nie ten jest bogaty, którego pieniądze pomnażają się, lecz (ten), którego umysł jest

---

Nr. 58. [1]) opuści się. [2]) jeden i drugi = uterque.
Nr. 59. [1]) w Kamp. = Genit.

spokojny i zadowolony. Ze swego być zadowolonym największe i najpewniejsze jest bogactwo. O przyjaźni, wierna przewodniczko ludzkiego życia, jak rzadka jesteś między ludźmi! Cesarz Wespazjan Achają, Licją i Rodus, które były wolne, zamienił w rzymską prowincją. Sławą swą pokonałeś nienawiść, co bardzo trudną jest rzeczą. Co przypadkowem jest, pewnem być nie może. Był pewien rodzaj ludzi, którzy się Helotami nazywali u Lacedemończyków. Nie wszystko w wodza, coś takze w żołnierza ręku spoczywa[2]). Ty, Rullusie, i koledzy twoji bardzoście się pomylili. Kartagina, rywalka państwa Rzymskiego, zburzoną została przez Scypjona. Nierozsądne jest natężenie, jeżeli to, co czynimy, nie jest użytecznem. Słusznie nienawidzimy tę wadę, która się zowie skępstwem.

Nr. 60.

Rzym.

Rzym, stolica państwa rzymskiego, zbudowany został na wzgórzu Palatyńskiem blisko rzeki Tybru. Lecz wkrótce tak[1]) się powiększył[2]) i rozszerzył, że obejmował siedm pagórków. Kształt miasta w najdawniejszych czasach był czworoboczny, mieszkania tak małe i nędzne, że mogły słusznie chatami[3]) być zwane. Nawet królowie nie mieli szczególnie wielkich i pięknych domów, tylko świątynie bogów budowano z większą sztuką i większym[4]) nakładem. Ale zwolna zewnętrzna i wewnętrzna postać domów stała się gustowniejszą[3]) i wspanialszą[3]). Cesarz Neron wystawił gmach, który wielkością i przepychem przewyższył wszystkie domy najznakomitszych i najbogatszych Rzymian. Ciągnął się on od wzgórza Palatyńskiego aż do Eskwilińskiego, miał obwód małego miasta, zawierał ogrody, pola, laski, jezioro i otoczony był podwójnym rzędem kolumn. Wewnątrz wszystkie części domu, a mianowicie pokoje jadalne, ozdobione były złotem, skąd zwany był złotym domem.

Nr. 59. [2]) = jest.

Nr. 60. [1]) adeo, ita. [2]) Passiv. [3]) Nom. [4]) opuści się.

Nr. 61.

Ziemia.

We wnętrznościach ziemi jest ukrytych wiele rzeczy pożytecznych, jak[1]) złoto, srebro, żelazo i inne kruszce, także drogie kamienie. Z gór wytryskują źródła, które zraszają doliny; powierzchnia ich porosła jest zwykle trawą i ziołami, często także lasami, które ludziom dostarczają wielkiej ilości drzewa i innych rzeczy potrzebnych. A jednak często jesteśmy niewdzięczni ziemi, wspólnej wszystkich matce. Żelazem, drzewem, ogniem i kamieniami ranimy ją prawie każdej godziny[2]), aby służyła nie tylko potrzebom naszym, ale także naszej chciwości i kaprysom. Wdzieramy się w jej wnętrzności i wykopujemy kruszce i ołów, złoto i srebro, robimy szyby i szukamy drogich kamieni. Wydobywamy jej wnętrzności, aby nosić na[3]) palcu kamień, którego sobie życzymy. Jak wiele rąk mozoli się, aby się jeden członek świecił!

Nr. 62.

Królestwo Podziemne.

Pluton, bożek Piekieł, porwał Prozerpinę błądzącą po Sycylji i wziął ją za małżonkę. Gdy się o tem dowiedziała jej matka Ceres, uprosiła Jowisza, aby córka sześć[1]) miesięcy bawiła u męża i tyleż na Olimpie albo na ziemi. Był zaś Pluton, jakeśmy powiedzieli wyżej, królem Piekieł. Oprócz niego było jeszcze[2]) trzech sędziów, Eak, Minos i[3]) Radamant. Siedlisko złych i bezbożnych miało nazwę Tartaru; pobożni zaś i sprawiedliwi mieszkali na polach Elizejskich i używali wiecznego szczęścia. Tych, których pochowano należycie, przeprawiał przewoźnik[4]) Charon przez rzekę Stygs; niepochowani tułali się długo po[5]) brzegach rzeki. Dla tego starożytni mieli wielkie

---

Nr. 61. [1]) ut. [2]) omnibus horis. [3]) sam Ablat.
Nr. 62. [1]) distribut. [2]) alius. [3]) opuści się. [4]) zob. 71, 2. [5]) in littore.

staranie o[5]) pogrzeb umarłych. Wejścia do królestwa podziemnego strzegł Cerber, pies o trzech głowach[7]). Tamże mieszkały[8]) trzy Furje, służebnice Plutona, które nie tylko w Orku dręczyły dusze złych ludzi, ale także na ziemię wychodziły i zbrodniarzy karały najcięższemi karami.

Nr. 63.

Aleksander i Scytowie.

Skoro Aleksander przybył do kraju Scytów, jeden z posłów ich tak przemówił do niego: Cóż my mamy[1]) z tobą? myśmy nigdy kraju twego nie najechali[1]). Ani służyć nikomu nie możemy, ani nie pragniemy panować; ty jesteś łupieżcą wszystkich narodów, do których przyszedłeś. Zdobyłeś Lidją, opanowałeś Syrją, dzierżysz Persją, Baktrjan masz pod swojem panowaniem, już ręce swe chciwe i nienasycone wyciągasz po nasze trzody. Wojna tobie rodzi się ze zwycięstwa. Jesteś wprawdzie większy i waleczniejszy, aniżeli ktokolwiek[3]), ale nikt nie chce cierpieć obcego pana. Jeżeli jesteś bożkiem, powinieneś ludziom wyświadczać dobrodziejstwa, nie wydzierać im ich własności; jeżeli zaś jesteś człowiekiem, pamiętaj, że tem jesteś, czemeś jest.

Nr. 64.

List.

Nie słusznie mnie ganiłeś; nie jestem ja owym człowiekiem bez czucia, któryby ani w szczęściu, ani w nieszczęściu nie chciał mieć[1]) przyjaciela. Owszem wiedz, że mi teraz nic tak nie braknie, jak ktoś taki[2]), któremubym mógł się zwierzyć z tem, co czuję, i z którymbym mógł[3]) wszystko mówić, jak z samym sobą. Mego brata tak drogiego[4]) straciłem; ty zaś,

---

Nr. 62. [6]) o pogrzeb, Genit [7]) o trzech głowach = triceps, -cipitis. [8]) adesse.

Nr. 63. [1]) esse. [2]) attingĕre. [3]) quisquam.

Nr. 64. [1]) chcę mieć = desidero. [2]) is homo. [3]) audeo [4]) tak drogiego = Superl.

któryś mi[5]) tyle razy ukoił boleść serca swą rozmową i radą, jesteś daleko ode mnie. Srogi los wydarł mi cię z objęcia. Czemuż teraz nie jesteś przy mnie, ty, któryś mi we wszystkich mych sprawach pomagał? Wracaj więc jak najprędzéj, abym miał kogoś[6]), któryby się szczęściem mojem tak cieszył, jak ja sam, nieszczęście zaś moje równie czuł[6]), jak ja.

Nr. 65.

Śmierć Cyrusa.

Cyrus podbiwszy wielką część Azji i cały Wschód zagarnąwszy pod swą władzę, wydał Scytom wojnę. Była w owym czasie królową Scytów Tomirys. Ta przybyciem nieprzyjaciół bynajmniej nie ustraszona, wielkie zgromadziła wojsko. Początkowo był Cyrus zwycięzcą, zabił wielkie mnóstwo Scytów, między tymi jednego syna królowej. Ta[1]) wielkim bólem dotknięta, myślała o zemście i nieprzyjaciół cieszących się co dopiero odniesionem zwycięstwem[2]) ubiegła następującym fortelem. Z udanym strachem[3]) dla rany odebranej uciekając, zwabiła Cyrusa aż do wąwozu. Tutaj na górze zrobiwszy zasadzkę, dwakroć sto tysięcy nieprzyjaciół z samym królem zabiła. Potem głowę Cyrusowi[4]) uciętą kazała wrzucić we wór napełniony krwią ludzką i dodała następujące słowa: „Nasyć się krwią, której tak pragnąłeś.“ Tak zakończył swe życie Cyrus, pierwszy król Persów, który panował lat trzydzieści.

Nr. 66.

Duch człowieka.

Jak Boga znasz, chociaż nie znasz jego mieszkania, tak duch tobie twój znajomy jest, chociaż nie znasz jego miejsca i kształtu. Lubo oczami widzimy i uszami słyszymy, jednak

---

Nr. 64. [5]) opuści się. [6]) graviter ferre.

Nr. 65. [1]) hic [2]) co dopiero odniesiony = recens. [3]) sam Abl. [4]) Gen.

łatwo sobie można wystawić, że duch i widzi i słyszy, a[1]) nie te części, które jakby oknami są ducha. Jakim duch jest w ciele, nie łatwo jest wypowiedzieć[2]). Jest to bowiem arcytrudna rzecz[3]) duchem samym widzieć ducha. Apollo upominając, aby się każdy znał, nie to, mniemam[4]), zaleca, abyśmy znali członki swoje, albo postawę lub[5]) figurę. Ani my ciałami jesteśmy, ani ja do ciebie to mówiąc nie mówię do ciała twego. Gdy więc mówi „znaj siebie“, mówi „znaj ducha swego.“ Albowiem ciało jest jakby naczyniem albo jakiemś ducha schowaniem: cokolwiek[6]) duch twój działa, ty działasz[7]).

Nr. 67.

List.

Że nie dosyć starannie listy do siebie pisujemy i posyłamy, łatwo przyznasz; ale ja w tych dniach dla bólu, kłopotu i licznych zatrudnień nie mogłam temu obowiązkowi zadosyć uczynić. Gdy bowiem ojciec i matka równocześnie byli chorzy, brat zaś mój i siostra umarli w przeciągu trzech dni, nie[1]) myślałam i ja o niczem innem, jak o śmierci. Sądzę, że to jest dosyć ważnem uniewinnieniem mego opieszalstwa, i w tych dniach bardzo pragnęłam twojej pociechy, czemu[2]) łatwo uwierzysz. Teraz zaś gdy cokolwiek zwolniały boleść i smutek, które trapiły mą duszę, bardzo sobie życzę, abyś ty i wszyscy twoji odwiedzili mnie nieszczęśliwą wkrótce, i spodziewam się, że mojemu życzeniu zadosyć uczynicie, co jest jedyną nadzieją, którą mam w tak wielu nieszczęściach.

Nr. 68.

Skutki niezgody.

Po śmierci Aleksandra Wielkiego panowała czas niejaki jego matka Olimpjas. Lecz wkrótce przez zamordowanie Eury-

---

Nr. 66. [1]) opuści się. [2]) Supinum. [3]) arcytrudna rzecz = maximum. [4]) credo. [5]) ve, które się przyczepia do następującego wyrazu. [6]) quidquid. [7]) Passivum.

Nr. 67. [1]) neque quidquam. [2]) Accus.

dyki i Arydeusza, osób królewskich, przychylność Macedończyków zamieniła w nienawiść, co było przyczyną jej zguby. Albowiem Kasander, który siostrę Arydeusza miał za żonę, kazał ją zabić, syna zaś Aleksandra[1]) z matką posłać do zamku Amfipolis, gdzie starannie byli strzeżeni. Ptolemeusz i Kasander, których po jednemu chciał zniszczyć Antygon, zawarli między sobą przymierze i gotowali się wszelkiemi siłami do wojny. W bitwie nie długo potem stoczonej straciło życie dziesięć tysięcy z drugiego stronnictwa; Antygon, który uderzył na skupione nieprzyjaciół szyki, poległ mężnie walcząc; syn jego Demetrjusz ucieczką się ratował. Oto jest owoc niezgody, niszczycielki szczęścia ludzkiego.

Nr. 69.

Pelopidas.

Pelopidas, bez wątpienia jeden z wielkich mężów, uwolnił Teby, swą ojczyznę, od jarzma, w którem ją trzymali Lacedemończykowie. Febidas, wódz lacedemoński, prowadząc[1]) swe wojsko przez Teby opanował Kadmeją, zamek tego miasta z poduszczenia tych Teban, co sprzyjali sprawie Lacedemończyków, i naczelnicy stronnictwa przeciwnego częścią zostali zabici, częścią wypędzeni z ojczyzny. Ci wszyscy uciekli do stolicy[2]) Ateńczyków. Między tymi znajdował się[3]) także Pelopidas, który nie miał z sobą więcej, jak dwunastu młodzieńców. To był początek wyswobodzenia Teban. Owych dwunastu młodzieńców, których wodzem był Pelopidas, przyszło w nocy do Teb do domu Charona, od którego czas i dzień był wyznaczony, i przeciwników częścią zabili, częścią wypędzili i dobra ich skonfiskowali. W następnym czasie poległ Pelopidas mężnie walcząc przeciw Aleksandrowi, tyranowi Ferejskiemu.

Nr. 68. [1]) jest to Genit.

Nr. 69. [1]) = gdy prowadził. [2]) urbs. [3]) esse.

B. Nominativus.

J. §. 193. P. §. 345—§. 348. M. str. 196—199.

Nr. 70.

Krótkie zdania.

Scytowie pozostali niezwyciężonymi od Darjusza. Obyczaje dobrych przez obcowanie z złymi gorszemi[1]) się stają. Po większej części w nieszczęściu z przyjaciół stajemy[2]) się nieprzyjaciółmi. Epaminondas, wódz Teban, żył i umarł niepokonanym. T. Albucjusz w Atenach na doskonałego Epikurejczyka wyszedł. Nikt się nie rodzi ani uczonym ani sławnym. Aleksandra Wielkiego przyjaciele z namiestników stali się królami. Persowie pocierali umarłych woskiem, aby ciała ich pozostały[3]) jak najtrwalszemi. Cezar byłby może został królem, gdyby dłużej był żył. Bogaty Korynt i cała Grecja stały się łupem Mumjusza, wodza rzymskiego. Brutus został obrońcą wolności rzymskiej. Patrycjusze przez długi przeciąg czasu pozostali naczelnikami Rzymu. Brutus sam przez się wyszedł na wielkiego męża.

Nr. 71.

Dalszy ciąg.

Niejedno nam się zdaje być przystojnem, co u innych jest szpetnem. Mnie się zdaje, że zawsze przykrą jest śmierć tych, którzy rozpoczynają[1]) coś wielkiego. To jest prawdziwa chwała, jeżeli się zdaje, żeśmy zawsze uczciwie sobie postępowali. Zdawało się, jakobyście słów mojich nie zrozumieli. Zdaje wam się, że dzieła rozpoczętego nie dokończymy. Ciała niebieskie zdają się być bardzo małemi, chociaż są bardzo wielkie. Filozofowi Zenonowi[2]) zdawało się, że umysł ludzi ogniem jest. Nam się zdaje[1]) że wolisz być, jak zdawać się prawym człowiekiem. Wybaczcie mi, jeżeli się zdawać będzie, że o sobie

---

Nr. 70. [1]) deterior. [2]) nie fieri. [3]) permanere.

Nr. 71. [1]) parare. [2]) imie własne kładzie się przed pospolitem.

samym mówię za wiele. Jak się zdaje, Egipcjanie pierwsi wystawili bogom ołtarze i świątynie. Nie zdaje się, że zdobędziemy miasto, które oblegamy. Zdaje mi się, gdy czytam ten list, że jestem w domu i z przyjaciołmi rozmawiam. Niejedne[3]) rzeczy zdają nam się przyzwojitemi, które od innych narodów uważane są za szpetne.

Nr. 72.

Dalszy ciąg.

Powiadają, że żona Sokratesa była bardzo zrzędna i kłótliwa. Zoroaster, baktrjański król, miał pierwszy pilnie uważać ruchy ciał niebieskich. Powiadano, że Terencjusza komedje przez Leljusza były napisane. Piszą o Temistoklesie, że zawsze radził obywatelom swojim to, co było pożytecznem. Pierwsi niewykształceni mieszkańcy Rzymu miani byli za półbarbarzyńców. W Rzymie wierzono, że Romulus pomiędzy bogi został umieszczony. Arystydes miał być najsprawiedliwszym z wszystkich Greków. Jak podają, Hannibal przyprowadził do Italji 80,000 piechoty i 20,000 jazdy. Powiadają, że cesarz Dyjoklecjan był synem pisarza. Takimi być powinniśmy, za jakich chcemy być uważani. Indyjskie węże mają połykać całe jelenie i byki. Homer podobno się urodził i pozostał ślepym. Córki króla Serwjusza Tuljusza miały[2]) być różnego usposobienia. Cyrus pamiętał podobno nazwiska wszystkich swojich żołnierzy. Widziano człowieka, którego miałem[3]) zabić[4]). Gwiazda Saturna ma[5]) swój obrót odbywać w przeciągu[6]) trzydziestu blisko lat. Chwała, bogactwa i uroda przemijające i znikome są, cnota jedna słusznie się uważa za stałą i świetną. Junjusz Brutus i Tarkwinjusz Kollatinus obrani zostali pierwszymi konsulami.

Nr 71. [3]) multus.

Nr. 72. [1]) podobno się urodził = powiadają że się ur. = miał się ur. [2]) perhibeo. [3]) dicor. [4]) Perf. [5]) perhibeor, existimor. [6]) spatio.

Nr. 73.

Dokończenie.

Kamillus, który Rzym uwolnił[1]) od Gallów, nazwany[2]) został drugim Romulusem. Takimi powinniście być, za jakich chcecie być uważani. Poetów zawsze u starożytnych za świętych uważano i tak nazywano[3]). Jeżeli się zdawać będzie, żeście zawsze uczciwie sobie postępowali, uważani będziecie za godnych podziwienia[4]) Cyceron przez wszystkie centurje ogłoszony został pretorem. Poetę Muzeusza uważano za syna Księżyca, a Orfeusza za syna Kallipsy. W Rzymie nikogo nie obierano konsulem, jeżeli nie[5]) był[6]) poprzednio pretorem. Katylina, który ojczyznie wydał wojnę, ogłoszony został za nieprzyjaciela. W Rzymie nikt nie mógł być mianowany dyktatorem, jak tylko[7]) były konsul. Sokrates zasłużył sobie na to[8]), że przez wyrocznią osądzony został za najmędrszego ze wszystkich. Krezus i Krasus mogą się nazywać najbogatszymi, ale nie najszczęśliwszymi ludźmi. Poetów zawsze za świętych uważano u starożytnych.

Nr. 74.

Łatwiej z dobrego stać się złym, jak ze złego dobrym.

Czasem może się rzeczywiście zdarzyć, że z nieporządnego młodzieńca staje się mąż prawy i dzielny. Że przynajmniej[1]) Ateńczyk Temistokles[2]) poprawił błędy swej młodości, jest rzeczą wiadomą. Z marnotrawnego i lekkomyślnego młodzieńca stał się tak dzielnym mężem, że w wojnie i pokoju uważany był za pierwszego[3]) pomiędzy obywatelami i obrany został naczelnym wodzem. Ale daleko częściej widzimy, że z chłopca dobrych zdolności może się stać zły i zepsuty człowiek. Dla tego wielu nawet wtedy, gdy dorośli, potrzebny[4]) jest kierownik

---

Nr. 73. [1]) Plusqprf. [2]) dicere. [3]) habere et dicere, Perf. [4]) Ablat. [5]) nisi. [6]) Plusqprf. [7]) jak tylko = nisi. [8]) sobie na to, opuści się.

Nr. 74. [1]) quidem, kładzie się na drugiem miejscu. [2]) po łac. Themistocles Athen. [3]) princeps. [4]) opus, wyraz nieodmienny.

i ci mianowicie, którzy mają[5]) wszystkiego podostatkiem, co im jest potrzebnem do życia, łatwiej od innych zwykli ulegać ponętom rozkoszy i przez to popadać w niemoralność. Zdaje się zaś, że złe towarzystwa najwięcej psują dobre młodzieńców obyczaje.

Nr. 75.

Gigies.

Zdaje się, żeście nie czytali bajki o pasterzu Gigiesie[1]), który za pomocą[2]) pierścienia miał zabić króla swego Kandaules i sam zostać królem Lidji. Miał on w otchłani, która była powstała przez wielkie ulewy, znaleść konia śpiżowego nadzwyczajnej wielkości. Gdy otworzył drzwi, które się znajdowały[3]) po[4]) bokach konia, spostrzegł człowieka nieżywego nadzwyczajnej wielkości[5]) i pierścień złoty na jego palcu. Pierścień ten ściągnął z palca umarłemu[6]) i, ile razy[7]) go wciągnął, nie mógł być od nikogo widziany, sam zaś widział wszystko. Przy pomocy[8]) tego pierścienia miał zostać zabitym król Kandaules i ci wszyscy, co mu się zdawali zawadzać, i sam Gigies obrany podobno został królem Lidji.

Nr. 76.

O mężach, którzy się sami przez się stali wielkimi.

Słusznie podziwiamy najbardziej tych mężów, którzy się sami przez się stali wielkimi. Historja wspomina wielu mężów, którzy się urodziwszy ubogimi i niskimi własną dzielnością stali się pierwszymi w państwie[1]) albo przez zasługi naukowe odznaczyli się nad innych. Tak Cyncynnat z rólnika został[2]) dyktatorem, Tuljusz Cycero przyszedł do najwyższych godności i tak[3]) się zasłużył państwu, że go nazwano ojcem ojczy-

---

Nr. 74. [5]) abunde mihi est.

Nr. 75. [1]) zob. 71, 2. [2]) beneficio, albo = wspartý pierścieniem. [3]) esse. [4]) in. [5]) Ablat. [6]) Genit. [7]) ile razy = quum. [8]) wsparty, adiutus.

Nr. 76. [1]) princeps civitatis. [2]) fieri. [3]) tam bene.

zny. U Greków Arystydes tak się odznaczył nieskazitelnością, iż uważany był za najsprawiedliwszego, i umarł tak ubogim, że córki jego utrzymywano kosztem publicznym; Demostenes zaś gorliwością swoją pokonał wszystkie przeszkody natury i dokazał, że osądzony został słusznie za największego mówcę całej starożytności.

Nr. 77.

Temistokles.

Po skończeniu wojen Perskich Ateńczykowie od całej Grecji jednogłośnie uznani zostali za ocalicieli wolności i niezawodnie Grecja bez nich byłaby została[1]) prowincją perską[2]). Ateńczykowie zaś sami przyznali palmę zwycięstwa jednemu mężowi. Był nim[3]) ów Temistokles, który zrazu od ojca nie bez powodu poczytany był za marnotrawcę, i gdy pewnego razu wzbronił się[4]) grać na lirze, uważany był za niewykształconego. Ale później błędy młodości tak wielkiemi naprawił zaletami, że nie tylko archontem go wybrano, ale także wodzem ogromnej floty. Wielką była jego wymowa i znajomość sztuki wojennej. Dla tego w wojnie i pokoju uważano go za pierwszego w państwie[5]) i, gdy wodzem został mianowany przeciwko Persom, uwolnił całą Grecją od panowania barbarzyńców.

Nr. 78.

Ankus Marcjusz.

Po Tullusie Hostyljuszu, który, jak powiadają, panował 32 lata, obrano królem Ankusa Marcjusza, wnuka Numy. Ponieważ się zdawało, że ten[1]) równie jak dziad jego przestrzegał czci bogów i świętych obrzędów, przeto[2]) od Latynów nie był uważany za to, czem był rzeczywiście. Tym bowiem zda-

---

Nr. 77. [1]) fieri. [2]) = Persów. [3]) is. [4]) nolle. [5]) zob. 76, 1.
Nr. 78. [1]) is. [2]) opuści się.

wało się, że król rzymski czas panowania swego będzie przepędzał bezczynnie [3]) w [4]) świątyniach i przy [4]) ołtarzach i że naród rzymski z wojowniczego stanie się [5]) zniewieściałym. Ale zaraz w początkach [6]) panowania swego zwyciężył Ankus Latynów w kilku [7]) bitwach i wielu z nich przeprowadził do Rzymu. Albowiem przez prawdziwe szanowanie bóstwa nie może z narodu walecznego stać się słaby, lecz z dzikiego może się stać ucywilizowany i silny.

Nr. 79.

Królowa małp.

Dwóch ludzi, jeden kłamca, drugi prawdę lubiący, miało przyjść do kraju małp. Jedna z nich, która obrana była królową małp, kazała ich przytrzymać, aby usłyszeć, jakieby było o nich [1]) zdanie ludzi. Razem wszystkim małpom kazała stanąć i sobie tron postawić, jak jéj się zdawali byli czynić królowie ludzi. Potem przywołała owych ludzi i zapytała: Jaką ja wam się być zdaję? Kłamca [2]) odpowiedział: Zdaje się, że jesteś największą królową. Czem zdają się wam być ci, co mnie otaczają? Ci zdają się być towarzyszami twojimi, posłami i wodzami. Tem kłamstwem pochwalona królowa małp dała pochlebcy podarunek. Potem do człowieka prawdę lubiącego rzekła: A jaką tobie zdaję się być ja i ci, co stoją przede mną? Ten [3]) odpowiedział: Prawdziwaś ty małpa i małpy wszystkie te, które są podobne tobie. Rozgniewana królowa, że [4]) prawdę powiedział [5]), miała go rozszarpać kłami i pazurami.

Nr. 80.

O starożytnych mędrcach.

Naród Greków wydał kilku mężów, których słusznie uważano za mędrców i zwano mędrcami. Powiadają, że w Grecji

---

Nr. 78. [3]) Adject. [4]) inter. [5]) evadere. [6]) Singul. [7])complures.

Nr. 79. [1]) de se. [2]) homo mendax. [3]) ille, położy się po słowie. [4]) quod. [5]) Plusqprf.

jednocześnie siedmiu było mężów, którzy od wszystkich mędrcami byli zwani [1]). Z tych Tales z Miletu dla tego głównie uważany był za bardzo mądrego, że zaćmienia słońca przepowiedział, Solon Ateńczyk miał także być bardzo sprawiedliwym, Perjander był królem Koryntjan, u którego pozostałych sześciu było podobno [2]) na uczcie. Następnie miano za mędrców i nazywano tak [3]) wszystkich, którzy mieli znajomość rzeczy boskich i ludzkich. Pytagoras pierwszy wolał, aby [4]) go zwano filozofem, to jest miłośnikiem mądrości. Za najmędrszego jednakże ze wszystkich Greków uznanym został Sokrates przez delfickiego Apolina, którego świątynia od Liwjusza nazwana została wspólną wyrocznią rodzaju ludzkiego.

C. Accusativus.

a) Accusativus po słowach.

J. §. 194 i 195. P. §. 350 — §. 355. M. str. 199 — 202.

Nr. 81.

Krótkie zdania.

Opatrzność Boga rządzi wszystkiem, co na tym świecie widzimy. Wielu żołnierzy dla tego jest trwożliwych, że się boją bólu i śmierci. Nie mniej to jest naszem, co duchem obejmujemy, jak to, na co oczyma patrzymy. Hannibal ledwie uciekł przed Numidami, którzy go ścigali. Starać się powinniście, abyście przyjaciołom i ojczyznie pomagali radą i mądrością. Kto gardzi roskoszami i nie dba o bogactwa, ten uniknie wielu przykrości. Apjusz ślepym i starym będąc [1]) rządził [2]) czterema silnymi synami, pięciu córkami i liczną służbą. Ren płynie koło wielu miast i pięknych [3]) okolic [4]). Cnotą nie tylko nie powinniśmy pogardzać, ale ją nawet zamiłować i powiększać.

Nr. 80. [1]) Conjunct. [2]) trador. [3]) można opuścić. [4]) Accus. cum Inf.
Nr. 81. [1]) opuszcza się. [2]) Imperf. [3]) amoenus (nie pulcher). [4]) campus.

Nie jest ci niewiadomem, że dowcipne zdania przelatują mimo uszu niedowcipnych ludzi. Spartę opływa rzeka Eurotas. Powiadają, że Remus przeskoczył przez nowy mur, który brat był wystawił. Rzeka Cydnus przepływa środek miasta [5]) Tarsus.

Nr. 82.

Dalszy ciąg.

Cnota rzeczami sobie przeciwnemi gardzi i nienawidzi je. Mówca Eschines zganił Demostenesa, że zmarłą córkę opłakiwał bardziej, jak mężowi przystało. Bóg rządzi niebem, ziemią i morzami. Książętom, którzy rządzą państwem, nie przystoji chciwość. Lacedemończykowie pomagali Ateńczykom przeciw Persom, którzy Grecji grozili zgubą. Nie powinniśmy iść za przykładem złych, lecz dobrych. Unika śmierci, kto nią gardzi, śmierć bowiem dościga każdego nikczemnika. Zdaje się, że żaden poeta nie wyrówna Homerowi. Nikomu nie przystoji tak łagodność, jak tym, którzy rządzą państwem. Unika śmierci, kto nią gardzi, śmierć bowiem dościga każdego nikczemnika. Jest wiele słów i giestów, które przystoją na aktora, lecz [1]) nie przystoją na mówcę. Nie zawsze człowiek idzie za rozumem, częściej za namiętnościami [2]). Nigdy mi żal nie będzie podejmować największe niebezpieczeństwa za ojczyznę. Sulla wszedł pierwszy uzbrojony do miasta. Aleksander Wielki postanowił zwiedzić wyrocznią Jowisza Amońskiego. Sędziemu przystoji nie tylko ręce lecz i oczy mieć wstrzemięźliwe.

Nr. 83.

Dokończenie.

Nikomu bardziej nie przystało, jak tobie, bronić wolności obywateli. Nie wstydzę się wyznać, że nie wiem tego, co mi

---

Nr. 81. [5]) środek miasta = media urbs.
Nr. 82. [1]) opuści się. [2]) affectus animi.

jest nieznane. Skarzą się niektórzy, że wielkością ciała nie [1]) wyrównywamy [2]) słoniom, rączością jeleniom, lekkością ptakom. Temistokles nie uniknął nienawiści swych spółobywateli. Często się ludzie bardziej wstydzą kary, aniżeli występku. Litowałem się nad owym młodzieńcem, któremu się życie przykrzyło i który śmierci szukał. Mężowie mądrzy często żałowali, że mówili, ale nigdy że milczeli. Dobremu mówcy nigdy słów nie będzie brakowało. W morzu Egiejskiem jest wiele skał, około których nie łatwo jest przepłynąć. Nigdy wam nie będzie żal, żeście się wiele nauczyli. Darjusz przeszedł przez rzekę Ister, aby Scytom wojnę wydać. Kto się wstydzi pracy, nie może być zwany dobrym obywatelem. Wspaniałomyślny zwycięzca będzie miał litość nad zwyciężonym nieprzyjacielem. Aleksander, gdy [3]) zabił wodza swego Klitusa, zaczął tego czynu żałować. Śmierć mężów zasłużonych nie powinna być milczeniem pominiona.

Nr. 84.

Tarkwinjusz Pyszny.

Po Serwjuszu Tuljuszu nastąpił na tron Tarkwinjusz Pyszny. Ten splamiony zamordowaniem najlepszego króla nie miał dobrego charakteru [1]). Ponieważ się obawiał największej kary za zbrodnią [2]) swą, na którą zasługiwał, chciał, aby [3]) jego się obawiano. Mimo to władzcy temu niesprawiedliwemu towarzyszyło [4]) czas niejaki szczęście w wyprawach [5]). Albowiem całe Lacjum zwyciężył i Suessę Pomecją, miasto zamożne, zdobył. Potem z zwycięstw i bogactw dumny [6]) ani nad swemi skłonnościami panować nie umiał [7]), ani nad wybrykami swojich synów. Dla tego Rzymianie znienawidziwszy go sobie

---

Nr. 83. [1]) nie, w łac. położy się przed rzeczownikiem „wielkością.“ [2]) Conjunct. [3]) postquam.

Nr. 84. [1]) sum integra mente. [2]) za zbr., Genit. [3]) Accus. cum Inf. Passiv. [4]) Perf. [5]) res gerendae. [6]) = zwycięstwami i bogactwami nadęty. [7]) posse.

wypędzili jego i synów z miasta. Tarkwinjusz usiłował wprawdzie tron odzyskać i groził miastu zniszczeniem, lecz Rzymianie nie ulękli się groźb jego i tak walecznie bronili wolności, że się nie mógł na nich pomścić.

Nr. 85.

Przykłady mężów, co przestawali na małém.

Starożytni pisarze wspominają w dziełach swych przykłady mężów, którzy przestając na swojem gardzili złotem i srebrem. Sokrates, gdy w uroczystym pochodzie niesiono wielką ilość złota i srebra, rzekł: „Jak wielu rzeczy [1]) nie potrzebuję!“ Ksenokrates, gdy posłowie od Aleksandra przynieśli mu 50 talentów, nie przyjął tej sumy i zaprowadził ich na ucztę do Akademji. Gdy go nazajutrz pytali, komuby kazał wyliczyć pieniądze, rzekł: Jakto [2]), wyście się z wczorajszej uczty nie przekonali, że ja pieniędzy [3]) nie potrzebuję? Gdy ich zasmuconymi [4]) widział [5]), przyjął 30 min, aby się nie zdawało, że gardzi królem i hojnością.

Nr. 86.

Dalszy ciąg i dokończenie.

Samnitowie, gdy przynieśli wielką ilość złota Kurjuszowi siedzącemu przy kominie, z pogardą zostali odprawieni. Focjon Ateńczyk bogactw nie pragnął i wiecznie ubogim pozostał [1]), chociaż [2]) mógł być bardzo bogatym. Ten pogardził wielką kwotą przysłaną od króla Filipa. Dla tego dostąpiwszy wielkiej sławy nieskazitelności życia dobrym został nazwany. Podobnież Fabrycjusz, wódz rzymski, pogardził ofiarowanemi od Pyrusa darami i pieniędzmi. Gdy mu potem nawet część królestwa swego ofiarował, rzekł skromnym głosem: To tobie nie może być pożytecznem [3]); bo gdy mnie poznają ci, którzy te-

---

Nr. 85. [1]) opuści się. [2]) quid? [3]) egēre aliqua re. [4]) tristior. [5]) Plusquamperfectam.

Nr. 86. [1]) esse. [2]) quum. [3]) być pożyt. = expedire.

raz ciebie czczą i podziwiają, będą woleli ode mnie, jak od ciebie być rządzeni.

Nr. 87.

List.

Winszuję ci trybunatu i życzę serdecznie, aby ci przyniósł wieczną sławę [1]), lecz cię upominam, abyś nie szedł za innych radą, lecz abyś wszystkiem rządził i kierował [2]) według [3]) mądrości swojej. Nie ma nikogo, któryby ci bardziej mógł dopomódz i mądrzéj radzić nad ciebie samego; nigdy nie zbłądzisz, jeżeli słuchać będziesz swego natchnienia [4]). Nie piszę tego nierozmyślnie; wiem komu piszę, znam twe serce; wiem, że przestrzegać będziesz godności narodu rzymskiego. Dawniej często cię prosiłem, mój Kurjonie, osobiście i listownie, abyś pilnie zajął się sprawami mojemi, teraz proszę cię usilnie, abyś bronił praw i postanowienia senatu. Ja i brat mój oczekujemy albo powrotu twego, albo jakiego [5]) posłańca i listów dłuższych.

Nr. 88.

Odwaga Scypjona Nazyki.

Gdy Tyberjusz Grachus, trybun ludu, zjednawszy sobie przychylność jego zdawał się grozić państwu upadkiem, senatorowie postanowili [1]), aby konsul Mucjusz Scewola bronił [2]) orężem rzeczypospolitej. Lecz ten obawiając się gniewu Gracha i ludu nie chciał tego uczynić. Wtedy Scypjon Nazyka, który był Gracha krewnym po matce, rzekł: „Ponieważ konsul nie chce bronić rzeczypospolitej, to ja [3]) bronić jej będę“ i podniósłszy prawicę do góry zawołał głośno: „kto [4]) się brzydzi zamiarem Gracha, niech idzie [4]) za mną.“ To rzekłszy Gracha i jego stronnictwo przymusił ponieść karę, na jaką zasługiwali, i zabił go własną [5]) ręką. Senatorowie uląkłszy się

Nr. 87. [1]) sempiternae laudi esse. [2]) gubernare et moderari. [3]) sam Ablat. [4]) słuchać swego natchn. = se ipsum audire. [5]) aliquis.

Nr. 88. [1]) censēre. [2]) tueri. [3]) to ja = egomet. [4]) plural. [5]) suus.

wzburzenia pospólstwa twierdzili, że nie byli uczestnikami zabójstwa, sam Scypjon Nazyka wyznał otwarcie, że jego ręką zabójstwo zostało dokonane.

Nr. 89.

Formy rządów.

Trzy są formy rządu w państwach [1]), których ster powierza się albo jednemu, albo niektórym wybranym [2]), albo wszystkim obywatelom. Gdy jeden zawiaduje państwem, ów jeden królem się zowie. Gdy zaś zarząd [3]) wszystkich rzeczy jest w ręku [4]) niektórych wybranych, wtedy mówimy, że owo państwo rządzone jest wolą przedniejszych. Owo zaś państwo, w którem obywatele wszyscy [5]) dzierzą władzę najwyższą, zowie się gminowładztwem. Żadna zaś forma państwa [6]) nie jest szpetniejsza [7]), jak ta, w której najzamożniejsi uważani [8]) bywają za najlepszych. Każde państwo bywa takiem, jaką jest natura lub wola tych, którzy niem rządzą. Król więc i urzędnicy, którzy mu pomagają w zawiadowaniu [9]) państwa, sprawiedliwymi być powinni, aby nie psuli obyczajów tych, którymi rządzą.

Nr. 90.

Wojna Tarentyńska.

Tarentynów martwił wzrost potęgi Rzymskiej; [1]) dla tego najprzód podburzali przeciw Rzymianom inne narody, które mieszkały koło ich kraju [2]), potem sami rozpoczęli wojnę, ale tego [3]) wkrótce żałowali. Nie mogąc [4]) bowiem oprzeć się walecznym Rzymianom prosili Pyrusa, króla Epiru, aby im przy-

---

Nr. 89. [1]) rząd w państw. = respublica. [2]) delectus quidam. [3]) summa. [4]) w ręku = penes. [5]) obyw. wszyscy = multitudo omnis. [6]) civitas. [7]) deformis. [8]) putare. [9]) in gubernanda republ.

Nr. 90. [1]) = wzrastająca potęga Rzymian. [2]) fines. [3]) haec. res. [4]) = gdy nie mogli.

słał pomoc, który się starał wyrównać krewnemu swemu Aleksandrowi Wielkiemu. Ten sam się przeprawił przez morze i w pierwszej bitwie pobił Rzymian za pomocą[5]) swych słoniów. Lecz ponieważ Rzymianie nawet[6]) pobici okazali się bardzo walecznymi, Pyrus ofiarował senatowi pokój. Gdy go jednak nie uzyskał, a w drugiej bitwie znowu poznał męstwo Rzymian, przeprawił wojsko swe do Sycylji, dokąd go Syrakuzanie wezwali na pomoc przeciw Kartagińczykom. Lecz wkrótce żałowali Syrakuzanie, że wezwali tego sprzymierzeńca, tak iż opuszczony od wszystkich powrócił do Włoch, gdzie pod Benewentem poniósł trzecią klęskę. Gdy tedy widział[7]), że Rzymianie nie dadzą[8]) się pobić, spiesznie wrócił do Grecji!

b. Podwójny Accusativus.

przy słowwch: 1) nazywać, obierać, uważać i t. d. 2) uczyć, tajić i t. d. 3) prosić i pytać.

J. §. 198 i §. 199. P. §. 356 — §. 366. M. str. 202 — 205.

Nr. 91.

Krótkie zdania.

Słusznie mamy tego za śmiesznego, który siebie samego uważa za mędrca. Akarnanowie i Beotowie prosili króla Filipa o pomoc. Słusznie uważacie tych za tchórzów, którzy usiłują chronić się przed wojskowością. Arystoteles, zachęcony sławą mówcy Izokratesa, zaczął także publicznie uczyć młodzieńców wymowy. Homer nie Ajaksa, lecz Ulisesa nazwał burzycielem miast. Hannibal, zapytany o zdanie, nic nie tajił przed królem. Ateńczykowie tego nawet nie poczytywali[1]), za pożyteczne, coby nie było uczciwem[2]). Cesarz Nerwa okazał się bardzo sprawiedliwym i ludzkim mężem. Ciągła pilność i uwaga sprawiają, że się błędów naszych oduczamy. Tarkwinjusz podwojił pierwotną senatorów[3]) liczbę i dawnych

Nr. 90. [5]) per. [6]) etiam. [7]) widzę = non fugit me. [8]) nie dam się pobić = nie mogę być pobitym.

Nr. 91. [1]) putare, Perf. [2]) honestus. [3]) patres.

wprzódy[4]) zapytywał o zdanie. Śmieszni są ci, co uczą innych tego, czego sami nie doświadczyli. Grecy od Kadmusa obeznani zostali z głoskami Fenicjan. Tarentynowie prosili o pomoc Pyrusa, króla Epiru. Cycerona cały naród przeciw[5]) Katylinie ogłosił konsulem. Czytamy w Liwjuszu, że Fabrycjusz okazał się walecznym i nieprzedajnym. Cesarza Marka Aureljusza uczył łacińskiej literatury Fronto, sławny mówca. Aleksander, uwiadomiony o ucieczce Darjusza, postanowił iść za nim w pogoń. Ten za nieprzyjaciela powinien być uważanym, kto pogardza ustawami, zwyczajami i świętościami ojczyzny.

Nr. 92.

Muzyka.

U Rzymian muzyka nie przystała[1]) dla osoby wyższej, Egipcjanie zaś poczytywali tę sztukę nie tylko za niepożyteczną, lecz nawet za szkodliwą. Ale w Grecji muzykę wysoko ceniono i uważano za coś przyjemnego i chwalebnego, a nawet w Sparcie zaniedbywano. Zdaniem najsławniejszych Greków gruntowne wykształcenie polega na graniu i śpiewaniu[2]). Dla tego nie tylko Epaminondas, którego uważam za pierwszego męża[3]) w Grecji, wybornie miał grać na lutni, lecz i Temistokles uchodził za nie dosyć wykształconego[4]), gdy na uczcie lutni nie przyjął[5]). Tak więc w Grecji słynęli muzycy i wszyscy się uczyli tej sztuki, a tego, który jej nie znał, uważano za nie dosyć wykształconego naukowo.

Nr. 93.

Nerwa.

Po śmierci Domicjana, który był bardzo okrutny, ale się uważał za boga i nazywał synem Minerwy, nastąpiły szczęśliwe

---

Nr. 91. [4]) prior. [5]) adversus.

Nr. 92. [1]) abesse ab aliquo. [2]) granie i śpiew = nervorum voeumque cantus (plur). [3]) princeps. [4]) nie dosyć wykszt. indoctior. [5]) nie przyjąć = recusare.

czasy. Albowiem od [1]) owego czasu mieli Rzymianie prawie przez lat ośmdziesiąt ciągle [2]) dobrych książąt. Pierwszy z nich Nerwa, którego pretorjańscy żołnierze mianowali byli cesarzem, tak się okazał umiarkowanym i dobrotliwym, że senatowi i narodowi oddał wiele praw, które im [3]) Domicjan był odebrał. Ponieważ się o nie bardziej starał jak o miłość obywateli swojich, przeto [3]) obsypywał ich dobrodziejstwami, i aby się okazać tem szczodrobliwszym, sprzedał wielką część kosztownych swych sprzętów. Ale najlepiej zaradził dobru państwa przezto, że Trajana, którego uważał za najzdatniejszego do objęcia rządów, obrał za swego spółrządzcę i, gdy nie długo potem umarł, cesarzem zostawił.

Nr. 94.

Pytagoras.

Pytagoras zwiedziwszy Egipt i wiele innych krajów, przybył nareszcie do południowych Włoch. W Krotonie taką okazał mądrość i nieskazitelność życia, że go prawie za bożka uważano. W mieście tem chwalił codziennie cnotę i wyliczał nieszczęścia i szkody, które towarzyszyły rozwiozłości i zbrodniom. Chłopców uczył skromności i zamiłowania nauk, niewiasty czystości i posłuszeństwa dla [1]) mężów i troskliwości o gospodarstwo domowe. Wszystkim zaś zalecał, aby się okazywali miłośnikami prawdy i rzadko przystępowali do przysięgi. Dla tego Klinjusz jeden z tych, co go słuchali, chociaż mógł uniknąć kary pieniężnej przez [2]) przysięgę, wolał podobno ponieść stratę znacznej sumy. Zdania jego w takiem [3]) były poszanowaniu, że je uważano [4]) za wyrocznie.

Nr. 93. [1]) ex. [2]) ciągle = continuus, zgodzi się z rzeczown. „lat.“ [3]) opuści się.

Nr. 94. [1]) in z Accus. [2]) sam Ablat. [3]) tantus. [4]) numerare.

Nr. 95.

Bezkrólewie po śmierci Romulusa.

Po śmierci Romulusa, pierwszego króla Rzymian, były w Rzymie dwa stronnictwa, jedno starych Rzymian, drugie tych, co pochodzili [1]) od Sabinów. Obie strony [2]) chciały, aby [3]) zpośród nich [4]) króla obrano. Dla tego sporu przez rok jeden nikogo królem nie obrano i czas ten nazwano bezkrólewiem. Ażeby zaś państwo nie było bez rządu [5]), a wojsko bez wodza, wybrali senatorowie [6]) z swego grona [7]) dziesięciu mężów [8]) którzyby po koleji zawiadowali państwem. Ten, który miał liktorów i oznaki najwyższej władzy, zwał się regientem. Tym sposobem senatorowie opanowali najwyższą władzę. Lecz lud sarkał, że niewolę pomnożono i zamiast jednego sto panów powstało [9]). Senatorowie przeto postanowili, aby lud obrał jednego króla, któryby jak dawniej rządził państwem.

Nr. 96.

Kto jest szczęśliwy?

Sokrates zapytanym [1]) raz został od pewnego obywatela, czyby Archelausza, syna Perdyki, który wtedy od wielu Greków i Macedończyków uważany [2]) był za najzamożniejszego, nie uważał za szczęśliwego [3]). Nie wiem, odpowiedział [4]), nigdy bowiem z nim nie rozmawiałem [5]) i nie wiem, jak jest uczony i jak dobry. Dobrzy bowiem powinni być uważani [6]) za szczęśliwych, niepoczciwi za nieszczęśliwych [7]). Solon, zapytany [8]) od Krezusa, ktoby mu się zdawał być szczęśliwym, nazwał podobno Tellusa, człowieka prywatnego. Zapytany następnie [9]), kogoby po onym można uważać za najszczęśliwszego, miał na-

---

Nr. 95. [1]) pochodzę od kogo = oriundus sum ab aliquo. [2]) utrique. [3]) Accus. c. Inf. [4]) ipse. [5]) imperium. [6]) patres. [7]) ipsorum numerus. [8]) opuści się. [9]) fieri.

Nr. 96. [1]) quaerĕre. [2]) habere, Conjuct. [3]) fortunatus. [4]) inquit. [5]) Perf. [6]) exsistimare. [7]) miser. [8]) po łac. = gdy został zapytany. [9]) deinde.

zwać Kleobisa i Bitona, dwóch braci argiwskich. Wtedy rzekł Krezus rozgniewany [10]): Ja więc [11]) nie mogę być uważany za tak szczęśliwego? Solon odpowiedział: bogatym [12]) i potężnym możesz być zwany, ale [13]) szczęśliwym nie, dopóki nie [14]) skończysz szczęśliwie życia swojego.

Nr. 97.

Trudne pytanie.

Król [1]) Hiero zapytał [2]) Symonidesa, czem [3]) lub jakim [3]) jest [4]) Bóg. Symonides, którego wtedy miano nie tylko za wielkiego poetę, ale także filozofa, zażądał jednego dnia do namysłu [5]). Gdy ten go znowu o to [6]) nazajutrz zapytał [7]), prosił [7]) o dwa dni. Gdy kilkakrotnie zapytany o zdanie podwajał liczbę dni, a Hiero z podziwieniem [8]) pytał [9]) o przyczynę, dla którejby to czynił, rzekł [10]): ponieważ, im dłużej rzecz rozważam, tem mi się ciemniejszą być zdaje. I tak często bywa, że rzeczy któreśmy uważali zrazu za zupełnie [11]) łatwe, gruntowniej rozważone okazują się trudniejszemi od tych, któreśmy poczytywali za trudne. Zapytani więc, za co rzecz jaką uważamy, prosić raczej winniśmy pytającego o czas do namyślenia się, jak odpowiadać pospiesznie.

Nr. 98.

Trafne odpowiedzi.

Dyjogienes pytającemu się komuś, jakimby sposobem [1]) mógł najlepiej pomścić się na nieprzyjacielu [2]) swym, rzekł: jeżeli się sam okażesz poczciwym i ślachetnym mężem. Gdy Aleksander Wielki pewnego razu zapytał schwytanego korsarza, któ-

---

Nr. 96. [10]) indignatus. [11]) ergo. [12]) opulentus. [13]) opuści się. [14]) dopóki nie = priusquam.

Nr. 97. [1]) tyrannus. [2]) quaero. [3]) neutr. [4]) Imperf. Conj. [5]) do namysłu = namyślenia się, Genit. [6]) znowu o to = idem. [7]) petere. [8]) = dziwiąc się. [9]) requirere. [10]) inquit. [11]) Superl.

Nr. 98. [1]) ratio. [2]) inimicus.

rego już był kazał zabić, jakiemby prawem niepokojił morza, rzekł: Tem samem, co ty niepokojisz cały okrąg ziemski; lecz ponieważ ja to czynię z pomocą[3]) małego statku, zowią[4]) mię rozbójnikiem, ciebie zaś, ponieważ to czynisz z pomocą wielkiej floty i wielkiego[5]) wojska, zowią[6]) wodzem i królem. Bias nie odpowiedział nic człowiekowi bezbożnemu, pytającemu się[7]), czemby była pobożność. Gdy zaś[8]) ów dopytywał się[9]) o przyczynę milczenia, rzekł: Milczę, ponieważ się pytasz[10]) o rzeczy wcale[11]) nie należące do ciebie.

Nr. 99.

Chciwość i okrucieństwo Weresa.

Antyjoch, syn króla Syrji, wracając[1]) z Rzymu przez Sycylją do Azji, przybył do Syrakuzy, gdzie wtedy był pretorem Weres. Ten wiedząc, że królewicz miał z sobą wiele rzeczy kosztownych, zaprosił go na ucztę. Potem i on[2]) zaprosił pretora i wystawił puchary złote[3]) i wszystkie swe bogactwa[4]), między któremi była także nabierka z jednego kamienia bardzo wielkiego[5]). Weres przyszedłszy[6]) do domu po uczcie, posłał do królewicza sługi, aby go prosili[7]) o najpiękniejsze naczynia, a mianowicie[8]) ową nabierkę, ażeby je sobie[9]) mógł dobrze[10]) obejrzyć. Królewicz przysłał te wszystkie rzeczy bez najmniejszego[11]) podejrzenia. Tymczasem Weres dowiedział się, że królewicz miał jeszcze świecznik ozdobiony[12]) bardzo pięknemi kamieniami.

Nr. 98. 3) z pomocą mał. st. = sam Ablat. 4) Passiv. 5) opuści się. 6) percontari. 7) gdy zaś = quumque. 8) sciscitari. 9) quaerere de. 10) nihil. 11) Superl.

Nr. 99. 1) = gdy wracał. 2) on = ipse. 3) aureus albo ex auro. 4) copiae, arum. 5) gemma pergrandis. 6) = gdy przyszedł. 7) aby prosili = Supin. 8) maximeque. 9) *je sobie* opuści się. 10) diligenter. 11) ullus. 12) distinguĕre.

Nr. 100.

Ciąg dalszy i dokończenie.

Ten świecznik chciał Antyjoch na Kapitolu postawić i Jowiszowi poświęcić, ale że ta świątynia nie była jeszcze skończoną, postanowił wziąć nazad do Syrji. Dla tego dar ten przeznaczony dla boga tajił przed wszystkimi. Weres wcale[1]) nie zważał na ten skrupuł i prosił królewicza, aby mu świecznik przysłał do domu jego[2]). Skoro go słudzy przynieśli jak najpotajemniej i postawili, Weres wołać począł, że to dar godny Jowisza, a gdy go nareszcie[3]) chcieli odnieść do Antyjocha, kazał[4]) im odejść i świecznik zostawić. Królewicz z początku nie obawiał się niczego, potem posłał, aby mu go oddano, nareszcie sam się udał[5]) do pretora i prosił, aby świecznik odniesiono. Wtedy[6]) Weres zaczął prosić i błagać[7]), aby mu świecznik darował, następnie groził mu okropnie[8]), nareszcie kazał mu[9]) wyjechać przed nocą z prowincji.

c) Accusat. oznaczający rozmiar czasu i przestrzeni.
I. §. 200—§. 203. P. §. 367—373. M. str. 205—209.

Nr. 101.

List.

Wczoraj wróciłem z podróży, którą odbyłem do Rzymu. Ponieważ sześć miesięcy nie byłem w domu[1]) i w tym czasie żadnego listu nie pisałem do ciebie, przeto[2]) ci opowiem kilka rzeczy[3]). Najprzód pojechałem do Drezdna, które od nas oddalone jest 25 mil; tam zabawiłem tydzień, bo właśnie wtedy koronowano nowego króla. Z Drezdna udałem się do Pragi, stolicy Czech, gdzie poznałem wodza pewnego, męża dzielnego

---

Nr. 100. [1]) nihil. [2]) dosłownie, albo krócej: ad se. [3]) aliquando. [4]) iubere. [5]) udać się do kogo = appellare aliquem. [6]) hic. [7]) vehementer petere. [8]) acerrime. [9]) homo.

Nr. 101. [1]) nie być w d. = abesse. [2]) opuści się. [3]) pauca quaedam.

w wojnie i pokoju; przez 3 dni[4]) bowiem mieliśmy[5]) wspólne[6]) mieszkanie i stół[7]). Miał on około 40 lat i wracał z Neapolu do domu. Stąd pospieszyłem do Wiednia, gdzie więcej żyłem na wsi, aniżeli w mieście, bo cała okolica jest bardzo piękna[8]). W Wiedniu, lubo bardzo ludnem mieście, kupuje się wszystko bardzo tanio[9]).

Nr. 102.

Dalszy ciąg i dokończenie.

Z Wiednia udałem się do Genuy i przeprawiłem się morzem do Neapolu; gdzie u krewnych zabawiłem 21 dni. Z Neapolu nareszcie pojechałem do Rzymu. Nie mogę przed tobą zatajić podziwienia, jakiem mię napełniło[1]) to miasto, królowa historyji; zdaje się, że cię przenikają[2]) dzieje[3]) wszystkich czasów, gdy chodzisz po tem mieście. W Rzymie pozostałem 32 dni i żal mi było zwłoki, do której mnie krewni zmusili byli w Neapolu. Mieszkałem tu w willi przyjaciela, która od miasta oddalona była około 500 kroków. Stąd chciałem najprzód przeprawić się przez morze, lecz nie było okrętu dosyć dogodnego, któryby mnie przewiózł do Masylji. Oprócz tego dowiedziałem się[4]) z gazet, że korsarze niepokojili morze, i listy, które odebrałem z domu, żądały ode mnie spiesznego powrotu, tak że mi niedostawało czasu.

Nr. 103.

Babilon.

Babilon, jedno z najsławniejszych i najpiękniejszych miast starożytności, założony został po obu stronach Eufratu przez

---

[4]) triduum. [5]) utor z Abl. [6]) idem. [7]) victus. [8]) amoenus (i tak zawsze o okolicach). [9]) minimo.

Nr. 102. [1]) afficĕre, Conj. Perf. [2]) percellere. [3]) memoria. [4]) certiorem fieri aliqua re.

królową Semiramidę. Mur tego miasta, które liczono[1]) do siedmiu cudów świata, był 100 łokci wysoki, a 32 stopy szeroki, tak iż dwa wozy czworokonne mogły wygodnie obok siebie jechać[2]), wież zaś na nim[3]) było 250, coraz[4]) wyższych o 20 stóp, długi zaś był 365 staji, z których każde[4]) w jednym[4]) dniu zostało podobno zbudowane. Zamek, który był w mieście, miał w obwodzie dwadzieścia staji, a najwyższy gród był ośmdziesiąt stóp wysoki. Ponad zamkiem tym były wiszące ogrody Semiramidy, które wyrównywały największej wysokości murów.

Nr. 104.

Śmierć Aleksandra.

Aleksander przeprawiwszy się [1]) z wojskiem do Azji zawojował w krótkim czasie cały Wschód i wielką część Afryki. Gdy od ostatnich krańców wracał do Babilonu, doniesiono mu, że poselstwo wielu państw oczekuje przybycia jego w Babilonie. Jeden z magów ostrzegał go, aby nie wchodził [2]) do miasta. Mimo to Aleksander wszedł do Babilonu, gdzie mu podobno truciznę zadano. Gdy czwartego dnia czuł, że się śmierć zbliża, rzekł: poznaję [3]) przeznaczenie domu przodków mojich, wszyscy bowiem pomarli przed [4]) trzydziestym rokiem. Tak skończył [5]) Aleksander mając lat 33 i jeden miesiąc. Ciało jego z Babilonu przewieziono do Memfis, a stąd w kilka lat potem do Aleksandrji, którą wtedy założył, gdy przyszedł był do Egiptu.

Nr. 103. [1]) referre in (Abl.). [2]) obok siebie jech. commeare. [3]) na nim = jego. [4]) singulus.

Nr. 104. [1]) = gdy się przeprawił, albo = przeprawiwszy wojsko. [2]) introire. [3]) agnoscere. [4]) po łac. = wśród 30 lat. [5]) = zakończył życie, albo = umarł.

d) Powtorzenie wszystkich prawideł o Accusat.

Nr. 105.

Trajan.

Trajan spełnił wszelką nadzieję, którą o nim miał był naród rzymski. Gdy bowiem dawniej w wojnie okazał się walecznym, w pokoju jako [1]) pretor sprawiedliwym, jako [1]) konsul mądrym, zostawszy cesarzem cnoty te nie tylko zachował, ale jeszcze chwałę tychże powiększył. Dobroć jego była tak wielką, że przed nazwą pana drżał, jakby przed szyderstwem. Mniemał bowiem, że rządzcy państwa należy i w słowach okazywać się dla wszystkich uprzejmym i raczej łagodnie, jak surowo panować nad ludźmi. Usiłował on przywrócić dawną świętość praw i pozwolił obywatelom obierać urzędników i sam się starał o konsulat. Mianowicie zaś okazywał się przyjacielem [2]) i krzewicielem powagi senatu [3]) i w rzeczach ważniejszych pytał światłych mężów o zdanie. W wojnie nie unikał trudów marszu i niebezpieczeństw walki. Te cnoty jego obywatele tak cenili, że go nazywali wielkim i szczęśliwym.

Nr. 106.

Nierozsądek i okrucieństwo Roboama.

Gdy Roboam, syn Salomona, rządy królewskie po ojcu [1]) obejmował, lud okropnie uciemiężony prosił go, aby mu się okazał dobrym i łagodnym królem i los mu jego uczynił znośniejszym. Lecz ten, z natury [2]) skłonniejszy do pychy jak do łagodności, nie poszedł za radą [3]) starszych, którzy go zachęcali [4]) do umiarkowania, i pytał o zdanie młodszych i rówieników [5]) swojich. A gdy mu ci radzili [6]) nie uważać [7]) na

---

Nr. 105. [1]) opuści się. [2]) fautor. [3]) = senatorskiej.

Nr. 106. [1]) po ojcu = paternus a um. [2]) sam Ablat. [3]) auctoritas. [4]) zach. kogo do czego = suadere alicui aliquid. [5]) sodalis. [6]) iubere. [7]) nie zważać = contemnere.

które tak dla ojczyzny, jak i dla niego były szkodliwemi[1]). Niesłuszna[2]) jest gniewać się na tych, których powinniśmy kochać. Aleksander zdobywszy Teby ochronił familją i dom poety[3]) Pindara. Homer śpiewał nie dla siebie i innych spółczesnych, lecz dla wszystkich narodów i czasów. Darjusz nad wielką flotą, którą wystawił przeciwko Grekom, przełożył Datysa i Artafernesa. Królowi Filipowi nigdy nie złorzeczono bezkarnie. Semiramida poszła za króla asyryjskiego Ninusa, a po jego śmierci ogłosiła się królem. Nie było może Tersytesa, lecz wielu podobnych Tersytesowi. Na niektóre zwierzęta wkładamy ciężary i jarzma. Cezar powiada, że każde zwierzę tego pragnie, co jego naturze jest odpowiedniem[4]). Tymoteusz połączył[5]) z Ateńczykami wszystkie te ludy, które mieszkały[6]) przy morzu Epirotów. Ren tam, gdzie się zbliża do Oceanu, rozlewa się na wiele[7]) części. Nie dla jednego zakątka jesteśmy zrodzeni, ojczyzną naszą jest ten cały świat. Powiadają, że wyspa Sycylja niegdyś złączona była z Italją.

Nr. 110.

Dokończenie.

Cyceron wstawiał się[1]) u Cezara i jego przyjaciół za wygnańcem Ligarjuszem. Ciebie i tobie podobnych nikt nie może uważać[2]) za zdatnych[3]) do spraw ważniejszych. Wszyscy jesteśmy uczestnikami rozumu, którym przewyższamy[4]) zwierzęta. Łatwiej jest innych łajać, aniżeli wykonywać sprawiedliwość. Jeżeli złych ludzi bronimy przed sądem, nie bronimy ich samych, lecz ich zbrodni. Spartanie od pierwszych lat do oszczędności i hartu się przyzwyczajali. Egipt przyłączony został do państwa Rzymskiego przez Oktawjana Augusta. Hannibal wielkim strachem nabawił wojsko Rzymian. Jeżeli

---

Nr. 109. [1]) inimicus. [2]) nefas. [3]) zob. 71, 2. [4]) aptus. [5]) adiungĕre. [6]) adiacēre. [7]) Comparat.

Nr. 110. [1]) supplicare. [2]) putare. [3]) idoneus. [4]) antecellĕre alicui.

sądzisz, żeś się urodził dla jednego zakątka, nie można cię uważać za zdatnego do wielkich rzeczy. Hannibal mądrością o wiele przewyższył[5]) wszystkich wodzów. Antonjusz narzucił przemocą prawa rzeczypospolitej rzymskiej. Powiadają, że Fidjasz na tarczy Minerwy umieścił[6]) postać do siebie podobną. Zdaje nam się, że powietrze tak z ziemią, jak z niebem spojone jest. Prometeusz przykuty do Kaukazu znosił gniew Jowisza. Pieniądze przekładać nad przyjaźń szpetna jest. Nikt z Spartan, którym przywodził Leonidas, nie chciał wodza swego przeżyć. Łatwo jest łajać ludzi niesprawiedliwych, trudniej okazać się sprawiedliwym. Kto mędrca łaje, nie ochrania własnej sławy. Starożytni w wojnie zwykli byli kłaść na słonie drewniane wieże. Ateńczyków państwo przewyższało[7]) wszystkie starożytnością i nauką. Miasta, które są bliższe morza, zwykły być zdatniejsze do odzyskania[8]) zdrowia. Hadrjan, który zazdrościł Trajanowi chwały, opuścił trzy prowincje, które Trajan przyłączył był do państwa rzymskiego. Nikt Hannibala nie będzie kładł niżej Aleksandra Wielkiego.

Nr. 111.

Tullus Hostyljusz i Ankus Markus.

Tullus Hostyljusz podobniejszy był do Romulusa, jak do Numy, i wielkim nieprzyjacielem[1]) obrzędów religijnych. Gdy raz wybuchła zaraza, czytając[2]) w pamiętnikach Numy, znalazł ofiary postanowione na cześć Jowisza Klicjusza i temi zajęty uderzony został podobno piorunem. Po nim nastąpił[3]) Ankus Markus, który się nie wiele zajmował wojnami, lecz podobien do Numy, którego był wnukiem, trudnił[4]) się głównie świętemi obrzędami, które to[5]) zatrudnienie bardzo było stó-

---

Nr. 110. [5]) praestare. [6]) includĕre. [7]) praestare. [8]) ad recuperandam valetudinem.

Nr. 111. [1]) inimicus, Superl. [2]) volvere. [3]) succedĕre. [4]) studĕre. [5]) *to* w łac. nie wyraża się.

sowne do złagodzenia charakteru Rzymian. Lecz wkrótce pokazał Latynom, którzy szydzili z Rzymian, że i sprawom wojennym podoła i większym jest przyjacielem[6]) chlubnej wojny, jak szpetnego pokoju. Latynowie zostali zupełnie pokonani i wielka ich część przesiedlona do Rzymu.

Nr. 112.

Zazdrość.

Nikomu nie tajno[1]), jak wielkiem złem jest zazdrość. Nie zwykli zaś[2]) ludzie zazdrościć największych dóbr, cnoty i spokojności serca, lecz tych, które są mniej ważnemi[3]), jak sławy i bogactwa. Zazdrość nie szczędzi nikogo, ani krewnych, ani przyjaciół, i wszystkich prześladuje zarówno; ale najwięcej sama sobie szkodzi, gdy ani czasu nie ma[4]) do użycia swych własnych[5]) dóbr, ani się nie daje namówić[6]), aby się cieszyła z szczęścia[7]) drugich. Błąd ten bywa przymiotem ograniczonego umysłu i nie łatwo można go uleczyć, jeżeli w ogóle nie poprawiamy charakteru. Zazdrosny nikomu nie jest wiernym, nikomu prawdziwym przyjacielem; bo jeżeli szczęście sprzyja przyjacielowi, nieżyczliwym będzie dla niego i będzie prześladował szczęśliwego przyjaciela.

Nr. 113.

Aratus.

Aratus z Sycjonu[1]) słusznie jest chwalony od wielu pisarzy. Wypędził bowiem z swego ojczystego miasta[2]) tyranów, którzy w niem pięćdziesiąt lat byli panowali[3]). Sześćset wy-

---

Nr. 111. [6]) amicus, Comparat.

Nr. 112. [1]) nie tajno mi, non ignoro. [2]) neque vero. [3]) mało ważny = parvus. [4]) czas mieć = vacare. [5]) swój własny = suus, przed rzeczow. [6]) daję się namówić = mihi persuadetur. [7]) bona, orum.

Nr. 113. [1]) z Sycjonu = Sycjończyk, z Koryntu = Koryntjanin. [2]) patria. [3]) dominari alicui.

gnańców, którzy byli najzamożniejsi w tem mieście, przywołał z wygnania i państwo wybawił z wielkiego niebezpieczeństwa. Ale chciał także tych oszczędzić, którzy wtedy przez spadek[4]) lub kupno posiadłości owych dzierzyli. Tym niedogodnościom zaradził bardzo mądrze. Pojechał bowiem do Aleksandrji do króla Ptolemeusza, swego przyjaciela[5]), i łatwo dokazał, iż mu ten dopomógł znaczną kwotą pieniędzy. Gdy tę przywiózł do Sycjonu, namówił jednych, aby pieniądze przyjęli i ustąpili z posiadłości, drugich, aby nad dobra stracone przenieśli wartość tychże. Takim sposobem Aratus dogodził[6]) wszystkim, nikt się na niego nie gniewał i nie narzekał[7]).

Nr. 114.

Walka Cezara z Gallami[1]).

Że wszyscy ludzie kochają[2]) wolność, a nienawidzą niewolę, dowodzi przykład bardzo wielu narodów. Komu nie przychodzą na myśl owe wojny, które Gallowie podejmowali[3]) dla zachowania[4]) swej wolności? Cezar sam opowiada, że tak mało[5]) znosili obce panowanie, iż ani najcięższemi klęskami, ani jego[6]) łagodnem postępowaniem nie dali[7]) się wstrzymać od wznowienia wojny. Dla tego Cezar wiedząc[8]), że wszystkie narody galickie są jego nieprzyjaciołmi[9]) i że mu zazdroszczą jego szczęścia, i pojmując[10]) łatwo, na jakie niebezpieczeństwo naraziłaby go nienawiść Gallów, usiłował albo pojedyńcze państwa napaść, albo naczelników ich przekonać, że Rzymianie zmuszeni[12]) wojnę im wydali. Ale słusznie czynią mu zarzut, że[13]) w wojnach onych za mało[14]) oszczędzał życia ludzi.

Nr. 113. [4]) plur. [5]) hospes. [6]) prospicĕre, consulĕre. [7]) obtrectare.

Nr. 114. [1]) po łac.: o Cezarze walczącym (decertare) z Gallami. [2]) studēre. [3]) sustinere, Perf. [4]) lib. tuendae causa. [5]) odeo non, usque eo non sustinēre. [6]) ipse. [7]) posse. [8]) = gdy wiedział. [9]) inimicus, Adject. [10]) = gdy pojmował. [11]) periculo esse. [12]) non ultro. [13]) quod. [14]) parum.

Nr. 115.

Tylko dobrzy są szczęśliwi.

Nie daj się nikomu przekonać o tem [1]), że ci wszyscy szczęśliwi są, którym się zazdrości ich szczęścia. Życzę sobie, abyś się przekonał jak najprędzej, że tylko dobrzy uczestnikami bywają prawdziwej szczęśliwości, chociaż się nieraz znajdują w takiem położeniu, że im się wcale nie zazdrości. Szczęście uśmiechało się częstokroć ludziom, którzy albo roskoszom zmysłowym, albo zbrodniom się oddawali; ale nie myśl, że ich Nemezys zawsze oszczędziła. Jeżeli rozważysz koniec zbrodniarza, któremu szczęście długo sprzyjało, przekonasz się, o czem ci dawno już są przekonani, co żyli dłużej, że ludzie często niesłusznie bywają nienawidzeni. Nikt więc, chyba nierozsądny, nie da się namówić, aby szedł za przykładem jakiego złego człowieka, chociażby się zdawał być szczęśliwym.

2. Dat. a) po słowach adspergo i t. d. b) po słowach mających nadto inne konstrukcje. c) po słowie esse w znaczeniu mieć. d) po sł. dare, ducere, venire i t. d.

J. §. 207 — §. 210. P. §. 383 — §. 392. M. str. 213—216.

Nr. 116.

Krótkie zdania.

Serwjusz otoczył [1]) Rzym rowami, wałem i murami. Nie przystoji nam rzucać plamy na honor męża państwu zasłużonego. Młodzieńcy, przykładajcie się [2]) całą duszą [3]) do nauki. Numa Pompiljusz, po śmierci Romulusa obrany królem, miał staranie o obyczaje obywateli nowego państwa. Semiramida Babilon założyła i murami miasto otoczyła. Parmenion pisał do Aleksandra, aby się strzegł lekarza Filipa. Hortenzjusz zwykł się był chlubić, że [4]) nigdy nie należał [5]) do wojny domowej; to mu poczytywano za zniewieściałość. Reja Sylwja,

---

Nr. 115. [1]) opuści się.

Nr. 116. [1]) słowo złożone. [2]) incumbĕre. [3]) pectus. [4]) quod. [5]) Plus. quamperf. Conj.

córka Numitora, miała dwóch chłopców, z których jeden nazywał się[6]) Romulus, drugi Remus. Jeżeli o swoje rzeczy złą masz pieczą, jakąż będziesz miał o obce? K. Marcjusz otrzymał przydomek Korjolana dla tego, że uciekł do Korjolów i Wolsków prosił[7]) o pomoc. Gdy Mityleńczykowie Pitakowi wiele gruntów dawali w podarunku[8]), rzekł: Nie dawajcie[9]) mi tej rzeczy, której mi wielu zazdrości[10]). Lacedemończykom za zbrodnią poczytano, że zamek Tebański w czasie zawieszenia broni przemocą opanowali.

Nr. 117.

Dalszy ciąg.

Arjowist, król Giermanów, chciał Cezarowi odciąć dowóz zboża[1]). Dobry król więcej dba o państwo, jak o sławę wojenną. Cyceronowi, który wszystkich Rzymian przewyższył w wymowie, wielki przynosi zaszczyt, że zawsze miał pieczą o zgodę obywateli. Strzeżcie się złych towarzystw, bo one psują dobre obyczaje. Krezus, król Lidyjczyków, radził się kilkakrotnie Delfickiej wyroczni, lecz zawsze dwuznaczne otrzymywał odpowiedzi. Klistenes Ateńczyk obawiając się[2]) o swe mienie[3]), posag*) córek powierzył Junonie[4]) Samijskiej. Nie łatwo jest ducha i mowę hamować, gdy jesteś[5]) rozgniewany. Cycero będąc w Cylicji umówił się[6]) z królem Dejotarem, aby wszystko swe wojsko przysłał Rzymianom na pomoc. Sulla przewidując[7]) przyszłą wielkość młodego Cezara upominał Rzymian, aby się przed nim mieli na baczności. Gallowie chcieli Cezarowi odciąć dowozy, lecz pobici zostali na głowę. Attalus, król Azji, królestwo swe dał Rzymianom w podarunku. Bóg ma pieczą o wszystkich rzeczach ludzkich.

Nr. 116. [6]) nomen. [7]) petĕre. [8]) munus. [9]) nolite dare. [10]) Passiv. Conj.

Nr. 117. *) esse. [1]) dow. zb. = frumentum commeatusque. [2]) = gdy się obawiał (timere). [3]) res suae. [4]) plur. credĕre. [5]) Conjunct. [6]) umawiam się, mihi convĕnit. [7]) = gdy przewidywał.

Nr. 118.

Dalszy ciąg.

Król Antyjoch miał dwa słonie sławne z przydomku, jeden się zwał Patroklus, drugi Ajaks. Nic u Greków nie przynosiło żołnierzom większej hańby, jak wracać z bitwy bez tarczy [1]). Fabjuszowi Piktorowi w Rzymie nie poczytywano [2]) za chwałę, że [3]) malował. Plato mniemał, że połączenie władzy [4]) i mądrości może państwom przynieść zbawienie. Talesowi z Miletu [5]) obywatele poczytali [6]) ubóstwo jego za hańbę [7]). Im mniej szacunku mieli poeci, tem mniejsze były ich usiłowania. Jeden z Ptolemeuszów, którzy panowali w Egipcie, miał przydomek Filopatora. Już w czasach Trojańskich przynosiła wymowa wielką sławę. Aleksander, któremu nadano przydomek Wielkiego, zwykł był sam zbroję wdziewać. Wiemy, że Cycero umówił się z Dejotarem, aby mu przybył na pomoc z liczną swą jazdą. Znakiem jest rozumnego człowieka miarkować się w gniewie.

Nr. 119.

Dokończenie.

Miasta Tesalji udarowały dzieci zabitego Pelopidasa znaczną rolą. Klistenes Ateńczyk obawiając się [1]) o swoje rzeczy, posag córek powierzył Junonie. Pauzanjasz nie wstydził się przywdziewać szatę medyjską. Temistoklesowi, który jako młodzieniec oddawał się rozwiozłemu życiu, ojciec zakazał domu swego. Obywatele rzymscy mając wychodzić na obrady publiczne zwykli byli odziewać się togą. Tyranowie lękali się o życie swe i dla tego otaczali się halabardnikami. Artakserkses darował Temistoklesowi dochody trzech miast. Rzy-

---

Nr. 118. [1]) bez t. clipeo amisso. [2]) ducēre. [3]) quod z Conjunct. [4]) potestas. [5]) zob. 113, 1. [6]) dare, vertēre. [7]) vitium.

Nr. 119. [1]) obawiając się, po łac. będzie: gdy się obawiał.

mianie przestrzegli Pyrusa, aby się wystrzegał trucizny. Przeciwnicy rzucili na Alcybiadesa plamę, że nie chciał był zdobyć Cymy. Gdy Cycero wolnym był od spraw publicznych, oddawał się znowu filozofji. Miltyjades radził książętom Jończyków, aby zburzeniem mostu odcięli Darjuszowi odwrót. Za panowania króla Serwjusza Rzym otoczony został wałem, rowami i murem.

Nr. 120.

W szczęściu nie dobrze być dumnym.

Gdy drugim bardziej sprzyja[1]) szczęście, aniżeli nam, nie zazdrośćmy im tego, ale powściągajmy także naszą radość, gdy nam się szczęście uśmiecha. Gdyby to[2]) był uczynił Kserkses, gdy po zdobyciu Aten nie przepuszczał nawet świątyniom, imie jego nie byłoby tak spotwarzonem zostało[3]). Lecz nie lepiej postąpili Ateńczykowie, którzy się dali*) namówić Temistoklesowi do wybudowania floty, z którejby pomocą[4]) zwyciężyć mogli Kserksesa. Gdy im sprzyjało[5]) szczęście, uciskali swą pychą sprzymierzeńców i starali się[6]) bardziej o panowanie jak sprawiedliwość, i nie miarkowali się, lecz chcieli rządzić wszystkiemi sprawami sprzymierzeńców podług swojej woli; nie wzdrygali się przytem[7]) przed żadną niesprawiedliwością, byleby się tylko zgadzała[8]) z ich zamiarami. Ztąd poszło[9]), że sprzymierzeńcy wkrótce bardzo znienawidzili Ateńczyków.

Nr. 121.

Chciwość.

Ludzi chciwych nie można przekonać, że pieniądze im[1]) raczej szkodę przynoszą, aniżeli pożytek. Ałbo czyż tego na-

---

Nr. 120. [1]) Passiv. [2]) quod. [3]) obtrectare. *) dali się n. Temistoklesowi = zostali namówieni od Tem. [4]) z której pomocą = qua. [5]) Passiv. [6]) studere. [7]) quain re, położyć należy na początku zdania.[8]) Conjunct. [9]) = stało się.

Nr. 121. [1]) ipse.

zwiesz szczęśliwym, który się zawsze lęka o swe skarby i dla niezmiernej chciwości gniewa się tak na siebie, jak i na resztę świata [2])? Któżby takiemu człowiekowi zazdrościł, chociażby nawet [3]) bardzo był bogatym? Zresztą chciwość jest tą chorobą duszy, przeciw której nie łatwo kto [4]) może wynaleść [5]) lekarstwo. Nie zmniejsza się ona także [6]) z postępem lat, jak inne namiętności ludzi, lecz rośnie codziennie. Chciwcy bowiem nie pamiętają, że bogactwa, przy których nabywaniu [7]) nie szczędzili ani czasu ani pracy [8]), niekiedy nawet swej dobrej sławy, wkrótce zostawią i równie ubogimi zejdą z tego świata, jak [9]) się urodzili.

Nr. 122.

Tymazyteusz.

Gdy Kamillus wychodził [1]) z wojskiem, aby miasto Wejensów zburzyć, ślubował był dziesiątą część zdobyczy Apolinowi. Po zdobyciu i złupieniu miasta senat wyprawił na okręcie wojennym trzech posłów, którzy mieli zawieźć [2]) do Delfów czarę złotą w darze [3]) Apolinowi. Ci schwytani od Liparejskich korsarzy niedaleko zatoki Sycyljskiej, zawiezieni zostali na wyspy Liparejskie. Przypadkiem tego roku sprawował [4]) najwyższy urząd Tymazyteusz pewien, mąż podobniejszy Rzymianom, aniżeli spółziomkom [5]) swojim. Ten szanując imię posłów i bożka, dla którego dary wieziono [6]), napełnił lud [7]) także, który zawsze niemal rządzcy bywa podobien, przynależnem uszanowaniem [8]) i posłom towarzyszył [9]) pod konwojem okrętów do Delfów, i ztąd odwiózł [10]) ich znowu [10]) do Rzymu nieuszkodzonych.

Nr. 121. [2]) homines. [3]) chociażby nawet = quamvis, quantumvis. [4]) quisquam. [5]) Conjunct. [6]) nie-także = neque. [7]) in quibus comparandis. [8]) opera. [9]) aeque, ac (atque przed samogłoską).

Nr. 122. [1]) pergĕre. [2]) mieli zawieźć = którzyby zawieźli, ferre. [3]) = jako dar. [4]) esse in re. [5]) ten rzeczownik opuści się. [6]) mitti. [7]) multitudo. [8]) religio. [9]) prosĕqui. [10]) restituĕre.

Nr. 123.

Niedobrze jest zanadto być podejrzliwym.

Dobrze wprawdzie czynimy, jeżeli mamy o sobie pieczą, ale niesłusznie [1]), jeżeli się innych za bardzo strzeżemy i obawiamy, i powinniśmy się starać [2]), abyśmy nie mieli [3]) niesprawiedliwych podejrzeń. Inaczej bowiem [4]) do tego [5]) wstręt mieć będziemy, co nam przyjaciele radzą jako pożyteczne, a jeżeli się nie powściągniemy i podejrzenia swego nie pohamujemy, źle sobie poradzimy. Często wprawdzie słuchając rady innych doznamy zawodu przez ludzi podstępnych, lecz jeżeli się nigdy nie zgodzimy z przyjaciołmi, to [6]) nas opuszczą, a*) źli, od których owi zostali spotwarzeni, będą kierowali naszemi sprawami pobłażając [7]) naszym błędom. Równie [8]) jest nieszczęśliwym ten, który wszystkim niedowierza, jak ten, który drugim zazdrości szczęścia; bo obydwaj są sobie nienawistni.

Nr. 124.

Nienawiść przeciw Cyceronowi.

Wielu zazdrościło sławy Cyceronowi, którą sobie zjednał przez dobry zarząd rzeczypospolitej i przez dzieła pisane o ważnych rzeczach. Nie mógł on i dla tego uniknąć nienawiści i zazdrości, że bardzo wielu oskarzonym dopomógł był radą i czynem, którzy go wysławiali i błogosławili. Nienawiść przecież chodziła zawsze za sławą i poczciwością jako nieodstępna towarzyszka. Czyż i podziśdzień nie nienawidzi się tych wszystkich, którzy się starają o cnotę i zbrodnią pogardzają? Jak mogli go ochraniać źli, kiedy on sam ich nie ochraniał, lecz prześladował, ile tylko mógł? Jak okropnie, że tego jednego użyję przykładu, złorzeczył Antonjuszowi i strofował go naśladując Demostenesa! Wiemy także, że się gniewał na Cezara, który

---

Nr. 123. [1]) prave. [2]) videre. [3]) indulgēre. [4]) quod si facimus. [5]) plur. [6]) opuści się. *) a = et. [7]) indulgendo. [8]) non minus.

przed Antonjuszem opanował był najwyższą władzę. Dla tego nie można go było namówić, aby przystąpił do Cezara, chociaż Dolabella, za którego poszła Tulja, córka Cycerona, przeszedł był na stronę Cezara.

3. Powtórzenie wszystkich prawideł o Datiwie.

Nr. 125.

Historja jest bardzo użyteczna.

Że wiele jest rzeczy w historji, których można użyć [1]) do kształcenia młodych [2]) umysłów, jest rzeczą wiadomą. Dla tego jest pożyteczną, aby się już chłopcy trudniły [3]) czytaniem książek historycznych; albowiem z porównania życia [4]) złych ludzi z życiem dobrych uczą się, że cnotę przekładać trzeba nad zbrodnią. Niektórzy [5]) wprawdzie twierdzą, że historja [6]) dla tego nie jest stósowną [7]) dla chłopców, że się często zdaje, jakoby złych brała w obronę, gdy pokazuje, że źli ludzie tryjumfowali [8]) nad dobrymi, albo że ci, którzy drugim uwłaczali, odnieśli korzyść ze swojej nienawiści. Lecz tej niedogodności można zaradzić, gdy okazujemy, że źli nigdy nie mieli [9]) prawdziwego szczęścia i że dobrym ich nieszczęścia [10]) w potomności [11]) nie poczytano za hańbę.

Nr. 126.

Szczęście [1]) Kw. Metella.

Nie łatwo znalazłbyś kogo, powiada pewien pisarz rzymski, którego szczęście mogłoby się równać [2]) z powodzeniem [3]) Metella. Został on konsulem, cenzorem, augurem i miał udział w najważniejszych sprawach państwa. Za największą chwałę

Nr. 125. [1]) adhibēre. [2]) puerilis. [3]) vacare. [4]) comparandis vitis. [5]) sunt qui z Conjunct. [6]) rerum memoria. [7]) convenire. [8]) dominari alicui. [9]) esse. [10]) calamitas. [11]) posteri, orum.

Nr. 126. [1]) felicitas. [2]) Passiv. [3]) fortuna.

poczytano mu, że [4]) zwyciężył Pseudo-Filipa i tryjumfował nad Macedonją, skąd mu nadano przydomek Macedońskiego. Osobliwem zaś było jego domowe szczęście: widział bowiem trzech ze swych synów [5]) konsulami, czwartego kandydatem do konsulatu, który później otrzymał rzeczywiście [6]); trzy zaś córki wydane za najznakomitszych mężów. I śmierć jego nie mniej była szczęśliwą, jak jego życie: synowie, córki, wnuki i wnuczki rzewnie płacząc włożyli go na stós. Krótko mówiąc [7]) nie było wtedy nikogo, któryby się szczęścia Metella dla siebie nie był spodziewał lub sobie nie życzył.

Nr. 127.

Odwaga Scypjona Nazyki.

Tyberjusz Grachus, zjednawszy sobie przez hojne darowizny przychylność ludu, radził otwarcie, aby po zamordowaniu senatu wszystkie rzeczy przez lud były sprawowane. Senat lękając się o swe życie i dobro państwa, radził się konsula Mucjusza Scewoli, coby czynić należało w takiem niebezpieczeństwie. Wszyscy wprawdzie prosili konsula, aby orężem bronił rzeczypospolitej, lecz ten obawiając się gniewu Gracha i ludu oświadczył, że sobie bynajmniej nie postąpi surowo z Grachem. Wtedy Scypjon Nazyka, który był Gracha krewnym po matce, okrył sobie lewą rękę togą, a prawą podniosłszy do góry, zawołał: Komu rzeczpospolita leży na sercu i kto pragnie, aby była szczęśliwą, niechaj idzie za mną! To rzekłszy uderzył na Gracha, który z stronnikami swymi poniósł karę, na jaką zasługiwał. Gdy później zabójstwo Gracha oburzyło pospólstwo, a senatorowie obawiając się gniewu pospólstwa udawali, że nie byli uczestnikami zabójstwa, sam Scypjon Nazyka wyznał otwarcie, że zabił Gracha.

Nr. 126. [4]) quod. [5]) trzech z swojich synów po łac, = trzech swojich synów. [6]) opuści się. [7]) Ne multa!

Nr. 128.

Eumenes.

Eumenesa cnocie nie było dane równe szczęście. U obydwóch królów, u Filipa i Aleksandra W., piastował urząd sekretarza, u jednego siedem, u drugiego trzynaście lat; obydwaj mieli go powiernikiem wszystkich swych zamiarów. Dowodził także przez rok jeden jednym [1]) hufcem jazdy. Chociaż mu więc dobro Macedończyków leżało na sercu, jednak od obydwóch został spotwarzony. Gdy po śmierci Aleksandra najwyższa władza oddana została Perdykasowi, któremu ów umierając oddał był swój pierścień, nad tą częścią Azji, która leży między górami Taurus i Helespontem, przełożony został Eumenes, który mu wielką był pomocą [2]) we wszystkich rzeczach, które przedsiębrał. Chociaż się zdawało, że Perdykas nie może stawić czoła wszystkim swojim przeciwnikom, jednak Eumenes nie opuścił [3]) przyjaciela i troskliwszym był o zachowanie wierności [4]), jak o swe dobro. Lecz to mu poczytano za zbrodnią i w więzieniu został uduszony.

Nr. 129.

Mazynisa.

Oprócz Hieronima, króla Sycylji, bodaj który z królów zagranicznych sprzyjał bardziej sprawie rzymskiej od Mazynisy, króla Numidji [1]). Kiedy bowiem inne narody i królowie albo zwyciężeni w wojnie albo w swojem przykrem położeniu starali się o przyjaźń Rzymian, on połączył się z Rzymianami w owym czasie, w którym się zdawało być nie bardzo [2]) bezpiecznem zawierać z nimi przymierze. W wszystkich wojnach przeciw Kartagińczykom i królowi Syfaksowi wspierał [3]) ich z wielkiem

---

Nr. 128. [1]) = jednym z dwóch. [2]) usui esse. [3]) deserĕre. [4]) o zachow. wierności po łac. = o wierność.

Nr. 129. [1]) = Numidów. [2]) parum. [3]) adesse.

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA W POZNANIU

dla siebie [4]) niebezpieczeństwem i tak znakomite wyświadczył im przysługi, że Publjusz Scypjon, któremu później dla [5]) jego męstwa nadano przydomek Afrykańskiego, nazwał go sprzymierzeńcem i przyjacielem narodu Rzymskiego i że mu Rzymianie wszystkie miasta dali w podarunku, które byli w Afryce zdobyli.

Nr. 130.

Dalszy ciąg i dokończenie.

Także później okazywał Mazynisa, dopóki żył, bardzo wielką wierność i jak tylko mógł [1]) radził o sławie i wielkości imienia rzymskiego. Gdy więc Rzymianie prowadzili wojnę z Macedończykami, posłał im na pomoc nie tylko wojsko i słonie, lecz wspierał ich także zbożem, a gdy mu za nie przysłali pieniądze, przyjął je bardzo niechętnie i powiedział, że mu to wstyd przynosi. Gdy zaś Macedonja została pokonaną, zdarzenie to taką [2]) mu sprawiło [3]) radość, że nie tylko syna swego posłał do Rzymu, aby senatowi powinszować, lecz chciał także sam przybyć i bogom na Kapitolu uczynić ofiary.

E. Genitivus.

a) Genit. subjectivus, objectivus, qualitatis, partitivus.
J. §. 211 — §. 215. P. §. 393 — §. 410. M. str. 317 — 224.

Nr. 131.

Krótkie zdania.

Po skończeniu wojny z Helwetami przybyli do Cezara posłowie prawie z całej Galji. Człowiek może być panem swych namiętności, kiedy chce. Podziwienia godną była wytrwałość Hannibala w trudach i niebezpieczeństwach. Kto przy [1]) wielkiej łagodności mało ma powagi, ten też zwykł mało miewać sza-

Nr. 129. [4]) dla siebie = suus, a, um. [5]) ex.
Nr. 130. [1]) jak t. mógł = quacunque re. [2]) = tak wielką. [3]) esse.
Nr. 131. [1]) in.

cunku. Cnota ma tak wielką siłę, że się sama broni. Prawdziwe męstwo nie żąda innej nagrody za trudy i niebezpieczeństwa, jak nagrodę pochwały i sławy. Morze Kaspijskie, słodsze od innych, chowa węże nadzwyczajnej wielkości. Ateńczykowie dali Miltyjadesowi flotę złożoną z 70 okrętów, aby Persów z wysp wypędził. Jest to własnością głupoty innych błędy widzieć [2]), o swojich zapominać. Markus już jako [3]) chłopiec dwunastoletni okazywał [4]), ile miał [5]) talentu. Niewdzięcznym jest, kto zapomina [6]) o dobrodziejstwach, które odebrał. Nie masz nic trudniejszego, jak panować [7]) nad swemi namiętnościami. Jestto oznaką lekkomyślności pogardzić przyjacielem w szczęściu. Ci szkodzą sobie i innym, którzy nie mają względu na czas, miejsce i ludzi. Wyrocznia Delficka ogłosiła Sokratesa za najmędrszego ze wszystkich ludzi. Historja każdego państwa może wskazać dosyć złych i dobrych przykładów. Debroczynnym jest ten, co nie dla siebie, lecz dla drugich dobrze czyni.

Nr. 132.

Dalszy ciąg.

Przed pierwszą wojną Punicką była większa część Sycylji własnością Kartagińczyków. Jest rzeczą książąt i urzędników opierać się lekkomyślności pospólstwa. Trajan pierwszy z wszystkich cesarzów pogrzebany został wewnątrz miasta. Sławie wielkich mężów uwłaczać jest znakiem nikczemnej duszy. Jest to oznaką walecznego żołnierza mało zważać na liczbę nieprzyjaciół. Powiadają, że grecki pisarz bajek, Ezop, bardzo małego był wzrostu. W najdawniejszych czasach Fenicjanie mieli być najdoświadczeńsi w żegludze. Mitrydates pałał taką nienawiścią ku Rzymianom, jak Hannibal. Rozpusta jest bardziej właściwa młodzieńcom, aniżeli starcom. Cesarz Neron nie miał w sobie nic przyjemnego, nic otwartego, nic ślachetnego. Cy-

---

Nr. 131. [2]) animadvertĕre. [3]) opuści się. [4]) significare. [5]) esse. [6]) immĕmor sum. [7]) imperare.

cero nazywa dom biegłego w prawie wyrocznią całego państwa. Niczem [1]) się tak bardzo nie zapala odwaga żołnierzy, jak nadzieją zwycięstwa. Praw przestrzegać jest obowiązkiem każdego człowieka, bogatego i ubogiego. Kserkses posłał przeciw Grecji flotę złożoną z 1200 okrętów wojennych. Aleksander i Cezar byli sławni wodzowie: który z nich zdaje ci się większym? Wielu chce uchodzić za ubogich, choć mają dosyć bogactw. Sofistami nazywali się ci, którzy dla chluby, lub dla zysku filozofowali. Jest to oznaką prawego i mądrego człowieka wolnym być od obawy przed śmiercią. Gdy Cycero żył na wygnaniu, opanowała go wielka tęsknota za ojczyzną i rodziną [2]). Pitakus przyjął od Mityleńczyków tylko 50 morgów gruntu. Cezar nikogo nie chciał mieć spółuczestnikiem panowania.

Nr. 133.

Dokończenie.

Agamemnon dowodził flotą złożoną z 1200 okrętów. Morza wydają zwierzęta niezwykłej wielkości. Arystydesa miano za najsprawiedliwszego ze wszystkich Greków. Owce są na zimno niewytrzymałe, chociaż zdają się być bardzo dobrze odziane. Ci z Ateńczyków, których znaczenie zdawało się być niebezpiecznem dla wolności państwa, karani byli wygnaniem dziesięcioletniem. Spartanie mieli zawsze dwóch królów; gdy jeden z nich szedł na wojnę, drugi pozostawał w domu. W wojnie Samijskiej obrali Ateńczykowie wodzami Peryklesa, męża doświadczonego męstwa, i Sofoklesa, pisarza trajedji. Cycero w młodości wiele czasu poświęcał filozofji. Chłopców lacedemońskich tak chowano, że byli zahartowani [1]) przeciw wszystkim trudom. Cezar zastósował rok do biegu słońca, ażeby się składał (esse) z 345 dni. Niewolno jest dla swego dobra szkodzić innemu. Cesarz Wespazjan nie był pamiętny na krzywdy

---

Nr. 132. [1]) nulla res. [2]) sui, orum.
Nr. 133. [1]) patiens.

spółobywateli. Niektórzy mężowie w starożytności tak kochali [2]) prawdę, że nawet żartem nie kłamali. Demostenes tak był wytrwałym w swojich usiłowaniach, że się żadną trudnością nie dał [3]) odstraszyć. Żaden wiek nie był tak obfity w poetów, jak czas Augusta. Między owadami mają jedne po dwa skrzydła, jak muchy, drugie po cztery, jak pszczoły. Co tylko [4]) złota i srebra było w miastach Sycylji, to wszystko Weres zabrał. Przywiązanie do życia jest wspólne wszystkim ludziom i zwierzętom. Pogardzamy tymi (pas.), którzy się bezczelnie chełpią, choć nic znakomitego nie zdziałali. Zwierzęta pozbawione są rozumu i mowy. Z mówców greckich najznakomitsi są ci, którzy żyli [5]) w Atenach, z tych zaś pierwszym [6]) bez wątpienia [7]) Demostenes. Im mniej jest obawy, tem mniej bywa niebezpieczeństwa. Ateńczykowie ukarali Cymona wygnaniem na lat dziesięć, ale czynu tego wkrótce żałowali.

Nr. 134.

Tarkwinjusz stary przybywa do Rzymu.

Za panowania Ankusa przybył do Rzymu pewien Lukumo z Etrurji. Był on synem Demarata z Koryntu [1]) który dla zaburzeń domowych uciekłszy [2]) z ojczyzny osiadł był w Tarkwinjach, mieście Etrurji. Demarat miał [3]) dwóch synów, z których jeden Arnus pierwej [4]) umarł od ojca. Tak starszy Lukumo, któregośmy wspomnieli [5]), był dziedzicem wszystkich włości ojca. Tak on sam, jako też mianowicie [6]) żona jego Tanakwil, kobieta pochodząca z wysokiego rodu, pałała żądzą wielkiej sławy, a ponieważ w Tarkwinjach nie było żadnej sposobności do osiągnienia tego [7]), czego pragnęli, przeto [7]) powzięli zamiar wyprowadzenia się do Rzymu. Gdy w drodze cud obudził w nich wielką nadzieję potęgi i panowania, weszli do mia-

---

Nr. 133. [2]) diligens sum. [3]) = mógł. [4]) quidquid. [5]) esse. [6]) princeps. [7]) facile.

Nr. 134. [1]) zob. 113, 1. [2]) domo profugus; ten przymiotnik ma znaczenie imiesłowu przeszłego, jak redux = reversus. [3]) esse. [4]) prior. [5]) dicere. [6]) tak.. jako też mianowicie = quum .. tum. [7]) opuści się.

sta. Lukomo, którego bogactwa wkrótce wielkie mu zjednały znaczenie między Rzymianami, przez uprzejmość i uczynność, przez zręczność i doświadczenie w wielu rzeczach dokazał, że nie tylko obywatelom, ale i królowi był miły, i nakoniec nawet dzieciom króla w testamencie na opiekuna został wyznaczony. Ale zwany był zmienionem nazwiskiem Lucjusz Tarkwinjusz Priscus.

Nr. 135.

Tarkwinjusz zostaje piątym królem Rzymian.

Gdy tedy Ankus Marcjusz panował lat dwadzieścia cztery i tak dobrodziejstwami*) w pokoju [1]), jako też sławą oręża zapewnił pamięć swego imienia w potomności [2]), zakończył życie mając przeszło 50 lat. A jednak żal po nim albo szacunek dla jego zasług nie był tak wielkim, aby naród pamięć na ojca okazał był [3]) dobrodziejstwami dla synów. Gdy ci byli blisko [4]) wieku męskiego, wyprawił [5]) ich Tarkwinjusz na polowanie [6]) i na zgromadzeniu mówił [7]) wiele do ludu, co się odnosiło do chwały. Najprzód powiedział, że nie szuka nic nowego, że Tacjusz nie tylko z cudzoziemca, ale nawet z nieprzyjaciela królem został Rzymian, że podobnież Numa Sabińczyk powołany został na tron. Potem dodał, że poznał prawa i obyczaje [8]) rzymskie i że w [9]) uległości i uszanowaniu dla króla ze wszystkimi, w łaskawości dla drugich z królem samym chodził w zawody. Tak przemówiwszy królem od ludu został ogłoszony [10]).

Nr. 135. *) artes. [1]) w pok. = Genit. [2]) w potomn. = u potomków. [3]) comprobare, Imperf. [4]) prope, Praepos. [5]) ablegare. [6]) supinum. [7]) na zgromadz. mówić do kogo = concionari apud aliquem. [8]) ritus, us. [9]) sam Ablat. [10]) renuntiare.

Nr. 136.

Cyceron i tryjumwirowie.

Pompejusz najwięcej dołożył starania i gorliwości, aby Cycerona z wygnania odwołać. Dla tego Cyceron powagą i wymową swoją dokazał, że Pompejuszowi tak wielką powierzono władzę, jak żadnemu [1]) jeszcze [2]) z wodzów rzymskich. Nie dał [3]) się on nawet strachem przed Cezarem odwieść od przyjaźni z Pompejuszem, lubo z przezorności [4]) nigdy nie walczył [5]) przeciw Cezarowi. Po zamordowaniu Pompejusza nie tajił nigdy pamięci (swej) o dobrodziejstwach przyjaciela, a Cezar miał [6]) tyle wyrozumienia, że tej jego wdzięczności nie brał mu za złe. Dla tego [7]) po zamordowaniu Cezara, Cyceron nie przedsięwziął [8]) nic nieprzyjacielskiego przeciw Oktawjanowi, jego spadkobiercy, i wymową swą tyle [9]) mu wyjednał powagi, ile mu zaledwo dało jego wojsko. Lecz Oktawjan tak był niewdzięcznego serca, że go wydał Antonjuszowi, który pałał największą ku niemu nienawiścią.

Nr. 137.

Ziemia wszystko wydaje dla ludzi.

Ziemia owoce i jarzyny rozmajitego rodzaju [1]) i wszystko to, czego [2]) jakby dobra matka z największą dostarcza [3]) szczodrobliwością, nie tak dla zwierząt wydaje, jak dla ludzi. Widzimy bowiem, że nawet [4]) zwierzęta dla nas są stworzone. Także [5]) zboże składają ludzie w śpichlerzach nie dla myszy lub mrówek, lecz dla siebie samych lub dla swych żon, dzieci i domowników. Oprócz tego jest jeszcze wiele innych rzeczy, jak latorośle i sady oliwne, których obfity plon [6]) dla zwierząt

---

Nr. 136. [1]) nemo. [2]) unquam. [3]) posse. [4]) prudens. [5]) arma ferre. [6]) esse. [7]) itaque. [8]) conari. [9]) tyle — ile, tantum — quantum.

Nr. 137. [1]) po łac. = rozmajite rodzaje jarzyn. [2]) quaecunque. [3]) fundĕre. [4]) ipse. [5]) także nie, = neque. [6]) uber proventus.

wcale żadnej nie ma wartości[7]). Niezawodnie więc to, co samym ludziom jest znajome, głównie dla ludzi zostało stworzone, a[8]) nie dla zwierząt.

Nr. 138.

Cezar zdobywa stolicę[1]) Aduatuków.

Gdy Cezar, ów rzymski wódz wielkiej roztropności i nadzwyczajnéj odwagi, oblegał miasto Aduatuków, szydzili początkowo z Rzymian Aduatukowie, którzy pochodząc[2]) od Cymbrów i Teutonów uważani byli za dzikich i bardzo walecznych ludzi, i mniemali[3]) że dostatecznie byli zabezpieczeni położeniem swego grodu i podwójnym wysokim murem, na którym umieścili byli kamienie ogromnej wielkości[4]). Lecz skoro spostrzegli, że Rzymianie wystawili machiny ogromnej wysokości i wieżę bardzo wielkiego rozmiaru[5]) z szybkością podziwienia godną posuwali ku murom, przekonali się, że nieprzyjaciele ich są wprawdzie ludźmi małego wzrostu, ale niezmordowani[6]) w pracy, i że posiadają znakomitą znajomość sztuki wojennej, i dla tego poddali się Cezarowi.

Nr. 139.

Rutyljusz.

Gdy Rutyljuszowi, żyjącemu w Smyrnie na wygnaniu, ktoś dla pocieszenia powiedział, że się zanosi na wojny domowe i że w krótkim czasie wszyscy wygnańcy powrócą do kraju, rzekł: Cóż ci złego uczyniłem, abyś mi życzył[1]) gorszego powrotu, jak było[2]) wygnanie. Nic nie ma smutniejszego, jak

---

Nr. 137. [7]) nihil pertinēre ad aliquem. [8]) opuści się.

Nr. 138. [1]) oppidum. [2]) prognatus. [3]) i mniemali, po łac. = mniemając. [4]) pondus. [5]) onus. [6]) impiger, non defatigatus.

Nr. 139. [1]) Praes. [2]) opuści się, a następ. rzeczownik (abĭtus, us) położy się w Accus.

wojny domowe. Tenże Rutyljusz gdy się opierał niesprawiedliwemu żądaniu pewnego przyjaciela, a ten oburzony powiedział: „Na cóż więc [3]) przyda [4]) mi się przyjaźń twoja, jeżeli dla mnie nic uczynić nie chcesz?“ odpowiedział [5]): „Owszem, na cóż mi się twoja przyda, jeżeli dla ciebie coś nieuczciwego uczynić mam?“ Wiele wprawdzie czynimy dla przyjaciół, czegobyśmy dla siebie nigdy nie czynili, ale krzywdy innym nie powinniśmy wyrządzać nawet dla największych przyjaciół.

Nr. 140.

Alcybjades.

Alcybjades przewyższył sławą swego imienia wszystkich spółczesnych. Nie był on wprawdzie zupełnie dobrych obyczajów, ale miał [1]) bardzo piękną powierzchowność i nadzwyczajnie bystry rozum [2]); nadto szczęście zdawało się zawsze i wszędzie mu sprzyjać. Jego niesprawiedliwość względem pojedyńczych obywateli [3]) i ojczyzny zasługują [4]) na wielką naganę, lubo owe dadzą [5]) się uniewinnić lekkomyślnością, te nienawiścią jego nieprzyjaciół. Któż [6]) bowiem z ludzi posiada tyle doskonałości, aby obrażonym będąc [7]) więcej miał względu na słuszność, jak na zemstę? Widząc [8]) przeto [9]), że ojczyzna zawdzięcza mu wiele, niewdzięcznych obywateli nienawiść ku sobie nie zniósł spokojnym umysłem i zdawało mu się, że nie z nienawiści ku ojczyznie, lecz przeciw złym ludziom wspierał nieprzyjaciół, aby Ateny uwolnić od ich [10]) panowania.

Nr. 139. [3]) quid ergo. [4]) Praes. [5]) to słowo położy się po przysł. owszem.

Nr. 140. [1]) esse. [2]) po łac. = nadzwyczajną bystrość rozumu. [3]) pojed. obyw. = privatus. [4]) dignus sum aliqua re. [5]) posse. [6]) quotusquisque. [7]) obrażonym będąc = obrażony. [8]) = gdy widział. [9]) quare. [10]) to jest: złych ludzi.

Nr. 141.

Ślachetna ciekawość.

Chcieć [1]) znać wszystkie rzeczy, jakiegokolwiek one są rodzaju [2]), jest oznaką człowieka ciekawego; lecz przez rozważanie ważniejszych [3]) rzeczy dać się zapalić [4]) do żądzy nauk jest własnością największych mężów. Czyż nie widzimy, że ci, którzy roskosz znajdują [5]) w sztukach pięknych i naukach, częstokroć żadnego nie mają względu ani na zdrowie ani na majątek i wszystko znoszą dla roskoszy, której doznają [6]) z uczenia się? Cóż mam powiedzieć [7]) o Pytagorasie, cóż o Platonie, którzy dla [8]) żądzy uczenia się zwiedzili najodleglejsze kraje? Któż nie wie, że Euklides z Megary [9]) w nocy przychodził [10]) do Aten, aby być uczestnikiem rozmów Sokratesa? Ateńczykowie bowiem, pałając nienawiścią ku Megareńczykom, zakazali im przychodzić do swego miasta. Tak wielka więc miłość do nauk i do poznania rzeczy wrodzona jest ludziom.

Nr. 142.

Niechaj każdy [1]) *uważa na swe błędy!*

Każdy człowiek może [2]) błądzić, ale [3]) żaden, chyba nierozsądny, w błędzie ciągle zostawać. Albowiem późniejsze myśli zwykły, jak mówią*), być mądrzejszemi. Nie jest też zajiste [4]) żadną tak wielką trudnością [5]), jak [6]) się zdaje, błędy swoje poprawić albo ich się pozbyć, zwłaszcza tych, które się jeszcze nie zakorzeniły. Dla tego jest obowiązkiem naszym uważać na to [7]) jak najstaranniej, abyśmy zapobiegali zaraz

---

Nr. 141. [1]) cupĕre. [2]) quicunque modus. [3]) magnus. [4]) dać się zapalić = być zapalonym (duco). [5]) roskosz znajdować w czem, delectari re. [6]) percipĕre. [7]) mam pow. = Praes. Conjunct. [8]) propter. [9]) zob. 113, 1. [10]) commeare.

Nr. 142. [1]) quisque kładzie się zawsze po zaimku suus, a, um. [2]) po łac. esse z Gen. Subjektu. [3]) lepiej opuścić. *) ut aiunt. [4]) neque vero. [5]) Gen., labor. [6]) odnosi się do „tak wielką.“ [7]) o, uści się.

pierwszym błędom, i mieć się na baczności, abyśmy albo tych samych błędów znowu nie popełniali, albo w przeciwne nie popadali. Owo zaś jest oznaką złego serca bardziej w innych aniżeli w sobie samym uważać, jeżeli błąd jaki popełniono.

Nr. 143.

Człowiek jest panem ziemi.

Świat i wszystko, co na nim widzimy, jest do użytku [1]) człowieka wymyślonem i przygotowanem. Jak więc wierzyć będziemy, że Ateny i Lacedemon zbudowane zostały dla Ateńczyków i Lacedemończyków i że wszystko, co było [2]) w obu tych miastach, własnością było owych narodów, tak też wszystko co na świecie widzimy, uważane być winno [3]) za własność [4]) ludzi. My mamy korzyść*) z gruntów, my z gór; do nas należą [5]) rzeki, do nas jeziora; my siejemy zboża, my sadzimy drzewa; my ziemię użyzniamy wodotokami, my rzekom nadajemy kierunek; my nareszcie usiłujemy naszemi rękoma w przyrodzeniu [6]) jakby drugą [7]) stworzyć naturę.

Nr. 144.

Człowiek nie dla siebie samego stworzony [1]) jest.

Jest obowiązkiem naszym żyć nie tylko dla siebie, lecz także dla innych. Nie masz nikogo na świecie, któryby nie potrzebował pomocy innych. Kto zaś od innych odebrał dobrodziejstwa, a krewnym, przyjaciołom lub spółobywatelom, w ogóle [2]) każdemu [3]) człowiekowi nie czyni dobrze, jeżeli tylko może [4]), ten zdaje mi się podobien do owej roli, która nie oddaje odebranego ziarna i zawodzi nadzieję rólnika. Czyż

Nr. 143. [1]) fructus, us. [2]) Conjunct. [3]) putanda sunt. [4]) opuści się. *) frui z Abl. [5]) = nasze są. [6]) rerum natura. [7]) alter, a, um.

Nr. 144. [1]) natus. [2]) denique. [3]) quilibet. [4]) si modo possit.

nie powinniśmy raczej naśladować urodzajnych ról i więcej dobrego oddawać, jakeśmy odebrali? Jest zaś rzeczą wielkiej duszy ludzi wspierać, bronić i ratować, nie będąc o to proszonym [5]). Słusznie więc za nic uważa się [6]) tych, którzy albo życie nakształt zwierząt pędzą na niczem [7]), albo wszystko co czynią, tylko dla wygodnego życia [8]) czynią, którzy nie podejmują żadnego trudu dla dobra drugich, którzy nic czasu, nic pracy nie poświęcają [9]) państwu: zginą bowiem nieznani [10]) i nie pozostawią żalu po sobie.

Nr. 145.

Marek i Kwintus Tuljusz Cyceron.

Marek i Kwintus Cyceron byli bracia. Jeden z nich był nie tylko największy pomiędzy mówcami rzymskimi, których było nie mało [1]), zwłaszcza dopóki rzeczpospolita była wolna, ale także w ogóle jeden z najzasłużeńszych mężów owego państwa, i jeszcze teraz słusznie się uważa za najznakomitszego pisarza rzymskiego. Dla tego też imie Cycerona jest każdemu z nas znajome. Drugi z nich Kwintus nie tak przez się, jak przez brata przyszedł do niejakiejś sławy, sam bowiem nie odznaczył się żadną ważniejszą [2]) rzeczą. Ale śmierć [3]) jego równie [4]) była okropna, jak Marka. Gdy bowiem obydwaj od tryjumwirów Antonjusza, Oktawjana i Lepida wywołani zostali z kraju, Marek Cyceron zamordowany został w ucieczce, Kwintus razem z synem w Rzymie.

Nr. 146.

Sofistowie.

Filozof Pytagoras [1]) taką posiadał [2]) skromność, że wolał być zwany przyjacielem mądrości, jak mędrcem. Także Sokra-

---

Nr. 144. [5]) ultro. [6]) nullo numero habere. [7]) nihil agĕre. [8]) molliter vivere. [9]) tribuĕre. [10]) ignobilis.

Nr. 145. [1]) = którzy byli liczni, non paucus. [2]) maior. [3]) exitus [4]) po łac. = nie mniej, jak.

Nr. 146. [1]) zob. 71, 2. [2]) esse z Abl.

tes, bezwątpienia[3]) najpierwszy[4]) pomiędzy filozofami greckimi, miał tyle[5]) skromności, że udawał nieświadomego i niedoświadczonego w wszystkich rzeczach i mawiał, że nic nie wie. Zupełnie[6]) innne było postępowanie sofistów owego czasu[7]), którzy się filozofją trudnili dla popisywania się i zysku i tak chciwymi byli chwały, że udawali jakoby wszystko wiedzieli. Dla tego zbyt zarozumiało[8]) sądzili o rzeczach, o których żadnego nie mieli wyobrażenia; chcieli bowiem uchodzić nie tylko za znawców sztuk i nauk, lecz także za obeznanych z rządem państwa[9]) i biegłych w prawie.

Nr. 147.

Ślachetne czyny są najpiękniejszym i najtrwalszym pomnikiem[1]).

Wielu ludzi, którzy nie mają ani posągów ani nagrobków[2]), zostawiło mimo to nieśmiertelną pamięć po sobie. Czyż dzieła Platona, Cycerona i wielu innych pisarzy tak starożytnych jak i nowszych czasów nie cenią się dziś jeszcze wysoko i nie[3]) są tak dobre, jak[4]) najwspanialszy pomnik? Czyż prawa i urządzenia mężów mądrych nie[5]) są trwalszemi od najkunsztowniejszych[6]) posągów? Czyż żal nasz po ukochanym[7]) ojcu lub nauczycielu, który serca nasze napojił czcią ku Bogu i miłością do cnoty i rozbudził w nas ochotę do wykształcenia ducha, nie[3]) jest najwyraźniejszym dowodem, z jaką wdzięcznością[8]) wskrzeszamy drogą[9]) o nich pamięć? Tytuły i zaszczyty wyryte na kamieniu lub na śpiżu przeminą, ale sławy świetnych

---

Nr. 146. [3]) facile. [4]) princeps. [5]) tyle skromności = tak wielka skromność. [6]) multo, longe. [7]) aetas. [8]) Compar. [9]) rząd państwa = respublica.

Nr. 147. [1]) po łac. = żaden pomnik nie jest ani piękniejszy ani trwalszy nad ślachetne czyny (res praeclare gestae); śl. czyny dla ważności swej położą się na pierwszem miejscu. [2]) po łac. = których nie ma (exstare) ani p. ani n. [3]) i nie, opuści się. [4]) tak dobre jak = instar, pro. [5]) tutaj „czyż nie“ = non, który to wyraz położy się na czele zdania. [6]) wyrazi się przez: summa ars. [7]) dilectus. [8]) quam pius animus. [9]) gratus.

czynów i pamięci zasłużonych mężów ani najdłuższy szereg lat, ani żadna [10]) siła nie zniszczy.

Nr. 148

Serwjusz zostaje królem rzymskim [1]).

Gdy synowie Ankusa widzieli, że panowanie nawet od Tarkwinjusza na*) nich nie przejdzie, lecz że znowu panować będzie w Rzymie potomek obcego [2]) rodu, postanowili hańbę tę orężem [3]) od siebie oddalić [4]). Ale boleść nad krzywdą (odebraną) oburzyła ich bardziéj przeciw Tarkwinjuszowi samemu, jak przeciw Serwjuszowi. Lecz gdy sami nie mieli tyle odwagi, aby uderzyć na króla, wybrali [5]) dwóch pasterzy dzikiego charakteru, którzy króla zamordowali po 38 latach panowania [6]). Potem [7]) Tanakwil wezwała spiesznie Serwjusza i prosiła, aby się pomścił za śmierć Tarkwinjusza. Do ciebie, rzekła, Serwjuszu, należy [8]) tron jeżeli mężem jesteś, nie do tych, którzy obcemi rękoma popełnili zbrodnię. Nabierz serca, idź za wolą bogów, którzy ci świetność twego imienia przepowiedzieli [9]). Potem obróciwszy się Tanakwil do ludu powiedziała, że król niespodzianym ciosem odurzony, już znowu do siebie przyszedł i że chce, aby lud tymczasem słuchał Serwjusza Tuljusza. Tak Serwjusz został królem, którego słusznie uważają za najlepszego i najmędrszego z [10]) królów rzymskich.

Nr. 149.

Wielcy mężowie wiele zawdzięczają innym.

Któż nie wie, że Aleksandrowi, Pompejuszowi, Marjuszowi i wielu innym wodzom po większej części [1]) przez mówców i poetów chciwych pochwały przypisaną została sława tego, w czém udział mieli ich podrzędni wodzowie i prości żołnierze,

---

Nr. 147. [10]) neque ullus.

Nr. 148. [1]) = Rzymian*). ad. [2]) peregrinus. [3]) ferrum. [4]) od siebie od. arcēre. [5]) deligĕre. [6]) = po panowaniu 38letniem. [7]) quo facto. [8]) esse. [9]) portendĕre. [10]) inter.

Nr. 149. [1]) plerumque.

i że ich także chwalono dla tych sztuk, których wcale nie rozumieli. Kto zna [2]) postępowanie owych wodzów, ten przyzna bez wątpienia, że wprawdzie kochali [3]) sławę i gorliwie się o nią starali, ale nie znali [4]) owych środków, któremi się nabywa prawdziwa chwała. Większa ich część pragnęła tylko sławy wojennej i z tego powodu pamiętali [5]) zawsze daleko bardziej o tych obywatelach, którzy się odznaczyli na wojnie, aniżeli o tych, którzy się w innej gałęzi krajowi dobrze zasłużyli.

2. Genitivus po słowach.

J. §. 216 — §. 220. P. §. 412 — §. 421. M. str. 226 — 233.

Nr. 150.

Zdania krótkie.

Grecy przestraszeni przybyciem Darjusza zapomnieli o swych sporach. Losy narodu greckiego przypominają nam znikomość ludzką, o której często zapominamy w szczęściu. W Atenach tym, co zawinili nierozmyślnie [1]), potajemnie [2]) przypominali sędziowie ich obowiązki. Moje sumienie jest mi więcej warto, jak mowy wszystkich ludzi. W domowych wojnach zaczął każdy swoje [3]) rzeczy cenić mało, a pragnąć cudzych. Szpetna jest wyżej cenić to, co się zdaje być pożytecznem, aniżeli to, co jest uczciwem. Ci, którym się przypominają długi, zwykli się urażać. Rzymianie sprzedawali swych kucharzy za wyższą cenę, jak konie, i prawie nikt nie był wyżej ceniony od kucharza. Odpowiedzią Sokratesa tak się obrazili [4]) sędziowie, że go na śmierć skazali. Rzymianie wojskowość zawsze wyżej cenili, niż wszystkie inne zalety. Dobrodziejstwa pamiętać powinien ten, któremu zostały wyświadczone, nie pamiętać ten, który (je) wyświadczył.

Nr. 151.

Ciąg dalszy.

Prawy człowiek nigdy nie zapomni dobrodziejstw, które mu wyświadczono. Cyceron często konsulom i senatowi przypo-

---

Nr. 149. [2]) gnarus sum. [3]) amans sum. [4]) ignarus sum. [5]) memor sum.
Nr. 150. [1]) ignarus. [2]) privatim. [3]) zob. 142, 1. [4]) exardēre.

minał ich powinności. Ateńczykowie zwykli byli wkrótce zapominać zasługi wielkich mężów. Za czasów Sulli wielu obywateli obwiniono o kradzież i ojcobójstwo. Cyceron Weresa, namiestnika Sycylji, przekonał o wielu zbrodniach. Gdy Tymoteusz [1]) po wojnie Samijskiej skazany został za sto talentów, udał się do Chalcydy. Darjusz, ostatni król Persów, żadnego z wodzów swojich nie cenił wyżéj nad Memnona z Rodu [2]). Porcjusz Katon wracając z Afryki przywiózł do Rzymu poetę Ennjusza, co tyle cenimy, jak sławny jaki tryjumf. Lacedemończykom bardzo na tem zależało, aby nie odbudowano murów Aten. Cyceron bronił Roscjusza, gdy go obwiniono o ojcobójstwo. Miltyjades oskarżony został o zdradę; po rozpoznaniu sprawy od kary śmierci uwolniony na zapłatę pieniędzy [3]) skazany został. Gdy sobie nowych jednasz przyjaciół, nie [4]) zapominaj o dawnych. Kogo wstyd jest, że zgrzeszył, ten prawie niewinnym jest.

Nr. 152.

Dokończenie.

Żaden towar nie przedaje się za tyle, za ile go kupcy kupują. Usługi Datamesa wysoko były cenione od króla perskiego [1]). Filip, lekarz Aleksandra, obwiniony został o zdradę. Cezar zapozwał przed sąd Dolabellę, który przedtem był konsulem, o skrzywdzenie skarbu. Znakiem jest mądrego nie czynić żadnej rzeczy, którejby mógł żałować. Wszystkim na tem zależy, aby prawa w państwie były zachowane. Cezar wyjaśnił [2]) Dywicjakowi, jak bardzo na tem zależało rzeczypospolitej, aby wojska nieprzyjaciół były podzielone [3]). Hefestjona Aleksander najwięcej cenił ze wszystkich swojich wodzów. Arystydes, choć był najsprawiedliwszym ze wszystkich, jednak skazany został na wygnanie dziesięcioletnie. Ile kto ceni przy-

---

Nr. 151. [1]) po łac. = Tymoteusz, gdy... [2]) zob. 113, 1. [3]) zapłata pieniędzy = pecunia. [4]) nie zapominaj, po łac. = nie chciej zapominać.

Nr. 152. [1]) = Persów. [2]) docēre. [3]) distinēre.

jaciół, tyle od nich bywa ceniony. Za panowania cesarzów wielu niewinnych oskarzono o obrazę majestatu i na śmierć skazano. Ateńczykom zależało bardzo wiele na tem, aby go z kraju wygnać. Katylina i spółuczestnicy spisku zostali na śmierć skazani. Nam wszystkim wiele na tem zależy, aby zabobony wykorzenione były. Cóż może być drogiego tym, którzy za nic mają cnotę? Cezar upomniał Eduów, aby zapomnieli kłótni i niezgód. Wielu z Ateńczyków żałowało Focjona, na śmierć skazanego, pomnąc na jego dawną sławę. Znakiem jest wielkiego umysłu to, co się wielu wydaje świetnem, uważać za mało. Państwu Lacedemończyków zależało na tem, aby prawa Likurga były zachowane jak najstaranniej.

Nr. 153.

Zamordowanie Serwjusza.

Tarkwinjusz Stary zostawił dwóch synów, z których jeden Lucjusz był popędliwego i niespokojnego umysłu, drugi Arnus, młodzieniec łagodnego charakteru. Tym obom Serwjusz zaraz na początku swego panowania dał był za żony dwie swoje córki, które także [1]) nierównego były charakteru. Gdy przeto starsza Tulja, która poszła była za Arnusa Tarkwinjusza, przekonała się, że jej mąż nie był wcale skłonnym [2]) do próżności i odwagi, po śmierci męża i siostry połączyła się z Lucjuszem Tarkwinjuszem i młodego męża, który także [3]) był chciwy zaszczytów, coraz bardziej podżegała do zapragnienia tronu. Nareszcie, gdy jej się Tarkwinjusz zdawał za mało mieć odwagi, przypomniała mu jego pochodzenie królewskie, ojcowską sławę i dawną wielkość jego rodu, i wymawiała mu gnuśność i podłość. Temi i podobnemi słowy [4]) pobudzony, przywłaszczył sobie panowanie.

Nr. 152 [4]) memor.

Nr. 153 [1]) ipse quoque. [2]) nie był wcale skłonnym = nie było w nim żadnej (nihil) skłonności (materia). [3]) ipse. [4]) dictum.

Nr. 154.

Cnota jest największem [1]) *dobrem.*

Człowiek rozsądny zwykł [2]) największe dobro najwyżej cenić. Pomiędzy wszystkiemi zaś dobrami nie można żadnego uważać za wyborniejsze od cnoty, która słusznie ceniona bywa wyżej, jak największe mnóstwo [3]) złota i srebra i wszystkie zmysłowe roskosze. Albowiem wszystkie inne rzeczy są niepewne, znikome, nietrwałe; cnota jedna świeci zawsze i nigdy [4]) się nie starzeje. Mimo to są ludzie, którzy cnotę nie cenią tak wysoko, jak cenioną być winna, i wszystko osądzają bardziej według użytku [5]) i korzyści, aniżeli według moralnej wartości. Ale jestto bardzo nierozsądnem to, co się zdaje być pożytecznem i przyjemnem, wyżej cenić od tego, co jest moralnem. Przynajmniej Cyceron powiada, że Leljusz nie dla tego [6]) nazwany został mądrym, że [7]) wiedział [8]) co było [8]) najprzyjemniejszym, lecz dla tego, że to [9]) mało cenił. [8])

Nr. 155.

Jak troskliwie starożytni usiłowali [1]) *bronić* [2]) *wolności.*

Wiele [3]) starożytnych narodów tak kochało wolność, że mężów dobrze zasłużonych karały [4]) wygnaniem wieloletniem albo nawet na śmierć skazywały, gdy się o pierwszeństwo ubiegać zdawali lub ustawę krajową zmieniać chcieli. Cóż zaś było łatwiej, jak mężów [5]), którzy przez sławę swych czynów lub inne zasługi [6]) dostąpili byli wielkiego znaczenia i uchodzili za pierwszych w państwie, obwiniać o żądze panowania? Któż czytając to nie przypomni sobie Miltyjadesa, Temistoklesa, Arystydesa, Cymona i [7]) innych, którzy oskarzeni zupełnie

---

Nr. 154. [1]) summus. [2]) człowiek roz. zwykł = jest rzeczą człowieka roz. [3]) vis. [4]) neque unquam. [5]) sam Ablat. [6]) eo. [7]) quod. [8]) Conjunct. ducĕre. [9]) ille.

Nr. 155. [1]) Perf. Conj. [2]) tueri. [3]) complures. [4]) multare. [5]) homo, is. [6]) virtus. [7]) opuści się.

niesłusznie ukarani zostali dla tego tylko powodu, że potęga ich innym obywatelom była podejrzaną? Takiego postępowania [9]) prawie zawsze potem Ateńczykowie żałowali.

Nr. 156.

Młodości należy dobrze używać [1]).

Kto sobie ani w młodości nie sprzykrzy [2]) pracy, ani w wieku dojrzałym podjętych obowiązków, ten z zadowolonem sercem przypominać sobie będzie minione lata, gdy zostanie [2]) starcem. Ci zaś, którym nie zależy ani na tem, aby się wyćwiczyli w naukach [3]) ani by wykształcili swe serca, kiedyś daremnie życzyć sobie będą, aby wróciła stracona młodość. Dla tego ćwiczcie od młodości wasze siły i dokażcie tego, aby wam praca przynosiła przyjemność, a nie była ciężarem. Albowiem według [4]) mego przynajmniej zdania nic [5]) nam w krótkim czasie tak nie zbrzydnie, jak nieczynność, i nie masz żadnego [6]) pewniejszego środka przeciw temu [7]), jak pracowitość, abyście nie uczynili coś, czegobyście się wstydzili, albo żałowali. Młodość jest czasem zasiewu. Któżby [8]) zpomiędzy was chciał zaniedbać tej sposobności nauczenia się czegoś dobrego i pożytecznego?

Nr. 157.

Kłamstwo i prawda.

Pomiędzy wielu cnotami Epaminondasa wspominają pisarze także to, że takim był miłośnikiem prawdy, iż nawet żartem nie kłamał. Pochwałę tę należy tem wyżej cenić, im rzadziej się znajdują ludzie, którzy prawdę [2]) chętnie mówią i słuchają. Wspominają także, że Attyk kłamstwa ani nie mawiał, ani

---

Nr. 155. [8]) de. [9]) quod factum.

Nr. 156. [1]) collocare. [2]) Fut. 2. [3]) discĕre bonas artes. [4]) ex. [5]) nulla res. [6]) neque ullus. [7]) środek przeciw temu = praesidium. [8]) ecquis.

Nr. 157. [1]) diligens, [2]) nie veritas.

cierpieć nie mógł. Niestety! kłamstwo tak się upowszechniło między ludźmi, że wielu żadnego sobie skrupułu nie robi z tego [3]) co mówią. Wielu kłamstwo uważa za mały grzech, nad co nic nie masz niebezpieczniejszego. Ale jakby ten mógł rozmyślnie [4]) kłamać, któremu zależy na łasce Boga? Jeżeli nadto przypomnimy sobie [5]) hańbę, jaką przynosi ta wada, będziemy się starali troskliwie, abyśmy nie byli miłośnikami kłamstwa.

3. Powtórzenie wszystkich prawideł o Genitiwie.

Nr. 158.

Katylina.

Katylina był człowiek nadzwyczajnej [1]) odwagi, chciwy panowania, nienasycony w bogactwach i roskoszach, od żadnej sromoty nie wolny [2]); ciało jego zahartowane przeciw zimnu i głodowi, duch jego wyćwiczony [3]) we wszystkich zbrodniach. Niecne jego zamiary popierali sullańscy żołnierze, pomni na dawne zwycięstwa i grabieże, i wielu z znakomitej młodzieży, którzy zmarnowawszy swój majątek cudzego pragnęli [4]) i życzyli sobie domowej wojny. Gdy Cyceron spisek jego odkrył, tylko najgorsi spólnicy jego zamiarów pozostali przy nim i udali się potem z nim do Etrurji. Z tych spólników jego, którzy pozostali w mieście, najniebezpieczniejszych schwytano i na śmierć skazano. W Etrurji Katylina przypomniawszy swym towarzyszom nagrody, które ich czekały, stoczył bitwę z wojskiem rzeczypospolitej, ale prawie wszyscy polegli. Tak zakończył życie Katylina, który swe zachcianki wyżej cenił, jak dobro ojczyzny.

Nr. 159.

Astyjagies i Harpagus.

Astyjagies obawiając się snu córki swojej, oddał jej syna Harpagusowi do zamordowania [1]). Lecz Harpagus, który nie

---

Nr. 157. [3]) opuści się. [4]) sciens. [5]) reputare.

Nr. 158. [1]) insignis. [2]) nie wolny = expers. [3]) peritus. [4]) appetens.

Nr. 159. [1]) Particip. fut. pass., które się tu zgodzi z Accus. „syna.“

chciał [2]) być spólnikiem zabójstwa i któremu żal było niemowlęcia, porzucił je w górach, przez co sobie tyle zgotował smutku, ile Mandanie radości. Astyjagiesa bowiem, gdy poznał Cyrusa, zmartwiła śmiałość sługi, który wolę jego lekce był ważył [3]), ponieważ mniemał, że jest obowiązkiem sługi pana słuchać we wszystkiem, a panu wiele na tem zależy, aby rozkazy jego wykonywano. Dla tego powodowany [4]) żądzą zemsty, zastawił ojcu na potrawę [5]) ciało syna jego potajemnie zabitego; Harpagus żaś przejęty [6]) boleścią o to [7]) podburzył Cyrusa przeciw dziadowi i oddał mu w ręce wojsko i samego Astyjagiesa.

Nr. 160.

Anaksagoras.

Anaksagoras z Klazomeny [1]), jeden z znakomitszych filozofów, był mąż wielkich zdolności [2]). Ten aby się całkiem oddać badaniu rzeczy przyrodzonych, a mianowicie niebieskich, całą [3]) ojcowiznę darował swym krewnym i nie troszcząc się [4]) o publiczne i prywatne sprawy [5]), udał [6]) się do Aten, które wynalazły i pielęgnowały [7]) wszystkie nauki. Komuś pytającemu się, dla czego nie miał żadnego starania o ojczyznę i zupełnie o niej zdawał się zapominać, rzekł palec do nieba podnosząc: „Owszem [8]), ja mam [9]) staranie o ojczyznę i to [10]) bardzo wielkie [11]). Wtajemniczony od niego wódz Ateńczyków w naukę rzeczy niebieskich, był wielkiego i wzniosłego umysłu [12]) i nauczyciela swego cenił [13]) bardzo wysoko.

Nr. 161.

Swewowie.

Naród Swewów jest bez wątpienia największy i najbi-

Nr. 159. [2]) Conjunct. [3]) lekce ważyć = mało cenić, Conjunct. [4]) motus. [5]) Particip. fut. pass. [6]) incensus. [7]) haec res.

Nr. 160. [1]) zob. 113, 1. [2]) animus. [3]) universus. [4]) nie tr. się, negligens, Adj. [5]) Sing. [6]) petěre. [7]) który wynalazł i pielęgnował = inventor et cultor. [8]) vero, które się położy na drugiem miejscu. [9]) esse. [10]) quidem. [11]) summus. [12]) Abl. [13]) aestimare, Perf.

tniejszy ze wszystkich Giermanów. Mają oni [1]) mieć sto powiatów, z których co rok po tysiąc zbrojnych dla prowadzenia wojny [2]) wyprowadzają z kraju [3]). Reszta, co w domu pozostała, siebie i owych żywi. Ci znowu z koleji [4]) po roku [5]) stoją pod bronią, owi w domu pozostają. Tak się ani rólnictwo nie zaniedbuje [6]), ani wprawa w wojnie. Ale prywatnego i oddzielonego gruntu nie ma u nich żadnego. Żyją po większej części mlekiem i mięsem [7]) i wiele polują, co [8]) sprawia, że są ludźmi ogromnego [9]) wzrostu [10]) i wielkiej wytrwałości [11]). Uważają za rzecz [12]) wielkiej chwały, aby [13]) grunta jak najdalej [14]) od ich [15]) granic leżały odłogiem.

Nr. 162.

Zwycięstwo i śmierć Miltyjadesa.

Miltyjades był najwaleczniejszym mężem z wszystkich Ateńczyków i wielką zostawił sławę po sobie. Gdy Ateńczykowie wysyłali osadników do Chersonnezu i wielu obywateli chciało mieć udział w tej wyprawie [1]), Pytja pytającym się o radę zaleciła, aby Miltyjadesa wodzem obrano. I ten rzecz dobrze uskutecznił. Gdy nie długo potem Darjusz, król Persów, uzbrojił flotę złożoną z 500 okrętów, aby Grecją zagarnąć pod swoje panowanie, Miltyjades z małą garsztką Greków pobił [2]) ogromne mnóstwo Persów. Lubo Miltyjadesa dla tego zwycięstwa ceniono bardzo wysoko i państwu wiele na tem powinno było zależeć, aby żył jak najdłużej, to [3]) jednakowoż Ateńczykowie wkrótce zapomnieli o jego zasługach i oskarzyli go o zdradę. Po zbadaniu sprawy uwolnili go sędziowie od kary śmierci i skazali na karę pieniężną. Gdy zaś tej nie mógł zapłacić, wtrącono go do więzienia, gdzie życia dokonał.

Nr. 163.

Alcybjades.

Alcybjades, który się urodził w Atenach, najznaczniejszem

Nr. 161. [1]) *on* hic, położy się na czele zdania. [2]) bellare. [3]) fines. [4]) invicem. [5]) anno post. [6]) intermittĕre. [7]) pecus, ŏris. [8]) quae res. [9]) immanis. [10]) corporis magnitudo. [11]) summus labor. [12]) opuści się. [13]) Accus. c. Inf. [14]) latissime. [15]) suus.

Nr. 162. [1]) demigratio. [2]) prosternĕre, profligare. [3]) opuści się.

mieście w Grecji, był ze wszystkich wodzów czasu swego najbieglejszy w sztuce wojennej. Wychowanie odebrał w domu Peryklesa, którego pasierbem podobno był, i Sokrates wielce go poważał. W wojnie Peloponneskiej z Nicjaszem i Lamachem obrany został wodzem wyprawy Sycylijskiej. Nieprzyjaciele [1]), którym wiele na tem zależało, aby nie wrócił do domu, oskarzyli go w jego [2]) nieobecności o obrazę religji i skazali na śmierć. Alcybjades odebrawszy o tem wiadomość, udał się do Lacedemonu. Gdy zaś Ateńczykom żal było, że go wypędzili z kraju, i wielki był po nim smutek [3]), odwołano go z wygnania. Lecz po nie długim czasie znowu nienawiść na się ściągnął i przymuszony był udać się najprzód do Tracji, a potem do Persji, gdzie podobno zamordowany został.

Nr. 164.

Dawni Giermanowie.

Naród Giermanów był bez wątpienia najbitniejszy ze wszystkich. Słońce, księżyc i Wulkana uważali za bogów, najbardziej zaś ze wszystkich czcili Merkurjusza. Żyli po większej części mlekiem, serem, mięsem. O uprawę roli wcale nie dbali [1]) i nie mieli [2]) żadnego [3]) gruntu osobnego i własnego, lecz książęta dawali pojedyńczym pokoleniom i rodom tyle roli, ile im się podobało [4]). Corocznie wyprowadzano wiele tysięcy uzbrojonych dla wojny. Oprócz skór nie mieli podobno żadnej [5]) odzieży i mieli być zahartowani przeciw zimnu. Nie było im żal pustoszyć gruntów jak najdalej, było bowiem u nich oznaką sławy, jeżeli się zdawało, że wielka liczba państw nie mogła się oprzeć [6]) ich potędze. Ponieważ mogli znosić wielkie trudy i straszni [7]) byli w wojnie, przeto Rzymianom bardzo zależało na tem, aby ich zwyciężyć i wypędzić.

Nr. 163. [1]) inimicus (nie hostis). [2]) w jego nieobecności = nieobecnego. [3]) desiderium.

Nr. 164. [1]) negligens sum. [2]) esse. [3]) neque quidquam. [4]) videri. [5]) nihil. [6]) sustinere aliquid. [7]) horrendus.

Nr. 165.

Tytus i Domicjan.

Tytus należy [1]) bez wątpienia do liczby tych cesarzów rzymskich, których wysoko ceniono dla znakomitych [2]) cnót, jakiemi zajaśnieli [3]). Nazywano go nawet roskoszą rodzaju ludzkiego. Ale o bracie jego Domicjanie, który po nim nastąpił, powiedziano słusznie, że skłonnym [4]) był do okrucieństwa. Na jego rozkaz pewien Eljusz Lamja dla niewczesnego żartu został oskarżony i stracony. Jest to własnością ludzi nierozsądnych tem więcej domagać się szacunku, im mniej nań zasługują. Domicjan tak dalece się nie wstydził swego okrucieństwa i śmiesznego postępowania [5]), że nawet boskiej czci pragnął [6]). Wszystkim dobrze myślącym [7]) wielce przeto zależało na tem, aby państwo jak najprędzej uwolnionem było od takiego potworu. Z zabobonu jego, który jest oznaką słabego umysłu, korzystał jego nadworny marszałek Stefan i zabił go tej samej nocy, której się najbardziej lękał.

Nr. 166.

Osieł pochlebca.

Osiełek spostrzegłszy [1]), że się pies panu swemu przymilał i ze [2]) stołu jego codziennie jadał [3]), tak miał rzec [4]): Jeżeli psa najnieporządniejszego pan tak bardzo kocha [5]) i tak wysoko ceni, z pewnością [6]) daleko więcej ja będę ceniony, jeżeli mu [7]) tego samego obowiązku dopełnię [8]), który jestem daleko lepszy. Gdy osiełek zapomniawszy swej natury tak sobie myślał [9]), spostrzegł pana wchodzącego [8]) do stajni. Wybiegł więc spiesznie ku niemu, na plecy pana obie nogi położył i zaczął je

Nr. 165. [1]) referri. [2]) praeclarus. [3]) excellĕre. [4]) proclivus. [5]) mores. [6]) cupidus sum. [7]) bonus.

Nr. 166. [1]) = gdy spostrzegł (videre). [2]) de. [3]) saturari. [4]) loqui. [5]) adeo diligĕre. [6]) profecto. [7]) ille. [8]) facere. [9]) tak sobie myśleć = secum haec cogitare. [8]) intrare aliquid. [9]) opuści się.

lizać językiem, a suknią brzydkiemi drzyć pazurami. Gdy się panu przykrzyły tak nieznośne przymilania się i gdy mu bardzo na tem [9]) zależało, aby się od nich uwolnić [10]), donośnym głosem wezwał [11]) domowników. Ci porwali kije i kamienie, wybili osła i na pół nieżywego wrzucili [12]) do [13]) obory.

F. Ablativus.

1. Ablat. a) w konstr. biernej, b) przyczyny, c) narzędzia, e) ograniczenia, f) sposobu, d) przymiotu, e) miary f) oznaczający czas i miejsce.

J. §. 221 — §. 230 i §. 234. 235. P. §. 422 — §. 448. M. str. 233—244.

Nr. 167.

Krótkie zdania.

Ofiary Cerery bywały sprawowane przez niewiasty i dziewice. Wielkie rzeczy dokonują się nie siłą lub szybkością ciała, lecz rozumem. Nawet najlepsi mówcy zwykli niekiedy blednąć i wszystkie w nich członki drgać. Miłość ojczyzny mojem przynajmniej zdaniem jest największą cnotą. Sokrates według świadectwa całej Grecji był pierwszym pomiędzy filozofami. Najczęściej żałujemy (tego), cośmy z gniewu uczynili. Cymon wielu ubogich umarłych kazał pochować swojim kosztem. Pyrus podaremnie usiłował Fabrycjusza złotem przekupić lub słoniami przestraszyć. Darjusz przez wodza swego Mardonjusza zagarnął znowu Jończyków pod swe panowanie. Podług z dania wszystkich Greków Sokrates był pierwszym z filozofów. Cezar miał być wysokiego wzrostu, koloru białego, czarnych oczu. Wzniosłą duszę miał [1]) Agatokles, król Sycylji, który z ojca garncarza zrodzony do tronu doszedł. Nie są to dobrzy obywatele, którzy tylko z bojaźni praw słuchają. Zdaje się, że Miltyjades umarł w skutek [2]) ran, które odebrał w wojnie. Sokrates poniósł śmierć z największą spokojnością, chociaż kilka dni przedtem mógł był uciec z więzienia. Boleści ciała

---

Nr. 166. [10]) liberari. [11]) concitare. [12]) deiicĕre. [13]) ad.
Nr. 167. [1]) esse. [2]) w skutek, ex.

czujemy duszą, lecz chorób duszy ciałem czuć nie możemy. Zdawało się, że Agiezylausz był królem bardziej z imienia, niż z władzy, jak wszyscy inni królowie spartańscy.

Nr. 168.

Dalszy ciąg.

Pyrus zwyciężył Rzymian za pomocą słoni, których oni się bali, dopóki im były nieznane. Pompejusz o dwa lata starszy był od Cycerona. Miltyjades z największą sprawiedliwością urządził sprawy Chersonnezu. Efialtes dla żądzy złota zdradził swojich ziomków. Danaus pierwszy przybył okrętem z Egiptu do Grecji. Wielkich mężów mierzymy podług zasługi, a nie podług bogactw. Katon w starości [1]) uczył się z wielką gorliwością języka greckiego. Lacedemończykowie przeszło siedmset lat żyli podług tych samych [2]) praw i zwyczajów. Cezar Procylla, młodzieńca nadzwyczajnego męstwa, posłał do Arjowista, króla Giermanów. Słońce jest wiele [3]) większe od księżyca i całej ziemi. Wielu znakomitych mężów z miłości do ojczyzny za nic mieli życie i ponieśli śmierć za dobro tejże. Ateńczykowie z obawy przed samowładztwem nieraz wypędzili najznakomitszych mężów. Włochy są o połowę mniejsze od Niemiec, ale Niemcy są daleko zimniejsze. Mardonjusz, satrapa królewski, rodem Med, był waleczny i pełen rozsądku, ale pod Platejami pobity został od Pauzanjasza. Zimą przyjemniej jest mieszkać w mieście, aniżeli na wsi. Hannibal pobity od Scypjona pod Zamą przybył do Hadrumetu w dwóch dniach i nocach.

Nr. 169.

Dokończenie.

Arystydesa ukarali Ateńczykowie wygnaniem, ale w sześć lat potem odwołali go. Cezar posłał Walerjusza, młodzieńca

Nr. 168. [1]) = jako starzec, [2]) ten sam = unus. [3]) = o wiele (multae partes).

znakomitego męstwa, do Arjowista. Królowie Persów mieszkali jużto w Ekbatanie, jużto w Suzie, jużto w Babylonie. Cymon pobił Persów jednego dnia na lądzie i na morzu. Kaninjusz podczas konsulatu swego nie widział snu, w ostatnim bowiem dniu roku obrany został następcą zmarłego konsula. Wiek Homera niepewien jest, lecz żył [1]) wiele lat przed Romulusem. Leljusz miał wykład o przyjaźni kilka dni po śmierci Scypjona, swego najlepszego przyjaciela. Dyjon w cztery lata potem, jak wrócił z Peloponnezu, zamordowany został w Syrakuzach w własnym [2]) domu. Mumjusz sprowadził z Koryntu, bogatego miasta Grecji, mnóstwo pomników sztuki do Rzymu. Katon umarł mając lat 85, trzy lata przed zburzeniem Kartaginy. W r. 362 poległ Epaminondas pod Mantyneją; bitwa pod Leuktrą była [3]) 9 lat przedtem. Słoń podnosi trąbą najmniejsze rzeczy, które na ziemi leżą. Po zburzeniu Kartaginy wszystko Rzymianom na lądzie i morzu stało otworem.

Nr. 170.

Jugurta.

Micypsa miał dwóch synów, z których jeden zwał się Adherbal, drugi Hiempsal; prócz tego miał w domu swym Jugurtę, syna bratowego, młodzieńca znakomitych zdolności. Ten widząc [1]), że nim pogardzali obaj bracia, postanowił uderzyć najprzód [2]) na Hiempsala. Gdy ten zamordowany został przez wiarołomnego sługę, Adherbal z gniewu i zemsty uderzył na Jugurtę. Lecz dzielniejsi [3]) w wojnie poszli za Jugurtą, który miasto częścią zdobył szturmem, częścią pozyskał przez dobrowolne poddanie się. Hiempsal tedy uciekł do Rzymu, aby senat prosić o pomoc; Jugurta zaś wyprawił posłów z srebrem i złotem. Senat przekupiony tym sposobem [4]), podzielił na nowo kraj Mazynisy tak, że Jugurta otrzymał tę część Numidji, która pod względem urodzajności i uprawy lepsza była, Ad-

---

Nr. 169. [1]) esse. [2]) suus. [3]) Plusquamperf.

Nr. 170. [1]) = gdy widział. [2]) prior, zgodzi się z rzeczown. „Hiempsala.“ [3]) melior. [4]) ars, plur.

herbal zaś tę, która się odznaczała bardziej powierzchownością, aniżeli użytecznością.

Nr. 171.

Aleksander Wielki.

Aleksander Wielki, syn Filipa, króla macedońskiego [1]), napełnił cały świat [2]) sławą swego imienia; albowiem w trzech latach zdobył orężem ogromne państwo Persów. Lubo umarł mając tylko 33 lata, to [3]) jednak w sławie nie tylko wyrównał największym wodzom Rzymian i Greków, ale ich nawet o wiele przewyższył. W roku 334 przeprawiwszy się [4]) do Azji pobił mniejszemi siłami ogromne wojsko Persów nad Granikiem, tak iż w całej Azji aż do Isu nikt mu się nie odważył stawić czoła. Po zwycięzeniu Darjusza pod Isem pokazał, że ludzkość nie była obcą jego charakterowi, ponieważ z pojmaną familją Darjusza obszedł się jak najlepiej. Ale wielką sławę przyćmił [5]) potem zamordowaniem Parmeniona i Klitusa.

Nr. 172.

Eumenes.

Gdyby Eumenes był miał [1]) tyle [2]) szczęścia, ile [2]) męstwa, byłby może został pierwszym między wodzami Aleksandra. W krótkim czasie pozyskał jako młodzieniec przyjaźń Filipa, który go tak wysoko cenił, że go uczynił powiernikiem wszystkich przedsięwzięć, i z jego pomocą bardzo wiele [3]) uskutecznił. Także u Aleksandra posiadał [4]) wielkie znaczenie. Po śmierci króla inni wodzowie przez wzgardę, że nie był rodem z Macedonji *), dali mu Kapadocją, którą wtedy dzierzyli jeszcze nieprzyjaciele. Lecz Perdykas widząc, że mu Eumenes może wielkie przynieść [4]) korzyści, zobowiązał go sobie różnemi do-

Nr. 171. [1]) = Macedończyków. [2]) = okrąg ziemski. [3]) opuści się. [4]) = gdy się przeprawił. [5]) obtrectare.

Nr. 172. [1]) uti. [2]) eadem fortuna atque. [3]) res. [4]) esse. *) z Mac. = Macedończyk.

brodziejstwami. Jakoż Eumenes okazał się godnym zaufania, które w nim Perdykas położył. Tylko [5]) w wierność jego ufny opuścił Perdykas Azją i pojechał do Egiptu. Tę samą wierność okazywał [6]) Eumenes dla familji królewskiej aż do śmierci, zawsze dalekim będąc [7]) od chciwości i żądzy panowania, jaką inni pałali.

Nr. 173.

Rzym po wypędzeniu królów.

Tarkwinjusze znienawidzeni dla swego okrucieństwa wypędzeni zostali z Rzymu. Nie mógłszy [1]) opanować [2]) znowu miasta przez spisek młodzieńców, pochodzących z wysokiego rodu, udali się do króla Porsenny, sławnego z potęgi i bogactw. Król przybył z licznem wojskiem do Rzymu i przybycie jego napełniło strachem wszystkich umysły; bo w mieście lękano się nie tylko nieprzyjaciół, lecz i ludu, aby z obawy przed Porsenną i z nienawiści do panowania patrycjuszów nie przyjął znowu królów do miasta. Dla tego patrycjusze usiłowali różnemi ustępstwami pozyskać umysły ludu, tak że nie tylko staranie mieli o cenę zboża, ale i lud uwolnili od cła i pogłównego. Temi dobremi środkami utrzymali patrycjusze zgodę i pokój w państwie.

Nr. 174.

Pierwszy dyktator.

Walerjusz Publikola był zdaniem wszystkich pierwszym w sztuce wojennej, posiadał znakomitą sławę, ale tak małą majętność, że po śmierci kosztem rządu został pochowany [1]). Matrony opłakiwały go, jak Brutusa, przez cały rok. We dwa lata po śmierci tego męża obrali Rzymianie z obawy przed

---

Nr 172 [5]) solus, zgodzi się z rzecz. „wierność.“ [6]) praestare. [7])=daleki = obcy.

Nr. 173. [1]) = gdy nie mogli. [2]) potiri.

Nr. 174. [1]) efferre.

wojną z Latynami [2]) pierwszego dyktatora, który opatrzony był w większą władzę, aniżeli konsulowie, aby odmawiających posłuszeństwa zaraz mógł śmiercią ukarać. Gdy Latynowie z namowy króla Tarkwinjusza rozpoczęli wojnę z Rzymianami, obrany został dyktatorem Postumjusz. Bitwa, którą wkrótce stoczono, była wiele krwawszą od innych. Tarkwinjusz choć wiekiem osłabiony uderzył z wielką zawziętością na Postumjusza. W końcu Latynowie zostali pokonani.

Nr. 175.

Sposób życia [1]) *Agiezylausza.*

Likurg młodzieńcom nie pozwolił przez cały rok nosić [2]) więcej [3]), jak jednę suknią. Nawet [4]) Agiezylausz w czterech porach roku chodził tylko płaszczem odziany bez spodniej sukni i, kiedy się znajdował w obozie pomiędzy żołnierzami, nie miał miękciejszego łoża od innych; mawiał bowiem, że królowi nie przystoji poddanych*) przewyższać w miękkości i przepychu, lecz w wstrzemięźliwości i męstwie. Gdy w Azji napełnionej bogactwami wielkie zabrał [5]) łupy, nic nie zmienił w swem życiu, lecz nawet w późnej starości zachował dawny jego sposób. Gdy go ktoś pytał, dla czego podczas ostrej zimy chodził tylko płaszczem odziany i nie nosił [2]) sukni spodniej, odpowiedział, aby młodzież naśladowała sposób życia królów i mężów podeszłego [6]) wieku. Wielką jest prawdą, że natura przestaje na małej wygodzie [7]).

Nr. 176.

Sulla i Marjusz.

W rok potem, jak Korneljusz Sulla pojechał do Azji, aby prowadzić pierwszą wojnę Mitrydacką, Marjusz z stron-

---

Nr. 174. [2]) = Latyńską.

Nr. 175. [1]) victus cultusque. [2]) uti. [3]) amplius. [4]) ipse. *) privatus homo. [5]) potiri. [6]) summus. [7]) cultus.

nictwem swojem [1]) odzyskał znowu Rzym, z którego przed niejakim czasem przeciwnicy jego musieli uciekać, i dopiero w sześć dni po powrocie [2]) przestał się srożyć przeciw swojim nieprzyjaciołom [3]). W kilka miesięcy po śmierci Marjusza pojechał do Azji z dwoma legjonami L. Walerjusz Flakus, który mianowany był konsulem na rok następny, aby Sulli odebrać dowództwo, ale zabity został za sprawą adjutanta swego Flawjusza Fimbrji. Te okoliczności zniewoliły Sullę, który krótko przedtem zwyciężył był króla Pontu w Grecji, przenieść słuszny pokój nad dalszą [4]) wojnę, który lat temu 1941 przyszedł do skutku.

2. Ablat. a) przy słowach utor i t. d. b) przy opus est. c) przy przym. dignus i t. d. d) przy słowach oznaczających oddalenie. e) przy słowach copiae et inopiae. f) przy słowach kupować i t. d.

J. §. 230 — §. 234. P. §. 499 — §. 459. M. str. 244 — 250.

Nr. 177.

Krótkie zdania.

Codziennie przypomina nam sama natura, jak mało i jak małych rzeczy potrzebujemy. Do prowadzenia wojny potrzebne są pieniądze i żołnierze. Augustus opanował Aleksandrją, dokąd Antonjusz uciekł był z Kleopatrą. Agiezylausz przestawał w domu na tem, czego używał był pradziad jego Eurystenes. Jak wielu jest niegodnych światła, a jednak słońce wschodzi. Kto się błędów swojich nie wstydzi, ten nie tylko nagany jest godzien, ale także kary. Pauzanjasz nosił [1]) królewskie ozdoby i medyjskie szaty; medyjscy i egipscy trabanci towarzyszyli mu. Sprzyjamy tym, co podejmują te same niebezpieczeństwa, które myśmy już przebyli. Ogołocony z wszys-

---

Nr. 176. [1]) stronnictwo moje = mei. [2]) po powrocie = potem, jak powrócił. [3]) = przeciwnikom. [4]) ten przym. opuści się.

Nr. 177. [1]) uti.

tkich tych rzeczy, do których mnie przyzwyczajiła natura, nie podobam się sam sobie. Gdyby nie było niesprawiedliwości, nie potrzebowalibyśmy pomocy drugich. Prowincja Galja potrzebowała mocnej załogi przeciw napadom Giermanów. Gdzie są dowody czynu, tam sędzia nie potrzebuje słów. Tych uważamy za godnych [2]) szczególnego szacunku, którzy się odznaczyli [3]) czemś [4]) sławnem. Powiadają, że Hiszpanja obfitowała niegdyś w kosztowne kruszce. Sokrates ufny w swe dobre sumienie, nie chciał użyć pomocy przyjaciół swych do ucieczki. Tyr w siedm miesięcy potem, jak zaczął [5]) być oblegany, zdobytym został przez Aleksandra. Cezar ufny w męstwo swych żołnierzy przeszedł przez Ren i Niemcom wydał wojnę.

Nr. 178.

Dalszy ciąg.

Sycylja tak opływała w zboże, że zwana była śpiklerzem Italji. Zwierzchności zawsze potrzeba, albowiem bez jej czujności i starania państwo nie może się ostać. Klodjusz wyzuł Cycerona ze wszystkich posiadłości. Cyrus pozbawił Krezusa nie tylko panowania, ale i wolności. Kartagina w końcu tak została ogołoconą ze wszystkich zasobów, że się poddała Rzymianom. Wszystkie dobre (rzeczy), których używamy, jak światło, z którego się cieszymy, i powietrze, którem oddychamy, udzielone nam są od Boga. Swewowie nie mogli wprawdzie Ubijczyków wypędzić z kraju, ale ich uczynili lennikami. Rzymianie uwolnili wiele narodów od nieprzyjaciół, które od nich zażądały pomocy, aby je zrobić lennikami. Jeden z planetów, który się zowie Saturnus i od ziemi najbardziej jest oddalony, odbywa swój bieg w 30 latach. Zeuksys i Polignot nie mieli [1]) więcej jak cztery kolory. Powiadają, że Darjusz chciał kupić zabójcę Aleksandra za tysiąc talentów. Cymonowi, który każ-

---

Nr. 177. [2]) uważam za godnego, dignor. [3]) excellĕre. [4]) aliqua res. [5]) coepta est.

Nr. 178. [1]) uti.

demu zaraz dawał, kto potrzebował jego pomocy, towarzyszyli zawsze niewolnicy z pieniędzmi. Strach przed Gallami niegdyś tak był wielki, że wielu królów dobrowolnie okupowało pokój ogromnemi pieniędzmi. Arystydes i Temistokles wypędzeni zostali z kraju, chociaż mu się dobrze byli zasłużyli. Zdaje się, jakoby ci byli godni najwyższego szacunku, którzy ludzi uwalniają od zabobonów. Obyczaje Greków bardzo się różniły od obyczajów Rzymian. Wieże na murach Babylonu były o dziesięć stóp wyższe, niż mury.

Nr. 179.

Dalszy ciąg.

Arystoteles po śmierci Speuzypa kupił podobno kilka jego książek za trzy talenta attyckie. Agatokles, urodzony z ojca garncarza, opanował najwyższą władzę. Łatwo jest zwyciężyć wojsko pozbawione wodza. Jeden z filozofów greckich twierdził, że bogowie obdarzeni są ludzkiemi członkami. Krotonjaci Zeuksysa za wielką cenę najętego mieli [1]), aby świątynię ich Junony ozdobił [2]) pięknemi obrazami. Koszta procesu Miltyjadesa oszacowano na pięćdziesiąt talentów. W lekkich chorobach nie potrzeba ostrzejszych środków. Cesarz Witeljusz uduszony wrzuconym został do Tybru i nie miał [3]) zwyczajnego pogrzebu. Trzydziestu tyranów, którzy w Atenach opanowali najwyższą władzę, nie sprzyjali [4]) naukom i sztukom. Kartagina w 17 lat potem, jak założona była, została zburzoną od Rzymian. Ateńczykowie wypędzali często z miasta obywateli, którzy się dobrze zasłużyli państwu. Powiadają, że się Demokryt umyślnie pozbawił oczu, aby lepiej mógł duchem rzeczy oglądać. Król Agiezylausz przestawał w domu na tych rzeczach, których używali byli przodkowie jego. Wyspę Scyrus, którą Dolopowie zamieszkiwali, zdobył Cymon i dawnych mieszkańców wypędził z miasta i wyspy. Tymoleon z niewypowiedzia-

---

Nr. 179. [1]) adhibēre. [2]) locupletare. [3]) nie mieć, carere. [4]) nie sprzyjam, alienus sum.

nem szczęściem wypędził Dyjonizjusza z całej Sycylji. Plinjusz mógł pamiętniki swoje sprzedać za 400,000 sesterców.

Nr. 180.

Dalszy ciąg.

Cyrus Astyjagiesa, dziada swego, wyzuł z królestwa i przeniósł panowanie od Medów do Persów. Mężowi rozsądnemu przystoji pochlebstwo rozróżniać od przyjaźni. Rok u Rzymian od tego konsula był nazywany, który z początku roku sprawował konsulat. Tymoleon z niezmiernem szczęściem wyparł Dyjonizjusza z Syrakuzy i z całej Sycylji. Sokrates kilka dni przed śmiercią nie przyjął pomocy swych przyjaciół, którzy go chcieli uwolnić z więzienia. Cycero piastował kilka urzędów, lecz konsulat tylko raz sprawował. Lekarzowi Filipowi udało się Aleksandra wyleczyć z ciężkiej choroby. Zwycięstwo pod Mantyneją przypłacili Tebanie [1]) życiem Epaminondasa. Filozof Anaksagoras chciał raz wstrzymać się od jadła i głodem położyć koniec życiu swemu. Publjusz Scypjon Afrykański chciał Katona wypędzić z prowincji Hiszpańji, której jeszcze nie był opuścił, i po nim nastąpić. W dziewięć miesięcy, jak umarł Tyberjusz, urodził się Neron. Świątynia Apolina delfickiego była bogata w najkosztowniejsze dary. Żołnierze zwykli się chełpić z swych ran. Podziwienia godne jest męstwo Leonidasa, który wolał [2]) umrzeć z chwałą, jak się cofnąć z hańbą. Zwycięstwo odniesione nad Partami kosztowało Rzymian bardzo wiele krwi. Cycero przez stronników Klodjusza wypędzony został z kraju. Egipski król Ceraunus pozbawiony został życia przez syna swego, któremu za życia [3]) oddał był panowanie. Cymon z wyspy Scyros wypędził mieszkańców i ziemię rozdał obywatelom ateńskim.

Nr. 180. [1]) = kosztowało Teban. [2]) Conjunct. [3]) vivus.

Nr. 181.

Dokończenie.

Numidowie żyli po większej części [1]) mlekiem i dziczyzną. Epaminondas dokazał, że Lacedemończykowie pozbawieni zostali pomocy sprzymierzeńców. Likurg kazał wszystko kupować nie za pieniądze, lecz przez zamianę towarów. Persowie ufni w wielką liczbę [2]) swego wojska uderzyli na Greków, ale ponieśli ogromne klęski. Cyncynnatus w przeciągu 16 dni uwolnił państwo rzymskie od największego niebezpieczeństwa. Aleksander w przeciągu kilku lat opanował prawie całą Azją. Rezydencja Midasa równie daleko [3]) oddaloną była od Pontyckiego i Cylickiego morza. Zwykliśmy sprzyjać tym, co się podają w te same niebezpieczeństwa, które myśmy przebyli. Dyjon umarł w cztery lata potem, jak z Peloponnezu powrócił do Sycylji. Attyk ojca miał [4]) pilnego, bogatego i bardzo dbałego o nauki. Wielu Rzymian uznało poetę Archjasza za godnego znajomości i zażyłości. Niektórzy ludzie tak są niepoczciwi, że się chełpią z błędów swojich. Neron tak był okrutny, że nie wstydził się chełpić ze zbrodni. Ciało potrzebuje [5]) pokarmu i napoju, aby żyło. Darjusz w siły swoje ufny chciał nieprzyjaciela odeprzeć od granic królestwa. Filip dwóch braci, królów Tracji, przez podstęp wyzuł z królestwa. W Grecji udzielano prawa obywatelstwa wielu miernym ludziom, małą tylko albo żadną nie obdarzonym zdolnością.

Nr. 182.

Brytannja.

Wyspa Brytannja jest co do kształtu [1]) trójkątna. Gdy Rzymianie przyszli do Brytannji, część jej wewnętrzna od tych

---

Nr. 181. [1]) plerumque. [2]) wielka l. multitudo. [3]) pari intervallo. [4]) uti. [5]) egēre.

Nr. 182. [1]) natura.

zamieszkana była [2]), co się podobno urodzili na wyspie samej, nadbrzeżna część od tych, co dla wojny i łupu przeszli byli z Belgji. Przybyszów wszystkich nazywano imionami tych państw, z których pirwotnie [3]) do Brytannji przybyli i po wydaniu wojny tu pozostali i role uprawiać zaczęli. Mieszkańców było niezliczone mnóstwo, budynki prawie do galickich podobne. Zamiast monety używali albo śpiżu, który sprowadzali z innych krajów, albo kawałków żelaza. Cała wyspa obfitowała w drzewo wszelkiego gatunku, jak Galja, oprócz buku i jodły; środkowe okolice także w cynę. Z wszystkich mieszkańców byli najucywilizowańsi ci, którzy zajmowali nadmorską okolicę Kancjum i których sposób życia nie wiele się różnił od galickiego. Mieszkańcy w głębi kraju [4]) nie siali zboża, lecz żyli mlekiem i mięsem, nosili [5]) włosy długie i odziewali się [6]) skórami.

Nr. 183.

Pożytek zwierzchności.

Każdy naród potrzebuje [1]) urzędników, bez których mądrości i czujności, zwłaszcza w czasach krytycznych, w których szybkiej potrzeba [1]) pomocy, państwo ostać się nie może Albowiem jak każden [2]) z żeglarzy na spokojnem morzu sterem może kierować, skoro zaś [3]) gwałtowna powstała burza, okręt odważnego i doświadczonego potrzebuje sternika; tak też państwo powinno się takim mężom powierzać, którzy nie tylko za najlepszych uchodzą [4]), lecz także nimi są, którzy to, co wszędzie jest potrzebnem, szybko wynajdują i z wielką gorliwością wykonują, którzy są w stanie oddalić od kraju niebezpieczeństwa, bronić dobrych obywateli, a złych trzymać w karbach. Takim kierownikiem państwa był Temistokles; wiadomo bowiem, że nie tylko wynajdywał to, co było potrzebne Ateńczykom, lecz także wykonywał z gorliwością podziwienia godną.

Nr. 182. [1]) Imperf. [3]) orti. [4]) interiores. [5]) esse. [6]) vestitus sum.
Nr. 183. [1]) opus est. [2]) quilibet. [3]) ubi vero. [4]) Conjunct.

Nr. 184.

Grecja traci[1]) *wolność.*

Filip, król Macedoński, miał[2]) bezbożne i zbrodnicze serce i postanowił wszystkie państwa Grecji pozbawić wolności. Przyczyną i początkiem wojny byli Tebanie, którzy owładnąwszy hegiemonją nie używali szczęścia dosyć umiarkowanie[3]); oskarzyli bowiem Lacedemończyków i Focejczyków przed wspólnem zgromadzeniem Grecji. Lacedemończykom poczytywano za zbrodnią, że[4]) zamek tebański zajęli, Focejczykom że spustoszyli Beocją. Focejczykowie tedy, pozbawieni gruntów, żon i dzieci, pod dowództwem pewnego Filomela zajęli[5]) jakby się na bogów gniewając świątynią Apolina w Delfach. Tebanie woleli się oprzeć na obcem mocarstwie i obrali wodzem swym Filipa, który się wprawdzie pomścił za zgwałcenie świątyni, ale także całą Grecją pozbawił wolności.

Nr. 185.

Mrówka i mucha.

Mrówka i mucha, które żyły w tem samem miejscu, spierały się zacięcie, która z nich godniejszą była[1]) pochwały. Mucha rzekła: ty się nie możesz chełpić z równej ze mną chwały; ja przebywam na[2]) ołtarzach i w[2]) świątyniach, siedzę na głowie króla, nie pracuję a używam najlepszych rzeczy; cóż podobnego tobie, wiochno, dostaje się w udziale? Mrówka odpowiedziała: Chełpisz się z rzeczy, z których się nie możesz chełpić. Dokądkolwiek przychodzisz, odpędzają cię[3]); gdy ja żyję ziarnkami zgromadzonemi, widzę ciebie żyjącą błotem; ty nie pracujesz, a kiedy ja opływam we wszystko[4]), ty nie masz[5]) najpotrzebniejszych rzeczy do życia[6])

Nr. 184. [1]) privari. [2]) esse. [3]) secundam fortunam imbecillo anim ferre. [4]) quod z Conjunct. [5]) potiri.

Nr. 85. [1]) Conjunct. [2]) inter. [3]) Passiv. [4]) omnes res. [5]) carēre. [6]) rz. do życia, alimentum.

kiedy ciebie zimno przymusza umierać, przyjmuje mnie dom zaopatrzony we wszystko. Ta bajka przypomina nam ludzi, którzy się chełpią z rzeczy niegodnych chwały.

Nr. 186.

Hojność dwóch Ateńczyków.

Cymon tak był hojnym [1]), iż w ogrodach swojich i folwarkach, których miał bardzo wiele [2]), wszystkim pozwalał używać tych rzeczy, którychby chcieli. Zawsze mu słudzy z pieniędzmi towarzyszyli, aby mógł tym zaraz dopomódz, którzyby pomocy potrzebowali [3]). Często nie dosyć*) dobrze odzianym dał swoją własną [4]) suknią wierzchnią, wielu [5]) ubogich umarłych swojim kosztem kazał pochować [0]). Tego samego sposobu myślenia był Pizystrat, który w Atenach opanował był najwyższą władzę i nad którego nie było lepszego obywatela pomijając [6]) jego żądzę panowania. Gdy wychodził na ulicę, zawsze mu towarzyszyło dwóch chłopców z pieniędzmi, aby dopomódz tym ludziom, którzy potrzebowali pieniędzy W jego ogrodach mógł każdy używać tych rzeczy, których mu było potrzeba. Tak obydwaj byli zabezpieczeni przeciw zasadzkom i posiadali [7]) miłość obywateli, którym śmierć jednego i drugiego była gorzka.

Nr. 187.

Ptolemeusz.

Ptolemeusz, król Egiptu, uwolniony od strachu przed zewnętrznymi nieprzyjaciołmi, nie troszczył się o to, co państwu było potrzebne [1]), lecz zwrócił swój bezbożny i zbrodni-

---

Nr. 186. [1]) esse z rzeczown. [2]) mieć bardzo wiele = obfitować. [3]) indigēre opis (ope). *) minus. [4]) opuści się. [5]) complures. [0]) kazał pochować = pochował. [6]) praeter. [7]) non carēre.

Nr. 187. [1]) opus.

czy umysł do domowych zbrodni i knował [2]) zasadzki przeciw siostrze swej Arsynoe, któremi i synów jej życia i ją [3]) samą posiadłości Kasandrowego miasta pozbawił. Pozbawiona także pogrzebu synów Arsynoe w [4]) podartej sukni i z włosami rozczochranemi razem z dwoma niewolnikami wywleczona z miasta poszła na wygnanie. Nie uszły [5]) jednakże te zbrodnie Ptolemeuszowi bezkarnie [6]). Albowiem bogowie nieśmiertelni ukarali [7]) tyle krzywoprzysięstw i tak okropne zabójstwa krewnych i Ptolemeusz wkrótce potem od Gallów wyzuty został z królestwa i pojmany, mieczem został ścięty, jak był zasłużył. Tak Egipcjanie uwolnieni zostali od panowania okrutnego króla.

Nr. 188.

Wartość cnoty.

Żadnej posiadłości, żadnego mnóstwa złota i srebra nie można wyżej cenić od cnoty; ta bowiem nigdy nam nie może być ani wydartą, ani potajemnie usuniętą, nie utraca się ani rozbiciem okrętu, ani pożarem, ani się zmienia w zamęcie czasów. Ci tylko, którzy nią są obdarzeni, mogą uchodzić za bogatych; oni bowiem posiadają dobra trwałe i owoc rodzące i oni jedni zadowoleni są z tego co mają [1]); nie żądają nic więcej, nie potrzebują nic [2]), czują że im niczego nie braknie. Inne dobra podlegają przypadkowi i nieraz ten, który ich ma podostatkiem, nie posiada [3]) prawdziwego i najwyższego dobra, cnoty i spokojności umysłu, i choćby [4]) posiadał jak najwięcej, tego właśnie, czego nie ma, to jest [5]) prawdziwego szczęścia, nie może kupić za najwyższą cenę.

Nr. 187. [2]) Perf. [3]) opuści się. [4]) sam Ablat. [5]) esse. [6]) inultus, zgodzi się z rzeczown. „zbrodnie.“ [7]) vindicare.

Nr. 188. [1]) to co mają, res suae. [2]) nulla res. [3]) carēre. [4]) quamvis, z Conjunct. [5]) opuści się.

Nr. 189.

Niewolnik rozkazuje.

Gdy Dyjogienes płynął do wyspy Eginy, schwytany został od rozbójników morskich i zawieziony do Krety, gdzie go sprzedano za kilka talentów. Gdy go zaś woźny pytał, jakąby znał [1]) sztukę, odpowiedział: „Umiem ludziom rozkazywać i uczyć ich pożytecznych rzeczy“ i zarazem wskazał palcem na pewnego Koryntjanina, który się zwał Kseniades i odziany [2]) był wspaniałą szatą. Temu, rzekł, sprzedaj mnie, on bowiem potrzebuje [3]) pana. Kupił go więc Kseniades za trzy talenta (70 min), wziął z sobą do domu i dał go synom swojim za nauczyciela i przełożył nad całym domem. Dyjogienes tak gorliwie sprawował [4]) swój urząd, że go Kseniades wyżej cenił od wszystkich swojich niewolników i za żadną cenę nie chciał sprzedać.

3. Powtórzenie wszystkich prawideł o Ablat.

Nr. 190.

Scytowie.

Nazwa Scytów obejmowała w najdawniejszych czasach wszystkie ludy, które zamieszkiwały rozległe kraje Azji na północnej [1]) stronie i przyległe części Europy. Ponieważ daleko żyli [2]) od innych [3]) narodów i inne mieli [4]) obyczaje i urządzenia, przeto długi czas nic pewnego o nich nie było wiadomem i nawet to, co Herodot i inni historycy przekazali potomności, zdaje się być pomącone z wielu bajkami i błędami. W tem jednak zgadzają się wszyscy, że Scytowie byli bardzo dawnego początku, pod względem języka i obyczajów bardzo pomieszani

---

Nr. 189. [1]) peritus sum. [2]) exornatus. [3]) indigēre. [4]) fungi.

Nr. 190. [1]) na półn. stronie = które leżały na półn. stronie, ad septentriones vergĕre. [2]) degĕre. [3]) ceterus. [4]) uti.

i że większą część narodów przewyższali skromnością [5]) życia, męstwem i wielkością swych czynów. Kraj Scytów obfitował w pastwiska; dla tego mieszkańcy z trzodami swemi, końmi, bydłem i owcami koczowali po bezludnych stepach i żony i dzieci wozili z sobą na wozach, których używali za [6]) mieszkania.

Nr. 191.

Dalszy ciąg.

Były zaś wozy te pokryte skórami zwierząt przeciw śniegowi, deszczowi i wiatrom. Grunta ich oddzielone nie miedzami, lecz rzekami i górami, były uprawiane przez tych, co pozostali w domu i w chatach mieszkali rozproszeni [1]); miast bowiem żadnych nie mieli [2]). Nie wiele także [3]) żyli zbożem, lecz po większej części bydłem, mlekiem i miodem i używali [4]) także mięsa i mleka końskiego. Użytku wełny i sukien nie znali; aby się jednak zabezpieczyć przeciw gwałtownemu zimnu, używali skór dzikich zwierząt. Albowiem w polowaniu bardzo się kochali i starali się chwytać [5]) nie tylko mniejsze, ale także większe zwierzęta dzikie. Złotem i srebrem gardzili równie, jak inni śmiertelnicy go pragną.

Nr. 192.

Dalszy ciąg.

Gdy przeto pewien Hanno ofiarował wielkie dary Anacharsysowi, odpowiedział tenże, że pieniędzy nie potrzebuje [1]). Mnie bowiem, rzekł, za odzienie służy [2]) scytyckie okrycie, obuwiem mojem jest skóra podeszwiana, mem łożem jest ziemia, przyprawą głód, jadam [3]) mleko, ser i mięso. Ta skrom-

---

Nr. 190. [5]) tenuitas. [6]) pro.
Nr. 191. [1]) passim. [2]) esse. [3]) neque multum. [4]) vesci. [5]) potiri.
Nr. 192. [1]) desiderare. [2]) esse. [3]) vesci.

ność sprawiła, że nie pragnął[4]) cudzego dobra[5]). Sprawiedliwość wykonywał ów naród niewinny bardziej z wrodzonego przywiązania do słuszności[6]) i dobrego[7]), jak z obawy przed sprawami; albowiem dobre obyczaje znaczyły u nich więcej, jak gdzie indziej dobre prawa. Żadna zbrodnia nie była u nich cięższą, jak kradzież. Jeżeli więc kto drugiemu[8]) ukradł bydło, karano go bardzo surowo. Gdy bowiem trzody wielkiego i małego bydła były bez schronienia opatrzonego, cóżby im było pozostało[10]), gdyby kraść było wolno?

Nr. 193.

Dalszy ciąg.

Tak żyli sobie każdy[1]) z tego co miał*) zadowolony i nie pragnęli bogactw, bez których mogli się tem łatwiej obejść[2]), im mniej się nauczyli używać takowych. Dla tego też[3]) pozostali wolni i nie skażeni owemi wadami szkodliwemi i żądzami, które zwykły towarzyszyć[4]) bogactwom, i doznawali[5]) prawie ciągłego spokoju i szczęścia. Nieznajomość złego daleko więcej mogła u tego nieukształconego narodu, jak u innych znajomość cnoty i przepisy filozofów. W wojnie byli Scytowie niezwyciężonymi aż do czasów Aleksandra Wielkiego. Gdy bowiem dla[6]) prostoty i wolności życia swego przez[6]) znoszenie wszelkich trudów i codzienne ćwiczenia w polowaniu wyrośli[7]) na ludzi wielkiego i mocnego ciała, nie tylko łatwo odpierali nieprzyjaciół napaści od granic swojich, ale nawet czas niejaki posiadali[8]) panowanie nad wielką częścią Azji.

Nr. 194.

Dokończenie.

Wiadomo jest, że Masagietowie, naród scytycki zniszczył całe wojsko Cyrusa. Darjusza zaś, syna Hystaspesa, który

---

Nr. 192. [4]) nie pragnąć, abstinēre. [5]) cudze dob. alienum. [6]) rectum. [7]) homestum. [8]) alter. [9]) Coujunct. [10]) sasvum esse

Nr. 193 [1]) zob. *) = suae res. [3]) quamobrem. [4]) sequi. [5]) frui. [6]) sam Ablat. [7]) fieri. [8]) potiri.

z niezmiernem wojskiem wkroczył był do Scytji, Scytowie odparli w haniebnej ucieczce. Gdy bowiem ufni w położenie okolic cofnęli się w głąb [1]) swego kraju, Darjusz ścigając ich nieostrożnie, tak dalece ucierpiał wkrótce dla [2]) niedostatku żywności, że przymuszony był wracać spiesznie i bez ładu. Potem Scytowie, których główna siła polegała na jaździe, z taką szybkością poczęli ścigać tylną straż Persów, że Darjusz straciwszy 80,000 wojska z wielką sromotą wrócił do swego królestwa. Także niewiasty Scytów miały być [3]) bardzo śmiałe i waleczne i na podobę Amazonek wyrównywać mężczyznom w używaniu broni.

G. Powtórzenie wszystkich Przypadków.

Nr. 195.

Romulus i Remus budują Rzym.
Zamordowanie Remusa.

Romulus i Remus założyli miasto na wzgórzu Palatyńskiem nie daleko od tego miejsca, gdzie byli wysadzeni i wychowani. Lecz wkrótce powstał spór, który z nich miał [1]) być obrany królem nowego miasta i nim [2]) pozostać i od którego z nich miało [1]) otrzymać nazwę. Nareszcie postanowili bogów zrobić sędziami sporu. Remus tedy udał się na górę Awentyńską i spostrzegł pierwszy [3]) sześć sępów ku wschodowi, lecz Romulusowi nie długo potem ukazało się dwa razy tyle [4]) ptaków na górze Palatyńskiej. Tak obaj mniemali, że im panowanie z [5]) wolą bogów zostało oddane. Jednakowoż Romulus ogłoszony został królem i zaczął zaraz budować mury. Te nie były wiele stóp wysokie, bo Remus przeskoczył je szydząc [6]) z brata. Romulus o to [7]) rozgniewany [8]) zabił go mieczem.

Nr. 194. [1]) = do wewnętrznych części. [2]) sam Ablat. [3]) esse z rzecz.

Nr. 195. [1]) „miał“ opuści się, a sł. „być obr.“ położy się w Conj. [2]) opuści się. [3]) prior czy primus? [4]) = podwojna liczba. [5]) sam Ablat. [6]) illudĕre. [7]) nie wyrazi się. [8]) = gniewem uniesiony.

Nr. 196.

Mitrydates.

Mitrydates, król Pontu, któremu nadano przydomek Wielkiego, wyrównał w sztuce wojennej największym wodzom swego czasu. Posiadał [1]) on tak znakomite zdolności [2]), że umiał przeszło dwadzieścia języków. Usiłując [3]) opanować Azją kazał jednego dnia zabić 80,000 Rzymian w miastach Azji Mniejszej. Stąd przeprawił wojsko do Grecji, gdzie go Ateńczykowie przyjęli z wielkim zapałem. Lecz z Rzymu przybył z wielkiem wojskiem Sulla, który miał przydomek Szczęśliwego. Jak dawniej, tak i w owej wojnie doznał [4]) szczęśliwego powodzenia. Zdobywszy Ateny po krótkiem oblężeniu i pobiwszy Archelausza pod Cheroneją przeprawił wojsko przez morze i wkroczył do Azji, gdzie pokój między nimi stanął pod temi warunkami, aby król oddał Bytynją i Kapadocją, zapłacił 2,000 talentów i wydał 70 okrętów.

Nr. 197.

Katon starszy.

M. Porcjusz Katon, którego Cycero nazwał pierwszym [1]) w każdej cnocie, może [2]) być uważany za zupełnie godnego [3]) tak wielkiej pochwały. Był on w wojnie i pokoju równo znamienity, bardzo wymowny, obeznany dobrze z prawem obywatelskiem, posiadał [4]) nieskazitelną prawość, krótko mówiąc był dobrym obywatelem. Takim okazał się mianowicie wtedy gdy obrany został cenzorem. Ci, którzy sprawowali ten tak wysoki*) urząd, mieli obowiązek [5]) dowiadywać się o życiu i obyczajach obywateli. Katon więc, któremu wiele zależało na tem, aby zbytek jako [0]) szkodliwą zarazę państwa przytłumić, okazał [6]) tak wielką surowość, że mu przydomek Cenzoryna

---

Nr. 196. [1]) esse. [2]) ingenium. [3]) = gdy usiłował. qui quum. [4]) uti,
Nr. 197. [1]) princeps. [2]) debēre. [3]) zupełnie godny = perdignus.
[4]) esse. *) tak wys. Superl. [5]) = tych było (obowiązkiem). [0]) ut. [6]) uti.

został nadany. Karał [7]) mianowicie wyższych, którzy się narodowi rzymskiemu pochodzeniem swem, nie cnotami, chcieli zalecać, a żadnych [8]) niebezpieczeństw się nie lękając dla państwa ściągnął na się nieprzyjaźń najmożniejszych osób [9]). Tak żył wśród [10]) największych wytężeń aż do najpóźniejszej starości z największą chwałą.

Nr. 198.

Tymoleon.

Tymoleontowi należy się wielka pochwała, że nie tylko w Koryncie, gdzie się był urodził, koniec położył panowaniu tyranów [1]), lecz i Syrakuzanom, którzy po śmierci Dyjona od Dyjonizjusza uciemiężeni byli, wolność przywrócił [2]). Lecz wielu poczytało mu za złe, że [3]) starając [4]) się o dobro ojczyzny nie oszczędził życia brata swojego, który się zwał Tymofanes Ten zupełnie był niepodobien Tymoleontowi i przez przekupstwo, przemoc [5]) i morderstwa wyniósł się był [6]) na tyrana Koryntu. Tymoleon, gdy się nie dał [7]) namówić, aby był uczestnikiem rządu [8]), prosił brata, aby złożył panowanie. Lecz ten [9]) mniemając [10]), że Tymoleon mu zazdrościł, nie uważał [11]) na jego radę i jeszcze okropniej dręczył naród. Dla tego Tymoleon, aby nie poświęcić dobra ojczyzny, poświęcił życie brata.

Nr. 199.

Śmierć Pyrusa.

Gdy Pyrus, król Epiru, z Sycylji wracając płynął z flotą koło Lokrów, obszedł się surowo z Lokreńczykami i zabrał [1])

Nr. 197. [7]) animadvertĕre in aliquem. *) nobilis. [8]) nihil. [9]) nie wyrazi się. [10]) in.

Nr. 198. [1]) panow, tyranów, tyrannis idis. [2]) = Syrakuzan wolnością obdarzył. [3]) quod. [4]) = gdy się starał. [5]) opuści się. [6]) = zrobił się tyranem. [7]) = nie mógł. [8]) regnum. [9]) ille. [10]) opinari. [11]) nie uważać na co, aspernari aliquid.

Nr. 199. [1]) privare.

świątyni Prozerpiny skarb, który aż do owego dnia pozostał był nietknięty. Włożywszy pieniądze na okręty, pojechał sam dalej [2]) lądem. Następnego [3]) dnia powstała burza gwałtowna i wszystkie wyrzucone zostały na brzeg. Tem nieszczęściem [4]) nauczony kazał pieniądze zabrane odnieść do świątyni Prozerpiny. Lecz odtąd nic mu się nie działo pomyślnie i z Włoch wypędzony poległ [5]) śmiercią haniebną. Gdy bowiem miasto Argos chciał opanować, raniony został lekko przez młodzieńca argiwskiego. Gdy potem Pyrus zamierzył się mieczem na sprawcę rany, matka jego, która się lękała o życie syna i z dachu się przypatrywała walce, zrzuciła cegłę na głowę króla, który spadłszy z konia zabitym został przez pewnego Zopyrusa.

Nr. 200.

Książki Sybilińskie.

Baba nieznana przyszła do Tarkwinjusza Pysznego, siódmego i ostatniego króla w Rzymie, aby mu za wysoką cenę sprzedać [1]) dziewięć książek, które miały zawierać boskie wyrocznie. Tarkwinjusz zapytał [2]) o cenę; niewiasta zażądała za wielką i niezmierną. Król rozśmiał się, jak gdyby baba dla wieku rozum straciła [3]). Wtedy ona w jego przytomności [4]) postawiła fajerkę z ogniem i trzy książki z dziewięciu spaliwszy zapytała króla czyby resztę chciał kupić za tę samą cenę. Tarkwinjusz jeszcze się bardziej śmiał i powiedział, że baba bez wątpienia pozbawiona [5]) jest rozumu.

Nr. 201.

Dalszy ciąg i dokończenie.

Niewiasta natychmiast drugie trzy książki spaliła i znowu spokojnie prosiła króla, aby trzy pozostałe kupił za tę samą

Nr. 199. [2]) pojechać dalej, proficisci. [3]) posterus. [4]) clades. [5]) occumbĕre.

Nr. 200. [1]) aby sprz. = partic. fut. act., które zgodzić należy z rzeczown. „baba.“ [2]) percontari. [3]) = rozumu nie miała, desipĕre. [4]) w jego przyt. = coram. [5]) expers.

cenę, której żądała była za wszystkie dziewięć. Wtedy Tarkwinjusz sądził, że nie trzeba być obojętnym na stałość i śmiałość niewiasty i trzy książki pozostałe kupił nie za mniejszą cenę, jak była ta [1]) której od niego żądała była za wszystkie dziewięć. Potem niewiasta ta oddaliwszy się od Tarkwinjusza nigdzie się już [2]) podobno [3]) nie pokazała. Trzy owe książki, schowane w świętem miejscu [4]), nazwane zostały Sybilińskiemi. Do nich jakby do wyroczni udawali się [5]) kapłani pewni, ile razy Rzymianie lękali się o swą sprawę i sądzili, że się trzeba poradzić bogów w imieniu państwa.

Nr. 202.

Wstrzemięźliwość Agiezylausza.

Tachus, król Egiptu, namówił Agiezylausza mającego lat ośmdziesiąt, aby mu przybył na pomoc przeciw Artakserksesowi, królowi perskiemu. Równocześnie wezwał Ateńczyka Chabrjasza i przyrzekł, że go postawi na czele wojska lądowego, tego nad flotą. Agiezylausz więc wyruszył z dość wielką liczbą żołdowników do Egiptu. Gdy do kraju tego przybył, posłowie króla przynieśli żywność dla żołnierzy, dla niego zaś [1]) samego wyszukane łakocie i wiele kosztownych rzeczy. Lecz dla jego lichej i zużytej odzieży nie mogli ani jego samego odróżnić od jego towarzyszów, ani się też przekonać, że jeden z tych, których leżących widzieli nad brzegiem na ziemi, jest człowiekiem rodu królewskiego. Egipscy bowiem królowie zwykli byli ciało swe kosztownemi odziewać szaty i otaczać się strażą wybranych młodzieńców. Nareszcie, gdy poznali króla, ofiarowali mu dary. Lecz Agiezylausz zadowolony był [2]), że zaradził potrzebom swego wojska; resztę rzeczy jako [3]) niegodnych spartańskiego męża rozdzielił pomiędzy swojich niewolników.

Nr. 201. [1]) była ta, nie wyrazi się. [2]) postea. [3]) ferri. [4]) św. miejsce, sacrarium, Accus., czemu? [5]) adire.

Nr. 202. [1]) nie wyrazi się. [2]) satis habēre. [3]) ut.

Nr. 203.

Chabrjasz.

Gdy się Chabrjasz dowiedział, że Agiezylausz przybył na pomoc Tachusowi przeciw Persom, przyjął chętnie wezwanie, o którem mówiliśmy wyżej, zwłaszcza że sobie sprzykrzył był spokojność i bezczynność. Popłynął tedy do Egiptu i kierował wojną przeciwko Persom na morzu, chociaż Ateńczykowie mieli przymierze z królem Artakserksesem. Lecz wkrótce żałował tego postępku; albowiem Ateńczykowie mniemając [1]), że obywatelowi ich nie przystoji prowadzić wojny przeciw sprzymierzeńcowi państwa, rozkazali mu natychmiast powrócić do domu. Ten [2]) usłuchał, aby nie być skazanym na śmierć. Lecz nie długo zabawił w Atenach i usunął się z oczu obywateli; widział bowiem, że świetność jego życia nienawiści ich nie uniknie. W ogóle czytamy u starożytnych pisarzy, że w owych czasach najsławniejsi wodzowie nie byli zadowoleni [3]) z ateńskiego życia i postępowania [4]). Konon przynajmniej, Ifikrates, Tymoteusz, których słusznie uważają za mężnych i bardzo mądrych wodzów, żyli po większej części w takich [5]) miejscach, do których im nienawiść towarzyszyć nie mogła.

Nr. 204.

Smierć Chabrjasza.

Gdy wybuchła wojna sprzymierzeńców, nie chcieli Ateńczykowie, aby Chabrjasz przywodził flocie wysłanej do oblegania wyspy Chios. Towarzyszył więc flocie jako człowiek prywatny, bądź z własnego popędu, bądź że Ateńczykowie go prosili [1]), aby wodzów wspierał swoją radą. Gdy atoli żołnierze zwykli byli iść za Chrabjaszem, którego uważali za najdoświad-

---

Nr. 203. [1]) exsistimare. [2]) ille. [3]) poenitet. [4]) życie i postępowanie = res (plur.). [5]) is.

Nr. 204. [1]) petere.

czeńszego i najodważniejszego ze wszystkich, przeto nie zważali na wodzów i nie słuchali ich. Właśnie przez tę wielką wziętość przyspieszoną została śmierć Chabrjasza. Gdy bowiem rozkazał okrętowi, na którym płynął [2]), wrócić do portu owej wyspy, sternik usłuchał go natychmiast, jak gdyby był wodzem, a nie prywatnym człowiekiem. Ale wkrótce spostrzegł Chabrjasz, że reszta okrętów za jego okrętem nie poszła. Nieprzyjaciele tedy otoczyli [3]) go ze wszystkich stron i przedziurawili mu [4]) okręt. Żołnierze skoczyli w morze i uniknęli grożącej zguby; Chabrjasz zaś wstydząc się w ucieczce szukać ocalenia i przenosząc zaszczytną śmierć nad szpetne życie walczył mężnie [5]), aż poległ pociskami przeszyty.

Nr. 205.

Konon.

Artakserkses ufny w prawość Tysafernesa, nie chciał wierzyć, że ten od niego odpadł i z Lacedemończykami zawarł przymierze. Ale Tysafernes okazał się niegodnym zaufania królewskiego i knował zdradę. Potem Farnabaz wyprawił Konona do króla, aby Tysafernesa oskarzyć o zdradę. Gdy Konon przybył do Tytraustesa, który sprawował urząd chiljarcha, prosił go, aby go zaprowadził do króla. Ten odpowiedział: jeżeli ci na tem zależy, aby zachować krajowy zwyczaj, radzę ci, abyś piśmiennie porozumiał się [1]) z królem. Persowie bowiem mają [2]) zwyczaj oddawać królowi cześć boską. Usłyszawszy to Konon rzekł: Nigdy się nie dam [3]) przekonać, że zwyczaj ten przystoji obywatelowi wolnemu i Ateńczykowi. Dla tego posłał Artakserksesowi list przez Tytraustesa. Król, któremu wiele na tem zależało, aby wojnę prowadzić szczęśliwie, posłał Konona do Tyru i innych miast nadmorskich, aby zebrać flotę i Ateńczyków odpędzić od wybrzeży Azji. Miasta te okazały [4]) teraz [5]) większą czynność, jak przedtem, i mając mnóstwo [6]) okrę-

---

Nr. 204. [2]) vehi. [3]) circumfundĕre. [4]) = jego. [5]) Superl.

Nr. 205. [1]) agĕre. [2]) utor. [3]) = będę mógł. [4]) uti. [5]) nie wyrazi się. [6]) = obfitować.

tów ściągnęły szybko flotę i mianowały wodzem Pizandra, męża doświadczonego męstwa. Jednakowoż Konon pobił ich w wielkiej bitwie pod Knidem i przez to zwycięstwo nie tylko Ateny, lecz i całą Grecją uwolnił zpod panowania Lacedemończyków.

Nr. 206.

Śmierć Konona.

Konon przez bitwę morską, którą stoczył [1]) pod Knidem, zjednał sobie wielką wziętość u barbarzyńców i wszystkich państw greckich. Albowiem nie tylko wszystkich Greków uwolnił zpod jarzma, które Lacedemończykowie na nich włożyli, ale także mury zburzone przez Lizandra kazał naprawić [2]). Ufny w swe dobre powodzenie starał się potajemnie, aby Grecy [3]), którzy zamieszkiwali Azją, wrócili pod panowanie Ateńczyków i potęga ich została wzmocnioną. Nie umiał jednakże dosyć starannie ukryć zamiaru swego przed Tyrybazem, satrapą króla perskiego [5]), który mieszkał w Sardach. Dla tego wezwany od niego, aby się udał [6]) do króla perskiego w [7]) ważnej sprawie, nie wahał się przybyć do Sardów, ale Tyrybaz kazał go natychmiast pojmać i wtrącić do więzienia, poczem [8]) wkrótce życia dokonał. O jego śmierci [9]) dwojakie podanie przeszło [10]) do potomności. Albowiem niektórzy piszą [11]), że do króla perskiego został odesłanym [12]) i tam umarł, Dynon zaś historyk, który bardzo dobrze obeznany był z perskiemi dziejami, pisze [11]) że z więzienia uciekł.

Nr. 207.

Śmierć Eumenesa.

Lubo Eumenes największym był ze wszystkich wodzów Aleksandra, jednak przez wiarołomstwo Macedończyków, którzy

---

Nr. 206. [1]) facĕre. [2]) kazał napr. = naprawił. [3]) graeca lingua loquentes. [4]) Conjunct. [5]) satrapes regius. [6]) mitti. [7]) de. [8]) quo facto [9]) interitus. [10]) = przekazane zostało (prodi) potomności. [11]) scriptum relinquere, Perf. [12]) abducĕre.

mu sławy jego zazdrościli, wydany został Antygonowi. Reszta bowiem wodzów była przekonana, że, dopókiby ten żył, mało będzie znaczyła [1]). Trzy razy wojsko różnemi [2]) czasy wykonało mu było przysięgę, a jednak go zdradziło w kilka dni potem. Przecież Antygon sam nie śmiał nic [3]) postanowić względem Eumenesa i oddał rzecz radzie wojennej. Ponieważ się wszyscy dziwili, że jeszcze nie [4]) został straconym, przeto Antygon kazał mu odebrać codzienną strawę. Lecz tylko trzy dni męczony był głodem; straż bowiem zamordowała go bez wiedzy [5]) Antygona. Tak umarł Eumenes w 45 roku, służywszy [6]) od dwudziestego roku siedm lat Filipowi, a trzynaście Aleksandrowi.

Nr. 208.

Dobre wiadomości są [1]) obroną [2]) przeciw nędzy.

Któż nie wie, że już [3]) nieraz wielu, którzy opływali w skarby [4]) i niepewnemu szczęściu ślepo zaufali, przywiedzeni zostali do ostatniej nędzy? Dla tego powinniśmy gospodarnie zarządzać [5]) naszym majątkiem, czy on jest wielki czy mały, a mianowicie młodości użyć do nauczenia się najpożyteczniejszych rzeczy, abyśmy przypadkiem jakimś straciwszy własność to samo mogli powiedzieć, co Bias, który straciwszy wszystko zapewniał, że wszystko ma z sobą [6]). A iluż to jest takich, co nie pomną, że nie będą mieli żadnego żniwa ci, którzy nie zasiali, i że tylko po wesołem żniwie gumna pełne są zboża! O jak nierozsądni są ci, którzy nie pojmują, że czas miniony nie okupuje się największemi [7]) pieniędzmi! Czy nie zasługują [8]) tacy ludzie na największą naganę?

Nr. 207. [1]) esse. [2]) diversus. [3]) nie wyrazi się. [4]) non iam. [5]) inscionte Antigono. [6]) = gdy służył był, apparēre.

Nr. 208. [1]) = przynoszą, obronę (esse.) [2]) plnr. [3]) opuści się. [4]) opes. um. [5]) privari, Perf. Conj. [6]) portare secum. [7]) grandis pecunia, multi nummi. [8]) dignus sum.

Nr. 209.

Tamirys.

Tamirys był podobno synem Filamona i nymfy Agryjopy i rodem z Tracji. Miał [1]) on przecudną postać [2]) ciała i pomiędzy innemi [3]) jego przymiotami był ten mianowicie godny wspomnienia, że [4]) pieśni jego tak były miłe i nadobne, że zdawało się, jakoby były ułożone przez Muzy. Ale z tym znamienitym gienjuszem [5]) łączyła się taka zarozumiałość i bezczelność i tak dalece chlubił się z sztuki swej, że nawet Muzy za nic uważał [6]) i wyzywał je do walki. Ale wkrótce odebrał karę odpowiednią swej bezczelności; Muzy bowiem zwyciężyły go i pozbawiły oczu i daru śpiewania.

Nr. 210.

Troskliwość o zdrowie.

Mało jest ludzi, którzy się szczerze troszczą [1]) o swe zdrowie. A przecież nic [2]) do szczęśliwego życia nie jest potrzebniejszem, jak zdrowe ciało. Albowiem nawet [3]) największe bogactwo nie ma wartości żadnej, jeżeli go nie można [4]) używać. Wysokie urzędy, znaczenie, potęga, jednem słowem wszystko, czego ludzie pragną, nie przynosi żadnej [5]) przyjemności temu, który nie ma dobrego zdrowia. Słusznie tedy wszyscy prawdziwi mędrcy wyżej cenią zdrowie od złota i innych dóbr ziemskich i starają się zachować je wszelkim sposobem [6]). Zachowuje się zaś ono przez umiarkowanie i wstrzemięźliwość w całym sposobie życia, przez ćwiczenie ciała i znoszenie trudów, nareszcie przez dokładną znajomość naszego ciała i przez uważanie na te wszystkie rzeczy, które zwykły być pożytecznemi [7]) albo [8]) szkodliwemi [9]).

Nr. 209. [1]) esse. [2]) praestans forma. [3]) ceterus. [4]) quod. [5]) praestantia ingenii. *) utor. [6]) = mało cenił.

Nr. 210. [1]) consulĕre. [2]) neque tamen quidquam. [3]) vel. [4]) licet. [5]) nihil. [6]) quaecunque ratio. [7]) prodesse. [8]) po łac. albo...albo. [9]) obesse.

Nr. 211.

Plinjusz młodszy.

K. Plinjusz Cecyljusz Sekundus urodził się w Komum, starożytnem mieście w północnych Włoszech, w roku 815 od założenia Rzymu za panowania Nerona. Gdy ojca utracił mając lat ośm, wziął go wuj jego Plinjusz starszy za syna i zabrał z sobą do Rzymu, aby się tam kształcił w naukach i na przykładach znakomitych mężów. Przykładał się zaś do nauk z taką gorliwością, że w czternastym roku życia napisał grecką trajedją. Pierwsza ta próba, choć w wieku późniejszym sam ją nieraz wspominał ze śmiechem, była dowodem, że chłopcu nie brakowało [1]) ani talentu, ani pilności. W ogóle zaś cnoty, któremi się odznaczał jako chłopiec i jako młodzieniec, zwróciły na niego oczy wielu obywateli i pozyskały mu ich serca.

Nr. 212.

Dalszy ciąg.

W ośmnastym roku życia spotkał go cios dotkliwy, gdy przez wybuch Wezuwjusza stracił wuja swego. Stało się to w siedmdziesiątym siódmym roku po narodzeniu Chrystusa za panowania Tytusa. Pozbawiony drugiego [1]) swego ojca przyłączył się [2]) do kilku mężów słynących z znaczenia i mądrości. Ci kierowali nim swą radą i dopomagali mu swym wpływem i swemi zabiegami. Czasy zaś, w których Domicjan przez lat piętnaście dzierzył władzę z największem okrucieństwem, były cnocie nieprzyjazne, a dla talentu i sławy niebezpieczne. Plinjusz sprawował za niego kilka urzędów z wielką wprawdzie sławą, ale nie bez niebezpieczeństwa. Dla tego po preturze

---

Nr. 211. [1]) deesse.
Nr. 212. [1]) alter. [2]) sequi.

swej uważał za lepsze żyć w zaciszu domowem, aniżeli się ubiegać o urzędy i nienawiść tyranów jeszcze bardziej podniecać.

Nr. 213.

Dalszy ciąg.

Lecz gdy po śmierci Domicjana szczęśliwsze wróciły czasy, zaczął znowu i Plinjusz brać udział [1]) w sprawach publicznych. Nie tylko w czasie [2]) konsulatu poświęcał swe usiłowania i myśli państwu, ale zajmował się także innemi tak publicznemi jak i prywatnemi sprawami z wielką chlubą. Posiadał bowiem dokładną znajomość prawa cywilnego, dosyć wymowy, jednem słowem wielu przymiotów duszy, któremi się w owych czasach zupełnie zepsutych bardzo mało ludzi odznaczało [3]). Dla tego Nerwa i Trajan wielce go szacowali [4]) i powierzali mu najważniejsze i najzaszczytniejsze sprawy. Trajan n. p. [5]) wysłał go do Bytynji, aby znieść do szczętu stronnictwa, przez które wtedy prowincja ta była niepokojona, uporządkować jej stosunki i obyczaje mieszkańców uślachetnić. I w tej rzeczy uczynił zadosyć nie tylko cesarzowi, lecz i Bytyńczykom.

Nr. 214.

Dalszy ciąg.

Miłość do nauk zachował aż do najpóźniejszego wieku i nie zaniechał ich nawet wśród zatrudnień i zgiełku miasta. Nauki bowiem przynosiły mu nie tylko radość, lecz także pociechę w nieszczęściu. Sam zwykł był mawiać, że nawiedzony chorobą albo niebezpieczeństwem lub śmiercią swojich ucieka się do nauk, jedynego środka przeciw boleści. Dla tego zdaje się, że bardziej skromnie, jak prawdziwie powiedział, że, gdyby

---

Nr. 213. [1]) interesse. [2]) in. [3]) Conjunct. [4]) unice diligĕre, aestimare z Gen. [5]) quidem.

go porównano z wujem, zupełnie był bezczynnym. Same owe listy, z których pozostało dziesięć ksiąg, świadczą o wielkiej pracowitości jego [1]). Inne zaś rzeczy, które miał napisać oprócz tych listów i owego panegiryku, w którym opiewał zasługi Trajana z wielką sztuką i znakomitą wymową, zaginęły już w starożytności, jeżeli się nie mylę.

Nr. 215.

Dokończenie.

Miał on serce czułe i bardzo [1]) wyrozumiałe dla drugich. Nie tylko radą, wpływem i zabiegami swemi, ale także szczodrobliwością przechodzącą wyobrażenie dopomagał niejednemu [2]) z obywateli. Nikomu nie zazdrościł jego powodzenia [3]), owszem cieszył się z szczęścia innych i podziwiał każdą obcą zasługę. Nic mu nie było świętszem nad wdzięczność ku tym, którym cokolwiek zawdzięczał. Miło jest [4]) czytać, z jaką łagodnością obchodził się z wyzwoleńcami, a nawet i niewolnikami swymi. Powagę, jakiej wymaga życie pełne zatrudnień, łagodził wesołością, do której był zupełnie stworzony [5]). Świetność i przyjemności miasta mniej go zachwycały [6]), jak prostota życia wiejskiego. Te tak liczne i wielkie cnoty przyciemniała, ponieważ się nikt nie rodzi bez błędów, pewna próżność i zbytnia żądza chwały i sławy, lubo ją umiał [7]) pewną skromnością pokrywać i miarkować.

Nr. 214. [1]) ille, homo.

Nr. 215. [1]) opuści się. [2]) multi. [3]) bona, orum. [4]) iuvat. [5]) zupełnie stworzony, factus. [6]) Passiv. [7]) umiał pokr. i miarkować po łac. = pokrywał i miarkował.

CZĘŚĆ TRZECIA.

Przykłady na użycie czasów, trybu łączącego po spójnikach, pytania i gerundium.

Nr. 216.

Przyjaciel pociesza Cycerona.

Cyceronowi, opłakującemu śmierć córki, tak [1]) pisał Serwjusz, przyjaciel jego. To [2]), co mi nie małą [3]) przyniosło pociechę, chcę ci wspomnieć, a może i tobie zmniejszy boleść. Gdy z Azji wracając od Eginy ku Megarze płynąłem, zacząłem na około uważać [5]) okolice. Za mną była Egina, przede mną Megara, po prawej stronie port Pirejski, po lewej Korynt. Te [6]) miasta kiedyś [7]) bardzo kwitnące były, teraz zburzone leżą przed oczyma. Zacząłem ja [8]) tedy z sobą tak rozmawiać: „No *), my biedni ludzie [9]) gniewamy się [10]), jeżeli kto z nas zginął lub zabity został, gdy przecież [11]) na jednem miejscu tylu miast ruiny [12]) leżą rozrzucone [13])? Chceszże ty się, Serwjuszu, pohamować i pamiętać, że się człowiekiem urodziłeś?“ Wierzaj mi, mój Cyceronie, tą myślą nie mało [14])

Nr. 216. [1]) haec. [2]) ea res. [3]) mediocris. [4]) afferre. [5]) prospicĕre. [6]) qui. [7]) quodam tempore. [8]) egomet. *) hem. [9]) biedny cz. homunculus. [10]) indignari. [11]) quum z Conjunct. [12]) cadaver. [13]) proiicĕre. [14]) mediocriter.

się pokrzepiłem. To samo staw sobie i ty przed oczy. Niedawno jednocześnie tyle sławnych mężów zginęło, wszystkie prowincje zostały spustoszone. Ty stratą jednej dziewczyny tak bardzo się trapisz? Gdyby ona w tym czasie nie była umarła, po kilku latach jednak byłaby musiała umrzeć, ponieważ się człowiekiem urodziła była. Nie zapominajże [15]), iż jesteś Cyceronem, i nie naśladuj złych lekarzy, którzy przy [16]) obcych chorobach wyznają, że posiadają [17]) znajomość medycyny, sami się leczyć nie umieją [18]), lecz raczej, co innym zwykłeś przepisywać, to ty sobie wystaw przed oczy.

Nr. 217.

O wychowaniu Persów.

Zbytek, miękkość i podobne wady były nieznane u starożytnych Persów; prostota życia, nieskazitelność obyczajów, dzielność w wojnie znakomita. Dzieci swe od piątego roku aż do dwudziestego uczyli głównie trzech rzeczy [1]): jeździć konno, strzelać z łuku i mówić prawdę. Najhaniebniejszem było u nich kłamać. Obok kłamstwa były długi hańbiącemi dla tego, że ten, który długami był obarczony [2]), zwykł był kłamstwu być podległym i bardzo często czcze słowa za rzecz dawać. Także sprawiedliwości, matki wielu cnót, uczyły się dzieci Persów od młodości. Jak bowiem w Grecji chłopcy po szkołach uczyły się nauk i sztuk wyzwolonych, tak u Persów sprawiedliwości. Dla tego musieli się nie tylko uczyć i w pamięci zachować przepisy i prawidła tejże, lecz byli także uczoni sami wydawać sprawiedliwe wyroki o tych sporach, które powstawały pomiędzy nimi samymi, i stanowić prawami przepisane kary stósownie do każdego przekroczenia. Stąd poszło, że nauczyciele publiczni wielką część dnia poświęcali słuchaniu i rozstrzyganiu sporów między [3]) chłopcami.

Nr. 216. [15]) noli oblivisci. [16]) in. [17]) tenēre scientiam. [18]) posse.

Nr. 217. [1]) tria. [2]) Imperf. Conjunct. [3]) między chłopcami, sam Genit.

Nr. 218.

Partowie.

Do liczby tych narodów, które najdłużej i najuporczywiej stawiały Rzymianom czoło, należeli [1]) mianowicie Partowie, bardzo bitny naród w Azji. Sposób walczenia, którego używali w wojnach, był szczególniejszy. Z bliska walczyć ani sprawiać w szyki do boju nie umieli; staczali bitwy tak iż konie albo naprzód się wysuwały albo tył podawały; często wśród najzaciętszego boju [2]) opuszczali szeregi i udawali jakoby uciekali, aby ich nieprzyjaciele ścigali nieostrożnie i wkrótce niespodzianie mogli być napadnięci. Sami bowiem w ucieczce napinali znowu swe łuki, obracali nagle konie i znienacka uderzali na pogoń z taką natarczywością, że ci właśnie wtedy [3]), gdy się zdawało, że zwyciężyli, w największem byli niebezpieczeństwie.

Nr. 219.

Dalszy ciąg.

Tak byliby [1]) Partowie niezwyciężeni, gdyby siła ich i wytrwałość była taką, jak ich natarcie. Ale oni byli tylko zdatni [2]) do natarcia, długiej walki i wytężeń nie umieli tak dobrze [3]) wytrzymać [4]). Hasło do walki lub ucieczki nie dawano trąbą ani kornetem, lecz bębnami, których głosy były przeraźliwe. Do obrony służyły [5]) im samym i koniom pancerze sadzone w łuszczki, które jednym i drugim [6]) okrywały całe ciało. Użytku złota i srebra nie znali Partowie, tylko broń swą niem zdobili. Prawie zawsze siedzieli [7]) na koniu, z niemi odbywali [8]) wojny, uczty, publiczne i prywatne sprawy,

---

Nr. 218. [1]) należeć do, in numero esse. [2]) in ipso ardore. [3]) eo ipso tempore.

Nr. 219. [1]) Plusquamperf. [2]) validus. [3]) nie tak dobrze = minus. [4]) umieli wytrzymać = wytrzymywali. [5]) esse. [6]) po łac. jednych i drugich na ciele (Abl.). [7]) vehi equo. [8]) obire.

to nareszcie było różnicą [9]) między niewolnikami i wolnymi, że niewolnicy chodzili pieszo, wolni jeździli [10]) konno.

Nr. 220.

Dokończenie.

Najdotkliwszą klęskę poniósł naród rzymski w wojnie z Partami, gdy M. Krasus pobudzony haniebną żądzą złota i skarbów, wojsko swe wprowadził do bezludnych pustyń środkowej Azji. Pod Karrami osaczono zewsząd siedm wybornych legjonów, które mocno ucierpiały od skwaru [1]), słońca i piasku, tudzież głodu i pragnienia i zniszczone zostały w [2]) okropnej rzezi. Syn Krasa, Publjusz poległ w bitwie mężnie walcząc. Krasus sam w ucieczce został zamordowany; ucięto mu [3]) głowę i prawą rękę i zaniesiono królowi Partów. Ten rozkazał, aby mu [4]) roztopione złoto wlano w gardziel, aby ten, który za życia [5]) pałał [6]) nienasyconą żądzą złota, po śmierci [7]) złotem był palony.

Nr. 221.

Dwa przykłady odwagi spartańskiej [1]).

Temisteas pod [2]) Termopilami przepowiedział jako [3]) wieszcz śmierć Leonidasowi i jego towarzyszom. Gdy mu Leonidas rozkazał [4]) wrócić do Lacedemonu pod pozorem, aby doniósł, co nastąpi [5]) w rzeczy zaś samej, aby nie zginął razem z drugimi; nie chciał usłuchać i rzekł: jako żołnierz przysłany tu zostałem, nie jako poseł. Kallikratidas, który w wojnie Peloponeskiej był wodzem Lacedemończyków, gdy wieszcz przed bitwą wojsku wprawdzie zwycięstwo, ale wodzowi śmierć

Nr. 219. [9]) interesse. [10]) = chodzili, nie wyrazi się.

Nr. 220. [1]) plur. [2]) Abl. [3]) Genit. [4]) nie wyrazi się. [5]) = żyjąc, vivus. [6]) ardēre, Plusquamperf. Conjunct. [7]) = jako umarły, mortuus.

Nr. 221. [1]) = Spartan. [2]) in. [3]) ut. [4]) iubēre. [5]) futurum esset.

przepowiedział, rzekł nieustraszony: „Nie na jednym spoczywa szczęście Sparty; jeżeli bowiem ja umrę, ojczyzna nie poniesie żadnego szwanku, lecz jeżeli ustąpię nieprzyjaciołom, to będzie to dla Sparty haniebnem i szkodliwem. To rzekłszy [6]) rozpoczął bitwę i zginął.

Nr. 222.

Skarb mniemany.

Babilończyków królowa Nitokrys kazała sobie nad bramą miasta najbardziej ugęszczaną na miejscu wyniesionem i wpadającem w oczy grób pobudować i wyryć następujące*) słowa: Jeżeli któremu z królów, którzy po mnie u Babilończyków dzierzyć będą panowanie, potrzeba będzie [1]) pieniędzy, niechaj otworzy grób i weźmie tyle, ile się spodoba [2]). Niechaj jednak nie otwiera, jeżeli nie będzie potrzebował [3]), bo się na nic nie przyda otworzenie [4]). Ten grób nietkniętym pozostał, aż berło przeszło na Darjusza, syna Hystaspisa, który odwaliwszy [5]) grób pieniędzy wprawdzie nie znalazł, których się był spodziewał, lecz trupa i te słowa wyryte: „Gdybyś nie był chciwym szpetnego zysku i nienasycona żądza pieniędzy tobą nie powodowała [6]), nie naruszałbyś grobów umarłych.“

Nr. 223.

Co czynisz, czyń dobrze [1]).

Jeżeli ktoś to, co mu poleconem zostało uczynić, wykonał oględnie i starannie, nie będzie potrzebował [2]) żałować poświęconej pracy, chociażby rzecz nie wypadła zupełnie po myśli. Któż bowiem nie wie, że w rzeczach ludzkich panuje przypadek i że wiele jest rzeczy, których nie można ani prze-

---

Nr. 221. [6]) sic.

Nr. 222. *) hic. [1]) fut. 2. opus est. [2]) libet. [3]) indigēre, fut. 2. [4]) aperuisse. [5]) = gdy odwalił. [6]) tenēre aliquem.

Nr. 223. [1]) probe. [2]) = mógł.

widzieć ani uniknąć. Jeżeli tedy [3]) nas proszą [4]), abyśmy się podjęli jakiej sprawy, starajmy się o to [5]) ile możności, ażebyśmy prośbie zadosyć uczynili i żadnego trudu nie szczędzili [6]). Jeżeli wtedy szczęście życzeniom naszym odpowie, nie będziemy tyle [7]) nienawidzeni, jak gdybyśmy bez naszego przyczynienia się dostąpili tego, czegośmy pragnęli.

Nr. 224.

List.

Ponieważ mnie choroba zatrzymuje w domu, przeto ci listownie polecam Fannjusza, abyś go tem chętniej i gorliwiej wspierał twą radą, jeżeli będzie potrzeba. Jeżeli zaś wkrótce [1]) tu przybędziesz (przyrzekłeś bowiem, że jak najprędzej powrócisz i u mnie zabawisz [2]), zawezwę go, abyś go poznał osobiście. Jest wiele okoliczności [3]), które mi nakazują szanować przyjacielski stosunek, który mam z całym jego domem. Dla tego wyświadczysz mi wielką grzeczność, jeżeli go przyjmiesz do swej przyjaźni i tak sobie z nim postąpisz, aby się przekonał, że moje polecenie wiele u ciebie znaczyło [4]). Jeżeli to uczynisz, odpowiesz [5]) nie tylko mojemu oczekiwaniu o twojej do*) mnie przychylności, lecz także Fannjusza zrobisz [6]) sobie przyjacielem.

Nr. 225.

Tylko człowiek cnotliwy jest prawdziwie wolnym.

Któżby mógł, powiada Cycero, chwalić tego władcę [1]) albo choć tylko [2]) uważać za godnego tej nazwy, który nie umie [3])

Nr. 223. [3]) quodsi. [4]) passiv. [5]) id agĕre. [6]) można też wyrazić biernie. [7]) nie tyle, minus.

Nr. 224. [1]) propediem. [2]) esse. [3]) multa, orum. [4]) magnum pondus habere. [5]) non deesse. *) erga. [6]) conciliare.

Nr. 225. [1]) imperator. [2]) choć t. etiam. [3]) = może.

powściągnąć swych namiętności? Jakże może ten panować nad ludźmi wolnymi, który sam nie jest wolny? Niechaj najprzód powściągnie swoje żądze, zaniecha pożądliwości, okiełza popędliwość, ograniczy chciwość, zrzuci inne skazy duszy potem dopiero niechaj zacznie panować nad innymi, gdy poprzestanie słuchać najgorszych pań, niemoralności i szpetności. Dopóki tych będzie słuchał, jabym przynajmniej nie uważał go za pana, lecz za niewolnika. Któżby bowiem mógł przeczyć, że wszyscy lekkomyślni, chciwi, pożądliwi, jednem słowem wszyscy źli są niejako niewolnikami swojich namiętności?

Nr. 226.

Dobrze, że nie wiemy przyszłości.

Do kogo należeć będzie po wielu latach to, co dzisiaj posiadają rodzice lub krewni wasi? Jakie będą losy ich lub wasze? Nie wątpię, że sobie życzycie to wiedzieć. Ale człowiekowi nie wiadomo, co, kiedy i jak się wszystko dziać będzie, nawet tego nie wie [1]), co przyniesie najbliższa godzina. Pytanie [2]), dla czego Bóg przyszłe rzeczy ukrył przed nami. Czy bylibyśmy szczęśliwszymi, gdybyśmy wiedzieli, co się dziać będzie za [3]) kilka lat lub miesięcy? Czyżbyśmy się nie oddawali opieszalstwu i lenistwu, lub czybyśmy się nie lękali zbytecznie, albo nawet rozpaczali, gdybyśmy wiedzieli, jaka będzie nasza przyszłość?

Nr. 227.

List.

Lubo jestem przekonany [1]), że już słyszałeś o naszem niebezpieczeństwie, mniemam jednak, że jest mojim obowiązkiem

---

Nr. 226. [1]) ignorare. [2]) quaeritur. [3]) za k. l. = po kilku l.
Nr. 227. [1]) confidĕre.

uwiadomić cię, jak stoją nasze sprawy [2]). Prawie niepodobna jest uwierzyć, jaki popłoch sprawił niespodziany nieprzyjaciół napad, i nie poważam się skreślić, jak bardzo wszyscy byli przerażeni przy [3]) pierwszem wkroczeniu nieprzyjaciół. Lecz wkrótce znowu obywatele przyszli do siebie i nie było nikogo coby nie pochwycił zaraz za broń, aby oddalić niebezpieczeństwo. Długo niezmierny panował [4]) strach w mieście i nawet ci drżeli, co poprzednio byli dobrej otuchy. Ale nareszcie nas odparli szczęśliwie nieprzyjaciela i męstwem swem tyle [5]) dokazali, że teraz żyjemy znowu bezpiecznie [6]), ponieważ nieprzyjaciele cofnęli się tak daleko, że nie wiemy, gdzie stoją [7]). Możesz sobie łatwo wystawić, z jaką radością całe miasto [8]) przyjmowało zwycięskie wojska. Bądź zdrów!

Nr. 228.

Saturnalje.

Saturnus, najdawniejszy król kraju Łacińskiego, był podobno tak sprawiedliwym [1]), że za niego ani nikt nie był niewolnikiem, ani nie miał osobnych [2]) własności i praw, lecz że wszystko było wspólne wszystkim. Ten czas nazwano złotym wiekiem. Dla zachowania pamięci o tak szczęśliwym czasie zaprowadzono u Rzymian Saturnalje, podczas [3]) których prawa panów i niewolników zrównywano. Zdaje się, że ten zwyczaj wiele się przyczynił do złagodzenia obyczajów niewolników. Zdarzało się bowiem nieraz, że Rzymianie takich [4]) niewolników, o których wiernych usługach się przekonali [5]), obdarzali wolnością, do przyjaciół swych liczyli i mianowali spadkobiercami. Z listów przynajmniej Plinjusza pokazuje się, jak wielką była dobroć jego względem niewolników, jak troskliwą staran-

---

Nr. 227. [2]) quo loco, quo in statu, res est? [3]) sam Ablat. [4]) esse. [5]) nie wyrazi się. [6]) = w bezpieczeństwie. [7]) esse. [8]) = obywatelstwo = obywatele, civitas.

Nr. 228. [1]) przez przym. lub rzeczown. [2]) privatum bonum. [3]) sam Ablat. [4]) is. [5]) Conjunct.

ność, aby chorym niczego nie brakowało, jak wielkim jego smutek po [6]) ich śmierci.

Nr. 229.

List.

Piszesz, że pragniesz bardzo [1]) odebrać odemnie list, zwłaszcza jeżelibym może wiedział coś nowego. Dotąd było niepodobna częściej do ciebie pisywać, i nie było też nic takiego*), coby ci można było donieść. Lecz skoro będę miał [2]) cokolwiek wolnego czasu, każdego niemal dnia pisać do ciebie będę. Z tego poznasz, jak bardzo cię kocham i przekonasz się, jakeś mnie niesłusznie oskarzył o oziębłość i niedbalstwo w [3]) pisywaniu. Zresztą właśnie ta twoja [4]) urażliwość okazuje mi, jak miłemi i upragnionemi ci będą wszystkie moje listy. Co się tyczy [5]) mojich spraw, które tobie nie mniej jak mnie leżą na sercu, zawszem się był spodziewał, że wypaść mogą podług mego życzenia; lecz w tych dniach tak się zmieniły [6]), że nie wiem, jaki będzie [7]) ich wypadek. Wszystkich sił dokładać będę i uwiadomię cię, jeżeli czego dokażę.

Nr. 230.

Apelles.

Ptolemeusz, król Egiptu, nie bardzo [1]) sprzyjał Apellesowi, znakomitemu malarzowi. Gdy pewnego razu przez gwałtowną burzę [2]) zapędzony został do Aleksandrji, nie tylko mu dworzanie nie okazali [3]) żadnego szacunku, ale byli nawet niektórzy ludzie [4]), chytrzy, którzy dołki pod nim kopali [5]). Prze-

---

Nr. 228. [6]) ex.

Nr. 229. [1]) bardzo pragnąć, avēre. *) nic tak. nie wyrazi się. [2]) nancisci. [3]) sam Gen. epistolae, arum. [4]) iste. [5]) de. [6]) mutationem habēre. [7]) jaki będzie ich wyp. = jaki mieć będą wyp.

Nr. 230. [1]) parum. [2]) vis tempestatis. [3]) habēre. [4]) nie wyrazi się. [5]) Conjunct.

kupili oni jednego z sług królewskich złotem, aby go w imieniu króla zaprosił na wieczerzą. Gdy tedy Apelles przybył do zamku królewskiego, Ptolomeusz tak się rozgniewał na jego śmiałość, iż go zgromił surowo i zapytał, ktoby go zaprosił. Apelles, który nie znał [5]) owego człowieka, porwawszy węgiel z [6]) komina obraz jego na ścianie narysował tak dokładnie, że król natychmiast sługę poznał. Apellesa zaś sztukę tak podziwiał, że odtąd okazywał się dla niego bardzo łaskawym.

Nr. 231.

O czytaniu starożytnych dzieł.

Nie masz nikogo, któryby nie przyznał, że przez czytanie książek starożytnych pisarzy stał się mędrszym. Rozumie się samo przez się, że mówię tylko o tych pisarzach, których zowiemy klasycznemi. Nie można prawie żadnej rzeczy traktować, żeby nie mieć względu na to, co o niej wiadome było starożytnym i co oni o tem przekazali potomności. Nawet o najlepszym sposobie wychowywania dzieci pisali niektórzy z starożytnych, jak Platon, Arystoteles i [1]) Kwintyljan. Dla poznania najgłówniejszych epok historji powszechnej przed narodzeniem Chrystusa bardzo pożyteczne jest dzieło [2]) Justyna. Lecz trzeba się strzedz, abyśmy klasyczne dzieła starożytnych Greków i Rzymian nie czytali tylko dla rzeczy, które się w nich zawierają. Ich język i sposób, jakim wykładali wszystko to, o czem pisali, daleko bardziej zasługują [3]) na uwagę [4]) naszą.

Nr. 232.

Świat i człowiek.

Ziemia i wszystkie morza oblane są zewsząd powietrzem. Od mieszkań naszych najodleglejszym [1]) jest eter, gdzie gwia-

---

Nr. 230. [6]) de.
Nr. 231. [1]) nie wyrazi się. [2]) liber. [3]) dignus sum. [4]) cura.
Nr. 232. [1]) altus.

zdy ruchy pewne odbywają. Z tych najznaczniejsze [2]) jest słońce, ktore oświeca ziemię bardzo jasnem światłem, a wschodząc i zachodząc sprawia dzień i noc. Księżyc zaś, którego kształt zmienia się przybywaniem i ubywaniem, to światło, które odebrał od słońca, posyła na ziemię. Ziemia cała ustrojona jest kwiatami, ziołami, drzewami i zbożem, z których ludzie ciągną wiele korzyści. Także zwierzęta [3]) stworzone są dla ludzi, jak koń dla ciągnienia, wół dla orania, pies dla polowania i pilnowania. Nie wszyscy jednakże ludzie równym obdarzeni są rozumem. Bystrzejsze gienjusze i do pojmowania zdatniejsze są tych, co zamieszkują kraje, w których powietrze jest czyste i subtelne, aniżeli tych, którzy mają [4]) powietrze mgliste i gęste.

Nr. 233.

O sławie.

Chwalonym być i kochanym od mężów dobrych i mądrych jest jedyną i prawdziwą chwałą. Starożytni, którzy się po śmierci nie spodziewali nagrody za dobre czyny [1]), sławę cenili najwyżej ze wszystkich rzeczy. Dla jej dostąpienia mniemali, że trzeba się narażać na trudy i nieprzyjaźni, podejmować niebezpieczeństwa, a za ojczyznę nawet życie poświęcić. Nawet [2]) owi filozofowie, którzy pisali książki o pogardzaniu sławą, kładli nazwisko swe na tytule, z czego*) widzimy, że gardząc niby [3]) sławą chcieli być u potomności wspominani [4]) i wielbieni. I my możemy dostąpić sławy prawdziwej, ale nie powinniśmy jej cenić wyżej od cnoty. Jeżeli zaś niektórzy mniemają [5]), że sławy dostąpić mogą udawaniem i czczą chełpliwością, bardzo się mylą.

Nr. 232. [2]) princeps. [3]) animans, ntis. m. [4]) uti.

Nr. 233. [1]) recte factum. [2]) ipsi. *) unde. [3]) nie wyrazi się. [4]) nominare. [5]) rēri. [6]) vehementer.

Nr. 234.

Życie Neposa.

O życiu Korneljusza Neposa pisarze starożytni nie wiele w dziełach swojich przekazali potomności. Nie wiemy bowiem ani w którem miejscu, ani w którym roku się urodził i umarł. Niektórzy wspominają, że ujrzał światło w okolicy Werony, ale to nie jest rzeczą pewną. Zdaje się nie ulegać żadnej wątpliwości, że nigdy się nie ubiegał o urzędy i nigdy ich nie sprawował. Że się do nauk przykładał i w nich znaczne uczynił postępy, widzimy z pism jego i stąd, że [1]) miał przyjazne stosunki z Attykiem, Cyceronem i poetą Katulem. Że był człowiekiem prawym, dowodzi Plinjusz, który w jednym z swych listów wymienia go pomiędzy najmoralniejszymi pisarzami, i świadczy [2]) wiele miejsc w jego żywotach, gdzie chwali i wynosi piękne czyny, a gani błędy i zbrodnie. Napisał on wiele dzieł, ale większa ich część nie doszła naszych czasów. Ostatniem i najobszerniejszem były żywoty wszystkich sławnych mężów nie tylko u [3]) Rzymian, ale także u Greków i innych barbarzyńskich narodów. Żywoty, które dziś jeszcze mamy, są tylko małą cząstką owego obszernego dzieła. Rzymianie cenili je bardzo wysoko i pilnie czytywali.

Nr. 234. [1]) quod. [2]) można w łac. opuścić. [3]) inter.

SŁOWNIK.

A.

a, et, autem; często się opuszcza w łac. jak np. 27.
aby, ażeby, ut; aby nie, ne.
Agamemnon, Agamemnon ŏnis.
Adherbal, Adherbal balis.
adjutant, legatus i.
Aduatukowie, Aduatici, orum.
Afryka, Afrĭca.
afrykański, Africanus.
Agatokles, Agathŏcles clis.
Agryjopa, Agrĭope es, f.
Agrygent, Agrigentum.
Agrypa, Agrippa, ae, m.
Ajaks, Aiax ācis.
Akademja, Academia.
Akarnanja, Acarnania.
aktor, scenĭcus i.
Alba długa, Alba longa.
albański, Albānus.
Albin, Albīnus (Spurius).
albo, aut.
albowiem, nam, namque (22).
Albucjusz, Albucius.
ale, sed.
Aleksander, Alexander dri.
Aleksandrja, Alexandrīa.
Aletes, Alētes ae.
Alpy, Alpes ium.
Amazonka, Amazon ŏnis.
Amfinom, Amphinŏmus.
Amfipolis, Amphipŏlis is.
Amoński, Ammonius.
Anacharsys, Anacharsis is.
Anaksagoras, Anaxagŏras ae
Anap, Anāpus.
Anchizes, Anchīses i Anchisa ae.
Ankus Marcjusz, Ancus Marcius.
ani, neque.
aniżeli, quam.
Antonjusz, Antonius.
Antygon, Antigŏnus.
Antyjoch, Antiŏchus.
Antyjochja, Antiochīa.
Apelles, Apelles is.
Apolin (Apollo), Apollo lĭnis.
apostoł, apostŏlus i.
Apjusz, Appius.
Arat(us), Arātus.
Archelausz, Archelāus.
Archjasz, Archias ae.
argiwski, Argivus.
Argonauta, Argonauta, ae, m.
Arjon, Arīon ŏnis.
Arjowist, Ariovistus.
Arsynoe, Arsinŏe es f.
Artafernes, Artaphernes is.
Artakserkses, Artaxerxes is.
Artemizjum, Artemisium.
artysta, artĭfex fĭcis.
Aruns, Aruns, untis.
Arydeusz, Aridaeus.
Arystoteles, Aristotĕles is.
Arystydes, Aristīdes is.
Askanjusz, Ascanius.

Astyjagies, Astyăges is.
asyryjski, Assyrius.
Ateńczyk, ateński, Atheniensis.
Ateny, Athenae arum.
atoli, sed, tamen.
Attalus, Attălus.
attycki, Attĭcus.
Attyka, Attĭca.
augur, augur ŭris.
August, Augustus.
Awentyński, Aventīnus.
Azja, Asia; Azja Mniejsza, Asia.
aż, usque.
azjatycki, = który Azją zamieszkuje lub zamieszkiwał (incolĕre).

B.

baba, anus, us, f.
Babylon, Babylon ōnis.
Babylończyk, Babylonius.
bać się czego, timēre, horrēre rem.
baczność, mieć się na baczności przed kim, cavere aliquem.
badać, indagare, perscrutari.
bajka, fabŭla.
Baktrjanin, Bactrīanus.
baktrjański, Bactrianus.
bałwan, unda.
baran, aries ariĕtis.
barbarzyniec, barbărus.
barbierz, tonsor ōris.
bardzo, valde, admŏdum (58); bardzo z Posit. często = Superl.; tak bardzo, tantum, adeo; nie bardzo, parum.
bawić, commorari (48), degĕre (62).
bądź.. bądź, sive.. sive.
beczka, dolium.
Belgja, Belgae arum.
Benewent, Beneventum.
Beocja, Boeōtia.
Beotowie, Boeōti orum.
berło, regnum.
bez, sine.
bezbożny, impius, impŕobus.
bezczelnie, impudenter.
bezczynność, desidia.
bezczynny, deses sĭdis.
bezdrożny, invius.
bezkarnie, impūne.
bezkrólewie, interregnum.
bezludny, desertus.
bezpieczeństwo, incolumĭtas, salus.
bezpiecznie żyję, secūrus vivo.
bezpieczny, tutus.
bezsenność, insomnia, vigilia.
bezskutecznie, frustra.
bęben, tympănum.
biały, albus, candĭdus (167).
Bias, Bias antis.
bić się (= walczyć), pugnare.
bieg, cursus us.
biegać, currĕre, invadĕre, incedĕre (22).
biegły w prawie, iuris (e) consultus.
bitny, bellicōsus, fortis.
Biton, Bito ōnis.
bitwa, proelium, pugna.
blask, splendor.
blednąć, pallĕre.
bliski, propinquus.
blisko, prope, ad; (przy liczeb.) circiter; z bliska, comĭnus.
blizna, cicatrix īcis f.
błagać kogo, supplicare alicui, petĕre ab aliquo (100).
błąd, vitium, error.
błądzić, errare.

błogosławić, benedicĕre.
błoto, stercus ŏris.
bo, quia.
bodaj, non facile.
bogactwo, divitiae ārum, opes um.
bogaty, dives vĭtis, opulentus (96).
Bóg, Deus.
bogini, dea.
bojaźń, timor, metus us.
bok, latus ĕris.
ból, boleść, dolor, angor (64).
bolesny, acerbus.
boski, divinus.
bóstwo, deus.
boży = Boga, Dei.
brać udział w czem, participem alicuius rei esse, interesse alicui rei.
brakować, deesse, deficĕre aliquem.
brama, porta.
brat, frater tris.
bratowy syn, privignus.
broń, arma orum.
bronić, defendĕre; bronić się, se defendere, tutari (4); bronić (sprawy) się w sądzie, causam dicĕre.
Brutus, Brutus.
Brytannja, Britannia.
brzeg (rzeki), ripa, (morski) litus ŏris; po brzegach, in litore; — kraj nadmorski, ora ae.
brzydki, turpis, foedus (166).
brzydnąć komu, taedĕre aliquem.
brzydzę się czem, taedet me alicuius rei.
budować, aedificare, exstruĕre (60).
budowla, opus ĕris.
budynek, aedificium.
buk, fagus i, f.
burza, tempestas.
burzliwy, turbulentus.
burzyć, vastare, delēre.
burzyciel, vastator.
bydlę, pecus ūdis.
bydło 1) drobne, jak owca i koza, pecus ŏris; 2) wielkie, jak koń i wół, armenta orum, czasem armentum i.
byk, taurus.
byleby, dummŏdo z Conj.
były konsul, consulāris, były pretor, praetorius.
bynajmniej, haudquaquam.
bystrość, acumen, ingenii acumen, subtilĭtas.
bystry, acer acris acre, acūtus.
Bytyńczyk, Bithynius.
Bytynja, Bithynia.
bywać (= być) esse, (= zdarzać się) fieri 97.

C.

cały, totus, universus.
Cecyljusz, Caecilius.
cegła, tegŭla.
cel, consilium, w tym celu, hoc consilio, itaque.
celujący, praestans.
cena, pretium, cena zboża, annōna; wysoka cena, magnum pretium.
cenić wysoko, magni aestimare, facĕre, ducĕre; mało cenić, parvi pendĕre, tyle cenić, tanti aestimare.
Centaur, Centaurus.
centurja, centuria.

cenzor, censor.
Cenzoryn, Censorīnus.
Ceranus, Ceranus.
Cerber, Cerbĕrus.
Cerera, Ceres ĕris.
cesarz, imperator.
Cezar, Caesar ăris.
Chabrjasz, Chabrias ae.
Chalcyda, Chalcis ĭdis.
charakter, mores um, ingenium.
Charon, Charon ontis.
chata, casa.
chcieć, velle.
chciwość, avaritia.
chciwiec, chciwy, homo avarus; chciwy czego, cupidus alicuius rei; avidus 63.
chełpić się z czego, gloriari re.
chełpliwość, ostentatio.
Cheroneja, Chaeronēa.
Chersonez, Chersonēsus i f.
chętnie, libenter, libens, non invītus.
chiljarch, chiliarchus.
Chiron, Chiron ōnis.
chluba, laus.
chlubić się że, gloriari quod.
chlubny, gloriōsus, honestus.
chłopiec, puer ĕri.
chmura, nubes is.
choć, chociaż, quamquam, etsi.
chodzić, incedĕre, commeare; chodzić za kim, sequi aliquem; chodzić w zawody z kim, aemulari aliquem; nie chodzi o to, non attinet.
choroba, morbus.
chorować, aegrotare.
chory, aeger gra grum; chorym być, aegrotare, na umyśle, animo laborare.
chować, educare; (= żywić nutrire 131.
chronić się przed czem, sub terfugĕre aliquid.
chwalba, laus, gloria.
chwalebnie, in laude (40).
chwalebny, gloriōsus, honestus, laude dignus (22).
chwalić, laudare, praedicare l.
chwała laus, z chwałą honeste, cum laude.
chwytać, capĕre, potiri (191).
chyba, nisi.
chytry, callĭdus.
ciało, corpus ŏris.
ciągle zostawać, perseverare; przez 6 miesięcy ciągle chorowałem, per 6 menses continuos aegrotavi.
ciągły, continuus.
ciągnąć, trahĕre, ducĕre, vehĕre; wojsko ciągnie, ex. procedit, proficiscitur; ciągnąć się, pertinēre.
ciekawość, discendi cupiditas, studium.
ciekawy, discendi cupĭdus.
ciemny, obscūrus.
ciepły, calĭdus.
cierpieć, pati.
cieśnina, fretum.
cieszyć się z czego, gaudēre, delectari, laetari, exultare (65) aliqua re.
ciężar, onus ĕris.
ciężki, gravis e.
ciężkość, pondus ĕris.
cios, ictus us.
cło, portorium.
cnota, virtus.
cnotliwy, probus, bonus.
co (= który), qui.

codopiero odniesiony (= świeży), recens.
codziennie, quotidie.
codzienny, quotidianus.
cofnąć się, se recipĕre.
cokolwiek 1) aliquid, quidquid. 2) przy Comp. paullo.
córka, filia.
corocznie, co rok, quotannis.
coś, aliquid, aliqua re (92).
cud, miracŭlum.
cudowny, mirus, mirabilis, mirandus.
cudzoziemiec, alienigĕna ae.
cudzy, aliēnus, a, um.
ćwiczenie, exercitatio, ōnis.
ćwiczyć, exercēre.
Cycero(n), Cicĕro ōnis.
Cydnus, Cydnus i.
Cylicja, Cilicia ae.
cylicki, Cilicius.
Cymbrowie, Cimbri orum.
Cyme, Cyme es (miasto).
Cymon, Cimon ōnis.
cyna, album plumbum.
Cyncynnat, Cincinnātus, i.
Cynegir, Cynegīrus, i.
Cyrus, Cyrus, i.
czara, patĕra, ae.
czarny, niger gra grum.
czarodziejski, mirus quidam.
czary, veneficium, i.
czas, tempus ŏris, n.; czas wolny, otium, w czasie, olim, aliquando.
czcić, colĕre, venerari.
czczy, vanus, inānis e (233).
Czechy, Bohemia, ae.
czekać 1) exspectare. 2) = być komu przeznaczonem, manēre aliquem.
czeladź, familia ae, servi orum.
czemu, cur.
czerpać, haurire.
cześć, honor, ōris.
część, pars, rtis; wielka (większa) część, plerique, częścią, partim, w większej części, plerumque, maximam partem.
często, saepe.
częstokroć, saepenumĕro.
członek, membrum, articŭlus, i (61).
człowiek, homo, ĭnis.
czoło, frons, ntis; czoło stawić, resistĕre, postawić na czele czego, praeficĕre, praeponĕre alicui.
czterokonny wóz, quadrīgae, arum.
czuć, sentio, sensi, sensum, 4.
czucie, sensus: bez czucia, ferrĕus.
czujność, diligentia, vigilantia.
czuły, mollis e, mitis e.
czuwanie po nocach, vigiliae, arum.
czwórka, quadrigae, arum.
czy... czy, sive... sive.
czyn, factum, res gesta.
czynić, facere, reddĕre (z przymiotnikiem.)
czynność, industria, ae.
czynny, impiger gra grum.
czystość, pudicitia, ae.
czysty, purus.
czytać, czytywać, legĕre.
czyż nie, nonne.

D.

dach, tectum, i.
dać, dawać, dare, tribuĕre; dać wiarę, fidem habēre: daję się z Inf. = possum.

Dakowie, Daci, orum.
dalece, tak dalece, adeo.
daleki, longinquus.
daleko, procul; przed Comp. multo.
Danaus, Danăus, i.
dar, 1) donum, dar boży, donum dei. 2) zdolność, scientia (209).
daremnie, frustra.
Darjusz, Darīus, i.
darować, donare, dare.
darowizna, largitio, ōnis.
Datames, Datămes, is.
Datys, Datis, is.
dawniej, antea.
dawno, już dawno, iam dudum; nie dawno temu, modo.
dawny, vetus, ĕris, pristĭnus (105).
dążyć, contendĕre; dążyć do czego, appetĕre aliquid; dążyć do miejsca jakiego, petĕre locum.
dbać o co, curare aliquid; wcale nie dbam, negligens sum.
dbały o co, studiosus alicuius rei.
Dejotar, Deiotărus, i.
delficki, Delphĭcus.
Delfy, Delphi, orum.
Demarat, Demarātus.
Demokryt, Democrĭtus.
Demostenes, Demosthĕnes, is.
deszcz, pluvia.
dla, propter.
dla tego, propterea, quapropter 45.
dług, długi, aes alienum (tylko Singul.).
długi, longus; długi włos, promissus, długi czas, diu; po nie długim czasie, non multo post, paullo post, brevi tempore, brevi.
długo, diu, nie długo potem, non multo post, paullo post.
dobro, bonum, salus ūtis (93, 158).
dobroć, liberalĭtas, benignĭtas.
dobroczynny, beneficus.
dobrodziejstwo, beneficium, dobrodziejstwo komu wyświadczyć, ben. tribuĕre alicui, collocare in aliquem.
dobrotliwy, benignus.
dobrowolnie, ultro, sponte.
dobrowolny, voluntarius.
dochód, vectīgal, ālis.
doczekać się czego, nancisci aliquid.
dodać, addĕre.
dogodność, opportunĭtas, ātis.
dogodny, opportūnus, commodus, aptus.
dogonić, consĕqui.
dojrzały wiek, aetas media, corroborata.
dojść, pervenire.
dokazać, efficĕre, perficĕre, consĕqui (113); wiele dokazać, proficĕre (229).
dokąd, quo.
dokądkolwiek, quocunque.
dokładać starania, sił, operam dare, navare.
dokładnie, diligenter (99), accurate; dokładnie poznać, perdiscĕre.
dokładny, perfectus.
dokonać, perficĕre (17), gerĕre 53; dokonać zabójstwa, necem, caedem fa-

cĕre, dokonać życia, diem supremum obire.
dokończyć, conficĕre, perficĕre.
Dolabella, Dolabella (zięć Cycerona).
dolina, valles, is.
Dolopowie, Dolŏpes, um.
dołki kopać pod kim, fraude aliquem circumvenire.
dołożyć = dokładać.
dom, domus, us f., w domu, domi; do domu, domum; poza domem, foris.
domagać się czego, affectare rem.
Domicjan, Domitianus.
domownicy, familia.
domowy, domesticus; domowa wojna, bellum intestinum, civile.
donosić, nuntiare.
donośny głos, clara, magna vox, magnus clamor (166).
dopełniać obowiązku, fungi officio.
dopiero, demum.
dopóki, dum, quamdiu, donec; dopóki nie, priusquam (96).
dopomagać komu, adiuvare aliquem, succurrĕre alicui (113).
dopomnieć się czego, repetĕre rem.
dopytywać się, sciscitari.
dorość, adolescĕre.
doścignąć, consequi.
doskonałość, virtus; tyle dos. tanta virtus.
doskonały, perfectus.
dostać się dokąd, pervenire; dostać się na głębią morza, in altum provĕhi; dostać się do niewoli, capi; dostać się w udziale, contingĕre.
dostarczać, suppeditare, praebēre 43.
dostatecznie, satis.
dostatek, copia, mieć podostatkiem, abundare, affluĕre.
dostawać, nie dostaje mi czego, deficit me aliquid.
dostąpić czego, consĕqui, adipisci rem.
doświadczenie w czem, usus alicuius rei.
doświadczony w czem, peritus alicuius rei; dośw. męstwo, spectata virtus.
doświadczyć, experiri, periclitari.
dosyć, satis.
dotąd, adhuc.
dotkliwy, gravis, acerbus.
dotknąć (boleścią), commovēre.
dotrzeć dokąd, adire aliquo, rem.
dotrzymać obietnicy, promissa servare.
dowcipny, acutus.
dowiadywać się, inquirĕre in rem.
dowiedzieć się, cognoscere (99), certiorem fieri, discĕre (52).
dowód, documentum, argumentum, być dowodem, documento esse.
dowódzca, dux, imperator; dowódzca jazdy, magister equitum.
dowodzić 1) kim, praeesse alicui. 2) czego, docēre rem.

dowództwo, imperium; pod dowództwem Miltyjadesa, Miltiade duce.
dowóz, commeatus, us.
doznać powodzenia, uti felicitate, roskoszy, voluptatem percipĕre.
drewniany, ligneus.
Drezno, Dresda.
dręczyć, vexare, excruciare 62; okropnie dręczyć, graviter, gravi imperio vexare.
drgać, contremiscĕre · drgają we mnie członki, contremisco artubus.
droga, iter, itinĕris.
drogi, carus; drogi kamień, gemma.
drugi, alter, jeden i drugi, uterque.
druzgotać, disiicĕre.
drzeć (drzę), contremiscĕre, trepidare, pavēre; drzeć przed czem, horrēre rem.
drzeć (drę), conscindĕre.
drzewo, arbor.
drzwi, fores, ium.
duch, animus.
Duiljusz, Duilius.
dusić, zob. udusić.
dusza, animus; całą duszą, toto pectŏre.
dwa dni, biduum.
dwa kroć sto tysięcy, = dwieście tysięcy.
dwojaki, duplex, licis.
dworzanin, aulĭcus.
dwuznaczny, ambigŭus.
Dydona, Dido, ōnis.
Dyjana, Diāna.
dyktator, dictator.
Dynon, Dinon, ōnis.
Dyjogienes, Diogĕnes, is.
Dyjoklecjan, Diocletianus.
Dyjon, Dion, ōnis.
Dyjonizjusz, Dionysius.
Dywicjak, Divitiacus.
dziać się, fieri, geri.
działać, agĕre.
dziczyzna, caro ferīna.
dzieci, libĕri, orum.
dziecko, infans, puer.
dziedzic, heres, ēdis.
dziedzictwo, dziedziczenie, hereditas.
dzieje, res gestae, memoria (102), dzieje Perskie, res Persicae.
dziejopis, rerum scriptor.
dzielność (w wojnie), virtus (bellica).
dzielny, bonus, utilis, fortis, strenuus.
dzieło, res rei, opus ĕris.
dzień, dies diēi, dwa dni biduum, na dzień jeden, in unum diem, dnia następnego, die proximo, postridie eius diei.
dzierzyć, tenēre, obtinēre (212).
dziewczyna, mulierc̆ula.
dziewica, virgo, ĭnis.
dzik, aper, pri.
dziki, ferus, rudis, agrestis; dzikie zwierzę, fera, dziki charakter, ferox animus.
dziś, dzisiaj, hodie.
dziw, mirum; nie dziw, non mirum, non mirandum.
dziwić się czemu, mirari rem.

E.

Eak, Aeăcus.
Ebro, Ibērus.
Eduowie, Aedui.
Efialtes, Ephialtes, is.

Egackie wyspy, Aegātes insulae
egiejski, Aegēus, Aegaeus.
Egina, Aegīna.
Epipcjanin, Aegyptius.
egipski, Aepyptius.
Egipt, Aegyptus, i, f.
Ekbatana, Ecbatana, orum.
Ekwowie, Aequi.
Elefantyna, Elephantīne, es.
Elizejskie pola, Elysium, Elysii (campi), orum.
Eljusz, Aelius.
Emiljusz, Aemilius.
Ennjusz, Ennius.
Epaminondas, Epaminondas, ae.
Epikurejczyk, Epicureus.
Epir, Epīrus, i, f.
Epirot, Epirōtes, ae.
epoka, aetas.
Eschines, Aeschĭnes, is.
Eskwiliński Esquilīnus.
eter, aether, ĕris, Acc. zawsze aethera.
Etezyjskie wiatry, venti Etesiae.
Etna, Aetna.
Etrurja, Etruria.
Eufrat, Euphrātes, is.
Euklid, Euclīdes, is.
Eumenes, Eumĕnes, is.
Europa, Eurōpa.
Eurotas, Eurōtas, ae.
Eurydyka, Eurydĭce, es.
Eurystenes, Eurysthĕnes, is.
Ezon, Aeson, ŏnis.
Ezop, Aesōpus.

F.

Fabjusz, Fabius.
Fabrycjusz, Fabricius.
Faeton, Phaëton, ontis.
fajerka, focŭlus.
Fannjusz, Fannius.
Febidas, Phoebĭdas ae.
Fenicjanin, Phoenix īcis.
ferejski, (= z miasta Pherae), Pheraeus.
Fidjasz, Phidias, ae.
figura, figura, forma.
Filamon, Philammon, ōnis.
Filip, Philippus.
Filopator, Philopător, ŏris.
filozof, philosŏphus.
filozofja, philosophia; filozofować, trudnić się filozofją, philosophari.
Flakus, Flaccus.
flota, classis; flota złożona z 50 okrętów, classis quinquaginta navium.
Focejczyk, Phocius.
Focjon, Phocion ōnis.
folwarczek, praediŏlum.
folwark, praedium.
forma rządu, species, modus, genus, forma reipublicae.
Fronto, Fronto, ōnis.
Fryksus, Phrixus.
Furja, Furia.

G.

gadanie, sermo.
Gadytanin, Gaditānus.
gaj, lucus i, nemus ŏris.
Galja, Gallia.
Gallowie, Galli, orum.
galicki, Gallĭcus.
gałąź, genus.
ganić, vituperare reprehendĕre.
gardzić czem, contemnĕre, despicĕre rem.
gardziel, fauces, ium.
garncarz, figŭlus.
garsztka, manus.

gatunek, genus ĕris.
gazeta, diurnum.
gdzie, ubi.
gdzieindziej, alĭbi.
gęś, anser ĕris.
gęsty, (powietrze) crassus.
gienjusz, ingenium.
Giermanin, Germanus.
giest, gestus us.
Gigies, Gyges, is, (ae).
głód, fames is, inedia (180).
głos, vox, vocis; = zdanie, sententia.
głowa, caput, ĭtis, o trzech głowach, triceps cipĭtis.
głównie, imprimis, maxime.
główny, praecipuus; główna siła, robur ŏris.
głupota, stultitia.
gmach, domus, us, aedes ium.
gminowładztwo, civitas popularis.
gniew, ira.
gniewać się na kogo, irasci, succensēre alicui.
gnuśność, ignavia.
godność, honor, dignitas; godność przyjąć, honorem inire.
godny czego, dignus re.
godzien podziwienia, admirabilis.
godzina, hora.
golić, tondēre.
góra, mons.
gorliwie, diligenter.
gorliwość, studium.
gorzki, acerbus.
gospodarnie, bene.
gospodarstwo (domowe), res domestica.
gotować się do czego, parare, apparare rem.
grabież, rapīna.
grać na lutni, fidibus canĕre.
Grach, Gracchus.
granice, fines ium.
Granik, Granīcus.
Grecja, Graecia.
Grek, grecki, Graecus.
grób, sepulcrum.
gród, oppidum, castellum, munimentum.
grono, ze swego grona, ex ipsorum numero.
groźba, mina.
grozić 1) czem minari rem; 2) intr. imminēre, instare (204).
groźny, minax ācis.
grunt, ager gri.
gruntownie, accurate, diligenter.
gruntowny, summus.
grzech, peccatum.
grzeczność wyświadczyć, gratum facĕre, wielką grzeczność wyświadczyć, pergratum facere.
grzeszyć, peccare.
gumno, horreum.
gustowny, elĕgans ntis.
gwałtowny, vehemens, magnus, maximus, saevus (183,199).
gwiazda, stella.

H.

Hadrjan, Hadrianus.
Hadrumet, Hadrumētum.
halabartnik, satelles, ĭtis.
Halikarnas, Halicarnassus.
hańba, dedĕcus ŏris.
hańbiący haniebny, turpis, ignobilis (199).

Hannibal, Hannibal is.
Hannon, Hanno ōnis.
Harpag, Harpăgus.
hart, duritia.
hasło, signum.
Hazdrubal, Hasdrŭbal ălis.
Hefestjon, Hephaestion ōnis.
hegiemonja, principatus us.
Helespont, Hellespontus.
Hele, Helle es.
Helotowie, Helotae arum.
Helwet, Helvetius.
Henna, Henna.
Herodot, Herodŏtus.
Hiempsal, Hiempsal ălis.
Hieron, Hiero, ōnis.
Hipolit, Hippolytus.
historja, historia ae, historiae arum, rerum memoria 125.
historyczny, historicus.
historyk, rerum scriptor, scriptor.
Hiszpanja, Hispania.
hojność, liberalitas, benignitas.
hojny, liberalis, profusus.
Homer, Homērus.
honor, honor, dignitas (116).
Hortenzjusz, Hortensius.
Hostyljusz, Hostilius.
hufiec (jazdy), ala.
Hypanis, Hypănis is (dzisiejsza rzeka Bog na Podolu).
Hystaspis, Hystaspis, is.

I.

igrzysko, ludus; igrzyska wyprawić, ludos facĕre.
ile, ilu, quot; ile (= jak bardzo), ileżto, quantum; ile razy, quum (75); ile tylko mogę, quantopere possum.
ilość, numerus, pondus ĕris (np. złota), copia (61), vis 85.
im.. tem, quo.. eo.
imię, nomen; w imieniu państwa, publice; w imieniu króla, regis nomine.
inaczej, aliter, zupełnie inaczej, multo, longe aliter.
indyjski, Indicus.
iść za kim, sequi aliquem; iść na wojnę, proficisci.
Isus, Issus.
Ister, Ister tri.
Italja (= Włochy), Italia.
Izokrates, Isocrătes.

J.

jadać, eděre aliquid; vesci aliqua re.
jadalny pokój, coenatio.
jadło, victus us, cibus i.
jak, ut, quemadmodum.
jakby, jakgdyby, quasi, tanquam (50).
jaki, qualis; (= jak wielki), quantus.
jakikolwiek, qualiscunque.
jakiż, qualis.
jakoż, atque.
jakto, quid.
jakże, quomodo.
jarzmo, iugum, dominatio, servitus ūtis; trzymać kogo w jarzmie, aliquem servitute oppressum tenēre.
jarzyna, legumen ĭnis.
jasno, dilucide.
jazda, equitatus us, equites um.
Jazon, Jason ŏnis.
jechać, vehi.

jeden, *unus*, *idem (169)*; *jeden... drugi*, alter.. alter; *jeden i drugi (obaj)*, uterque; po jednemu, singuli *ae a.*
jednać sobie, conciliare.
jednak, jednakowoż, tamen.
jednocześnie, uno tempore.
jednogłośnie, una voce, uno ore, uno consensu, omnium consensu.
jedyny, unus, unicus (65).
jeleń, *cervus.*
Jeroboam, Rehabeāmus.
jeszcze dzisiaj, jeszcze teraz, etiamnunc, nunc quoque, hodie quoque, jeszcze wtedy, etiamtum; przed Compar. etiam.
jeździć konno, equitare.
jeżeli, *si*; *jeżeli nie*, *nisi.*
jezioro, lacus us.
język, *lingua*, (= mowa) oratio.
jodła, abies ĕtis.
Jowisz, Jupiter, Jovis.
Jugurta, Jugartha.
Junona, Juno ōnis.
Justyn, Justinus.
już, iam; jużto.. jużto.

K.

Kadmeja, Cadmēa.
Kadmus, Cadmus.
Kadyks, Gades ium.
Kaligula, Caligŭla.
Kalikratydas, Callicratīdas ae.
kamień, lapis idis, saxum; drogi kamień, gemma.
Kamil, Camillus.
Kampanja, Campania.
Kandaules, Candaules is.
kandydat, candidātus.
Kanny, *Cannae.*
Kancjum, Cantium.
Kapadocja, *Cappadocia.*
kapłan, kapłanka, sacerdos, ōtis.
kaprys, deliciae arum.
kara, poena; kara pieniężna, mulcta; karę ponieść, poenam subire, poenas dare, poena affici.
karać, *punire*, *poena afficĕre*; karać bardzo surowo, *persequi gravi supplicio.*
Karry, Carrae arum (miasto w Scytji).
Kartagina, Carthago ĭnis.
Kartagińczyk, Carthaginiensis, Poenus.
Kasander, Cassander dri.
Kasandrowe miasto, Cassandrēa urbs.
Kaspijski, Caspius
Katana, Catăna; mieszkaniec Katany, Catanensis.
Kataneńczyk, Catanensis.
Katon, Cato ōnis.
Katylina, Catilīna.
Katyna, Catĭna.
Kaukaz, Caucăsus.
kawałek żelaza, talea ferrea.
kazać, *iubēre.*
każdy, quisque, omnis.
kąpać się, lavari.
kąt, angŭlus.
kiedy, quum, quando.
kiedykolwiek, unquam (16).
kiedyś, quondam, aliquando.
kieł, dens.
kierować czem, temperare, rem (7,123), moderari, regĕre rem; kierować sterem, gubernare.
kierownik, moderator, rector.

kierunek rzece nadawać, flumen dirigĕre.
kij, bacŭlum, fustis.
kilka, paucus, aliquot, complures.
kilkakrotnie, saepius.
klasyczny (pisarz), optimus, praestantissimus, qui dicitur classicus.
Klazomeny, Clazomenae, arum.
Klazomeńczyk, Clazomenius.
klejnot, gemma.
klęska, clades, is; klęskę ponieść, cladem accipĕre, clade affici (181).
Klicjusz, Clicius.
Klistenes, Clisthĕnes, is.
Klitus, Clītus.
Klodjusz, Clodius.
kłamać, mentiri.
kłamca, mendax, ācis.
kłamstwo, mendacium.
kłaść na tytule, inscribĕre; kłaść niżej kogo, postponere alicui; kłaść na co, imponere alicui rei.
kłopot, cura, aegritudo 67.
kłótliwy, iurgiosus.
kłótnia, rixa, controversia, iurgium.
Knejusz, Cnaeus.
knować plany, zamiary, consilia capĕre; knować zasadzki, insidias instruĕre.
kochać, amare, studēre (114); kochać się w czem, multum (admodum) delectari re aliqua.
koczować, vagari, errare.
Kolchida, Colchis, ĭdis.
Kolchowie, Colchi, orum.
kolej, ordo, po koleji, per ordinem.
Kolony, Colonae, arum.
kolor, *color*.
kolumna, columna, statua.
komedja, *comoedia*, *fabula 72*.
komik, comoedus.
komin, *focus*, *foculus*.
Komum, Comum (miasto w pół. Włoszech).
koń, equus.
koniec, finis, is; w końcu, tandem.
koński, equīnus.
konsul, consul, ŭlis.
konsulat, consulatus, us.
konwoj, praesidium, pod konwojem, cum praesidio.
Korduba, Cordŭba.
Korjolan, Coriolanus.
Korjole, Coriŏli, orum (miasto w Włoszech).
Kornelja, Cornelia.
Korneljusz, Cornelius.
Kornet, cornu, us.
koronować kogo, insigne, diadema alicui (capiti alicuius) imponĕre, insignibus regiis aliquem exornare.
korsarz, pirata.
koryncki, Corinthius.
Koryntjanin, Corinthius.
korzyść, utilitas, fructus; korzyść ciągnąć, odnosić, mieć, utilitatem, fructum capĕre, percipĕre.
korzystać, uti.
koszt, sumptus, us; kosztem publicznym, rządu, kraju, sumptu publico, publice; koszta procesu, lis, litis.
kosztować, constare.
kosztowny, pretiosus.
Kozia rzeka, Aegospotamos, Aegos flumen.

kradzież, furtum.
kraj, terra, fines ium.
krajowiec, indigĕna.
krajowy, domesticus, patrius.
krajowy zwyczaj, civitatis mos.
kraniec, terminus, ora 104.
kraść, furari, furtum facĕre.
Krasus, Crassus.
Kremona, Cremōna.
Kreta, Creta.
krew, sanguis, ĭnis.
krewny, propinquus, krewny po matce, consobrinus.
Krezus, Croesus.
krok, passus, us.
król, rex.
królestwo, regnum; królestwo po ojcu, regnum paternum.
królewicz, rex.
królewski, regius; królewski pałac, regalis domus.
królowa, regina.
krótki, brevis; w krótkim czasie, wkrótce, brevi (tempore); wkrótce potem, paullo post, brevi post.
krótko mówiąc (= jednem słowem), denique.
krótkość, brevitas.
Kroton, Croto(n), ōnis.
Krotoniaci, Crotoniatae arum.
kruszec, metallum.
krwawy, atrox.
krycie, occultatio.
krytyczny czas, res adversae, dubiae.
krzewiciel, amplificator.
krzyczeć, clamare, (o ośle) rudēre.
krzywda, iniuria; krzywdę wyrządzić, iniuriam inferre, znosić, ferre.
krzywoprzysięstwo, periurium.
Ksantypa, Xanthippe, es.
Kseniades, Xeniades, is.
Kserkses, Xerxes, is.
książe, princeps ĭpis, rex, tyrannus (55).
książka, liber, bri.
księżyc, luna.
kształt, forma, figura.
kształcić, erudire, instituĕre aliqua re.
kto (= który), qui.
ktokolwiek, quisquam (63).
który, qui, quae, quod.
który (z dwóch), uter.
ktoś, aliquis, quis.
ku, erga, versus (216).
kucharz, coquus.
kupić, kupować, emĕre, mercari (201).
kupiec, mercator.
kupno, emtio.
kupować, emĕre.
Kurjon, Curio, ōnis.
Kurjusz, Curius.
kwiat, flos.
Kwintus, Quintus.
Kwintyljan, Quintilianus.
kwitnąć, florēre.
kwota pieniędzy, pecunia.

L.

Lacedemon, Lacedaemon, ŏnis.
Lacedemończyk, Lacedaemonius.
lacedemoński, Lacedaemonius.
Lacjum (kraj Łaciński), Latium.
Lamja, Lamia.
las, silva.
lasek, nemus, ŏris.
lato, aestas.
latorośl, vitis.

Latyn (król), Latinus.
Latynowie, Latini orum.
Lawinja, Lawinia.
Lavinium, Lavinium.
ląd, terra, lądem, terra, na lądzie, terra.
lecz, sed.
ledwie, vix.
legjon, legio, onis.
lekarstwo, medicamentum.
lekarz, medicus.
lekki, levis.
lekko, leviter.
lekkomyślność, levitas.
lekkomyślny, levis.
lekkość, levitas.
lektyka, lectīca.
Leljusz, Laelius.
lemiesz, vomer ĕris.
lenistwo, pigritia, negligentia.
lennik, vectigālis.
Leonidas, Leonidas, ae.
Lesbos, Lesbos (us), i.
leśny, silvestris, agrestis.
Leuktra, Leuctra, orum.
lewy, sinister; po lewej stronie, sinistra.
leżeć, iacēre, accubare, leżeć między czem, interiacēre alicui, leżeć na sercu, cordi esse.
lękać się kogo, timere aliquem, o co, alicui rei.
lichy, humilis, vilis 43.
liczba, numerus.
liczny, multus; liczna jazda, magnus equitatus.
Lidja, Lydia.
Ligarjusz, Ligarius.
liktor, lictor, ōris.
Likurg, Licurgus.
Lilibejum, Lilybaeum.
Liparejski, Liparensis; Liparejskie wyspy, Liparae, arum.
lira, fides fidium, grać na lirze, fidibus canĕre.
list, epistola, litterae.
listownie, per litteras.
literatura, litterae, arum.
litość, misericordia, mam litość nad kim, miseret me alicuius.
lizać, lingĕre.
Lizander, Lysander, dri.
Lokreńczyk, Locrensis.
Lokry, Locri, orum.
los, fatum.
lubiący prawdę, verax.
lubo, quamquam.
lud, plebs, populus.
ludność, frequentia.
ludny, copiosus.
ludzki, humanus.
ludzkość, humanitas.
Lukumo, Lucŭmo.
lutnia, lyra, fides; grać na lutni, fidibus canĕre; lutni nie przyjąć, lyram recusare.

Ł.

łaciński, latinus, kraj łaciński, Latium.
ład, ordo, bez ładu, effūse.
łagodnie, comiter.
łagodność, comitas, clementia.
łagodny, comis, mitis.
łagodzić, mitigare, mollire, lenire.
łajać, conviciari.
łakocie, obsonium.
łaska, gratia.
łaskawie, benigne.

łaskawość, liberalitas, benevolentia.
łaskawy, benevŏlus.
łatwo, facile.
łatwy, facilis, e.
łączyć, iungĕre, coniungĕre.
łokieć, cubĭtum.
łoże, cubīle, lectŭlus.
łuk, arcus, us.
łupiezca, raptor.
łupieztwo, rapīna.
łupy, praeda.

M.

Macedończyk, Macĕdo, ŏnis.
Macedonja, Macedonia.
macedoński, Macedonicus.
machina, machinatio.
mag, magus.
majątek, res familiaris.
majętność, opes um.
malarz, pictor.
malować, pingĕre.
mało, pauci ae a, za mało, parum.
małpa, simia.
mały, parvus.
małżeństwo, matrimonium; dać w małżeństwo, in matrimonium dare.
małżonek, coniux, maritus.
małżonka, uxor, coniux.
Manljusz, Manlius.
Mantyneja, Mantinēa.
Marcellus, Marcellus.
Marcjusz, Marcius.
Mardonjusz, Mardonius.
Marek, Marcus.
Marjusz, Marius.
marmur, marmor ŏris, n.
marmurowy, marmoreus.
marnotrawca, prodĭgus.
marnotrawny, prodĭgus, profūsus.
marnować, profundĕre, amittĕre.
Mars, Mars, rtis.
marsz, iter.
martwi mnie coś, piget me alicuius rei.
Masagietowie, Massagĕtae, arum.
Masylja, Massilia.
maszerować bez przestanku, iter continuare, non intermittĕre.
mawiać, dicĕre.
Mazynisa, Masinissa.
mądrość, sapientia, prudentia, consilium.
mądrze, sapienter.
mąż, maritus, vir; wydać za mąż, collocare alicui, in matrimonium dare.
Med, Medus.
Medeja, Medea.
Medyjski, Medicus.
Megara, Megăra ae, lub Megăra, orum.
Memfis, Memphis, is i ĭdos.
Memnon, Memnon, ŏnis.
Merkurjusz, Mercurius.
Metapont, Metapontum.
Mezopotamja, Mesopotamia.
męczyć, fatigare.
mędrzec, sapiens.
męski, virīlis.
męstwo, fortitudo, virtus.
mężczyzna, vir.
mężnie, fortiter.
mężny, fortis.
mglisty, concretus.
mianować, legĕre 107, kogo dyktatorem, dicere dicta-

torem, mianować na rok następny, designare.
mianowicie, imprimis, potissimum 218, maxime 14.
miarkować się w czem, moderari, temperare rei.
miasto, urbs.
Micypsa, Micypsa, ae.
Midas, Midas i Mida, ae.
mieć kogo za co, habere aliquem aliquem; za nic mieć, nihili (pro nihilo) ducere.
miecz, gladius, ferrum.
miedza, limes, itis.
miejsce, locus.
mierność, temperantia.
mierny, mediocris, e.
mierzyć, metiri.
miesiąc, mensis.
mieszkać, habitare, m. koło czego, aliquid circumsedēre.
mieszkanie, domicilium, locus 66.
mieszkaniec, incola, homo 182.
między, inter.
miękki, mollis.
miękkość, mollities, deliciae, 175.
mięso, caro nis.
Mikale, Mycăle, es.
mila, quinque millia passuum.
milczeć, tacere.
milczenie, silentium.
Milet, Miletus, i, f. z Miletu Milesius.
Miltyjades, Miltiădes.
miłość, amor, m. dzieci, pietas, studium, studia; m. zachować, stud. tenēre.
miłośnik, amator, diligens alicuius rei 157; nie jestem miłośnikiem czego, durus sum ad rem.
miły, gratus, jucundus.
mimo to, tamen, nihilo minus, nihilo secius.
mina, mina.
Minerwa, Minerva.
miniony, praeterĭtus.
Minos, Minōis.
miód, mel.
misternie, admirabili arte.
mistrz, magister.
Mitrydacki, Mithridaticus.
Mitrydates, Mithridātes.
Mityleńczyk, Mytilenaeus.
mleko, lac.
młodość, adolescentia, iuventus, (= dzieciństwo) pueritia; od młodości, ab initio aetatis, a puero (pueris), a pueritia.
młody, adolescens.
młodzian, iuvenis.
młodzieniec, adolescens, iuvenis.
mniemać, exsistimare, arbitrari, putare.
mnóstwo, multitudo, vis 6.
mocarstwo, dominatio.
moneta, nummus.
moralny, honestus.
mord, caedes dis.
morderstwo, caedes, dis.
morga, iugerum i lub ĕris.
morski, maritīmus, brzeg morski, ora.
morze, mare, na lądzie i na morzu, terra marique; przybyć morzem, navibus venire.
motyka, ligo ōnis.
mowa, sermo, oratio.

mówca, orator.
mówić, dicĕre, loqui, m. na zgromadzeniu, concionari, m. do zgromadzonego ludu, concionem habēre.
mównica zwyczajna, communis suggestus, us.
może, fortasse, forte 229.
możność, ile możności, quantum possum.
możny, potens.
mozolić, atterĕre.
mrówka, formĭca.
mucha, musca.
Mumjusz, Mummius.
mur, murus, moenia ium.
musieć, cogi (cogor).
Muza, Musa.
Muzeusz, Musēus (Musaeus).
muzyka, musĭca ae, lub musĭce es.
muzyk, musĭcus.
mylić się bardzo, vehementer, errare.
myśl, mens 14, cogitatio, na m. przychodzić, in mentem venire; rzecz wypada nie zupełnie po myśli, res parum succedit.
myśleć o czem, cogitare aliquid, de aliqua re.

N.

nabawić kogo czem, iniicĕre alicui aliquid.
nabierka, trulla.
nabrać serca, se erigĕre.
nabyć, nabywać, comparare, parĕre.
naczelnik, princeps.
naczelny wódz, imperator.
naczynie, vas.
nad, supra.
nadać, indĕre.
nadbiegać, accurrĕre.
nadbrzeżny, maritimus.
nadchodzić, ingruĕre 36.
nadejść, advenire.
nadęty, subnisus 84.
nadobny, concinnus.
nadworny marszałek, officiorum magister.
nadzieja, spes; n. powziąć, spem concipĕre, mieć n. spem habēre, fovēre 67, n. spełnić, spem non fallĕre.
nadzwyczajnie, eximie.
nadzwyczajny, singularis, ingens 131, summus, inusitatus 75.
nagana, vituperatio.
nagle, subito, repente.
nagły, subĭtus.
nagrobek, sepulcrum.
nagroda, praemium; n. za co, praemium alicuius rei.
nagromadzić, congerĕre.
nająć, conducĕre.
najechać, attingĕre 63.
najprzód, primum.
najwięcej, maxime.
nakład, sumptus.
nakoniec, tandem.
nakształt, instar.
należeć do kogo, esse alicuius, nal. do czego (= być przytomnym) interesse alicui, nal. się, debēri.
należycie, rite.
nałóg, consuetudo.
namawiać kogo, persuadēre alicui.
namiestnik, praefectus.

namiętność, cupiditas.
namyślać się, deliberare.
naokoło, circumcirca.
napad, impetus us.
napaść, impetus us, vis 4.
napaść, impetum facĕre, oppriměre, adoriri.
napełniać, implēre, replēre.
napełniony, refertus.
napinać, intendĕre.
napisać, scribĕre.
napój, potio.
napojić, imbuĕre.
na pół nieżywy, semianimis.
napominać, adhortari.
naprawiać, reficĕre, emendare.
narażać się na co, adire, suscipere aliquid.
nareszcie, tandem, denique.
naród, populus, natio.
naruszać, violare.
narysować, delineare.
narzucić, imponĕre.
narzekać, lamentari.
nasienie, semen.
naśladować, imitari.
naśladowanie, imitatio.
nastać, inciděre 33.
nastąpić po kim, sequi aliquem, succedĕre alicui.
następnie, deinde.
następny, posterus, proximus.
następujący, insequens, proximus, hic 23, 65.
nasycić, satiare.
natarcie, impĕtus, us.
natężenie, contentio.
natychmiast, statim, protinus 230.
nauczyć się, discĕre.
nauczyciel, magister, praeceptor.
nauka, doctrina, nauki, litterae.
naukowo wykształcony, excultus doctrina.
nawet, (w zdaniach twierdzących) etiam, (w zd. przeczących) ne... quidem.
nawiedzić, afficĕre.
nazad wziąć, reportare.
nazajutrz, postridie.
nazwa, nazwisko, nomen.
Nazyka, Nasīca.
nazywać, appellare, nominare, dicĕre 73. putare; nazywam się, nomen mihi est.
Neapol, Neapŏlis is.
Neapolitanin, Neapolitanus.
Neptun, Neptūnus.
Neron, Nero ōnis.
Nerwa, Nerva.
nędza, penuria, egestas, inopia.
nędzny, vilis 60.
Nicjasz, Nicias, ae.
niebezpieczeństwo, periculum.
niebezpieczny, periculōsus.
niebieski, coelestis.
niebo, coelum.
niechętnie, invītus.
niedawno, modo.
niedbalstwo, negligentia.
niecny, nefarius.
nieczynność, desidia.
nieczysty, immundus.
niedogodność, malum.
niedostaje mi czegoś, deficit me aliquid.
niedostatek, inopia, egestas.
niedowierzać, diffidĕre.
niedoświadczony, imperītus.
niegdyś, olim, quondam.
niegodny, indignus.
niejaki, aliqui, (= pewien)

quidam, czas n. aliquamdiu, przed czasem n. paullo ante.
niejako, quasi.
niejakoś, quodammodo.
niejeden, multus.
niekiedy, interdum.
niektóry, nonnulus.
niemal, ferme, fere, prope, modum.
Niemiec, Germanus.
Niemcy, Germania.
niemiły, molestus.
niemoralność, improbi mores.
niemowlę, infans.
nienasycony, insatiabilis.
nienawidzić kogo, odisse aliquem 82, invidēre alicui; jestem nienawidzony, invidetur mihi, in invidia sum 12.
nienawiść do kogo, odium alicuius, invidia; n. na kogo ściągnąć, invidiam alicui conciliare.
nienawistny, odiosus.
nieobecnym być, abesse.
nieodstępny, assiduus.
nieostrożnie, inconsiderate, temere.
niepewny, incertus.
niepoczciwy, imprŏbus.
niepodobny, incredibilis; nie podobna jest wierzyć, fieri non potest ut credamus.
niepokojić, infestare, inquietare, infestum reddere 102.
niepokonany, invictus.
niepomyślny, adversus.
nieporządny, dissolutus.
nieprzedajny, incorruptus.
nieprzyjaciel, hostis.
nieprzyjazny, infestus.
nieprzyjaźń, inimicitia.
nieraz, non raro, saepe, saepius, interdum.
nierozmyślnie, temere.
nierozsądek, temeritas.
nierozsądny, insipiens, stultus.
nieroztropność, temeritas.
nierówny, dispar.
nieść, ferre.
nieskazitelność, integritas, abstinentia 57.
nieskażoność obyczajów, sanctitas.
niesłusznie, iniuste, immerito.
niesłuszny, iniustus.
nieśmiertelność, immortalitas.
nieśmiertelny, immortalis.
niespodzianie, ex improviso, imprudens.
niespodziany, subitus.
niesprawiedliwość, iniuria.
niesprawiedliwy, iniustus, improbus.
niestety, dolendum est quod.
nieświadomy, ignarus.
nieświęty, profanus.
nieszczęście, fortuna adversa, res adversae, miseria 67, clades 20, calamitas 125, malum.
nieszczęśliwy, miser.
nietknięty, intactus.
nietrwały, nobilis.
nieuczciwy, inhonestus.
nieukształcony, incultus.
nieustraszony, impavidus.
nieuszkodzony, sospes.
nieufać, diffidēre.
niewczesny, intempestivus.
niewdzięczny, ingratus, niewd. serce, ingratus animus.
niewiadomość, ignoratio.
niewiadomo mi jest, latet me.

niewiasta, mulier.
niewierny, perfidus.
niewinny, innocens.
niewola, servitus.
niewolnik, servus, niewolnikiem być, servire.
niewykształcony, rudis, incultus.
niewypowiedziany, incredibilis.
niewytrzymały na co, impatiens alicuius rei.
niezawodnie, sine dubio.
niezgoda, discordia.
niezliczony, innumerabilis, infinitus.
niezmierny, ingens, infinitus, magnus.
nieznajomość, ignoratio.
nieznany, ignotus, ignobilis.
niezwyciężony, invictus.
niezwykły, insolĭtus, inusitatus.
nieżyczliwy, inimicus.
nieżywy, mortuus.
nigdy, nunquam.
nigdzie, nusquam.
nikczemnik, ignavus.
nikczemny, ignavus, nik. dusza, humilis animus.
nikt, nemo ĭnis.
Ninus, Ninus.
niski, humilis, obscurus.
niszczyciel, deletor.
niszczycielka, deletrix.
Nitokrys, Nitocris ĭdis.
noc, nox, w nocy, noctu.
nocować, pernoctare.
nosić, gestare.
nowy, novus.
Numa Pompiljusz, Numa Pompilius.
Numidja, Numidia.
Numidowie, Numĭdae arum.
Numidyjczyk, Numĭda.
Numitor, Numĭtor ōris.
nymfa, nympha ae.

O.

obarczyć, premĕre.
obawa przed czem, metus alicuius rei.
obawiać się czego, timēre aliquid, o co, alicui rei; metuĕre.
obchodzić się z kim, consulere in aliquem.
obcowanie z kim, consuetudo alicuius.
obcy, alienus, peregrinus; = cudzoziemiec, alienigĕna 63.
obdarzać, donare.
obdarzony, praeditus.
obejmować 1) = zawierać, comprehendĕre, amplecti 81. 2) królestwo, rządy, regnum inire.
obejrzeć, considerare.
obejść się, 1) bez czego, carere re. 2) z kim, consulere in aliquem.
obeznać kogo z czem, docere aliquem aliquid.
obeznany z czem, peritus alicuius rei.
obfitować w co, abundare aliqua re.
obfity, largus, ob. w co, ferax alicuius rei.
obietnica, promissum; ob. dotrzymać, pr. servare.
objąć rządy, regnum suscipĕre.

objęcie, complexus, z objęcia wydrzeć, e compl. divellĕre.
oblegać, obsidēre, oppugnare.
oblewać, circumfundĕre.
oblężenie, obsidio.
obnosić, circumferre.
obok, secundum.
obora, praesēpe is.
obowiązek, officium.
obóz, castra orum.
obrać, creare, deligĕre 133, sumĕre 162; obr. zastępcą sufficĕre.
obrada, res, negotium.
obraz, pictura.
obraza majestatu, laesa maiestas; religji, laesa religio, violata sacra.
obrazić się, exardescĕre.
obrócić, vertĕre, convertĕre; obr. się, converti.
obrona przeciw czemu, praesidium alicuius rei; brać kogo w obronę, patrocinari alicui.
obrońca, vindex dĭcis.
obrót, cursus us.
obrząd święty, caerimonia, obrz. religijny, superstitio.
obszerny, magnus, amplus 12.
obsypać, obruĕre; obsypywać dobrodziejstwami, beneficiis afficere.
obudzić w kim nadzieję, excitare aliquem ad spem; ob. się, expergisci, (somno) excitari.
oburzony, indignabundus.
obuwie, calceamentum.
obwiniać o co, insimulare, accusare alicuius rei.
obwód, ambitus us, circuitus us.
obyczaj, mos.
obywatel, civis.
obywatelski, civilis.
ocalenie, salus.
ocalić, servare.
ocaliciel, vindex ĭcis.
Ocean, Oceănus i.
ocenić, aestimare, iudicare.
ochota, studium.
ochraniać co, parcĕre alicui rei.
ociągać się, cunctari, morari.
oczekiwać, exspectare, opperiri 104.
oczekiwanie, exspectatio.
odbudować, restituĕre.
odbywać podróż, iter suscipĕre; odb. obrot, cursum conficĕre, ruchy odb. cursus definire.
odchodzić, discedĕre.
odciąć komu dowóz, intercludĕre aliquem commeatu.
oddać, reddĕre, tradĕre 9, 195; od. w ręce, prodĕre; od. rzecz radzie, referre ad consilium; oddawać się czemu, se dare, np. uprawie gruntów, agris colendis; oddać się całkiem, totum se dare, dedĕre.
oddalić, removēre; od. się, digredi.
oddalonym być, abesse, distare 181.
oddzielać, separare.
odebrać, adimĕre, amovēre.
odejść, discedĕre.
odeprzeć, arcēre, repellĕre.
odesłać, remittĕre.

odjechać, proficisci, redire.
odkryć, detegĕre.
odległy, remotus, najodleglejszy, ultĭmus.
odłogiem leżeć, vacare.
odmawiać posłuszeństwa, obsequium detrectare.
odnieść, referre; korzyść odn. utilitatem capĕre; odn. zwycięstwo nad kim, victoriam de aliquo reportare, adipisci, victoria potiri 36.
odniesiony co dopiero, recens.
odnosić się, pertinĕre.
odnowić, redintegrare.
odpaść, deficĕre.
odpierać, arcĕre, defendĕre.
odpowiadać, respondēre.
odpowiedni, aptus, dignus.
odpowiedź, responsum i.
odprawić, dimittĕre, odpr. z pogardą, repudiare.
odróżnić, distinguĕre.
odstraszyć, deterrēre.
odszukać, quaerĕre.
odtąd, inde, exinde.
oduczać, dediscĕre.
odurzyć, sopire.
odwaga, audacia, fortitudo 88, animus.
odwalić, reserare.
odważny, audax, promptus 10.
odważyć się, audēre.
odwiedzić kogo, venire ad aliquem.
odwieść, avellĕre.
odwodzić, detorquēre.
odwołać (z wygnania), restituĕre, revocare.
odzienie, amictus us.
odziać, vestire.
odziany, amictus, vestitus.
odziewać, induĕre.
odzież, vestitus.
odznaczać się, excellere, praestare; nad kogo, praestare alicui.
odzyskać znowu, recuperare.
ofiara, sacrum, sacrificium 1, ofiary sprawować, sacra conficere, immolare 9; = dawać, offerre.
ofiarować, offerre.
ogień, ignis.
oglądać, considerare, intueri.
oględnie, prudenter, cosiderate.
ogłosić, vulgare 14, kogo czem declarare, renuntiare 73, indicare 73, aliquem aliquid.
ogół, w ogóle, omnino.
ogołocony z czego, orbus aliqua re.
ograniczony, angustus.
ogród, hortus.
ogromny, ingens, maximus.
ojcobójstwo, parricidium.
ojcowizna, patrimonium.
ojcowski, paternus.
ojczyzna, patria.
okazać się, se praebere, se praestare.
okazałość, splendor.
okazywać, ostendĕre.
okiełzać, tenēre, reprimĕre.
okno, fenestra.
oko, oculus.
okolica, regio.
okoliczność, res.
okoliczny, vicinus.
około, circiter.
okrąg ziemski, orbis terrarum.
okręt, navis; okręt wojenny, navis longa.

okropny, cruentus 187, foedus, atrox.
okrucieństwo, crudelitas.
okrutny, crudelis.
okryć, tegĕre, amicire 43.
okrycie, tegimen.
Oktawjan, Octavianus.
okupować, mercari, emĕre, redimĕre.
Olimp, Olympus.
Olimpjas, Olympias, ădis.
ołów, plumbum (nigrum).
ołtarz, ara.
opadać znowu, recedĕre.
opanować, occupare, capĕre, 132, potiri aliqua re; opan. najwyższą władzę, summo imperio potiri, rerum potiri; opanował mnie strach, invasit, incessit.
opatrzność, providentia, fatum 50.
opieka, tutela; w opiekę przyjąć, in fidem accipĕre.
opiekun, tutor.
opierać się, resistĕre.
opieszalstwo, pigritia.
opiewać, praedicare.
opisać, perscribĕre.
opłakany, luctuosus, 33.
opłakiwać, lugĕre.
opłynąć, navigare, contendĕre.
opływać w co, abundare, circumfluere aliqua re.
opowiadać, narrare.
oprócz, praeter.
oprzeć się, resistĕre, (= zaufać) niti.
opuścić, relinquĕre, deserĕre, destituĕre 90, op. miasto, discedere urbe, cedĕre.
orać, arare.
oręż, arma orum.
Orfeusz, Orpheus.
Orgietoryks, Orgetorix ĭgis.
Orkus, Orcus, i.
osaczyć, cingĕre.
osadnik, colonus.
osądzić, iudicare.
osiągnąć, adipisci.
osieł, asinus.
osiełek, asellus.
osieść, considere, sedem ac domicilium constituĕre, domicilium collocare.
osłabić, conficĕre.
osłonić, tegĕre.
osoba królewska, princeps, os. wyższa, principis persona.
osobiście, praesens.
osobliwy, praecipuus.
osobny, separatus, ipse 224.
ostać się, esse, consistere.
ostatni, ultimus, (= największy) summus.
ostry, acer, acris, acre, ostry środek, asperum remedium.
ostrzegać, monĕre.
oświecać, collustrare.
oswobodzić, liberare, vindicare in libertatem 37.
oswobodzenie, liberatio; oswobodzenie miasta, liberata urbs.
oszacować, aestimare.
oszczędność, parsimonia.
oszczędzać, parcĕre.
oszukać, circumvenire.
otaczać, circumdare, cingere; (= służyć) apparĕre 79.
otchłań, hiatus us.
otrzymać, accipere, nancisci; otrzym. pozwolenie, impetrare.

otucha, animus.
otwarcie, palam, aperte.
otwarty, apertus.
otworem stać, patere.
otworzyć, aperire.
owad, insectum.
owca, ovis.
owładnąć co, potiri aliqua re.
owoc, fructus us.
owoc rodzący, fructuosus.
owszem, immo.
ozdoba, ornamentum.
ozdobić, ornare.
ozdobnie, eleganter.
oziębłość, impietas.
oznaka, signum (zwykle się nie wyraża).

P.

Pad, Padus.
pagórek, collis.
pająk, araneola.
pajęczyna, rete is.
Palatyński, Palatīnus.
palec podnieść, digitum intendĕre.
palić co, urĕre aliquid.
pałać, flagrare, ardĕre 220.
Pamfilja, Pamphilia.
pamiątka, memoria.
pamięć, memoria.
pamiętać, meminisse, memoria tenēre 72.
pamiętniki, commentarii orum.
pamiętny na co, memor alicuius rei.
pamiętny, memorabilis.
pan, dominus, panem być (namiętności), imperare.
pancerz, lorīca.
panegiryk, panegyricus.
pani, domina.
panować, regnare, imperare; pan. gdzie, nad kim, dominari (186, 225) alicui, imperare (131) alicui; pan. nad skłonnościami, mores regĕre.
panowanie, dominatio, imperium, regnum, tyrannis, ĭdis; zagarnąć pod panow. sub potestatem redigĕre.
państwo, civitas, regnum.
Parmenion, Parmenio onis.
Partowie, Parthi orum.
Paryż, Lutetia Parisiorum.
pasierb, privignus.
pasterz, pastor.
pastwisko, pascuum.
pasza, pastus us.
Patrokles, Patrŏclus.
patrycjusz, patricius.
patrzeć na co, intueri aliquid 81, vidēre aliquid 66.
Paweł, Paulus.
Pauzanjasz, Pausanias, ae.
pazur, unguis, ungulus.
Peljasz, Pelias ae.
Pelopidas, Pelopidas ae.
Peloponneski, Peloponnesiacus, Peloponnesius.
Peloponez, Peloponnesus.
Pelorum, Pelōrum.
pełen, plenus.
Perdykas, Perdiccas, ae.
Pergi, Pergae, arum.
Perjander, Periander, dri.
Pers, Persa.
Persja 1) prowincja; Persis idis. 2) państwo Perskie, Persae arum.
Perykles, Perĭcles, is
pędzić życie, vitam degĕre.

pewien, quidam.
pewny, certus; pewnego razu, aliquando; pewnego dnia, quondam, quodam die; pewna jest, certum est, constat.
piastować urząd, magistratum gerĕre, magistratu fungi; p. urząd sekretarza, scribae locum tenĕre.
piechota, peditatus.
piecza, mieć pieczą o kogo, o co, consulĕre alicui, prospicere alicui 116.
piekło, inferi orum, Orcus i.
piękny, pulcher, elegans 18, (o okolicach) amoenus; p. czyn, recte factum.
pielęgnować, curare.
pierścień, annulus.
pierwotny, pristinus.
pierwszeństwo, principatus; ubiegać się o p., de principatu contendĕre.
pierwszy, primus, = naczelnik, princeps; p. lepszy, proximus quisque.
pieśń, carmen.
pieszo, pedibus (chodzić, commeare).
Piktor, Pictor.
pilnie, diligenter.
pilność, diligentia.
pilnować, custodire.
pilny, diligens.
Pindar, Pindărus.
piorun, fulmen, spuścić p. emittĕre, iacĕre.
Piotr, Petrus.
piramida, pyrămis, ĭdis.
Pirejski port, Piraeus.
Pirenejskie góry, saltus Pyrenaeus.
pisarz, scriptor, auctor.
pisywać, scribĕre.
Pitak, Pittăcus.
Pitja, Pythia.
Placencja, Placentia.
plamę rzucać na kogo, adspergĕre alicui labem.
plan, consilium.
planeta, planeta i planetes ae.
Plateje, Plataeae arum.
Platon, Plato ōnis.
plecy, dorsum, wziąć na pl. dorso excipĕre.
Plinjusz, Plinius.
plony zbierać, fruges percipĕre.
Pluton, Pluto i Pluton ōnis.
płaszczem odziany, amictus pallio, amiculo.
płody, fruges um.
płomień, flamma.
płynąć (na okręcie) navigare; pł. koło czego, praeterfluĕre aliquid, praetervehi aliquid.
po 1) o czasie: post; 2) o miejscu: per 2, 62, 190; 3) = obok, secundum 109.
pobić, vincĕre, superare; pob. zupełnie, na głowę, devincĕre.
pobratymiec, consanguineus.
pobudować, exstruĕre.
pobudzić, commovēre, incendĕre, stimulare.
pochlebca, adulator, blandus.
pochlebny, blandus.
pochlebstwo, adulatio.
pochłonąć, haurire.
pochód 1) wojska: iter, w przyspieszonych pochodach, magnis itineribus; 2) uroczysty: pompa.

pochodnia, fax.
pochodzący, ortus, oriundus; poch. z wysokiego rodu, summo loco natus.
pochodzenie, genus, origo.
pochować, sepelire, efferre 186.
pochwała, laus.
pochwalić, collaudare.
pochwycić za broń, arma arripĕre.
pociąg, pociągowe bydło, iumenta, orum.
pociecha, solatium, consolatio.
pocierać, circumlinĕre.
pocieszać, consolari.
pocisk, telum.
począć, coepisse.
początek, initium, origo 184; z (na) początku, initio, na początku wiosny, primo vere, pocz. wyprowadzać, originem ducĕre.
początkowo, initio.
poczciwość, probitas.
poczytywać komu co za co, dare, tribuĕre, vertĕre alicui aliquid alicui rei, np. za zbrodnią, crimini.
pod, sub, pod Rzymem, ad Romam.
podanie, memoria, pod. przechodzi, memoria proditur.
podaremnie, frustra.
podarunek, donum, munus.
podawać, traděre 72, commemorare 22, p. się w co, ingredi aliquam rem.
podburzać, sollicitare.
podczas gdy, dum.
poddać się, se dare, dedĕre.
podejmować, suscipĕre, adire, subire, ingredi 177.
podejrzany, suspectus.
pedejrzenie, suspicio.
podeszły wiek, provecta, summa aetas, podeszła starość, summa senectus.
podeszwiany, twarda skóra podeszwiana, solorum callum.
podjąć się sprawy, suscipĕre rem.
podlegać, parēre, obnoxium esse; podlegam przypadłościom, fortuitus sum.
podłość, humilitas.
podły, humilis.
podniecać, excitare.
podnieść do góry, tollere.
podobać się, placēre, probari 19.
na podobę, instar.
podobien, podobny, similis, consimilis.
podobnież, item, pariter.
podobno, dicunt, tradunt itd. dicor, diceris, dicitur itd.
podołać, parem esse.
podostatkiem czego mieć, abundare aliqua re.
podówczas, tum, illo tempore,
podpora, praesidium.
podróż, peregrinatio; p. podejmować, peregrinari, iter suscipĕre.
podróżować, peregrinari.
podróżowanie, peregrinatio.
podrzeć, scinděre.
podrzędny wódz, legatus.
podstęp, fraus, dolus; przez pod. per fraudem.
podstępny, callidus.
poduszczenie, impulsus, z poduszczenia, impulsu.
podwajać, duplĭcare.

podwójny, duplex, anceps 35.
podżegać, instigare.
podział, discidium.
podziękować, gratias agĕre.
podzielić, dividĕre, distribuĕre, dispertire.
Podziemne królestwo, Orcus, i, inferi orum.
podziwiać, admirari.
podziwienie, admiratio, podziwienia godny, admirabilis.
poeta, poëta.
pogardzać czem, contemnĕre, despicĕre, aspernari, respuĕre (86) aliquid.
pogłoska, fama, rumor.
pogłówne, tributum.
pogodny, serēnus.
pogoń, persequentes, iść za kim w p., persequi aliquem.
pogrzeb, sepultura.
pohamować, cohibēre, frenos adhibēre.
pojąć za żonę, uxorem ducĕre, in matrimonium ducĕre.
pojechać, proficisci, se conferre.
pojedyńczy, singulus.
pojmać, capĕre 29, comprehendĕre.
pojmować, intelligĕre.
pójść za kim (czem), sequi aliquem, succedĕre 37, za radą, auctoritatem sequi, za kogo (za mąż) nubĕre alicui; p. łatwo, procedĕre, p. na wygnanie, abire in exsilium; stąd poszło, inde (quo) factum est.
pokarm, cibus.
pokazać, ostendere, p. drogę viam monstrare; docēre; pokazać się, se praebēre,
pokładać, collocare.
pokój, pax, tranquillitas; w wojnie i pokoju, domi militiaeque; p. przychodzi do skutku, pax convenit.
pokolenie, gens, tribus 106.
pokonać, superare, vincĕre, zupełnie p. devincĕre.
pokryć, tegĕre, vestire 6.
pokrzepić, confirmare.
pole, campus.
poledz, cadĕre, conciděre 69, occīdi, occumbĕre 22.
polecać, mandare, commendare.
polecenie, commendatio.
polegać na czem, situm esse 92, positum esse in re, contineri, consistere re.
Polignot, Polygnōtus.
polować, venari, wiele pol. multum in venationibus esse.
polowanie, venatus, venatio.
półbarbarzyniec, semibarbarus.
połączenie, coniunctio.
połączyć, coniungĕre.
północny, półn. Włochy, Gallia.
połowa, dimidius 18, dimidia pars.
położenie, natura; przykre poł., res dubiae.
położony, situs.
położyć, ponĕre, collocare in re, imponĕre in aliquid; położyć koniec jakiej rzeczy, finem imponĕre alicui rei, facĕre alicuius rei; p. trupem, caedĕre.

południowy, meridionalis; poł. Włochy, magna Graecia.
połykać, devorare.
pomagać, iuvare, adiuvare aliquem.
pomącić, commiscēre, confundĕre.
pomiarkować, animadvertĕre, intelligĕre.
pomieszać, miscēre.
pomiędzy, inter.
pominąć, praeterire.
pomnąc, memor.
pomnik, monumentum, pom. sztuki, opus artificiosum.
pomnożyć, augēre.
pomny na co, memor alicuius rei.
pomoc, ops, auxilium; z (za) pomocą czyją, opera alicuius, per aliquem; być komu pomocą, alicui esse usui.
Pompejusz, Pompeius.
pomścić się na kim, ulcisci aliquem, za co, aliquid.
pomylić się, errare.
pomyślnie, coś dzieje się pom. aliquid prosperi evenit.
ponad, super.
ponęta, illecĕbra.
ponieść klęskę, accipĕre cladem, p. karę, poenas persolvĕre; p. śmierć, mortem subire.
ponieważ, quia, quum, quoniam.
Pont, Pontus.
pontycki, Ponticus.
popaść, delabi.
popełnić zbrodnią, scelus committĕre, p. łupieztwo, rapinas facĕre; błąd jaki, popełnić, delinquĕre aliquid; ten sam błąd pop., idem peccare.
popęd, z własnego popędu, sua sponte.
popędliwość, iracundia.
popędliwy, ardens, iracundus.
popierać, adiuvare; p. prawo legem suadēre.
popis, census us.
popisywać się z sztuką, artem proferre.
popisywanie się, ostentatio.
popłoch, timor.
poprawiać, emendare 112, corrigĕre.
poprzednio, antea.
poprzestać, desinĕre.
pora roku, anni tempus.
poradzić się kogo, consulĕre aliquem, poradzić komu, consulĕre alicui.
Porcjusz Katon, Porcius Cato.
Porcyl, Porcillus.
porosły, vestītus.
porównać, comparare, conferre 27.
Porsen(n)a, Porsen(n)a.
porwać, rapĕre, p. za broń, arma capĕre.
porwanie, raptus us.
porzucić, proiicĕre.
posag, dos.
posąg, signum, statua.
poselstwo, legatio.
poseł, legatus.
posełać, mittĕre.
posiadać, habere, mihi est.
posiadłość, possessio, bonum.
posiłki, auxilia, orum.
posłać, mittere, p. po kogo, arcessĕre aliquem.
posłaniec, nuntius.

posłuszeństwo dla kogo, obsequium in aliquem; utrzymać w posł. in obsequio, officio continere.
pospiesznie, celeriter.
pospólstwo, plebs.
postać, forma, figura 110, species.
postanowić, constituĕre, decernĕre; nad kim (czem), praeficĕre alicui.
postanowienie senatu, senatus consultum.
postawa, statura.
postawić, apponĕre, na czem, ponĕre in re.
posterunek, praesidium.
postęp, progressus us; z postępem lat, progredientibus aetatibus.
postępek, factum.
postępować drogą, viam ingredi, sequi, persequi, via incedĕre; postępować sobie, agĕre, facĕre; p. sobie z kim, aliquem adhibēre.
postępowanie, ratio, łagodne p., moderatio.
posuwać, promovēre.
poświęcać, consecrare; (=dawać) p. pracę czemu, laborem collocare in re, conferre ad aliquam rem 213, p. czas, tempus impendĕre rei; p. życie, vitam profundĕre; (=zdradzić) proděre 198.
poświęcony, sacer.
poszanowanie, honor.
potajemnie, clam, occulte.
potem, tum, postea, quo facto, quibus rebus factis.
potęga, opes um, potentia.
potomek, progenies, posterus.
potomność, posteritas, posteri orum.
potrójny, triplex.
potrzeba, usus 61, inopia 202; opus est.
potrzebny, necessarius, opus (est).
potrzebować czego, desiderare aliquid 85, 192; egēre, indigēre aliqua re (alicuius rei, np. opis pomocy); potrzebuję czego, mihi opus est 74.
potwór, monstrum.
poufały, familiaris.
powaga, auctoritas, reverentia.
poważać wielce, magni facĕre; p. się, audēre.
poważnie, graviter.
powiadać, dicĕre, traděre, ferre; inquam.
powiat, pagus.
powiedzieć, dicĕre.
powiernik, particeps.
powierzchowność, species, corpus 139.
powierzchowny, externus.
powierzyć, committĕre, traděre, mandare 136, tribuĕre 89.
powietrze, aër, spiritus 178.
powiększać, augēre.
powinienem, debeo.
powinszować, gratulari.
powód, causa, bez powodu, temĕre 77.
powodzenie, fortuna; dobre, szczęśliwe pow., secunda fortuna, felicitas.
powołać na tron, in regnum (ad regnandum) accire,

przed sąd p. in iudicium vocare; (do siebie) arcessĕre.
powrócić redire, reverti (revertor, Prf. reverti).
powrót, reditus, us.
powściągać coërcĕre, moderari, temperare alicui rei.
powstać, oriri, exsistĕre, esse 29.
powszechny, universus.
powziąć zamiar, consilium capĕre.
pożar, incendium.
pożądliwość, libido.
pożądliwy, libidinosus.
pozbawić czego, privare aliqua re.
pozbyć się błędu, errorem deponĕre.
pozdrowić, consalutare.
poznać, agnoscĕre, cognoscĕre, dokładnie poz., perdiscere.
poznawanie, cognitio.
późny (wiek, starość), provecta aetas, senectus; późniejszy, posterior.
pozór, pod pozorem, eo praetextu.
pozostać, manĕre 72, permanĕre 70, superesse 21.
pozostały, reliquus.
pozostawić, relinquĕre.
pożreć, consumĕre, conficĕre.
pozwalać, permittĕre.
pozyskać sobie, conciliare. p. miasto przez dobrowolne poddanie się, recipĕre urbem voluntariam.
pożyteczny, utilis.
pożytek, utilitas.
praca, labor.
pracować, laborare, elaborare.
pracowitość, labor, industria, labor et industria 12.
pradziad, proavus; generis auctor.
Praga, Praga ae.
pragnąć, cupĕre, petĕre, desiderare 63, 67, sitire 65.
pragnienie, sitis.
prawda, veritas, verum; prawdę mówić, verum (vera) dicere.
prawdziwie, vere.
prawdziwy, verus.
prawica, dextra.
prawidło, lex, praeceptum.
prawie, fere.
prawo, lex, ius; prawa zachowywać, leges exercĕre; pr. obywatelstwa, civitas.
prawość, probitas.
prawy 1) dexter, po prawej stronie, dextra; 2) = dobry, bonus, probus; człowiek prawego serca, homo probus.
pretor, praetor.
pretorjański, praetoriānus.
pretura, praetura.
prędko, celeriter, jak najprędzej, quam celerrime, quam primum.
próba, periculum.
Prometeusz, Prometheus.
propretor, propraetor.
prośba, preces (plur).
prosić, rogare, orare, petere, rogare atque orare.
prosto, simpliciter.
prostota, simplicitas, frugalitas.
prosty, rectus; pr. żołnierz, miles gregarius.

prowadzić, ducĕre, wojnę pr., bellum gerĕre, belläre.
prowincja, provincia.
Prozerpina, Proserpĭna.
próżność, vanitas, ostentatio.
próżny, vacuus, nudus.
prywatny, privatus.
prząść, texĕre.
przebiegać, peragrare.
przebudzić, excitare.
przebyć co, superare; perfungor 179.
przebywać (= bawić gdzieś) morari, esse 54.
przechodzić transire; berło do mnie przechodzi, regnum pervenit ad me, potior rerum.
przechowywać, servare.
przeciąg, spatium, w prz. intra.
przeciągać, trahĕre.
przecież, tamen
przeciw, przeciwko, contra.
przeciwnik, adversarius.
przeciwny, adversus, contrarius 82, przeciwne stronnictwo, factio adversaria.
przecudny, egregius, praestans, (o okolicach) amoenissimus,
przebyć co, perfungor.
przeczyć, negare.
przed, ante.
przedawać, venděre.
przedgórze, promontorium,
przedniejsi, optimates.
przedsiebrać apparare 128, wojnę, bellum suscipĕre.
przedsięwzięcie, consilium, res 11.
przedstawić, pingĕre, depingĕre, exponĕre 17.
przedtem, antea.
przedziurawić, percutĕre.
przejęty, incensus.
przejść przez co, transire, superare, transcendĕre aliquid.
przekazać pamięci, memoriae prodĕre, posteris tradĕre.
przekładać nad co, praeferre, anteponĕre, preponĕre alicui rei.
przekonać kogo, persuadēre alicui; przekonać się o czem (= poznać co) cognoscĕre; p. się, intelligĕre 85; przekonać kogo o co, convincĕre aliquem alicuius rei.
przekroczenie, delictum.
przekupić, corrumpĕre, conciliare 170.
przekupstwo, largitio, przekupstwem, largiendo.
przełożyć nad kim, praeficere alicui.
przemawiać do ludu (zgromadzonego), concionari.
przemijać, transire, perire.
przemijający, fragilis.
przeminąć, evanescĕre.
przemoc, vis, przemocą, vi, per vim.
przemówić, loqui.
przenosić, transferre; nad co, praeferre, praeponĕre alicui rei; p. się, migrare.
przepędzać, degĕre, agĕre, transigĕre; czas panowania swego p., regnum agĕre.
przepis, praeceptum.
przepisany prawami, legitimus.
przepisywać, praecipĕre.
przepłynąć koło czego, praetervehi 83, permeare 81.

przepowiedzieć, praedicĕre.
przeprawić, traiicĕre, transvehĕre; p. się przez morze, traiicĕre mare; p. się po moście przez Helespont, ponte Hellespontum transmittĕre.
przeprowadzić, transducĕre.
przepych, magnificentia, splendor.
przerazić, perterrēre, percellĕre.
przeraźliwy, horribilis.
przesiedlić, transducĕre.
przeskoczyć, transilire.
prześladować, infestum esse.
przestawać z kim, esse cum aliquo 49; p. na czem, contentum esse aliqua re 177.
przestawać, desinĕre, nie p. pergĕre 45.
przestąpić, excedĕre.
przestraszyć, perterrēre.
przestrzegać kogo, monere, czego, tueri, conservare rem, p. prawa, legem observare.
przeszkoda, impedimentum.
przeszyć pociskami, obruĕre telis.
przeszło, plus, amplius (quam).
przeto, igitur.
przewidzieć, providēre.
przewieść, transferre.
przowodnik, przewodniczka, dux.
przewoźnik, portitor.
przewyższać kogo, superare aliquem, praestare, antecellĕre alicui.
przeznaczenie, fatum.
przeznaczyć, destinare.
przezwać, dicĕre.
przeżyć, superstitem esse alicuius i alicui.
przodkowie, majores.
przybyć, venire.
przybycie, adventus us.
przybywać (=rość, o księżycu) crescĕre.
przybysz, advĕna.
przychodzić, venire, advenire.
przychylność, favor, amor, p. ludu, aura popularis.
przychylny, amicus, deditus 16.
przyciemniać co, officĕre alicui rei.
przyczyna, causa.
przyczynić się, conferre, valĕre.
przyczynienie się, opera.
przydać się, prodesse.
przygoda, casus us.
przygotować, parare.
przyjaciel, amicus; mój wielki przyj. meus amicissimus.
przyjaźń z kim, amicitia alicuius.
przyjąć, accipĕre, recipĕre 55, excipĕre 5, 13; przyjąć godność, inire honorem.
przyjemnie, iucunde.
przyjemność, voluptas.
przyjemny, iucundus, suavis. (o okolicach) amoenus.
przyjmować, recipĕre.
przyjść, venire, pervenire; p. do kogo, aliquem adire 63; p. do sławy, adipisci gloriam, p. do godności, evehi ad honorem; przychodzę do siebie, redeo ad me, mihi redit animus.

przykład, exemplum.
przykładać się do czego, incumbĕre ad (in) rem.
przykrość, molestia, acerbitas.
przykry, acerbus, molestus.
przykrzy mi się, piget me.
przykuć do czego, affigĕre alicui rei.
przyległy, finitimus.
przyłączyć do czego, adiungere alicui rei, ad aliquam rem.
przymierze zawierać, societatem (foedus) inire, facere.
przymilać się, blandiri.
przymilanie się, blanditia.
przymiot, virtus, bonum.
przymusić, cogĕre.
przynajmniej, certe, quidem.
przynależny, iustus.
przynieść, afferre, deferre 12; p. co, esse z Dat., n. p. wielką korzyść, magno usui esse.
przyobiecać, promittĕre.
przypadek, casus, fortuna; przypadkiem, forte.
przypadkowy, fortuitus.
przypadłość, fortuna; podlegam przypadłościom, fortuitus sum.
przypatrywać się czemu, spectare rem.
przypisywać, tribuĕre.
przypominać komu co, monēre, commonēre, commonefacĕre aliquem alicuius rei; p. sobie, meminisse, recordari, reminisci alicuius rei (aliquid).
przyprawa, palpamentum.
przyprawić, aptare.
przyprowadzić, adducĕre, afferre 12.
przyroda, natura.
przyrodzony, naturalis.
przyrzec, przyrzekać, polliceri, promittĕre.
przysięga, iusiurandum.
przysięgać, iurare.
przysłać, mittĕre.
przysłowie, proverbium; prz. mówi, in proverbio est.
przysługa, officium.
przyspieszyć, maturare.
przystąpić, accedĕre.
przystęp, aditus.
przystępować, accedĕre.
przystoji mi, decet me, nie p. dedecet.
przystojny, decōrus.
przyszłość, res futurae, quae futura sunt.
przyszły, futurus.
przytakiwać, consentire.
przytłumić, reprimĕre.
przytrzymać, tenĕre.
przywiązanie do czego, amor alicuius rei.
przywieść znowu, referre, auferre 10; (= skłonić) redigĕre.
przywłaszczyć sobie, occupare.
przywodzić komu, praeesse alicui.
przywołać z wygnania, restituĕre.
przywozić, advehĕre.
przywrócić, restituĕre.
przyznać, confiteri, p. palmę, palmam deferre.
przyzwojity, decōrus.
przyzwyczajać do czego, assuefacĕre alicui rei, aliqua re; przyzwyczajać się

assuescĕre aliqua re i alicui rei.
Pseudofilip, Pseudophilippus.
psuć, corrumpĕre.
pszczoła, apis.
ptak, avis.
Ptolemeusz, Ptolemaeus.
publicznie, publĭce.
publiczny, publicus.
Publjusz (Scypjon), Publius.
puhar, pocŭlum.
pułkownik piechoty, tribunus militum.
punicki, Punicus.
pustoszyć, vastare.
pustynia, vastitas, solitudo.
pycha, arrogantia.
Pyrus, Pyrrhus.
pyszny, arrŏgans.
pytać kogo o co, interrogare, percontari aliquid, de aliqua re, quaerere ex aliquo aliquid; p. się o radę, consulĕre aliquem.
Pytagoras, Pythagŏras ae.
Pytagorejczyk, Pythagorēus.
pytanie, quaestio; p. (jest) quaeritur.

R.

raczej, potius, magis 86.
rada, consilium, auctoritas 198; r. wojenna, consilium.
Radamant, Rhadămanthus.
radość, gaudium, voluptas.
radzić, suadēre; r. o czem, consulere alicui rei, r. się kogo, consulere aliquem.
rana, vulnus, ranę odebrać, v. accipere.
ranić, vulnerare, vexare 61.
rano, mane.
ratować, servare, r. się, salutem quaerĕre.
raz, razu pewnego, aliquando.
razem, una, simul.
rączość, velocitas.
Reja Sylwja, Rhea Silvia.
rejent, interrex.
Remus, Remus.
reszta, reliqui ae a; z resztą, ceterum.
rezydencja, domicilium.
rezydować, domicilium habere.
ręka, manus.
Roboam, Rehabeāmus.
roczniki, annāles ium.
ród, genus, natio, cognatio; rodem, natione, królewskiego rodu, regius, z wysokiego rodu pochodzący, summo genere (loco) natus, niski ród, humilis (obscurus) locus.
Rodus, Rhodus.
Rodyjczyk, Rhodius.
rodzaj genus.
rodzić się, nasci.
rodzina, sui orum.
róg, cornu.
rok, annus; od pierwszych lat, a pueritia, mając lat 12, quatuordecim annos natus.
rola, ager, rolę uprawiać, agros colĕre.
rólnictwo, agricultura.
rólniczy, rustĭcus.
rólnik, agricŏla.
Romulus, Romŭlus.
Roscjusz, Roscius.
roskosz, voluptas, libīdo 158, deliciae 8, 165; roskosz w czem znajdować, roskoszy doznawać z czego,

voluptatem capĕre, percipĕre ex aliqua re.
rosnąć, crescĕre, ingravescĕre 131.
rów, fossa.
rówiennik, aequalis, sodalis.
równie, równo, aeque, non minus 64; równie.... jak, aeque... ac (atque przed samogłoskami).
równocześnie, simul, eodem tempore.
równy, par.
rozbicie okrętu, naufragium.
rozbój, rapinae arum.
rozbójnik, latro, r. morski, pirata.
rozbudzić, excitare.
rozczochrać, spargĕre (włosy crines).
rozdać, distribuĕre.
rozdzielić między kogo, dispertire alicui.
rozejść się, (o pogłosce) manare.
rozgniewany, iratus.
rozkaz, iussus, na r., iussu.
rozkazać, iubēre.
rozkazywać, imperare.
rozległy, vastus.
rozlewać się, diffluĕre.
rozmajity, varius.
rozmawiać, colloqui, cogitare 216.
rozmowa, sermo.
różny, diversus.
różnić się, differre
rozpaczać, desperare.
rozpocząć, incipĕre (bez Perf), coepisse, inchoare 25; bitwę rozpocząć, pugnam committĕre; wojnę r., bellum subire.
rozpoznać sprawę, causam cognoscĕre.
rozprawiać, disserĕre.
rozproszyć, fugare, dispergĕre.
rozpusta, petulantia.
rozprzestrzenić, ampliare.
rozróżniać, distinguĕre.
rozsądek, consilium.
rozsądny, sapiens.
rozśmiać się, deridēre, ridēre.
rozstrzygać, diiudicare.
rozszarpać, lacerare.
rozszerzyć, amplificare.
roztopić, liquefacĕre.
roztropność, consilium.
roztrzaskać, disiicĕre.
rozum, ratio, consilium 107; rozum utracić, desipĕre.
rozumieć, intellegere; rozumie się samo przez się, per se intellegitur, scilicet.
rozumny, prudens.
rozważać, considerare, contemplari.
rozważanie, contemplatio.
rozwiozłość, luxuria.
ruch, cursus, motus; ruch pewny, motus ordinatus (ordinarius).
Rullus, Rullus.
runo, vellus ĕris.
ruszyć (o pochodzie wojska), proficisci.
Rutyljusz, Rutilius.
rycerz, eques.
rynek, forum.
rywal, aemŭlus.
rywalka, aemŭla.
rzadki, rarus.
rzadko, raro.
rząd, 1) = porządek, szereg; ordo, w długim rzę-

dzie, longo ordine; 2) = władza: imperium, regnum; objąć rządy, imperium (regnum) suscipĕre, rządy sprawować, imperium gerĕre.
rządzca, rector.
rządzić czem, regĕre, administrare, moderari (120), gubernare (87) aliquid.
rzecz, res; w rzeczy samej, revera.
rzeczywiście, revera, sane.
rzeka, flumen.
rzeknąć, inquam.
rzewnie, cum multis lacrimis.
rzeź, strages; straszną rzeź sprawić, magnam stragem facĕre.
Rzymianin, Romanus.

S.

Sabińczyk, Sabinus.
Sabinka, Sabina.
Sabinowie, Sabini orum.
sad oliwny, olivētum.
sadzić, plantare.
sadzony w łuszczki, plumatus.
Salamina, Salamis ĭnis.
sam (= jeden), solus; ten sam co, idem atque.
samijski, Samius.
samnicki, Samnitĭcus.
Samnitowie, Samnītes.
Samos, Samus i Samos i, f.
samowładztwo, tyrannis ĭdis.
Sardy, Sardes ium.
sarkać, fremĕre.
satrapa, satrāpes ae i is, (Acc. satrapen, Plur. satrapae, arum, as).
Saturnalje, Saturnalia orum i ium.
Saturn, Saturnus.
sąd, iudicium.
sądzić, iudicare; (= mniemać) putare.
sąsiad, vicinus.
sąsiedni, vicinus, finitimus.
schować gdzie, condĕre in aliquid, servare.
schronienie opatrzone, tecti munimentum.
schwytać, capĕre, comprehendĕre, deprehendere, arripĕre.
ściana, paries ĕtis.
ściągnąć, detrahĕre; ściągnąć na się nieprzyjaźń, inimicitias suscipĕre.
ściętym być, vitam amittĕre.
ścigać, persĕqui.
Scypjon, Scipio ōnis.
Scyrus, Scyrus i.
Scyt, Scytha i Scythes ae.
scytycki, Scythĭcus.
sędzia, iudex, arbiter tri 195.
Segiesta, Segesta.
sekretarz, scriba, piastować urząd sekretarza, scribae locum tenere.
Semiramida, Semirămis ĭdis.
sen, somnus.
senat, senatus.
senator, senator, pater.
senatorski, senatorius.
ser, caseus.
serce, cor; w przenośnem znaczeniu zawsze: animus.
Sergjusz, Sergius.
Serwjusz, Servius.
sesterc, sestercius i.
shołdować, in ditionem suam redigĕre.

isać, serĕre.
isedzieć przy czem, sedēre ad rem; na czem, in re.
siedlisko, sedes is.
silny, firmus, robustus 81, validus 12.
siła, vis, vires; wszystkich sił dokładać, omnia tentare; siły = wojsko, copiae 171.
skała, rupes is.
skarb, thesaurus, divitiae.
skarzyć się, queri.
skaza, labes is.
skazać na śmierć, capitis damnare, condemnare, na zapłacenie pieniędzy, pecunia.
skąd, unde.
skępstwo, avaritia.
skład (państwa), status.
składać w śpiklerzach, condĕre; skł. się z czego, constare aliqua re.
składnie, composite.
skłonność, mores.
skłonny, propensus.
skoczyć (w morze), sese praecipitare, se deiicĕre.
skończyć, perficĕre, finire; wojnę, b. componĕre; życie, decedĕre (vita).
skonfiskować, publicare.
skóra, pellis, dzikich zwierząt, p. ferīna.
skoro, ut, ubi.
skrapiać, irrigare.
skreślić, conscribĕre, describĕre.
skromność, modestia, verecundia.
skromny, modestus, (głos) submissus.
skrupuł, religio, żadnego sobie skrupułu nie robić, nihil pensi habere.
skrzydło, ala, cornu.
skrzywdzenie skarbu, res repetundae.
skutek, w skutek choroby umrzeć, morbo decedĕre, perire.
skupiony, na skupione szyki, per confertissimam turbam.
skwar, fervor.
ślachetny, honestus, nobilis; ślachetna postawa, liberalis decor.
ślepo, temĕre.
ślepy, caecus.
ślubować, vovēre.
słaby, imbecillus, debilis.
sława, fama, gloria; sł. oręża, laus bellica.
sławić, praedicare.
sławny, clarus, nobilis 23.
słodki, dulcis, e.
słoma, stramentum.
słoń, elephantus, i.
słońce, sol, solis.
słowik, luscinia.
słowo, verbum, jednem słowem, denique.
słuchać kogo, audire, = być posłusznym, parēre alicui.
słuszność, rectum, ius.
słusznie, iure, recte.
słuszny, iustus.
słynny, clarus.
smacznie (spać), placide.
śmiać się, ridēre.
śmiałość, audacia, ae.
śmieć, audēre.
śmierć, mors, od kary śmier-

ci uwolnić, capitis absolvĕre.
śmiertelnik, mortālis.
śmieszny, ridiculus.
smutek, luctus 11, dolor, desiderium.
smutny, tristis, e.
Smyrna, Smyrna, ae.
śnieg, nix.
sofista, sophistes (a), ae.
Sofokles, Sophŏcles, is.
Sokrates, Socrates.
Solon, Solon, onis.
spadek, hereditas.
spadkobierca, haeres.
spajać, iungĕre, coniungĕre
spalić, comburĕre, deurĕre, incendĕre.
Spartanin, Spartānus.
spartański, Spartānus, a, um.
spaść, deciděre, delābi.
Speuzyp, Speusippus.
spędzić życie, vitam, aetatem consumĕre.
spierać się, contendĕre.
spiesznie, propĕre.
spieszny, celer.
spieszyć, contendĕre.
śpiew, cantus, us.
śpiewać, canĕre.
śpiewak, citharoedus.
śpiklerz, horreum.
spisek, coniuratio.
śpiż, aes.
śpiżowy, aëneus.
splamić, maculare.
spłonąć, ardĕre.
spoczywać na kim, niti, positum esse in aliquo.
spodnia suknia, zob. suknia.
spodziewać się, sperare.
spokój, tranquillĭtas, atis.
spokojnie, placĭde.
spokojność, tranquillĭtas, silentium 2, otium 203.
spokojny, tranquillus, quietus; nie znosić z spokojnym umysłem, iniquo animo ferre.
spółczesny, aequalis, e.
spółobywatel, civis, is.
spółrządzca, imperii (regni) socius.
spółuczestnik, particeps, cipis.
spór, contentio, controversia, disceptatio 217.
sposób, ratio, modus; sposób życia, victus cultusque, victus atque cultus; spos. myślenia, animus.
sposobność, facultas.
spostrzedz, conspicĕre, animadvertĕre, vidĕre 138.
spotkać kogo, inciděre alicui (in aliquem), consequi aliquem; sp. się z kim, congrĕdi.
spotwarzać kogo, obtrectare alicui.
sprawa, res, causa, negotium; sprawy wojenne, res bellicae; sprawy ważniejsze, graviora negotia; sprawa moja, meae res 201; sprzyjać sprawie czyjej, favere rebus alicuius; za sprawą czyją, per aliquem; bronić sprawy w sądzie, zob. bronić.
sprawca, auctor
sprawiać, facere, efficĕre, conficĕre 232; spr. w szyki do boju, aciem instruĕre.
sprawiedliwość, iustitia, aequitas 168.

sprawiedliwy, iustus, probus.
sprawować urząd, magistratum gerĕre, magistratu fungi.
sprostać, parem esse, nie spr. impărem esse.
sprowadzać, importare; znowu spr. reducĕre, reportare; ducĕre 5; spr. klęskę, cladem afferre.
sprzedawać, vendĕre, venumdare 189.
sprzęt, instrumentum 12, supellex, llectilis.
sprzyjać, favēre, studēre.
sprzykrzyć sobie, taedet me.
sprzymierzeniec, socius.
spustoszyć, depopulari, conquassare 216.
srebro, argentum.
środek przeciw czemu, remedium alicuius rei; ratio 149.
środkowy, medius, interior.
srogi, acerbus (los).
sromota, ignominia, flagitium.
srożyć się, saevire.
stać, stare, stać pod bronią, in armis esse; stać się, fieri, exsistĕre 70.
staje, stadium.
stajnia, stabŭlum.
stałość, constantia.
stały, constans, firmus.
stan, w stanie być, posse.
stanąć, consistĕre; pokój stanął, pax convēnit.
stanowić, constituĕre.
starać się o co, studēre alicui rei 120, operam dare; expetĕre aliquid 93, appetĕre 129, o urząd, magistratum petĕre, rempublicam capessĕre; gorliwie się st. o co, appetens sum alicuius rei.
staranie, cura, starania dokładać, operam dare, navare alicui rei; mieć st. o co, consulere, prospicere alicui rei.
starannie, diligenter.
staranność o co, cura alicuius rei.
starość, senectus, w starości, in senectute.
starożytność, antiquĭtas; w starożytności, antiquitus 43.
starożytny, vetus, antīquus.
stary, senex, vetus 95, starszy, maior (natu).
starzeć się, obsolescĕre.
statek, navigium.
stawić czoło, opór, resistĕre; przed oczy, ponĕre ante oculos.
stąd, inde.
Stefan, Stephanus.
step, regio deserta et inculta.
ster 1) zob. kierować, 2) cura 89.
sternik, gubernator.
stoczyć bitwę, proelium committĕre, facĕre.
stolica, caput.
stół, mensa; przy stole, supra coenam.
stopa, pes.
stopień, gradus.
stósownie do, pro.
stósowny, aptus.
stosunek, res; stos. przyjacielski, necessitudo; mieć z kim przyjazne stosunki, familiariter aliquo uti.

strach przed kim, metus alicuius; strachem zdjęty, metu oppressus.
stracić 1) amittĕre, perdĕre; 2) = ściąć: supplicio aliquem afficĕre, supplicium de aliquo sumĕre; stracić życie, caedi 68.
strata, damnum, iactura; stratę ponieść, iacturam facĕre.
strawa, victus us.
straż, custodia, custōdes.
strofować, castigare, monere.
strona 1) = okolica, regio; 2) = część, pars, 24, 27. 3) = brzeg (rzeki), ripa; 4) ze wszystkich stron, undique. 5) z téj strony, cis; z obu stron, u trimque.
stronnictwo, partes ium, factio, sui suorum.
stronnik, socius.
strzedz kogo, custodire, servare 62; strzedz się kogo, cavere aliquem.
strzelać z łuku, sagittare.
stworzyć, generare, efficĕre 143; stworzony do czego, natus 144.
Styks, Styx gis.
subtelny, tenuis.
Suesa Pomecja, Suessa Pometia.
suknia, vestis; sukn. spodnia, tunica.
Sulla, Sulla.
sullański, Sullanus.
suma, pecunia.
sumienie, conscientia.
surowo, severe, graviter.
surowość, severitas.
surowy, severus, acerbus.
Suza, Susa orum.
Swewowie, Suevi orum.
świadczyć, testari, docēre.
świadectwo, testimonium, według świadectwa, testimonio.
świat 1) = całe stworzenie, mundus; 2) = nasza ziemia, terrae arum, orbis terrarum 43.
światło, lux.
światły (człowiek), doctus.
świątynia, templum, fanum, 1, 3.
świecznik, candelabrum.
świetność, splendor, claritas.
świetny, clarus, illustris, splendidus, amplus; św. czyn, res praeclare gesta.
świętość, sanctitas, sacrum.
święty, sacer, sanctus.
o świcie, prima luce.
Sybiliński, Sibyllinus.
Sycjon, Sicyon ōnis.
Sycylja, Sicilia.
sycylski, Sicŭlus.
Syfaks, Syphax ācis.
Sykcjusz, Siccius (Dentatus).
syn, filius, s. bratowy, privignus.
Syrakuza, Syracusae arum.
Syrakuzanin, Syracusānus.
Syrja, Syria.
szacować, colĕre, vereri; szanując, veritus; być szanowanym, coli, honore affici 5.
szacunek, honor, reverentia, auctoritas 131.
szanowanie (bogów), cultus us.
szata, vestis, cultus 189.
szczególnie, praecipue.
szczególny, singularis.

szczerze, diligenter.
szczędzić kogo, parcĕre alicui.
szczęście, res secundae, res prosperae, secunda fortuna; felicitas, salus 221.
szczęśliwie, feliciter.
szczęśliwy, felix, (w duszy) beatus.
do szczętu, funditus.
szczodrobliwość, liberalitas.
szczodrobliwy, liberalis.
szczupły, angustus.
szczyt, vertex 24; szczyt góry, summus mons.
szereg, series ei, ordo.
szeroki, latus.
szkoda, damnum.
szkodliwy, perniciosus, noxius, damnosus 221.
szkodzić, nocēre, obesse.
szkoła, ludus.
szpetny, turpis.
sztuka, ars, szt. wojenna, res militaris; sztuki piękne, artes ingenuae.
szturmem, vi.
szukać, quaerĕre.
szwank, detrimentum; nie ponieść szw. żadnego, nihil detrimenti facĕre.
szyby robić, agĕre scrobes.
szybki, celer.
szybko, celeriter, cito 18.
szybkość, celeritas.
szydzić z kogo, insultare aliquem, irridēre.

T.

Tacyt, Tacĭtus.
tajemnica, mysteria orum.
tajić przed kim, celare aliquem.
taki, talis, = tak wielki, tantus, 22, 29; taki...jak, tantus...quantus.
także, etiam.
talent 1) = zdolność: ingenium. 2) = pieniądze: talentum.
Tales, Thales ētis.
tamdotąd, eo.
Tamirys, Thamyris ĭdis.
tam, ibi
tamże, ibidem.
Tanakwil, Tanăquil ĭlis.
Tarakona, Tarrăco cōnis.
tarcza, clipeus.
Tarent, Tarentum.
Tarentynowie, Tarentīni orum.
tarentyński, Tarentīnus.
Tarkwinje, Tarquinii orum, miasto w Etrurji.
Tarkwinjusz Stary, Tarquinius Priscus.
Tarsus, Tarsus i.
Tartar, Tartărus.
Taurus, Taurus.
tchórz, ignavus.
Tebanie, Thebani orum.
tebański, Thebanus.
Teby, Thebae arum.
tedy, igitur.
Telus, Tellus.
Temistejasz, Themisteas ae.
Tenarum, Taenarum (przedgórze).
Teofrast, Theophrastus.
Teramenes, Theramĕnes.
teraz, nunc.
Terencjusz, Terentius.
Tersytes, Thersītes, ae.
Tesalczyk, Thessălus.
testament, testamentum.
Teutonowie, Teutŏni orum.
tępy, hebes ĕtis, tardus.

tęsknota za kim, desiderium alicuius.
tłusty, pinguis.
toczyć się, geri (o wojnie).
Tomirys, Tomyris is.
tor, cursus us.
towar, merces is.
towarzystwo, 74.
towarzysz, comes itis, socius.
towarzyszyć komu, sequi aliquem; comitari.
trabant, satelles ĭtis.
tracić = utracić.
Tracja, Thracia.
Trajan, Traianus.
trajedja, tragoedia.
traktować, tractare.
trapić, commovēre 216, tenēre 67.
trawa, gramen.
Trazymeński, Trasimēnus (lacus).
trąba, tuba, (u słonia) manus.
Trebja, Trebia.
trojański, Troicus, Troianus.
trójkątny, triquetrus a um.
tron 1) do siedzenia: solium, thronus; tron postawić, thronum apponĕre. 2) rządy: regnum, tron odzyskać, regnum recuperare.
troska, moeror; wolny od troski, homo moerore vacuus.
troskliwie, sollicite.
troskliwość o co, cura alicuius rei.
troskliwy, sollicitus, cupidus 128.
troszczyć się o co, curare rem, consulĕre alicui rei.
trud, labor.
trudność, difficultas.
trudno, difficile.
trudny, difficilis.
trup, cadaver, trupem położyć, caedĕre.
trwały, sempiternus.
trwożliwy, ignavus.
tryb, ratio.
trybun, tribunus.
trybunat, tribunatus us.
tryjumf, triumphus.
tryjumfować nad kim, triumphare ex aliquo.
tryjumwir, triumvir.
trzcina, arundo.
trzepotanie, crepĭtus us.
trzoda, grex.
trzymać w karbach, continere, arcere; = żywić, alĕre.
tu, hic, = tudotąd, huc.
Tuljusz, Tullius.
Tullus, Tullus.
tułać się, errare, circumerrare.
tułactwo, errores.
Turje, Thurii orum.
Tuscja, Tuscia
tutaj, hic.
twardy, durus.
twierdzić, existimare; tw. że nie, negare.
Tyber, Tibĕris.
Tyberjusz, Tiberius.
Tycyn, Ticīnus.
tyle, tot, tantus 146; tyleż, totidem, tyle razy, toties.
tylko, tantum.
tylna straż, agmen novissimum, novissimi orum.
tył, tergum, z tyłu, a tergo, tył podać, terga vertĕre; tył okrętu, puppis.
Tymazyteusz, Timasitheus.
tymczasem, interim, interea.
Tymeusz, Timaeus.

Tymofanes, Timophanes.
Tymoleon, Timoleon ontis.
Tymoteusz, Timotheus.
Tyr, Tyrus.
tyran, tyrannus.
Tyrybaz, Tiribazus.
tysiąc, mille, po t., singula millia.
tytuł, titulus; kłaść na tytule, inscribĕre.
Tytus, Titus.

U.

ubiegać się o co, petĕre aliquid; ub. kogo fortelem, circumvenire dolo.
Ubijczyk, Ubius.
ubogi, pauper.
ubóstwo, paupertas.
ubywać (o księżycu), decrescĕre.
uchodzić za co, haberi, existimari, putari.
uciąć, amputare, absciděre.
ucieczka, fuga.
uciekać, uciec, fugĕre, przed kim, aliquem; uciec się do czego, confugĕre.
uciemiężać, opprimĕre; okropnie uc., gravi imperio premĕre.
ucierpieć, laborare, premi 220.
uciskać, vexare.
ucywilizowany, humanus.
uczciwie, rectei.
uczciwy, probus, honestus.
uczestnik, particeps.
uczony, doctus.
uczta, convivium.
uczyć, docere; u. się, discĕre; u. się na pamięć, ediscĕre.
uczynić zadosyć, satisfacĕre.
uczynność, officium.
udać się 1) = pojechać: se conferre, proficisci, do kogo, adire aliquem 201. 2) = powieść się: procedĕre.
udawać, simulare; udaję jakobym uciekał, fugam simulatam capio.
udawanie, simulatio.
uderzać na kogo, adoriri, aggredi aliquem, impetum facere in aliquem.
uderzony, ictus.
udusić, iugulare.
udział mieć w czem, participem esse alicuius rei, interesse alicui rei 126.
udzielać, impertire.
ufny w co, fretus aliqua re.
ugęszczany, celeber.
ujrzeć, videre; ujrzeć światło (= narodzić się), nasci, lucem adspicere 234.
ujść, fugĕre.
ukarać, punire, multare.
ukazać się, apparēre.
ukąszenie, morsus us.
ukojić, levare.
ukraść, surripĕre.
ukryć przed kim, celare aliquem.
ukrytym być, latēre.
ukrzyżować, crucis supplicio afficere, cruci affigĕre, suffigĕre, in crucem figĕre, agĕre, tollĕre.
ulegać, obnoxium esse; ul. wątpliwości, dubium esse.
uległość, obsequium.

ulewa, imber bris.
ulęknąć się czego, timēre, vereri aliquid.
na ulicę wychodzić, in publicum prodire.
Ulises, Ulysses is.
ułomność, fragilĭtas.
ułożyć, componĕre.
umarły, mortuus.
umawiam się z kim, convenit mihi cum aliquo.
umiarkowanie, modeste.
umiarkowanie, temperantia continentia, modestia.
umiarkowany, temperatus moderatus.
umieć 1) = wiedzieć: scire, nie umieć nescire. 2) = módz: posse.
umiejętność, scientia.
umieścić, collocare, includĕre 110.
umrzeć, mori, diem supremum obire 216.
umyślnie, de industria.
umysł, animus.
unieść, portare 1.
uniewinnić, excusare.
uniewinnienie, excusatio.
unikać, fugĕre, subterfugĕre 105, vitare, declinare 4.
upadek, interitus.
upał, calor.
upominać, monĕre, hortari 89.
uporczywie, acriter.
uporządkować, componĕre.
upowszechnić się, invalescĕre.
upragniony, exoptatus.
uprawa, cultus; uprawa roli. agricultura.
uprawiać, colĕre.
uprosić kogo, impetrare ab aliquo.
uprzejmie, benigne.
uprzejmość, liberalitas, benevolentia.
uprzejmy, liberalis, benevŏlus.
uratować, servare.
urażać się, aegre ferre.
urażliwość, dolor.
uroczysty, solemnis.
uroczystość, dies solemnis, festus, solemne is n. i solemnia ium, sacra orum.
uroda, forma.
urodzajność, fertilitas.
urodzajny, frugifer.
urodzić, parĕre; ur. się, nasci.
urząd, magistratus, honor; wysoki urząd, amplissimus magistratus.
urządzenie, institutum.
urządzić, constituĕre, ordinare 26.
urzędnik, magistratus.
usilnie, vehementer.
usiłować, conari, tentare 32.
usiłowanie, conatus, studium, consilium.
uskutecznić, gerĕre.
uślachetnić, formare.
uśmiechać się, arridēre.
usłuchać kogo, parēre alicui.
usługa, officium, opera.
usposobienie, ingenium, mores 72.
ustawa, respublica, ustawę krajową zmienić, novis rebus studēre.
ustąpić, cedĕre, recedĕre; ust. z czego, cedĕre re.
ustępstwo, blandimentum.
ustraszyć, terrēre.
ustroić, vestire, ornare.
ustronie, recessus us.
usunąć potajemnie, surripĕre;

usunąć się z oczu, e conspectu recedĕre.
uszanowanie, reverentia, verecundia, religio 3.
utonąć, submergi, fluctibus obrui 9.
utracić, amittĕre.
utrzymywać, servare 173, conservare 4, = żywić, alĕre, utrzymywać na wodzy, moderari rei.
uwaga, (animi) attentio, studium 18.
uważać, 1) coś, observare rem 72; 2) co w kim (= widzieć), animadvertere; 3) kogo za co, aliquem habēre, putare, ducere aliquem. 3) uważać na co, animum attendĕre ad rem, mało na co uw. negligĕre rem; uważać aby, attendĕre ut. 4) uważać za godnego czegoś, dignari aliqua re.
uważanie na co, observatio alicuius rei.
uwiadomić, certiorem facĕre.
uwieńczyć, coronare.
uwierzyć, credĕre.
uwięznąć, inhaerēre.
uwłaczać, obtrectare.
uwolnić, liberare, absolvĕre.
uzbierać, parĕre.
uzbrojić, armare; uzbr. flotę, classem comparare.
uznać, indicare; uznać za godnego czegoś, dignari aliqua re.
uzupełnienie, supplementum.
użycie, usus.
uzyskać, impetrare.
użyteczność, utilitas.
użyteczny, utilis; użytecznym być, prodesse.
użytek, usus, utilitas.
użyć, używać czego, uti, frui (186) aliqua re, użyć podstępu przeciw komu, fraude ac dolo aggredi aliquem.
używanie, usus.
użyźniać, fertilem efficĕre, fecunditatem dare alicui.

W.

wada, vitium.
wahać się, dubitare.
walczyć, pugnare, dimicare 28, arma ferre 136.
waleczność, fortitudo, virtus.
waleczny, fortis.
walka, pugna, certamen.
Walerjusz, Valerius.
wał, agger ĕris.
warowny, munitus.
wart jest więcej, pluris est.
wartość, pretium, dignitas 188, wartość moralna, honestas.
warzyć się, fervēre, exaestuare.
ważny, gravis, ponderosus 12.
wątpić, dubitare.
wątpienie, dubitatio; bez wątpienia, sine dubio; (przed Compar) longe, facile.
wątpliwy, dubius.
wąwoz, angustiae arum.
wąż, serpens.
wchodzić, intrare; wchodzić do szczytu, ascendere 24, na co, ascendere rem, in rem; wchodzić z kim w zawody, decertare cum aliquo.

wciągać (pierścień), induĕre; (powietrze), ducĕre.
wcielić do państwa, adiungĕre imperio, in provinciam redigĕre.
wcześnie, a puero, a pueris, ab ineunte aetate.
wczorajszy, hesternus.
wdzierać się, penetrare.
wdzięcznie, eleganter.
wdzięczność, gratus, pius animus.
wdziewać, induĕre.
Wejens, Veiens ntis, miasto Wejensów = Veii orum.
wejść do miasta, urbem ingredi, pervenire 2.
wejście do czego, introitus alicuius rei.
wełna, lana.
Wenuzja, Venusia.
Werona, Verona.
Weres, Verres is.
wesołość, laetitia, hilaritas.
wesoły, laetus.
Wespazjan, Vespasianus.
wewnątrz, intus.
wewnętrzny, interior.
Wezuwjusz, Vesuvius.
wezwać, arcesĕre, evocare, accire 148.
wezwanie przyjąć, conditionem accipĕre.
węgiel, carbo ōnis.
wiadomość, scientia; wiadomości (= nauki), litterae, artes 208.
wiadomo (jest), constat.
wiadomy, notus; wiadomą jest rzeczą, constat.
wianie, flatus us.
wiarę dać, fidem habēre.
wiarołomstwo, periurium.
wiatr, ventus.
wicher, tempestas.
widok, adspectus us.
widzieć, vidēre.
wieczerza, coena; zaprosić na wieczerzą, invitare ad c.
wiecznie, perpetuo.
wieczność, aeternitas.
wieczny, aeternus, perpetuus, sempiternus 2, 87.
Wiedeń, Vindobona.
wiedza, bez wiedzy czyjejś, insciente aliquo.
wiedzieć, scire, intellegĕre, vidēre; nie wiedzieć, nescire.
wiejski, rusticus.
wiek, aetas, seculum 47; wiekiem osłabiony, gravis annis.
wielbić, praedicare.
wielce, magnopere.
wiele (wielu), multi; nie wielu, pauci; za wiele, plura; o wiele (wiele), multo.
wielkość, magnitudo.
wierność, fides; wierność okazać, fidem praestare.
wierny, fidus, fidelis.
wierzchnia suknia, amiculum.
wierzyć, credĕre.
wieszcz, vates is.
wieś, rus.
wieśniak, agricola.
wieża, turris.
więzić, tenere.
więzienie, custodia 169, vincula, carcer ĕris.
winny, noxius, nocens.
winszować, gratulari.
wiochna, rustica.
wioska, rus, praediolum 107, villa 12.

wiszący, pensibilis.
Witeljusz, Vitellius.
wkładać na kogo, imponere alicui.
wkroczenie, adventus.
wkroczyć dokąd, ingredi.
wkrótce, brevi, (o czasie przyszłym) mox.
władca, imperator, dominus.
władza, imperium, potestas; najwyższa władza, summum imperium, summa rerum.
właściwie, revera.
własność (nie wyraża się), być własnością czyjąś, esse alicuius.
własny, privatus; meus, tuus, suus, noster, vester (przed rzeczownikiem).
Włochy, Italia ae.
włos, capillus, crinis.
włość, bonum.
włoski, Italicus.
włożyć, imponĕre.
wnętrzności, viscera rum, recessus us.
wnijść do miasta, urbem intrare, ingrĕdi.
wnosić, invehĕre.
wnuczka, neptis is.
wnuk, nepos.
wodotok, aquarum ductio.
wódz, dux; naczelny wódz, imperator.
wojenny, bellicus, woj. dzieła, res bellicae.
wojna, bellum; wojna domowa, bellum civile, intestinum, wojna Sprzymierzeńców, bellum Sociale; wydać wojnę, bellum inferre, gotować się do wojny, bellum parare.
wojsko, exercitus, copiae; woj. lądowe, copiae terrestres, pedestres; wojsko piesze, peditatus.
wojskowość, militia.
wola, arbitrium, podług woli, ad arbitium.
woleć, malle.
wolno jest, licet.
wolność, libertas.
wolny, liber, expers 132, ingenuus 45.
Wolskowie, Volsci orum.
wół, bos bovis.
wołać, clamare.
wór, uter tris.
wosk, cera.
wóz, plaustrum 190, wóz słoneczny, currus solis.
wpadający w oczy, conspicuus.
wpaść, wpadać, inciděre, incurrere 142; (o ujściu rzeki) influĕre.
wpędzić, compellĕre.
wpływ, auctoritas, opes.
wprawa w czem, usus alicuius rei.
wprawdzie, quidem.
wprowadzić, ducĕre.
wracać, wrócić, redire, reverti, revertor, Perf. reverti.
wraz, una.
wreszcie, tandem.
wrodzony, innatus, insitus.
wrzask, voces um.
wrzucić, deiicĕre.
wschód, oriens.
Wschód (kraj), Oriens.
wschodzić, oriri.
wsieść na okręt, conscendĕre, ascendĕre (in) navem.
wskazać, monstrare, ostendĕre.

wskrzeszać (nauki), recolere.
wspaniałomyślny, generosus.
wspaniały, magnificus, splendidus.
wspierać, adiuvare aliquem, opitulari alicui 140.
wspólnik, particeps, socius.
wspólny, communis.
współczesny, aequalis.
współobywatel, civis.
wspominać, commemorare, nominare.
wspomnienie, commemoratio, memoria; wspomnienia godny, commemorandus.
wśród, in.
wstawiać się u kogo, supplicare alicui.
wstąpić na tron po kim, sequi in regno aliquem, succedĕre alicui.
wstrzemięźliwość, temperantia.
wstrzemięźliwy, temperans, abstinens.
wstrzymać się, abstinēre, retineri.
wstyd, pudor; wstyd mnie jest, pudet me.
wstydzę się czego, pudet me alicuius rei.
wszelki, omnis.
wszystek, omnis.
wtajemniczyć w naukę, imbuĕre scientia.
wtedy, tum, wtedy właśnie tum forte.
wtrącić (do więzienia) conĭicĕre in vincula.
wuj, avunculus.
Wulkan, Vulcanus.
wybaczyć, ignoscĕre.
wybawić z czego, liberare (a) re.
wybiedz ku komu, occurrĕre alicui.
wybornie, praeclare.
wyborny, egregius, excellens16.
wyborowy, lectus, egregius.
wybrać, deligĕre, creare.
wybryki, libidines.
wybrzeże, ora.
wybuch, eruptio.
wybuchnąć, oriri, exardēre.
wychodzić (na wojnę) proficisci, (na ziemię) escendĕre, evadĕre.
wychować, wychowywać, educare.
wychowanie, educatio; odbierać wych. educari.
wychwalać, laudibus efferre.
wyciągać (ręce) porrigĕre.
wyćwiczyć się w naukach, discĕre artes.
wydać, edĕre; wojnę wydać, bellum inferre; (= dać komu) tradĕre, dedĕre; (= zdradzić) prodĕre; (= rodzić) ferre.
wydobywać, extrahĕre.
wydoskonalić, excolere, perficĕre.
wydrzeć, wydzierać, eripĕre.
wydzielać, tribuĕre.
wygnać, expellĕre.
wygnanie, exsilium; z wygn. odwołać, in patriam restituĕre.
wygnaniec, exsul.
wygoda, cultus.
wygodnie, commode, molliter (żyć).
wyjaśniać, exponere.
wyjąwszy, nisi.
wyjechać, proficisci, decedĕre 100, egrĕdi 49.

wyjednać, comparare.
wyjść, exire; w. na męża, evadĕre virum.
wykład mieć, sermonem habere; w wykładzie, in dicendo; actio 16.
wykonywać, perficĕre; wyk. sprawiedliwość, iustitiam exercere.
wykorzenić, exstirpare, (zabobon) removere.
wykształcenie, eruditio, gruntowne wyk. summa eruditio.
wykształcić, erudire, naukowo, litteris.
wyleczyć z choroby, liberare morbo.
wyliczać, numerare, enumerare.
wymagać, postulare, requirĕre.
wymawiać, increpare.
wymieniać, = wyliczać.
wymódz na kim, impetrare ab aliquo.
wymowa, eloquentia.
wymowny, eloquens.
wymyślić, invenire.
wynajdywać, wynaleść, invenire.
wyniesiony, editus.
wynosić (= chwalić), praedicare, efferre.
wyobrażenie o czem, notitia alicuius rei.
wypadek, eventus us.
wypaść podług życzenia, ex sententia procedĕre.
wypędzić, expellĕre, depellĕre, abigĕre 185.
wypłynąć, proficisci.
wypoczynek, requies.
wyprawa, expeditio.
wyprawić (posłów), mittere, ablegare 135.
wyprowadzić, educĕre, w. się, migrare.
wyprzeć, depellere.
wyraźny, luculentus.
wyrocznia, oraculum.
wyrok wydawać, sententiam ferre.
wyrównać komu w czem, aequare aliquem aliqua re.
wyrozumiały, humanus.
wyrozumienie, humanitas.
wyruszyć, proficisci.
wyrządzić krzywdę, iniuriam facĕre.
wyryć, incīdĕre, inscribĕre, exarare.
wyrzucić, eiicĕre.
wysadzić, exponĕre.
wyschnąć, exarescĕre.
wysełać, wysłać, mittĕre.
wysiadać na brzeg, escendĕre.
wyskoczyć, prosilire.
wysławiać, celebrare, laudibus efferre.
wysłuchać, exaudire.
wysoki, altus; (urząd) amplus, (cena) magnus.
wysokość, altitudo.
wyspa, insula.
wystawić, 1) = wybudować: constituĕre, instituĕre, aedificare, exstruĕre. 2) na co, exponĕre alicui rei 109; = wyobrazić sobie: intellegĕre, cogitare; subiicere (przed oczy). 3) = wyjaśnić: exponĕre.

wystąpić, prodire.
występek, scelus, facinus, crimen.
występny, facinorōsus.
wystrzegać się (czego), cavere aliqua re.
wysuwać się naprzód, procurrĕre.
wyświadczać, tribuĕre, praestare 8. 129.
wyswobodzenie, liberatio, wyswob. miasta, liberata urbs.
wyszukany, exquisitus.
wytężenie, contentio, labor.
wytrwałość, constantia, assiduitas, patientia, perseverantia 29.
wytrwały w czem, tenax alicuius rei.
wytryskiwać, emicare.
wytrzymać, sustinēre.
wywlec, protrahĕre.
wywołać z kraju, proscribĕre.
wyżej, supra, antea.
wyznać (otwarcie) profiteri.
wyznaczać, dare, na opiekuna, tutorem instituĕre.
wyzuć z czego, spoliare aliqua re.
wyzwoleniec, libertus.
wyzwolony, liberalis (sztuka).
wzbraniać się, recusare.
wzburzenie, furor.
wzdrygać się przed czem, abhorrere a re, horrere rem.
wzgarda, contemptus us.
wzgardzić czem, repudiare 86, spernĕre aliquid.
wzgląd na co, ratio alicuius rei, beneficium 19.
względem, de.
wzgórze, mons, collis.
wziąć, sumĕre 222, wz. lutnią, sumĕre citharam, wz. za żonę, ducĕre uxorem, in matrimonium ducere; wz. do domu, ducĕre domum, wz. za syna, adoptare.
wziętość, auctoritas.
wzmocnić, augēre.
wzniecić, movēre.
wzniosły, elatus; wzn. dusza, eximius animus.
wznowić wojnę, rebellare.
wzrastać, wzrość, crescĕre.
wzrost wysoki, excelsa statura.
wzywać, vocare.

Z.

za 1) = po, post. 2) = podczas: sub, np. za niego, sub eo = eo regnante. 3) = zbyt, nimis.
zabawa, ludus.
zabawić, morari, commorari, manēre.
zabezpieczyć, tueri, defendĕre.
zabezpieczony, tutus.
zabić, interficĕre, occidĕre.
zabiegi, opera, studium.
zabobon, superstitio.
zabójca, interfector.
zabójstwo, caedes; zab. dokonać, caedem facĕre; zab. krewnych, parricidium.
zabrać, rapĕre, auferre 133, zab. z sobą, tollĕre, ducĕre 211, zab. w niewolą, capĕre.
zaburzenie domowe, seditio.
zabytek, monumentum.
zachęcać, (ad)hortari, excitare.

zachcianka, voluptas.
zachody, opera ae.
zachodzić (o słońcu) occĭdere.
zachować, sustentare, servare, tueri; zach. pamięć, memoriam conservare, z. w pamięci, memoria tenēre.
zachwycać, delectare, permulcēre.
zaciągnąć, advehĕre.
zacięcie, acriter.
zaciętość, z zaciętością = zacięcie.
zacisze domowe, otium, privatus 212.
zaćmienie (słońca), defectus us.
zacząć, zaczynać, incipĕre, coepisse.
zadać, praebēre (truciznę).
zadowolony, laetus (serce); zad. z czego, contentus aliqua re.
zagarnąć pod władzę, in potestatem redigĕre.
zaginąć, perire.
zagraniczny, extĕrus.
zahartowany przeciw czemu, na co, patiens alicuius rei.
zajaśnieć, excellere.
zająć, occupare, potiri re. zajmować się czem, incolĕre 182; zająć się sprawami, curare negotia; vacare alicui rei 111; zajęty ofiarami, operatus sacris; ogień zajmuje, corripit.
zajiste, sane.
zakazać, vetare.
zakątek, angulus i.
zakończyć, finire, życie, mori.
zakorzenić się, ingravescĕre.
żal po kim, desiderium alicuius; żal mi czego, poenitet me alicuius rei.
zalecać, commendare, praecipĕre 66. 94.
zaledwie, vix.
zaleta, virtus.
zalewać zupełnie, obrutum oppletumque tenēre.
zależy mi na tem, interest mea.
załoga, praesidium.
założyć, condĕre.
żałuję, poenitet me.
Zama, Zama.
zamach, conatus, consilium.
zamek, arx.
zamęt, perturbatio.
zamiana, permutatio.
zamiast, pro.
zamieniać w prowincją, in formam reipublicae redigĕre.
zamierzwiać, mitigare.
zamierzyć się na kogo, petĕre aliquem.
zamieszkiwać, incolĕre.
zamiłować, complecti.
zamiłowanie, studium 94; zamiłow. w rólnictwie, rusticatio.
zamknąć, includĕre, w więzieniu, in carcerem.
zamordować, interficĕre, occīdere, trucidare 65.
zamordowanie, caedes.
zamożny, dives, opulentus.
zaniechać czego, cessare ab aliqua re.
zaniedbać, neglegĕre.
zanieść (z obowiązku) referre 220, (z dobrej woli) de-

ferre; zanosi się na wojnę, bellum instat.
zanócić, canĕre.
zaopatrzyć w co, implēre re.
zapalać, inflammare, incendĕre; ducĕre 141.
zapewnić, affirmare, confirmare.
zapędzić, expellĕre 230.
zapłacić, solvĕre.
zapobiegać, occurrĕre.
zapomnieć o kim, oblivisci alicuius, o czem, alicuius rei, aliquid.
zapozwać przed sąd, in iudicium vocare, zap. przed sąd ludowy, in populi iudicium vocare.
zapragnąć, cupĕre.
zaprosić, vocare, invitare.
zaprowadzić, deducĕre, zap. na ucztę, abducĕre ad coenam; (= urządzić) instituĕre, n. p. Saturnalje.
zapytać kogo o co, rogare, percontari aliquem aliquid, quaerere ex aliquo aliquid.
zaradzić o czem, czemu, consulĕre, mederi, prospicĕre (93) alicui rei.
zaraz, statim, iam 78.
zaraza, pestis.
zarazem, simul.
zarozumiałość, arrogantia, fastus us.
zarozumiały, arrogans.
zarówno, pariter, aequaliter.
żart, iocus.
zarząd, procuratio.
zarządzać czem, administrare rem.
zarzut czynić, opprobrio dare.
zaś, autem.
zasadzka, insidiae; zrobić zas. insidias componĕre.
zasiać, sementem facĕre.
zasiew, sementis is.
zasiewać, conserĕre.
zaślamować, oblimare.
zasłaniać, defendĕre.
zasługa, meritum, virtus, laus; zasługi naukowe, laus litterarum.
zasługiwać na co, mereri, merērе aliquid.
zasłużony (bene) meritus; iustus 46.
zasłużyć się komu dobrze, bene de aliquo mereri (merēre).
zasoby, opes.
zaspokajać, depellĕre.
zastawić, apponĕre.
zastósować, adhibēre, uti.
zachodzić, acciděre.
zaszczyt, honor.
zaszczytny, honestus, gloriosus.
zatajić przed kim, celare aliquem.
zatoka, fretum.
zatrudnienie, negotium, studium (7), res.
zatopić, demergere.
zatrzymać, retinēre.
zaufać, confidĕre.
zaufanie, fides, fiducia.
zawadzać, obstare.
zawdzięczać, debēre.
zawezwać, arcessĕre.
zawiadować czem, gubernare, regĕre, administrare aliquid.
zawierać, continēre, comprehendĕre, amplecti.

zawieść, devehĕre; (oszukać), fallĕre.
zawiesić, suspendere.
zawieszenie broni, induciae arum.
zawinić, peccare.
zawodzić, fallĕre.
zawojować, subigĕre.
zawołać głośno, exclamare, proclamare.
zawrzeć przymierze, foedus facere.
zawsze, semper.
zawziętość, infestus animus.
zażądać, petĕre, poscĕre, optare 11.
zazdrość, invidia.
zazdrościć komu czego, invidere alicui aliquam rem.
zazdrosny, invĭdus.
zażyłość, hospitium.
żądać, postulare, rogare.
żądanie, rogatio.
żądza, cupiditas.
zbadać sprawę, causam cognoscere.
zbawienie, salus.
zbawienny, salutaris.
zbić na głowę, ad internecionem caedĕre.
zbierać, colligĕre.
zbliżać się do kogo, appropinquare alicui, prope accedĕre 11, accedĕre ad rem.
zbłądzić, labi.
zbogacić, instruĕre, augēre, perficĕre.
zbójca, interfector.
zboże, frumentum.
zbrodnia, scelus, crimen.
zbrodniarz, sceleratus (homo).
zbrodniczy, facinorōsus.
zbroja, arma orum, (zabrana zabitemu nieprzyjacielowi) spolia orum.
zbrojny, armatus.
zbudować, aedificare, condĕre.
zbuntować się, rebellare.
zburzyć, vastare, delēre, evertĕre, diruĕre 206.
zbytecznie, nimis.
zbytek, luxuria.
zbytni, nimius.
zdanie, sententia, opinio.
zdarzenie, res.
zdarzyć się, fieri.
zdatny, idoneus, aptus.
zdawać się, videri.
zdolność, indoles is, ingenium.
zdobyć, expugnare, capĕre.
zdobycz, praeda.
zdradzić, proděre.
zdrowie, valetudo.
zdrowy, sanus.
zdziałać, gerĕre.
żeglarz, nauta.
żegluga, res nauticae.
zejść z świata, vita decedĕre, excedĕre.
żelazo, ferrum; z żelaza, ferreus.
zemsta, ultio, cupiditas ulciscendi.
Zeno(n), Zeno ōnis.
zepchnąć, deiicĕre.
zepsuć, corrumpĕre.
zepsuty, turpis, perditus.
Zeuksys, Zeuxis.
zewnętrzny, exterior.
zewsząd, undique.
zgadzać się, consentire, congruĕre.
zganić, vituperare.
zgiełk, strepĭtus.
zginąć, perire.
zgłębiać, perdiscĕre.

zgoda, concordia.
zgodny, concors dis.
zgromadzać, colligĕre, congerĕre.
zgromadzenie, concio, concilium.
zgromadzony lud, concio 15.
zgromić, increpare.
zgrzeszyć, peccare.
zguba, pernicies.
zgwałcenie świątyni, sacrilegium.
ziarnko, granum.
ziarno, semen.
ziemia, terra, humus, na ziemi, humi.
zięć, gener.
zima, hiems.
zimno, frigus ŏris.
zimny, frigidus.
ziemskie dobro, res externa.
zioło, herba.
ziomek, civis is.
zjawić się, exsistĕre.
zjechać = zboczyć, declinare.
zjednać sobie, parare, comparare, conciliare, parĕre.
zlać się, coalescĕre.
zlęknąć się, vereri.
złagodzić, mitigare.
złamać, frangĕre.
złe, malum; za złe poczytać, vitio dare, za złe nie brać, facile ferre.
złorzeczyć, maledicĕre.
złoto, aurum.
złożyć urząd, munere se abdicare; zł. panowanie, deponĕre imperium.
złupić, diripĕre.
zmarły, mortuus, defunctus.
zmarnować, profundĕre.
zmiękczyć, mollire.
zmienić, mutare, vertĕre 68.
zmierzać dokąd, petere rem.
zmniejszać, minuĕre.
zmusić, cogĕre.
zmysłowy, Gen. corporis.
znać, nosse; nie znać, ignorare.
znaczenie, auctoritas, opes 133.
znaczny, magnus.
znajdować, invenire, reperire 6; znajdować się = być, esse 37.
znajomy, notus.
znajomość, scientia, notitia 181.
znak, signum.
znakomity, singularis, insignis, egregius, nobilis, splendidus, magnus, summus.
znaleść = znajdować.
znamienity, insignis, egregius 16.
znany powszechnie, pervulgatus.
znawca, intelligens alicuius rei.
znienawidzić, odi, znienawidziwszy, perosus.
znienawidzony, invisus.
znieść, tollĕre.
zniewieściały, ignavus.
zniewieściałość, ignavia.
zniewolić, cogĕre.
znikomość, fragilitas.
znikomy, caducus, fragilis.
zniszczenie, pernicies, interitus.
zniszczyć, delēre, carpĕre 68.
żniwo, messis, żniwo mieć, messem habere.
znój, sudor.
znosić, tolerare.
znośny, facilis.

znoszenie, patientia.
znowu, iterum, rursus.
znużony, fessus, fatigatus.
zobaczyć, conspicĕre, videre.
zobowiązać sobie, devincire.
żołdownik, mercenarius.
żołnierz, miles; ż. prosty, miles gregarius.
żona, uxor, wziąć za żonę, uxorem ducĕre, in matrimonium ducere, mam za żonę, habeo in matrimonio, dać za ż., in matrimonium dare.
Zopyr, Zopyrus.
Zoroaster, Zoroastres, is.
zostać, fieri, exsistere 70; zostawać ciągle, perseverare.
zostawić, relinquere.
zpod, a, ab.
zpośród, ex.
zrabować, rapĕre.
zraszać, irrigare.
zrazu, initio, prius.
zręczność, sollertia, dexteritas.
zrobić, facere.
źródło, fons.
zrodzony, natus.
zrównywać, aequare.
zrozumieć, intellegĕre.
zrzędny, morosus.
zrzucić, deiicĕre.
zuchwałość, audacia.
zupełnie, prorsus.
żupy solne, salinae arum.
zużyty, obsolētus.
zwabić, pellicĕre.
zwać, appellare, nominare, dicĕre.
zważać, nie zważać, neglegere.
zwiedzić (kraje) lustrare, peragrare, adire 82.
zwierzątko, bestiŏla.
zwierzę, animal zw. dzikie, fera.
zwierzchność, megistratus us.
zwierzyć się komu z czem, communicare cum aliquo aliquid.
zwłaszcza, praesertim, praecipue, imprimis.
zwłoka, mora.
zwolnić, remittĕre.
zwolna, paullatim.
zwołać przyjaciół, concionem amicorum habere.
zwrócić, convertĕre (oczy).
zwycięstwo, victoria.
zwyciężyć, vincere, superare.
zwyczajny, vulgaris.
zwykle, vulgo.
zwyknąć, solēre.
żyć, vivĕre, vesci 181, żyć na wygnaniu, exsulare.
życzenie, desiderium, votum, optatum; życzeniu zadosyć uczynić, respondēre; podług życzenia, ex sententia.
życzyć sobie, optare, cupĕre; serdecznie, exoptare.
zysk, lucrum.
żywić, alĕre; żywić się, vesci.
żywność, frumentum.
żywot, vita.
żywy, vivus.

Opuszczono w słowniczku:
oddychać powietrzem, spiritum ducere. — obojętnym być na co, contemnĕre aliquam rem.

W POZNANIU

SPROSTOWANIA.

Na	str.	31	w.	1	od	dołu	zam.	conspoctu	czytaj	conspectu.
—	—	40	—	2	od	góry	—	zmieniła	—	zmieniła się.
—	—	44	—	8	—	—	—	Kandaules	—	Kandaulesa.
—	—	93	—	13	od	dołu	—	Arnusa	—	Arunsa.
—	—	109	—	11	—	—	—	17	—	700.
—	—	113	—	4	—	—	—	anim	—	animo.
—	—	118	—	3	—	—	—	homestum	—	honestum.
—	—	—	—	3	—	—	—	sasvum	—	salvum.
—	—	127	—	3	—	—	—	, obronę (esse)	—	(obronę), esse.
—	—	182	—	1	od	góry	—	isać	—	siać.
—	—	—	—	2	—	—	—	isedzieć,	—	siedzieć.
—	—	187	—	8	—	—	przed	74	dodaj	societas.
—	—	188	—	6	od	dołu	zam.	rectei	czytaj	recte.
—	—	190	—	22	—	—	—	negligĕre	—	neglegĕre.
—	—	—	—	7	—	—	—	indicare	—	iudicare.
—	—	191	—	14	—	—	—	arcesĕre	—	arcessĕre.
—	—	195	—	6	od	góry	—	aliqua	—	ab aliqua.
—	—	196	—	21	od	dołu	—	reipublicae	—	provinciae.
—	—	199	—	18	—	—	—	intelligens	—	intellegens.
—	—	200	—	7	od	góry	—	megistratus	—	magistratus.